

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

GYAKORLATI ÚTMUTATÓ AZ ELFOGADHATÓSÁGI FELTÉTELEKRŐL

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Kérjük, hogy azon kiadók és szervezetek, amelyek reprodukálni kívánják ezt a jelentést (vagy fordítását) nyomtatott vagy online formában, írjanak a publishing@echr.coe.int-mail címre további instrukciókért.

©Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága,2014

A jelen Útmutatót a Jogi Tanácsadó Osztály készítette, az a Bíróságot nem köti. Az Útmutató első kiadása 2009-ben, második kiadása 2011-ben jelent meg. A jelen harmadik kiadás lezárásának időpontja: 2014. január 1.

A jelen Útmutató letöltés céljából a www.echr.coe.int internetes oldalon érhető el (Case-law– Case-law analysis – Admissibility guide).

A jelen fordítás a magyar Igazságügyi Minisztériummal együttműködésben készült, de tartalmáért kizárólag a fordító felelős.

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	7
BEVEZETÉS	11
A. Egyéni kérelem	12
1. <i>A rendelkezés célja</i>	12
2. <i>A kérelmezők kategóriái</i>	13
a. Természetes személyek.....	13
b. Jogi személyek.....	13
c. Személyek csoportjai	14
3. <i>Áldozati státusz</i>	14
a. Az „áldozat” fogalma	14
b. Közvetlen áldozat	14
c. Közvetett áldozat.....	15
d. Potenciális áldozatok és a közérdekű kérelem	16
e. Az áldozati státusz elvesztése	17
f. Az áldozat halála	18
4. <i>Képviselőlet</i>	18
B. Az egyéni kérelemhez való jog gyakorlásának szabadsága	19
1. <i>A kérelmezett állam kötelezettségei</i>	21
a. A Bíróság Eljárási Szabályzatának 39. szakasza	21
b. A tényállás megállapítása.....	22
c. Vizsgálati cselekmények	23
I. AZ ELFOGADHATATLANSÁG ELJÁRÁSJOGI OKAI	23
A. A hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztása	23
1. <i>A szabály célja</i>	24
2. <i>A szabály alkalmazása</i>	24
a. Rugalmasság.....	24
b. A hazai szabályoknak és korlátozásoknak való megfelelés.....	24
c. Többféle jogorvoslat rendelkezésre állása	25
d. A panasz érdemben történő felvetése.....	25
e. Létező és megfelelő jogorvoslat.....	25
f. A jogorvoslat elérhetősége és hatékonysága.....	26
3. <i>A szabály alkalmazásának korlátai</i>	27
4. <i>A bizonyítási teher megoszlása</i>	27
5. <i>Eljárásjogi szempontok</i>	29
6. <i>Új jogorvoslatok bevezetése</i>	29
B. A hathónapos szabály megsértése	31
1. <i>A szabály célja</i>	31
2. <i>A hat hónap számításának kezdő időpontja</i>	31
a. Végleges határozat.....	31
b. Kezdő időpont.....	32
3. <i>A hathónapos határidő lejárt</i>	33
4. <i>A kérelem benyújtásának időpontja</i>	34
a. Kitöltött kérelmezői űrlap.....	34
b. Meghatalmazás	34
c. A benyújtás dátuma.....	34
d. Fax útján történő megküldés	34
e. A panasz irányának meghatározása.....	34

f. Utóbb előterjesztett panaszok	35
5. <i>Különleges helyzetek</i>	35
a. Az élethez és tulajdonhoz való-, valamint a magánlakás tiszteletben tartásához való jogot érintő folyamatos helyzetek időbeli korlátozásának alkalmazása	35
b. A hathónapos szabály alkalmazásának feltételei Egyezmény 5. cikk 3. bekezdése szerinti, egymást követő fogvatartási időszakok esetén.....	35
C. Névtelen kérelmek	36
1. <i>Névtelen kérelem</i>	36
2. <i>Nem névtelen kérelem</i>	36
D. Lényegileg azonos kérelem	37
1. <i>Lényegileg azonos egy olyan ügygel, amelyet a Bíróság már megvizsgált</i>	37
2. <i>Lényegileg azonos egy olyan ügygel, amelyet más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás alá bocsátottak</i>	38
a. <i>Az ügyek hasonlóságának megítélése</i>	38
b. <i>A „más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás” fogalma</i>	39
E. Kérelmezési joggal való visszaélés	39
1. <i>Általános definíció</i>	40
2. <i>A Bíróság félrevezetése</i>	40
3. <i>Sértő nyelvezet</i>	41
4. <i>A békés rendezésre vonatkozó eljárással kapcsolatos titoktartási kötelezettség megsértése</i>	41
5. <i>Nyilvánvalóan zaklató vagy valós célt nélkülöző kérelem</i>	42
6. <i>Egyéb esetek</i>	42
7. <i>A kérelmezett kormány által alkalmazandó megközelítés</i>	42
II. A BÍRÓSÁG HATÁSKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELFOGADHATALANSÁGI OKOK.....	43
A. A személyi hatályon alapuló összeegyeztethetlenség	43
1. <i>Alapelvek</i>	43
2. <i>Joghatóság</i>	44
3. <i>Felelősség és felróhatóság</i>	44
4. <i>Az Egyezményben részes államok lehetséges felelősségének kérdései nemzetközi szervezetben való tagságukhoz kapcsolódó cselekményeik és mulasztásaik alapján</i> 46	
B. A területi hatályon alapuló összeegyeztethetlenség.....	47
1. <i>Elvek</i>	48
2. <i>Különleges esetek</i>	48
C. Az időbeli hatályon alapuló összeegyeztethetlenség.....	49
1. <i>Általános elvek</i>	49
2. <i>Ezen elvek alkalmazása</i>	50
a. <i>Az Egyezmény ratifikálásával vagy az Egyezményes intézmények hatáskörének elfogadásával kapcsolatos döntő időpont</i>	50
b. <i>A hatálybalépés vagy nyilatkozattétel előtt vagy azt követően felmerülő egyszeri tények</i>	50
3. <i>Különleges esetek</i>	52
a. <i>Folyamatos jogsértések</i>	52
b. <i>„Folyamatos” eljárásjogi kötelezettség olyan eltűnések kivizsgálásával kapcsolatban, amelyek a hatálybalépés időpontja előtt következtek be</i>	52
c. <i>A 2. cikk szerinti eljárásjogi kötelezettség haláleset kivizsgálásával kapcsolatban: a Bíróság időbeli joghatóságán kívül eső tényekhez kapcsolódó eljárások</i>	53
d. <i>Korábbi tények mérlegelése</i>	54

e.	Folyamatban lévő eljárások vagy fogvatartás	54
f.	Kártalanításhoz való jog jogszerűtlen elítélés esetén	54
D.	A tárgyi hatályon alapuló összeegyeztethetlenség.....	55
1.	<i>A „polgári jogi jogok és kötelezettségek” fogalma.....</i>	<i>56</i>
a.	A 6. cikk 1. bekezdése alkalmazhatóságának általános követelményei.....	56
b.	A „jogvita” fogalma.....	56
c.	Állítható jog létezése a nemzeti jogban	57
d.	A jog „polgári jogi” jellege	59
e.	Egy jog magánjogi jellege: a vagyoni dimenzió.....	59
f.	Kiterjesztés egyéb jellegű jogvitákra	60
g.	Kizárt tárgykörök.....	61
h.	A 6. cikk alkalmazhatósága a fő eljárástól eltérő eljárásokra	62
2.	<i>A „büntetőjogi vád” és a „bűncselekménnyel gyanúsított” fogalma</i>	<i>63</i>
a.	Általános elvek.....	64
b.	Az általános elvek alkalmazása	65
c.	Kapcsolat az Egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyveinek más cikkeivel	69
3.	<i>A „magánélet” és a „családi élet” fogalma</i>	<i>70</i>
a.	A 8. cikk hatálya	70
b.	A „magánélet” területei	70
c.	A „családi élet” területei.....	75
4.	<i>A „lakás” és a „levelezés” fogalma</i>	<i>78</i>
a.	A 8. cikk hatálya	79
b.	A „lakás” fogalmának kiterjedése.....	79
c.	A „lakás” fogalma kapcsán felmerülő helyzetek.....	80
d.	A „levelezés” fogalmának kiterjedése.....	82
e.	Példák a beavatkozásra	83
5.	<i>A „tulajdon”, illetve a „javak” fogalma</i>	<i>83</i>
a.	A védett tulajdon/javak.....	83
b.	Autonóm jelentés	84
c.	Meglévő tulajdon.....	84
d.	Követelések és tartozások	84
e.	Vagyontárgyak visszaszolgáltatása	85
f.	Jövőbeli bevétel.....	86
g.	Ügyfélkör	86
h.	Üzleti tevékenység folytatására jogosító engedélyek	86
i.	Infláció	86
j.	Szellemi tulajdon	86
k.	Társasági részesedések.....	86
l.	Társadalombiztosítási ellátások	87

III. ELFOGADHATATLANSÁG ÉRDEMI KÉRDÉSEK ALAPJÁN..... 87

A.	Nyilvánvaló alaptalanság.....	87
1.	<i>Általános bevezetés</i>	<i>87</i>
2.	<i>„Negyedfok”</i>	<i>88</i>
3.	<i>Egyezményesértés egyértelmű vagy látható hiánya</i>	<i>90</i>
a.	Önkényesség vagy tisztességtelenség hiánya	90
b.	Az elérni kívánt cél és az alkalmazott eszköz közötti aránytalanság hiánya.....	90
c.	Egyéb viszonylag egyszerű érdemi kérdések	92
4.	<i>Megalapozatlan kérelmek: a bizonyítottság hiánya.....</i>	<i>92</i>
5.	<i>Zavaros vagy túlzó kérelmek.....</i>	<i>93</i>
B.	Jelentős hátrány hiánya	93
1.	<i>Az új feltétel háttere</i>	<i>94</i>
2.	<i>Terjedelem.....</i>	<i>94</i>
3.	<i>A kérelmező szenvedett-e jelentős hátrányt?.....</i>	<i>95</i>
a.	Jelentős vagyoni hátrány hiánya	95

b. Jelentős vagyoni hátrány	97
c. Jelentős nem vagyoni hátrány hiánya	97
d. Jelentős nem vagyoni hátrány	98
4. <i>A két garanciális klauzula</i>	99
a. Az emberi jogok tiszteletben tartása megköveteli-e az ügy érdemi vizsgálatát?	99
b. A hazai bíróság megfelelően vizsgálta-e az ügyet?	100

HIVATKOZOTT ÜGYEK JEGYZÉKE	102
---	------------

ELŐSZÓ

Az egyéni panaszjogot méltán tekintik az Emberi Jogok Európai Egyezménye egyik meghatározó elemének és legnagyobb vívmányának. Azon egyéneknek, akik úgy vélik, hogy valamely emberi jogukat megsértették, lehetőségük van arra, hogy panaszt nyújtsanak be az Emberi Jogok Európai Bíróságához. Ugyanakkor az Egyezmény fontos elfogadhatósági követelményeket állít fel, amelyeknek meg kell felelni, mielőtt egy ügy vizsgálatára sor kerülhet. Így például a kérelmezőknek először ki kell meríteniük a hazai jogorvoslatokat, és panaszukat a végleges hazai döntéstől számított hat hónapon belül kell benyújtaniuk.

2014. november 1. napján kb. 78 000 kérelem volt függőben a Bíróság valamely bírói testülete előtt. Jóllehet a Bíróság ügyterhe az elmúlt három évben csaknem 50 %-kal csökkent, ez a szám még így is jelentősnek mondható egy nemzetközi fórum elé vitt ügyek tekintetében, és az Egyezményben biztosított kérelemhez való jog hatékonyságát továbbra is veszélyezteti. A tapasztalatok szerint az ügyek túlnyomó többségét (a 2013-ban eldöntött ügyek 92 %-át) a Bíróság az elfogadhatatlansági okok valamelyike alapján elutasítja. Az ilyen ügyeket jogászoknak és bírácoknak kell megvizsgálniuk az elutasítás előtt. Következésképpen a Bíróság ügyei feltorlódnak, és ez akadályozza azon ügyek vizsgálatát, amelyek ezt jobban igényelnék, illetőleg amelyek az elfogadhatósági követelményeknek egyébként eleget tesznek, és amelyek esetlegesen súlyos emberi jogi jogsérelmekre vonatkozó panaszokat érintenek.

A tapasztalat és a fent említett statisztika alapján világos, hogy a legtöbb egyéni kérelmező nem rendelkezik elegendő ismerettel az elfogadhatósági kritériumok vonatkozásában. Úgy tűnik, hogy ez sok esetben igaz a jogi képviselőkre, gyakorló jogászokra is. A Bíróság reformjáról szóló Interlakeni Konferencián az Európa Tanács tagállamai helyesen azonosították ezt a problémát, és „felhívták a tagállamokat és a Bíróságot arra, hogy a potenciális kérelmezők számára átfogó és objektív alapú tájékoztatást biztosítsanak az Egyezményre, illetve a Bíróság esetjogára vonatkozóan, különösen ideértve a kérelmezés folyamatát és az elfogadhatósági kritériumokat” (a 2010. február 9-i Interlakeni Nyilatkozat 6. pontja).

A Bíróság a felhívásra válaszul elkészítette a Gyakorlati útmutatót az elfogadhatósági feltételekről, amely érthetően tartalmazza az elfogadhatóság szabályait és a vonatkozó esetjogot. Az anyag célja, hogy a jogi képviselők helyesen mérlegelhessék ügyfeleik tekintetében annak esélyét, hogy elfogadható ügyet visznek-e a Bíróság elé, és hogy csökkenjen a nyilvánvalóan elfogadhatatlan ügyek száma. A jelen útmutató korábbi kiadásait több mint húsz nyelvre fordították le és jelentették meg az interneten nemzeti szinten és a Bíróság honlapján is. Ezúton szeretném megköszönni minden kormánynak és más partnereinknek, akik ezt lehetővé tették, és egyúttal bátorítani őket a jelen harmadik kiadás lefordítására és terjesztésére is.

A Bíróság Eljárési Szabályzatának új 47. szakasza – amely szigorúbb feltételeket vezetett be a Bírósághoz fordulásra vonatkozóan – 2014. január 1. napján lépett hatályba. A Szabályzat ezen módosítása – amelyhez egy új Gyakorlati iránymutatás is társul – két jelentős változást vezetett be annak meghatározására, hogy egy kérelmet elutasítanak, vagy bírói testülethez utalják. Ezek egyike az új, egyszerűsített kérelmezői űrlapot érinti, amelyet elutasítás terhe mellett hiánytalanul kell kitölteni és csatolni kell hozzá minden releváns, a kérelemben foglaltakat alátámasztó dokumentumot. A második módosítás szerint pedig amennyiben a kérelmezői űrlap vagy az akta csak azt követően válik teljessé, hogy a

hathónapos időtartam eltelt, úgy a kérelmet főszabály szerint el kell utasítani a határidőn túli benyújtás okán.*

Annak érdekében, hogy a potenciális kérelmezők és/vagy képviselők a kérelem benyújtásának új feltételeiről tudomást szerezhessenek, a Bíróság az információs anyagokat az Egyezményben részes valamennyi tagállam hivatalos nyelvén kibővítette. Az anyagok között szerepel egy interaktív ellenőrző lista és különféle videók is, amelyek az elfogadhatósági feltételekkel kapcsolatos magyarázatokat tartalmaznak, valamint azt, hogy miként kell a kérelmezői űrlapot helyesen kitölteni. Ezen túlmenően teljes egészükben, valamennyi tagállam hivatalos nyelvén elérhetővé váltak azok a honlapok, amelyek bárki számára hasznos információkat tartalmaznak, aki a Bírósághoz kíván fordulni. Meg kell említenem a Kérdések & válaszok elnevezésű útmutatót is, amelyet nemrégiben az Európai Ügyvédi Kamarák Tanácsa (CCBE) jelentetett meg.

Végül, de nem utolsósorban, köszönhetően annak a fordítási programnak, amelyet a Bíróság 2012-ben kezdeményezett, több mint 12 000 jogeset fordítása vált elérhetővé közel harminc (az angoltól és franciától különböző) nyelven a HUDOC adatbázisban. Ezen lefordított ügyek közül némelyik fontos bírósági indokolásokat tartalmaz az elfogadhatóság egyes pontjaira vonatkozóan. Az ügyekre a HUDOC adatbázisban egy vagy több elfogadhatósági kritériumhoz kapcsolódó kulcsszóra való hivatkozással lehet rákeresni.

A jogászok és egyéb képviselők – másokkal együtt – felelősek azért, hogy biztosítsák a Bírósághoz vezető út nyitva állását minden olyan személy számára, akinek az ügye megfelel az Egyezményben foglalt elfogadhatósági kritériumoknak, valamint a fenti eljárásjogi feltételeknek. A folyamatban lévő ügyek számának utóbbi években bekövetkező jelentős csökkenése ellenére a Bírósághoz a mai napig túl sok olyan kérelem érkezik, amelyet nem kellett volna benyújtani, hiszen nem felelnek meg a különféle követelményeknek. Fontos, hogy a gyakorló jogászok a jelen gyakorlati útmutatót figyelmesen áttanulmányozzák, mielőtt az ügyet a Bíróság elé terjesztik. Ezzel jelentősen hozzájárulnak az Emberi Jogok Európai Egyezményének hatékonyságához.

Szeretném kifejezni köszönetemet a Wolf Legal Publishers Kiadónak azért, hogy a jelen útmutató harmadik kiadását ilyen vonzó formában jelentette meg angol és francia nyelven. Nincs kétségem afelől, hogy az Útmutató számos további kiadást fog megélni, ahogy a jog tovább fejlődik, és az anyag hasznossága minél szélesebb körben elismerést nyer.

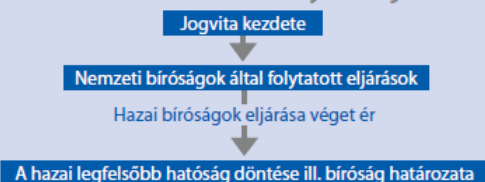
Strasbourg, 2014. november

Dean Spielmann, az Emberi Jogok Európai Bíróságának elnöke

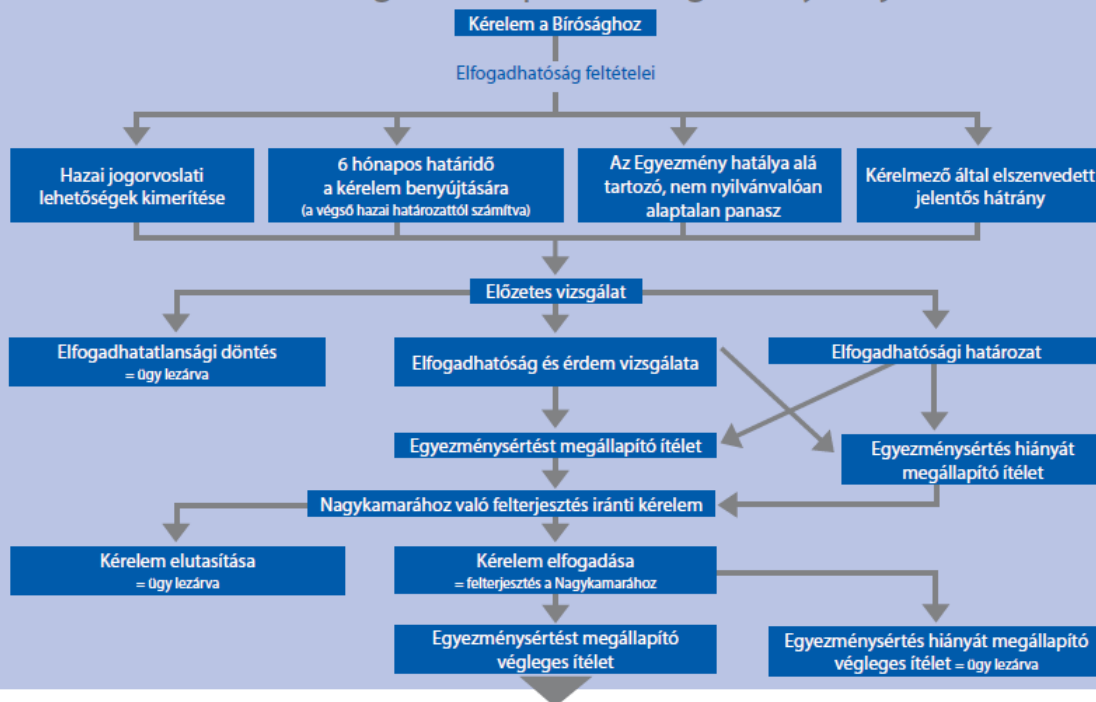
*A kérelem benyújtására rendelkezésre álló hathónapos határidő négy hónapra fog csökkenni az Egyezmény 15. Jegyzőkönyvének hatályba lépését követően.

Az emberi jogi kérelem útja

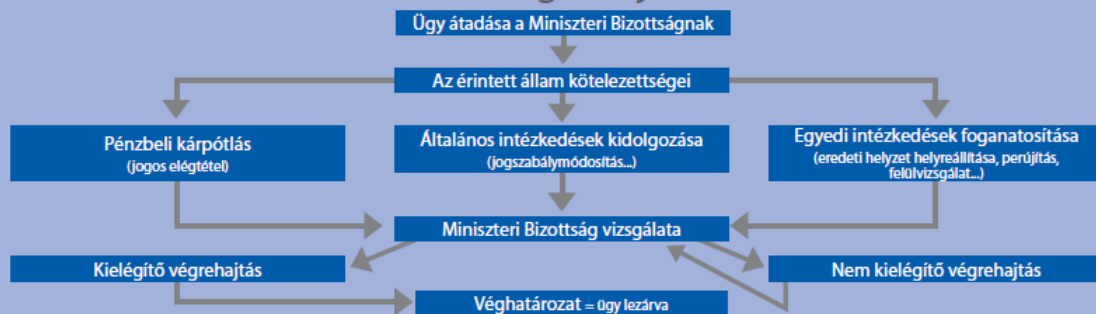
Nemzeti szinten folyó eljárások

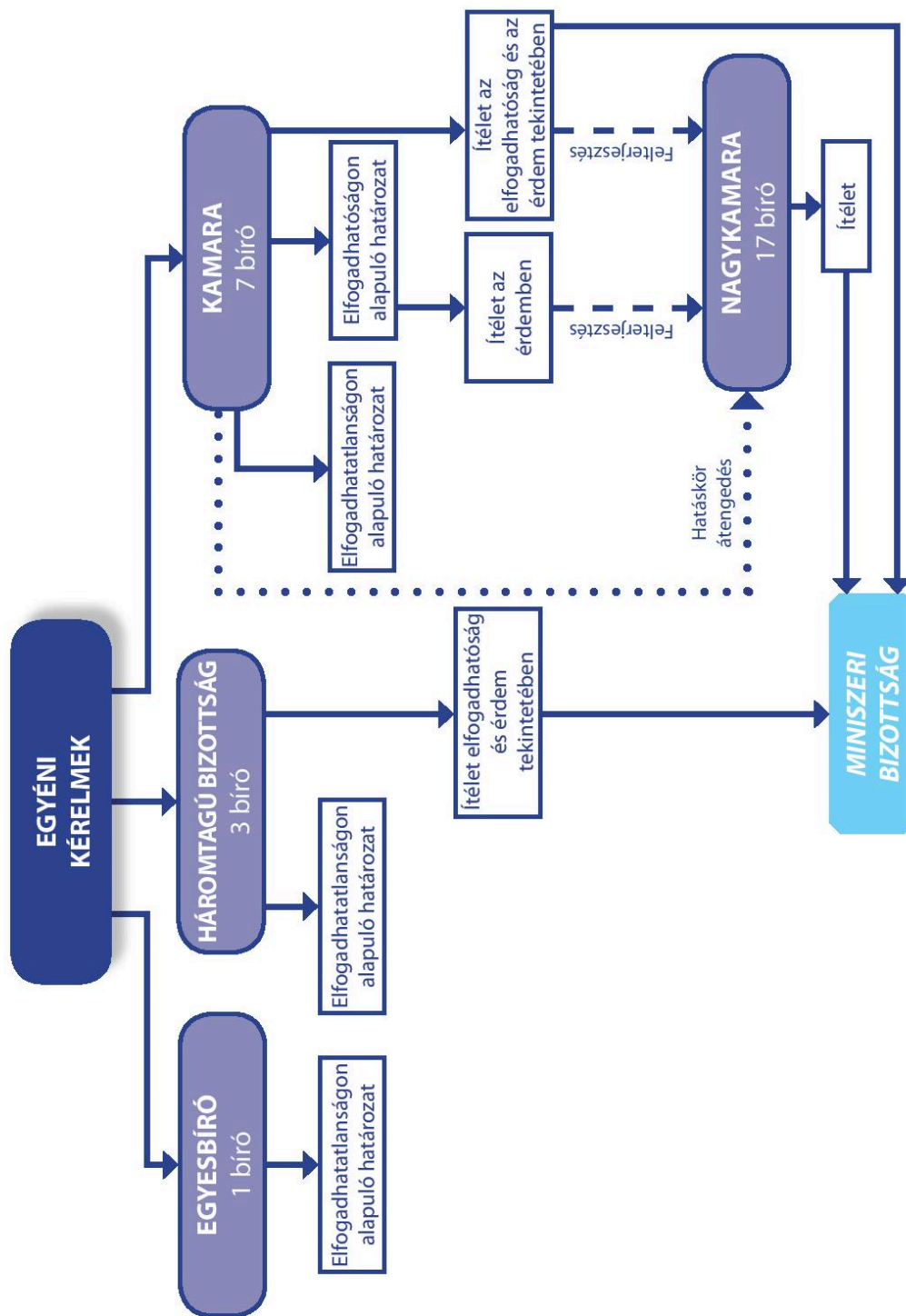
Az Emberi Jogok Európai Bíróságán folyó eljárás

Ítélet végrehajtása

A Bíróság ügymenetének egyszerűsített folyamata testületekre bontva

BEVEZETÉS

1. Az alapvető jogoknak és szabadságoknak az Emberi Jogok Európai Egyezménye („az Egyezmény”) által megteremtett védelmi rendszere a szubszidiaritás elvén alapszik. Az Egyezmény alkalmazásának biztosítása elsődlegesen az Egyezményben részes államok feladata; az Emberi Jogok Európai Bírósága („a Bíróság”) csak annyiban avatkozik be, amennyiben az államok elmulasztottak eleget tenni e kötelezettségüknek.

A strasbourgi felügyeleti mechanizmust többnyire az egyéni kérelem indítja el, amelyet az Egyezményben részes valamely állam joghatósága alá tartozó bármely egyén vagy jogi személy benyújthat a Bírósághoz. Erre tekintettel a potenciális kérelmezők köre tág: Európa nyolcszázmillió lakosa, valamint az ott élő vagy átutazó harmadik országbeli állampolgárok mellett kérelmezők lehetnek a különféle egyesületek, alapítványok, politikai pártok, cégek milliói és így tovább (nem említve azon személyeket, akik az Egyezményben részes államok által a területükön kívül elkövetett extraterritoriális cselekmények okán tartoznak ezen államok joghatósága alá).

Hosszú ideje és számos tényezőnek köszönhetően valósággal elárasztják a Bíróságot az egyéni kérelmek (2013. december 31. napján 99 000 kérelem elbírálása volt folyamatban). Ezen kérelmek túlnyomó többségét (több mint 95 %-át) azonban érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani az Egyezmény által lefektetett elfogadhatósági kritériumok teljesítésének elmulasztása miatt. Ezek az adatok két okból aggasztóak. Elsőként, mivel a Bíróságnak minden kérelemre válaszolnia kell, ez akadályát képezi annak, hogy ésszerű időn belül elbírálja azokat az ügyeket, amelyek érdemi vizsgálatot igényelnének, ugyanakkor a jogkereső közönségnek nem származik semmiféle valódi előnye ebből. Másodsorban, kérelmezők ezreinek igényét kell végül elkerülhetetlenül elutasítani, gyakran évekig tartó várakozás után.

2. Az Egyezményben részes államok, a Bíróság és a Hivatal folyamatosan keresik annak módját, hogy megoldást találjanak a problémára és biztosítsák a hatékony igazságszolgáltatást. Az egyik leglátványosabb ilyen intézkedés az Egyezmény 14. kiegészítő jegyzőkönyvének elfogadása volt. Ez többek között lehetővé teszi, hogy a nyilvánvalóan elfogadhatatlan kérelmekkel hármas bírói tanács helyett egyesbíró foglalkozzon, akinek munkáját pedig bírói tisztséget nem viselő előadók segítik. A 2010. június 1-jén hatályba lépett 14. kiegészítő jegyzőkönyv egy új elfogadhatósági kritériumot is bevezetett, amely a kérelmező által elszenvedett hátrány súlyosságához kötődik és azt célozza, hogy visszaszorítsa az olyan személyektől származó kérelmeket, akik nem szenvedtek jelentős hátrányt.

2010. február 9-én az Európa Tanács 47 tagállamának képviselői, akiket az Egyezmény kivétel nélkül kötelez, Interlakenben, Svájcban találkoztak annak érdekében, hogy megvitassák a Bíróság jövőjét, különös tekintettel az elfogadhatatlan kérelmek nagy számából eredő ügghátralékra. A tagállamok ünnepélyes nyilatkozatban erősítették meg a Bíróság központi szerepét az alapvető jogok és szabadságok védelmének európai rendszerében, és vállalták, hogy az egyéni kérelmek elvének megőrzése mellett növelik a hatékonyságot.

Az egyezményes mechanizmus rövid-, közép- és hosszú távú működőképességének biztosítása iránti igényt az ezt követően – 2011-ben Izmirben, 2012-ben pedig Brightonban – megtartott konferenciákon elfogadott nyilatkozatok tovább hangsúlyozzák.

3. Az Interlakeni Nyilatkozat C-6 (a) és (b) pontjai kifejezetten deklarálják, hogy a potenciális kérelmezőket átfogó és objektív információkkal kell ellátni a kérelmezési eljárással, valamint az elfogadhatósági feltételekkel kapcsolatban. Az egyéni kérelmek elfogadhatóságának feltételeiről szóló jelen gyakorlati útmutatót is ebben a kontextusban kell nézni. A dokumentum arra szolgál, hogy az elfogadhatóság feltételeiről világos és részletes képet fessen azzal a céllal, hogy egyrészt amennyire csak lehet, csökkenjen az érdemi

döntésre esélytelen kérelmek száma, másrészt hogy biztosítva legyen, hogy azon kérelmek, amelyek érdemi döntésre alkalmasak, teljesítsék az elfogadhatóság tesztjét. Jelenleg a legtöbb olyan ügyben, amely megfelel az elfogadhatósági követelményeknek, az elfogadhatóság és az érdemi kérdések vizsgálata egyszerre történik, ami leegyszerűsíti és meggyorsítja az eljárást.

A jelen dokumentum elsődlegesen gyakorló jogászoknak, mégpedig különösen azon ügyvédeknek szól, akik megbízást kaphatnak a kérelmezők Bíróság előtti képviselőjének ellátására.

Az útmutató az Egyezmény 34. cikkében (egyéni kérelmek) és 35. cikkében (elfogadhatósági kritériumok) megállapított valamennyi elfogadhatósági feltételt a Bíróság esetjoga fényében vizsgálja. Természetesen vannak egyszerűbben és nehezebben definiálható fogalmak. Előbbire példa a hathónapos határidő vagy a hazai jogorvoslatok kimerítésének valamivel komplexebb fogalma, míg az utóbbi körbe tartozik a „nyilvánvaló alaptalanság”, amely fogalom a végtelenségig elemezhető, vagy a Bíróság *ratione materiae* (tárgyi) és *ratione personae* (személyi) hatásköre. Továbbá kiemelendő, hogy vannak olyan cikkek, amelyekre a kérelmezők más cikkekhez képest gyakrabban hivatkoznak, néhány állam nem ratifikálta az Egyezmény valamennyi kiegészítő jegyzőkönyvét, míg más államok fenntartással éltek egyes rendelkezések alkalmazhatóságával kapcsolatban. Az elszórtan előforduló, ún. államok közötti kérelmeket az anyag összeállítása során nem vették figyelembe, mivel azok teljesen más megközelítést igényelnek. Így a jelen útmutatót semmi esetre sem lehet teljes körűnek tekinteni, az csak a leggyakrabban előforduló helyzetekre összpontosít.

4. A jelen útmutatót a Bíróság Jogi Tanácsadó Részlege készítette, az elfogadhatósági kritériumokra vonatkozó értelmezése semmilyen formában nem köti a Bíróságot. A dokumentum hatályosítására rendszeresen sor fog kerülni. Az anyag francia és angol nyelven készült, és más nyelveken is meg fog jelenni, elsődlegesen azon országok nyelvén, amelyekből nagyszámú ügy érkezik.

5. Az egyéni kérelem és az áldozati státusz fogalmainak definiálását követően az útmutató az elfogadhatatlanság eljárási jellegű okait (I), majd a Bíróság hatáskörével kapcsolatos (II) és az ügy érdemére vonatkozó okokat (III) veszi górcső alá.

A. Egyéni kérelem

34. cikk – Egyéni kérelmek

“A Bíróság kérelmeket vehet át bármely természetes személytől, nem-kormányzati szervezettől vagy személyek csoportjaitól, akik vagy amelyek azt állítják, hogy az Egyezményben vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvekben biztosított jogok valamely Magas Szerződő Fél részéről történt megsértésének áldozatai. ...”

1. A rendelkezés célja

6. A 34. cikk – amely az egyéni kérelemhez való jogot biztosítja – az egyének részére biztosít valódi jogosítványt arra, hogy nemzetközi szinten kezdeményezzenek jogi eljárást. Ezen rendelkezés egyúttal az egyezményes rendszer hatékonyságának egyik alapvető garanciáját is jelenti – a „gépezet egyik kulcsösszetevője” az emberi jogok védelmében

(*Mamatkulov és Askarov kontra Törökország* [GC],¹ §§ 100 és 122; *Loizidou kontra Törökország*), § 70).

7. Az Egyezményt – mint élő intézményt – a napjainkat jellemző viszonyok fényében kell értelmezni. Az ezt rögzítő következetes esetjog az olyan eljárásjogi jellegű rendelkezésekre is vonatkozik, mint például a 34. cikk (uo., § 71).

8. Annak érdekében, hogy az Egyezmény 34. cikke felhívható legyen, a kérelmezőnek két feltételt kell teljesítenie: egyrészt a 34. cikk által említett kérelmezői kategóriák valamelyikébe kell, hogy tartozzon, másrészt képesnek kell lennie arra, hogy valószínűsítse: az Egyezmény megsértésének áldozata lett (*Vallianatos és társai kontra Görögország* [GC], § 47).

2. A kérelmezők kategóriái

a. Természetes személyek

9. Az Egyezmény nyújtotta védelemre bármely személy hivatkozhat egy Részes Állammal szemben, amennyiben az állítólagos jogsértés az érintett állam joghatósága alatt következett be az Egyezmény 1. cikke szerint (*Van der Tang kontra Spanyolország*, § 53), függetlenül a kérelmező állampolgárságától, lakhelyétől, polgári jogi státuszától, helyzetétől vagy cselekvőképességétől. Szülői felügyeleti jogoktól megfosztott anya vonatkozásában lásd *Scozzari és Giunta kontra Olaszország* [GC], § 138; kiskorú vonatkozásában lásd *A. kontra Egyesült Királyság*; cselekvőképességgel nem rendelkező, gyámja beleegyezése nélkül eljáró személy vonatkozásában lásd *Zehentner kontra Ausztria*, §§ 39 et seq.

10. Kérelmet csak az élő személy maga terjeszthet elő, vagy élő személy képviselőjében lehet előterjeszteni; elhunyt személy kérelmet nem nyújthat be (*Aizpurua Ortiz és mások kontra Spanyolország*, § 30; *Dvořáček és Dvořáčková kontra Szlovákia*, § 41) képviselőn keresztül sem (*Kaya és Polat kontra Törökország* (dec.); *Ciobanu kontra Románia* (dec.)).

b. Jogi személyek

11. A jogi személy, amely azt állítja magáról, hogy egy tagállam megsértette az Egyezményben vagy annak jegyzőkönyveiben biztosított valamely jogát, a Bíróság előtt alanyi perképeséssel rendelkezik, de csak abban az esetben, ha az Egyezmény 34. cikke szerinti értelemben „nem-kormányzati szervezetnek” minősül.

12. A „kormányzati szervezetnek” a 34. cikk szerinti „nem-kormányzati szervezettel” szemben értelmezett fogalma nem csak az állam központi szerveit fedi le, hanem a közfunkciókat gyakorló decentralizált hatóságokat is, függetlenül azoknak a központi szervekkel szemben fennálló autonómiájától, és hasonlóképpen ide értendők a helyi és regionális hatóságok (*Radio France és társai kontra Franciaország* (dec.), § 26), az önkormányzatok (*Ayuntamiento de Mula kontra Spanyolország* (dec.)), vagy az önkormányzatok azon egységei is, amelyek a közhatalom gyakorlásában vesznek részt (*Municipal Section of Antilly kontra Franciaország* (dec.)). Ezen szervek közül egyik sem jogosult a 34. cikk alapján kérelmet benyújtani (ld. még *Döşemealtı Belediyesi kontra Törökország* (dec.)).

13. A „kormányzati szervek” kategóriájába olyan jogi személyek tartoznak, amelyek részt vesznek a kormányzati hatalom gyakorlásában, vagy kormányzati ellenőrzés alatt

¹Az útmutató elektronikus változatában lévő hivatkozások a Bíróság által hozott döntések vagy ítéletek eredeti angol vagy francia nyelvű (a Bíróság két hivatalos nyelve) szövegeire vagy az Emberi Jogok Európai Bizottságának döntéseire vagy jelentéseire mutatnak. Ellenkező jelzés hiányában valamennyi hivatkozás a Bíróság Kamarája által hozott érdemi ítéletekre mutat. A (dec.) rövidítés arra utal, hogy az idézet a Bíróság döntéséből származik, míg a [GC] arra, hogy az ügyet a Nagykamara tárgyalta.

valamilyen közszolgáltatást nyújtanak. Annak meghatározása során, hogy a területi hatóságokon túlmenően mely jogi személyek tartoznak ebbe a kategóriába, figyelembe kell venni azok jogi státuszát, és ahol lehetséges, azokat a jogokat is, amelyek ebből a státusból erednek, a kifejtett tevékenység természetét, a kontextust, amelyben a tevékenységet kifejtik, és a politikai hatóságoktól való függetlenség mértékét is (*Radio France és társai kontra Franciaország* (dec.), § 26; *Kotov kontra Oroszország* [GC], § 93). Olyan közjogi szervezetek vonatkozásában, amelyek nem gyakorolnak közhatalmat lásd *The Holy Monasteries kontra Görögország*, § 49; *Radio France és mások kontra Franciaország* (dec.), §§ 24-26; *Österreichischer Rundfunk kontra Ausztria* (dec.). Olyan állami tulajdonban lévő cégek vonatkozásában, amelyek elégséges intézményi és működési függetlenséggel rendelkeznek, lásd *Islamic Republic of Iran Shipping Lines kontra Törökország*, §§ 80-81; *Ukraine-Tyumen kontra Ukrajna*, §§ 25-28; *Unédic kontra Franciaország*, §§ 48-59; és ellentétes példaként lásd *Zastava It Turs kontra Szerbia* (dec.); *State Holding Company Luganskvugillya kontra Ukrajna* (dec.); lásd még *Transpetrol, a.s., kontra Szlovákia* (dec.).

c. Személyek csoportjai

14. Kérelmet személyek csoportjai is előterjeszhetnek. Ugyanakkor helyi hatóságok vagy más kormányzati szervek nem nyújthatnak be kérelmet azon egyének révén, akik a szervet magát alkotják, vagy azt képviselik, olyan cselekményekkel kapcsolatban, amelyek büntetendőnek minősülnek abban az államban, amelynek a fennhatósága alá tartoznak és amely állam nevében a közhatalmat gyakorolják (*Demirbaş és mások kontra Törökország* (dec.)).

3. Áldozati státusz

a. Az „áldozat” fogalma

15. Az „áldozat” fogalom az Egyezmény 34. cikkének kontextusában olyan személyre vagy személyekre utal, akiket egy állítólagos jogsértés közvetlenül vagy közvetetten érint. Következésképpen a 34. cikk hatálya alá nem csak az állítólagos jogsértés közvetlen áldozata vagy áldozatai tartoznak, hanem bármely közvetett áldozat is, akinek a jogsértés sérelmet okoz, vagy akinek valóságos és személyes érdeke fűződik ahhoz, hogy a jogsértés véget érjen (*Vallianatos és mások kontra Görögország* [GC], §§ 47). Az „áldozat” fogalma autonóm módon értelmezendő és független a jogvita indításához fűződő érdek fennállásával vagy a perképesség kérdésével kapcsolatos hazai szabályozástól (*Gorraiz Lizarraga és mások kontra Spanyolország*, § 35), jóllehet a Bíróságnak figyelemmel kell lennie arra a tényre, hogy a kérelmező a hazai eljárásokban félként részt vett-e (*Aksu kontra Törökország* [GC], § 52; *Micallef kontra Málta* [GC], § 48). Az áldozati státusz nem feltételezi hátrány bekövetkezését (*Brumărescu v. Romania* [GC], § 50), és joghatást csak átmenetileg eredményező aktusok is keletkeztethetnek áldozati státuszt (*Monnat kontra Svájc*, § 33).

16. Az „áldozat” kifejezés értelmezése a mindenkori társadalom viszonyainak fényében alakul, és alkalmazása során kerülni kell a túlzottan formális megőzelítést (uo., §§ 30-33; *Gorraiz Lizarraga és mások kontra Spanyolország*, § 38; *Stukus és mások kontra Lengyelország*, § 35; *Ziętal kontra Lengyelország*, §§ 54-59). A Bíróság szerint az áldozati státusz kérdése az ügy érdeméhez is köthető ((*Siliadin kontra Franciaország*, § 63; *Hirsi Jamaa és mások kontra Olaszország* [GC], § 111).

b. Közvetlen áldozat

17. Annak érdekében, hogy a 34. cikk szerinti panaszt nyújthasson be, a kérelmezőnek igazolnia kell, hogy a kifogásolt intézkedés „közvetlenül érintette” őt (*Tänase kontra*

Moldova [GC], § 104; *Burden kontra Egyesült Királyság* [GC], § 33). Ez ugyanis nélkülözhetetlen az Egyezmény védelmi mechanizmusának működésbe lépéséhez (*Hristozov és mások kontra Bulgária*, § 73), ugyanakkor ezt a feltételt nem szabad mereven, mechanikusan és rugalmatlan módon alkalmazni az eljárás során.

c. Közvetett áldozat

18. Amennyiben a jogsértés állítólagos áldozata elhalálozik a kérelem benyújtását megelőzően, úgy lehetséges, hogy helyette az a személy terjesszen elő a halálesettel vagy az eltűnéssel kapcsolatos panaszokat felvető kérelmet, akinek közeli hozzátartozóként a szükséges jogos érdeke fennáll (*Varnava és mások kontra Törökország* [GC], § 112). Az ilyen közvetett áldozatiságot megengedő értelmezést a jogsértés természetéből adódó különleges helyzet indokolja, valamint visszavezethető az Egyezményes rendszer egyik legalapvetőbb rendelkezésének hatékony végrehajtásával kapcsolatos megfontolásokra is (*Fairfield kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

19. Az ilyen esetekben ugyanis a Bíróság úgy foglalt állást, hogy a közeli családtagok, vagyis pl. annak a személynek a szülei, akinek a halálával vagy eltűnésével összefüggésben az állam felelőssége felmerül, a 2. cikk állítólagos megsértéséből eredő közvetett áldozatoknak tekinthetők magukat, függetlenül attól, hogy az elhunyt személynek jogi értelemben örökösei voltak-e vagy sem (*Van Colle kontra Egyesült Királyság*, § 86).

20. A közeli hozzátartozók egyébként az elhunyt vagy eltűnt személy nevében más cikkeket is felhívhatnak, mint például az Egyezmény 3. és 5. cikkeit, feltéve, hogy az állítólagos jogsérelem szorosan kötődik ahhoz a halálesethez vagy eltűnéshez, amely a 2. cikk alatti kérdéseket vet fel.

21. Házastársak vonatkozásában lásd *McCann és mások kontra Egyesült Királyság* [GC], *Salman kontra Törökország* [GC]; élettársak vonatkozásában lásd *Velikova kontra Bulgária* (dec.); szülők vonatkozásában lásd *Ramsahai és mások kontra Hollandia* [GC], *Giuliani és Gaggio kontra Olaszország* [GC]; testvérek vonatkozásában lásd *Andronicou és Constantinou kontra Cyprus*; gyermekek vonatkozásában lásd *McKerr kontra Egyesült Királyság*; unokatestvérek vonatkozásában lásd *Yaşa kontra Törökország*.

22. Olyan ügyekben, amikor az Egyezmény állítólagos sérelme nem köthető szorosan a közvetlen áldozat halálához vagy eltűnéséhez, a Bíróság általában nem fogadja el a közvetlen áldozattól eltérő személy alanyi perképességét, hacsak az érintett személy – kivételesen – nem tud saját érdeket igazolni (*Nassau Verzekering Maatschappij N.V. kontra Hollandia* (dec.), § 20). Lásd például a *Sanles Sanles kontra Spanyolország* (dec.) ügyet, amely a 2., 3., 5., 8., 9., és 14. cikkeknél az öngyilkosságban közreműködés tilalmával összefüggő állítólagos megsértésével kapcsolatos, és amelyben a Bíróság úgy foglalt állást, hogy a kérelmező – az elhunyt személy sógornője és örököse – által felhívott jogok a nem átruházható jogok körébe tartoznak és emiatt a kérelmező nem tekinthető a jogsértés áldozatának néhai sógora helyett, lásd még *Bic és mások kontra Törökország* (dec.) valamint a *Fairfield kontra Egyesült Királyság* (dec.) ügyeket.

23. Azokban az ügyekben, amelyekben a közeli hozzátartozók áldozati státuszát elismerték, és ezáltal jogosultakká váltak arra, hogy kérelmet nyújtsanak be például az 5., 6. vagy a 8. cikk alatt, a Bíróság azt is figyelembe vette, hogy ezen személyeknek erkölcsi értelemben fűződött-e érdekük az elhunyt személy büntetőjogi vád alóli felmentéséhez, vagy ahhoz, hogy megóvják saját vagy családjuk jóhírnevét, (*Brudnicka és mások kontra Lengyelország*, §§ 27-31; *Armoniené v. Litvánia*, § 29; *Polanco Torres és Movilla Polanco kontra Spanyolország*, §§ 31-33), illetve hogy fel tudtak-e mutatni valamilyen érintett anyagi érdeket a jogsértés által a vagyoni jogaikra gyakorolt közvetlen hatás alapján (*Nölkenbockhoff kontra Németország*, § 33; *Grădinar kontra Moldova*, § 97; *Micallef kontra Málta* [GC], § 48). A Bíróság a panaszok vizsgálatát megalapozó közérdek fennállását is figyelembe vette

ebben a körben (uo., §§ 46 and 50; lásd még *Bic és mások kontra Törökország* (dec.), §§ 22-23).

24. A Bíróság a kérelmező részvételét a hazai eljárásban csupán a releváns kritériumok egyikeként veszi figyelembe (*Nölkenbockhoff kontra Németország*, § 33; *Micallef kontra Málta* [GC], §§ 48-49; *Polanco Torres és Movilla Polanco kontra Spanyolország*, § 31; *Grădinar kontra Moldova*, §§ 98-99; lásd még *Kaburov kontra Bulgária* (dec.), §§ 57-58, amely ügyben a Bíróság megállapította, hogy egy olyan esetben, amely az Egyezmény 3. cikkének átruházhatóságát érinti, a kérelmezőt – az eljárás kimeneteléhez fűződő morális érdek vagy más meggyőző érv hiányában – csupán azon az alapon nem lehet áldozatnak tekinteni, hogy a hazai jog szerint beavatkozhatott a kártérítési eljárásba a néhai Kaburov örököséként; lásd még *Nassau VerzekeringMaatschappij N.V. kontra Hollandia* (dec.), amely ügyben a kérelmező cég áldozati státusz elismerésére vonatkozó kérelmét – amelyet az Egyezményen alapuló igény engedményezés útján való megszerzésére alapítottak – a Bíróság elutasította.).

25. A gazdasági társaságokat érintő panaszokkal kapcsolatosan a Bíróság úgy találta, hogy senki joga nem sérülhet egy olyan eljárásban, amelyben félként nem vett részt, még abban az esetben sem, ha a kérdéses személy tag vagy ügyvezető igazgató abban a cégben, amely viszont az eljárásnak résztvevője volt. Míg bizonyos körülmények esetén a társaság egyedüli tagja az Egyezmény 34. cikke értelmében „áldozatnak” tekinthető, ha a kifogásolt intézkedésre a céggel szemben került sor, addig más esetekben a társaságok jogi személyiségének figyelmen kívül hagyása csak kivételes feltételek esetén igazolható, különösen akkor, ha egyértelműen megállapítható, hogy a cég a létesítő okirat által felállított szervein, vagy – felszámolási eljárás esetén – a felszámolón keresztül nem képes az Egyezmény intézményeihez fordulni (*Centro Europa 7 S.r.l. és Di Stefano kontra Olaszország* [GC], § 92).

d. Potenciális áldozatok és a közérdekű kérelem

26. Bizonyos speciális esetekben a Bíróság azt is elfogadta, hogy a kérelmező potenciális áldozat lehet. Ilyen volt például, amikor a kérelmező éppen a jogszabály által lehetővé tett intézkedések titkos jellege miatt nem tudta bizonyítani, hogy a sérelmezett jogszabályt vele kapcsolatban is alkalmazták (*Klass és mások kontra Németország*), vagy amikor az adott ügyben egy külföldi személy kiutasítását rendelték el, azt azonban nem hajtották végre, és a kiutasítás végrehajtása esetén a kérelmező a fogadó országban az Egyezmény 3. cikke szerinti bánásmódnak lett volna kitéve, vagy a kiutasítás az Egyezmény 8. cikke szerinti jogok megsértéséhez vezetett volna (*Soering kontra Egyesült Királyság*).

27. Annak érdekében azonban, hogy valaki áldozatnak minősülhessen egy ilyen helyzetben, olyan ésszerű és meggyőző bizonyítékokkal kell rendelkeznie, amelyek valószínűsítik, hogy az őt személyesen érintő jogsértés be fog következni; a pusztán gyanú vagy találgatás ebben a tekintetben nem elegendő (*Senator Lines GmbH kontra az Európai Unió 15 tagállama* (dec.) [GC]). Formális kiutasító határozat vonatkozásában lásd *Vijayanathan és Pusparajah kontra Franciaország*, § 46; egy parlamenti jelentés állítólagos következményei vonatkozásában lásd *Fédération chrétienne des témoins de Jéhovah de France kontra Franciaország* (dec.); egy kómában fekvő harmadik személyt érintő bírósági döntés állítólagos következményei vonatkozásában lásd *Rossi és mások kontra Olaszország* (dec.).

28. A kérelmező nem tekinthető áldozatnak, amennyiben részben felelős az állítólagos jogsértés bekövetkezéséért.

29. A Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy az Egyezmény nem teszi lehetővé az egyezményes jogok értelmezésére irányuló közérdekű panaszok benyújtását, sem azt, hogy egyének olyan hazai rendelkezéseket sérelmezzenek, amelyekről úgy gondolják, hogy azok

ellentételek az Egyezményvel, azonban őket magukat közvetlenül nem érintik (*Aksu kontra Törökország* [GC], § 50; *Burden kontra Egyesült Királyság* [GC], § 33).

30. Ugyanakkor az adott norma vele szemben való alkalmazásának hiányában is hivatkozhat egy személy arra, hogy a kifogásolt jogszabály megsértette valamely jogát, amennyiben a kérelmezőnek a jogszabály miatt változtatnia kell a magatartásán, különben lehetséges, hogy amiatt büntetőeljárás alá vonják, illetőleg ha egy olyan csoportnak a tagja, amely csoportra vonatkozóan fennáll az esélye annak, hogy a jogszabály közvetlenül fogja érinteni (uo., § 34; *Tănase kontra Moldova* [GC], § 104; *Michaud kontra Franciaország*, §§ 51-52; *Sejdić és Finci kontra Bosznia-Hercegovina* [GC], § 28.).

e. Az áldozati státusz elvesztése

31. Az Egyezmény bármilyen jellegű megsértésének orvoslása elsősorban a nemzeti hatóságok feladata. Így az a kérdés, hogy egy kérelmező az állítólagos jogsérelem áldozatának tekinthető-e, a Bíróság előtti eljárás minden szakaszában releváns (*Scordino kontra Olaszország (1. sz.)* [GC], § 179). Ebben a tekintetben a kérelmezőnek képesnek kell lennie arra, hogy áldozati státuszát az eljárás egésze alatt igazolni tudja (*Burdov kontra Oroszország*, § 30; *Centro Europa 7 S.r.l. és Di Stefano Scordino kontra Olaszország* [GC], § 80).

32. Az a kérdés, hogy egy személy továbbra is áldozatnak tekinthető-e az Egyezmény megsértése szempontjából, alapvetően a kérelmező helyzetének visszamenőleges vizsgálatát igényli a Bíróság részéről (uo., § 82).

33. A kérelmező számára kedvező döntés vagy intézkedés önmagában nem elégséges ahhoz, hogy a kérelmező elveszítse az Egyezmény 34. cikke szerinti „áldozati” státuszát, kivéve, ha a nemzeti hatóságok – kifejezetten vagy lényegét tekintve – elismerték az Egyezmény megsértését és ezt követően a jogsértés jóvátételére is sor került (*Scordino kontra Olaszország (1. sz.)* [GC], § 180; *Gäfgen kontra Németország* [GC], § 115; *Nada kontra Svájc* [GC], § 128). Az Egyezmény védelmi mechanizmusának szubszidiárius természete ugyanis csak ezen feltételek teljesülése esetén zárja ki a kérelem vizsgálatát (*Jensen és Rasmussen kontra Dánia* (dec.); *Albayrak kontra Törökország*, § 32).

34. A kérelmező azonban továbbra is áldozatnak tekintendő akkor, ha a hatóságok akár kifejezetten, akár lényegét tekintve nem ismerik el, hogy a panaszos jogait megsértették (uo., § 33; *Jensen kontra Dánia* (dec.)). Ez még abban az esetben is igaz, ha a kérelmező valamilyen mértékű kártérítésben részesült (*Centro Europa 7 S.r.l. és Di Stefano kontra Olaszország* [GC], § 88).

35. Ezen túlmenően a megítélt jóvátételnek megfelelőnek és elégségesnek kell lennie. Ennek megítélése az ügy összes körülményétől függ, különös tekintettel a szóban forgó egyezményes jogsértés természetére. (*Gäfgen kontra Németország* [GC], § 116).

36. Példának okáért senki sem hivatkozhat arra, hogy az Egyezmény 6. cikke alatti tisztességes tárgyaláshoz való jog megsértésének áldozatává vált, ha az állítólagos jogsértésre olyan eljárásban került sor, amelyben felmentették vagy az eljárást megszüntették (*Oleksy kontra Lengyelország* (dec.); *Koç és Tambaş kontra Törökország* (dec.); *Bouglame kontra Belgium* (dec.)), kivéve, ha a panasz az eljárás elhúzódsának kérdéséhez kapcsolódik (*Osmanov és Husseinov kontra Bulgária* (dec.)).

37. Néhány esetben az, hogy az egyén megőrzi-e áldozati minőségét, a hazai bíróságok által megítélt kártérítés összegétől, illetőleg a kártérítést lehetővé tevő jogorvoslat hatékonyságától is függhet (ideértve annak időszerűségét is) (*Normann kontra Dánia* (dec.); *Scordino kontra Olaszország (1. sz.)* [GC], § 202; lásd még *Jensen és Rasmussen kontra Dánia* (dec.)).

38. Egyéb különleges esetek vonatkozásában lásd *Arat kontra Törökország*, § 47 (6. cikk); *Constantinescu kontra Románia*, §§ 40-44 (6. és 10. cikk); *Guisset kontra*

Franciaország, §§ 66-70 (6. cikk); *Chevol kontra Franciaország*, §§ 30 stb. (6. cikk); *Moskovets kontra Oroszország*, § 50 (5. cikk); *Moon kontra Franciaország*, §§ 29 stb. (1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikk); *D.J. és A.-K.R. kontra Románia* (dec.), §§ 77 stb. (4. kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikk); és *Sergey Zolotukhin kontra Oroszország* [GC], § 115 (7. kiegészítő jegyzőkönyv 4. cikk); *Dalban kontra Románia* [GC], § 44 (10. cikk); *Güneş kontra Törökország* (dec.) (10. cikk).

39. A kérelmező áldozati státuszának/perképességének elvesztése a Bíróság ügylajstromából való törléshez vezethet. Az elfogadhatósági döntést követően hazai szinten elintézett ügyek tekintetében lásd *Ohlen kontra Dánia* (törlés); a Bíróság által már vizsgált kérelem tárgyát képező jog átruházásáról szóló megállapodás vonatkozásában lásd *Dimitrescu kontra Románia*, §§ 33-34.

40. A Bíróság azt is vizsgálja továbbá, hogy az Egyezmény 37. cikkében megállapított egy vagy több ok miatt helye van-e az ügy ügylajstromból való törlésének olyan tények alapján, amelyek a kérelem benyújtását követően merülnek fel, mégpedig akkor is, ha a kérelmező az „áldozati” minőségét nem veszítette el (*Pisano kontra Olaszország* (törlés) [GC], § 39), sőt attól függetlenül is, hogy a kérelmező a továbbiakban is hivatkozhat-e az áldozati státuszára, vagy sem. Azon kérdés vonatkozásában, hogy mi történik akkor, ha egy Kamara időközben átadta a hatáskörét a Nagykamarának, lásd *El Majaoui és Stichting Toubá Moskee kontra Hollandia* (törlés) [GC], §§ 28-35; ha a kérelmet már elfogadhatónak nyilvánították, lásd *Shevanova kontra Lettország* (törlés) [GC], §§ 44 et seq.; ha már a Kamara döntést hozott lásd *Sisojeva és mások kontra Litvánia* (törlés) [GC], § 96.

f. Az áldozat halála

41. Elviekben az olyan kérelem, amelyet a kérelmező a halála előtt nyújtott be, az örökösök vagy a közeli családtagok által folytatható, ha azok úgy nyilatkoznak, hogy az eljárást folytatni kívánják, feltéve, hogy ezen személyeknek elégséges érdekük fűződik az ügyhöz (*Hristozov és mások kontra Bulgária*, § 71; *Malhous kontra Cseh Köztársaság* (dec.) [GC]).

42. Mindazonáltal ha a kérelmező az eljárás alatt hunyt el és senki sem fejezte ki arra vonatkozó igényét, hogy az eljárást folytatni kívánja, vagy ha volt is ilyen személy, de nem minősült a kérelmező örökösének, vagy nem volt annak elég közeli hozzátartozója, illetve nem képes igazolni, hogy törvényes érdeke fűződik a kérelemn alapuló eljárás folytatásához, úgy a Bíróság törli a kérelmet az ügylajstromából (*Léger kontra Franciaország* (törlés) [GC], § 50; *Hirsi Jamaa és mások kontra Olaszország* [GC], § 57). Kivételt képeznek azok a nagyon kivételes esetek, amikor a Bíróság úgy találja, hogy az Egyezményben és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvekben meghatározott emberi jogok tiszteletben tartása a kérelem vizsgálatának folytatását teszi szükségessé (*Karner kontra Ausztria*, §§ 25 et seq.).

43. Lásd például *Raimondo kontra Olaszország*, § 2; *Stojkovic kontra Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság*, § 25 (özvegy és gyermekek); *X kontra Franciaország*, § 26 (szülők); *Malhous kontra Cseh Köztársaság* (dec.) [GC] (unokatestvér és potenciális örökösök); *Velikova kontra Bulgária* (dec.) (de facto vagy de iure élettársak); v.ö.: *Thévenon kontra Franciaország* (dec.) (általános jogutód, aki az elhunyt személlyel nem áll rokonságban); *Léger kontra Franciaország* (törlés) [GC], §§ 50-51 (unokahúg).

4. Képviselő

44. Amennyiben a kérelmezők úgy döntenek, hogy a Bíróság Eljárási Szabályzata 36. szakaszának 1. bekezdése alapján a kérelmet nem maguk nyújtják be, hanem képviselővel járnak el, úgy a 45. szakasz 3. bekezdése megköveteli, hogy a képviselő rendelkezzen megfelelően aláírt meghatalmazással. Lényeges, hogy a képviselők bizonyítani tudják, hogy

konkrét és kifejezett utasításokat kaptak attól a 34. cikk szerinti állítólagos áldozattól, akinek a nevében a Bíróság előtt el kívánnak járni (*Post kontra Hollandia* (dec.)). A képviseleti jog érvényessége vonatkozásában lásd *Aliev kontra Grúzia*, §§ 44-49; a kérelem hitelességével kapcsolatban lásd *Velikova kontra Bulgária*, §§ 48-52.

45. Ugyanakkor az Egyezmény 2., 3. vagy 8. cikkében rögzített jogaik állami szervek általi megsértését állító áldozatok esetén különleges megfontolást érdemlő körülmények merülhetnek fel figyelemmel az áldozatok korából, neméből, vagy fogyatékoságából adódó sebezhetőségére, amely lehetetlenné teszi számukra, hogy a Bíróságokhoz maguk nyújtsák be a kérelmet. Ezek értékelésekor az áldozat és a kérelmet benyújtó személy közötti kapcsolatot is tekintetbe kell venni. Ezért egyes ilyen ügyekben az áldozatok nevében benyújtott kérelmeket – jóllehet érvényes meghatalmazás nem szerepelt az ügyben – a Bíróság elfogadhatónak nyilvánította. Lásd például az *İlhan kontra Törökország* [GC] § 55 ügyet, amelyben a kérelmező a panaszt bántalmazott testvére nevében nyújtotta be; a *Y.F. kontra Törökország*, § 29 ügyet, amelyben egy férj azt panaszolta, hogy feleségét arra kényszerítették, hogy nőgyógyászati vizsgálatnak vesse magát alá; az *S.P., D.P. and A.T. kontra Egyesült Királyság ügyet* (bizottsági döntés), amelyben egy ügyvéd olyan gyerekek nevében nyújtott be kérelmet, akiket a hazai eljárásban az ügygondok megbízásából képviselt; és vesd össze a *Nencheva és mások kontra Bulgária*, § 93 üggyel, amelyben a Bíróság nem ismerte el a közvetlen áldozat nevében eljáró kérelmező egyesület áldozati státuszát, megjegyezve, hogy utóbbi a hazai bíróságok előtt nem járt el az ügyben, valamint azt, hogy a panaszolt tények nem voltak hatással az egyesület tevékenységére, mivel az folytathatta munkáját céljai elérése érdekében.

B. Az egyéni kérelemhez való jog gyakorlásának szabadsága

34. cikk – Egyéni kérelmek

“... A Magas Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy semmilyen módon nem akadályozzák e jog hatékony gyakorlását.”

46. A Bírósághoz fordulás joga abszolút és nem ismer akadályokat. Ez az elv magában foglalja az Egyezmény intézményeivel való kapcsolattartás szabadságát (fogvatartás esetén történő levelezés vonatkozásában lásd *Peers kontra Görögország*, § 84; *Kornakovs kontra Litvánia*, §§ 157 et seq.). E vonatkozásban lásd még az Emberi Jogok Európai Bírósága eljárásaiban részt vevő személyekre vonatkozó 1996-ban kelt Európai Megállapodást (CETS No. 161).

47. A hazai hatóságoknak tartózkodniuk kell attól, hogy a kérelmezőkre bármilyen formában nyomást gyakoroljanak panaszuk visszavonása vagy módosítása céljából. A Bíróság szerint ilyen nyomásgyakorlásnak minősül a közvetlen kényszerítés, a kérelmezők, potenciális kérelmezők, vagy azok családjainak, jogi képviselőinek nyilvánvaló megfélemlítése, de a nyomásgyakorlás megjelenhet akár kifogásolható közvetett magatartások, vagy kapcsolatfelvétel formájában is (*Mamatkulov és Askarov kontra Törökország* [GC], § 102).

A Bíróság vizsgálja az egyéni kérelemhez való jog gyakorlására tett visszatartó hatást (*Colibaba kontra Moldova*, § 68). Bizonyos körülmények esetén a Bíróság hivatalból vizsgálhatja azt a kérdést, hogy a kérelmezőt megfélemlítették-e oly módon, hogy az hátráltatta őt az egyéni kérelemhez való jog hatékony gyakorlásában (*Lopata kontra Oroszország*, § 147).

Tekintettel kell lenni a kérelmező veszélyeztetettségére és annak kockázatára is hogy a hatóságok esetlegesen befolyást gyakorolhatnak rá (*Iambor kontra Románia (no. 1)*, § 212). Az előzetes letartóztatásban lévő kérelmezők különösen veszélyeztetettek lehetnek, ha a családtagjaikkal vagy a külvilággal való kapcsolattartásuk korlátozás alá esik (*Coteț kontra Románia*, § 71).

48. Néhány említést érdemlő példa:

- a kérelmet érintő hatósági kihallgatás vonatkozásában: *Akdivar és mások kontra Törökország*, § 105; *Tanrikulu kontra Törökország* [GC], § 131;
- a kérelmező ügyvédjének büntetőeljárással fenyegetése vonatkozásában: *Kurt kontra Törökország*, §§ 159-65; az eljárásban részt vevő ügyvéddel szemben a hatóságok által benyújtott panasz vonatkozásában: *McShane kontra Egyesült Királyság*, § 151; a kérelmező ügyvédjével szemben alkalmazott fegyelmi és más intézkedések vonatkozásában: *Khodorkovskiy és Lebedev kontra Oroszország*, §§ 929-33;
- a kérelmező ügyvédjének és tolmácsának rendőrségi kihallgatása a kártérítést érintő igénnyel kapcsolatosan: *Fedotova kontra Oroszország*, §§ 49-51; a kormány képviselője által elrendelt vizsgálat vonatkozásában: *Ryabov kontra Oroszország*, §§ 53-65;
- a kérelmező ügyvédje és orvosa közötti találkozó ellehetetlenítése vonatkozásában: *Boicenco kontra Moldova*, §§ 158-59;
- az ügyvéd és az ügyfél között a beszélő helyiségben elhangzottak bizalmi természetének megsértése vonatkozásában *Oferta Plus SRL kontra Moldova*, § 156;
- a büntetés-végrehajtási hatóságok által alkalmazott fenyegetések vonatkozásában: *Petra kontra Románia*, § 44;
- a kérelem Bíróság részére történő továbbításának a büntetés-végrehajtási hatóságok általi megtagadása a jogorvoslati lehetőségek kimerítésének elmulasztására hivatkozva: *Nurmagomedov kontra Oroszország*, § 61;
- nyomásgyakorlás a tanúra a Bíróság előtt a fogvatartás körülményei vonatkozásában folyó ügyben: *Novinskiy kontra Oroszország*, §§ 119 stb.;
- a büntetés-végrehajtás elbátortalanító megjegyzései indokolatlan mulasztásokkal és késedelemmel párosulva a fogvatartott részére levelezés céljából adott íróeszköz biztosítása és a Bíróságnak szóló kérelemhez szükséges dokumentumok átadása tekintetében: *Gagiu kontra Románia*, §§ 94 et seq.;
- a Bíróságnak szóló kérelemhez szükséges dokumentumok kiadásának megtagadása a hatóságok részéről fogvatartott kérelmező esetében: *Naydyon kontra Ukrajna*, § 68; *Vasiliy Ivashchenko kontra Ukrajna*, §§ 107-10;
- a Bíróságnak szóló kérelemmel kapcsolatos pótolhatatlan iratok elvesztése a büntetés-végrehajtási hatóságok által: *Buldakov kontra Oroszország*, §§ 48-50;
- hatósági megfélemlítés és nyomásgyakorlás alkalmazása a kérelmezővel szemben a Bíróság előtti ügygel kapcsolatban: *Lopata kontra Oroszország*, §§ 154-60.

49. Az ügy körülményei az egyéni kérelemhez fűződő jog állítólagos korlátozásának súlyosságát bizonyos esetekben enyhíthetik (*Sisojeva és mások kontra Litvánia* (törlés) [GC], §§ 118 et seq.). Lásd még a *Holland kontra Svédország* (dec.) ügyet, amelyben a Bíróság azt állapította meg, hogy a bírósági tárgyalást rögzítő hangfelvételek svéd jognak megfelelő megsemmisítése a Bírósághoz való kérelem előterjesztésére irányadó hathónapos határidőn belül nem hátráltatta a kérelmezőt abban, hogy hatékonyan gyakorolja a kérelmezési jogát; a *Farcaș kontra Románia* (dec.) ügyet, amelyben a Bíróság úgy látta, hogy bár a mozgáskorlátozott kérelmező állítólag a közszolgáltatások akadálymentességét biztosító feltételek hiánya miatt nem tudta kimeríteni a hazai jogorvoslati lehetőségeket, ez valójában nem hátráltatta a kérelmezőt abban, hogy hatékonyan gyakorolja a kérelmezési jogát; a

Yepishin kontra Orszosország, §§ 73-77 ügyet, amelyben a Bíróság úgy találta: az a körülmény, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet nem állta a fogvatartott által a Bíróságnak megküldeni kívánt levelek postai költségeit, nem hátráltatta a kérelmezőt abban, hogy hatékonyan gyakorolja a kérelmezési jogát.

1. A kérelmezett állam kötelezettségei

a. A Bíróság Eljárási Szabályzatának 39. szakasza

50. A Bíróság Eljárási Szabályzatának 39. szakasza szerint a Bíróság ún. ideiglenes intézkedést rendelhet el (*Mamatkulov és Askarov kontra Törökország* [GC], §§ 99-129). A 34. cikk megsértése következik be, ha a Részes Állam hatóságai nem tesznek meg minden olyan lépést, amelyet ésszerűen megtehettek volna annak érdekében, hogy a Bíróság által elrendelt intézkedésnek eleget tegyenek (*Paladi kontra Moldova* [GC], §§ 87-92).

51. A kormánynak igazolnia kell a Bíróság előtt, hogy az ideiglenes intézkedésnek eleget tett, vagy kivételes esetben hivatkozhat arra, hogy annak teljesítése objektív akadályba ütközött, és a kormány minden lépést megtett annak érdekében, hogy az akadályt elhárítsa és hogy a Bíróságot az aktuális helyzetről folyamatosan értesítse (lásd például, *A.N.H. kontra Finnország* (dec.), § 27).

52. Néhány példa a közelmúltból:

- egy időszzerű találkozó biztosításának elmulasztása a fogvatartásban lévő menedékkérő és az ügyvédje között a Bíróság által a 39. szakasz alapján elrendelt ideiglenes intézkedés ellenére: *D.B. kontra Törökország*, § 67;
- a fogvatartottak iraki hatóságok részére történő átadása az ideiglenes intézkedés ellenére: *Al-Saadoon és Mufdhi kontra Egyesült Királyság*, §§ 162-65;
- az első kérelmező kiutasítása az ideiglenes intézkedés ellenére: *Kamaliyevy kontra Oroszország*, §§ 75-79;
- a 8. cikk vonatkozásában elrendelt ideiglenes intézkedés teljesítésének véletlen, de nem orvosolható elmulasztása: *Hamidovic kontra Olaszország* (dec.);
- a fogvatartott speciális orvosi intézetben való elhelyezését előíró ideiglenes intézkedés teljesítésének elmulasztása: *Makharadze és Sikharulidze kontra Grúzia*, §§ 100-05;
- a Bíróság által a kiadatás végrehajtása esetén fenyegető kínzás valós veszélye miatt elrendelt ideiglenes intézkedés teljesítésének elmulasztása: *Mannai kontra Olaszország*, §§ 54-57; *Labsi kontra Szlovákia*, §§ 149-51;
- a bántalmazás veszélyének kitétt, ideiglenes intézkedéssel érintett személy titkos átszállítása Üzbegisztánban: *Abdulkhakov kontra Oroszország*, §§ 226-31;
- a bántalmazás valós veszélyének kitétt személy kényszerrel történő átszállítása Tadzsikisztánba az ideiglenes intézkedés kijátszásával: *Savridin Dzhurayev kontra Oroszország*, §§ 218-19; lásd még azt az esetet, amelyben az orosz hatóságok az ideiglenes intézkedés ellenére elmulasztották megvédeni az őrizetükben lévő tadzsik állampolgárt a Tadzsikisztánba történő, kényszerű hazatelepítéstől: *Nizomkhon Dzhurayev kontra Oroszország*, §§ 157-59.

53. Az ideiglenes intézkedés teljesítésének ellenőrzése a Bíróság feladata, míg az az állam, amely úgy gondolja, hogy olyan bizonyítékok birtokában van, amelyek meggyőzhetik a Bíróságot az ideiglenes intézkedés megszüntetésének szükségességéről, értesíteni köteles erről a Bíróságot (*Paladi kontra Moldova* [GC], §§ 90-92; *Olaechea Cahuas kontra Spanyolország*, § 70; *Groni kontra Albánia*, §§ 181 et seq.).

Önmagában az a tény, hogy a 39. szakasz alkalmazása iránt kérelmet nyújtottak be, nem elegendő ahhoz, hogy egy államot a Bíróság a kiadatásról szóló döntés végrehajtásának

felfüggesztésére kötelezzen (*Al-Moayad kontra Németország* (dec.), §§ 122 et seq.; lásd még a kérelemmel érintett állam jóhiszemű együttműködési kötelezettségét a Bíróság irányában).

b. A tényállás megállapítása

54. Míg a tényállás megállapítása a Bíróság feladata, addig a felek felelősek azért, hogy a releváns információk Bíróság részére történő átadásával ehhez tevéleges segítséget nyújtsanak. A felek magatartása figyelembe vehető a bizonyítékok begyűjtése során (*Irország kontra Egyesült Királyság*, § 161).

55. A Bíróság megállapította, hogy bizonyos kérelem-típusok esetén az eljárás nem minden esetben követeli meg az ún. „aki állít, az bizonyít” elv merev alkalmazását, valamint hogy az Egyezmény 34. cikke szerinti egyedi kérelmek rendszerének hatékony működéséhez kiemelkedően fontos, hogy az államok minden szükséges feltételt biztosítsanak a kérelmek megfelelő és hatékony vizsgálatához (*Bazorkina kontra Oroszország*, § 170; *Tahsin Acar kontra Törökország* [GC], § 253). Ez a kötelezettség megkívánja, hogy a Részes Államok a Bíróság számára minden szükséges feltételt biztosítsanak, akár tényfeltáró vizsgálatot végez, akár a kérelmek vizsgálatával kapcsolatos általános kötelezettségeit teljesíti. Amennyiben a kormány kielégítő magyarázat nélkül elmulasztja a rendelkezésére álló információkat előterjeszteni, úgy abból nemcsak a kérelmező állításainak megalapozottságára utaló következtetéseket lehet levonni, hanem az ilyen magatartás az Egyezmény 38. cikke szerinti kötelezettségeknek a kérelemmel érintett állam általi kielégítő teljesítését is megkérdőjelezi (uo., § 254; *Imakayeva kontra Oroszország*, § 200; *Janowiec és mások kontra Oroszország* [GC], § 202).

56. A Bíróság által kért bizonyítékok benyújtására vonatkozó kötelezettség az erre irányuló kérés előterjesztésétől kezdve terheli a kérelmezett kormányt, függetlenül attól, hogy erre a kérelemnek a kormány részére történő kommunikálása során, vagy később az eljárás alatt kerül sor (uo., § 203; *Enukidze és Girgyliani kontra Grúzia*, § 295; *Bekirski kontra Bulgária*, §§ 111-13). Alapvető fontosságú követelmény, hogy – amennyiben a Bíróság ezt írja elő – az állam az igényelt anyagot teljes terjedelmében nyújtsa be, és hogy a hiányzó elemek megfelelően legyenek indokolva (*Janowiec és mások kontra Oroszország* [GC], § 203). Továbbá az igényelt anyagokat haladéktalanul, de legalábbis a Bíróság által előírt határidőben be kell nyújtani, a jelentős és indokolatlan késedelem azt eredményezheti, hogy a Bíróság a kérelemmel érintett állam magyarázatait nem találja meggyőzőnek (uo.).

57. A Bíróság úgy találta, hogy a kérelmezett kormány a 38. cikk alatti követelményeknek nem tett eleget az olyan esetekben, amikor a tagállam a bekért dokumentumok benyújtását indokolás nélkül megtagadta (lásd például *Maslova és Nalbandov kontra Oroszország*, §§ 128-29), vagy hiányos és valótlan tartalmú másolatokat nyújtottak be, az eredeti dokumentumok bírósági vizsgálatra való átadását pedig megtagadták (lásd például *Trubnikov kontra Oroszország*, §§ 50-57).

58. Amennyiben a kormány titoktartási vagy biztonsági megfontolásokra hivatkozik a kért anyag átadásának megtagadásakor, a Bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy ésszerű és meggyőző okok állnak a kérdéses dokumentumok bizalmas kezelése mögött (*Janowiec és mások kontra Oroszország* [GC], § 205). Egy titkosított jelentés Bíróságnak való átadásának elmulasztására vonatkozóan lásd uo., §§ 207 et seq.; *Nolan és K. kontra Oroszország*, §§ 56 et seq.

A 34. cikk és a 38. cikk kapcsolatát illetően lásd a *Bazorkina kontra Oroszország*, §§ 170 et seq. és § 175 ügyet. A 34. cikk, amelynek célja az egyéni kérelemhez való jog hatékony működésének biztosítása, egyfajta *lex generalis*, míg a 38. cikk kifejezetten a Bírósággal való együttműködésre kötelezi az államokat.

c. Vizsgálati cselekmények

59. A kérelemmel érintett állam köteles a vizsgálati cselekmények során segítséget nyújtani (38. cikk), mivel a kérelmek hatékony vizsgálatához szükséges feltételek biztosítása az államok feladata (*Çakıcı kontra Törökország* [GC], § 76). A tényfeltáró látogatások megakadályozása a 38. cikk megsértésének minősül (*Shamayev és mások kontra Grúzia és Oroszország*, § 504).

I. AZ ELFOGADHATATLANSÁG ELJÁRÁSJOGI OKAI

A. A hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztása

35. cikk 1. bekezdés – Az elfogadhatóság feltételei

“1. Az ügyet csak akkor lehet a Bíróság elé terjeszteni, ha az összes hazai jogorvoslati lehetőséget már kimerítették a nemzetközi jog általánosan elismert szabályainak megfelelően ...”

60. Ahogy azt maga a 35. cikk szövege is tartalmazza, ezen követelmény a nemzetközi jog általánosan elismert szabályain alapszik. A hazai jogorvoslatok kimerítésének követelménye a nemzetközi szokásjog részét képezi, amelyet a Nemzetközi Bíróság esetjoga is ekként ismer el (lásd például az *Interhandel* ügyet (*Svájc kontra Egyesült Államok*), 1959. március 21-i ítélet). Megtalálható egyéb nemzetközi emberi jogi egyezményekben is: a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában (41. cikk 1. bekezdés (c) pontja), valamint annak Fakultatív jegyzőkönyvében (2. cikk és 5. cikk 2. bekezdés (b) pontja); az Emberi Jogok Amerikai Egyezményében (46. cikk); illetve az Ember és Népek Afrikai Chartájában (50. cikk és 56. cikk. 5. bekezdése). Az Emberi Jogok Európai Bírósága a *De Wilde, Ooms és Versyp kontra Belgium* ügyben állapította meg, hogy az államok lemondhatnak a hazai jogorvoslatok kimerítésére vonatkozó szabály adta előnyről, mivel e tekintetben régóta fennálló nemzetközi gyakorlat létezik (§ 55).

61. A Bíróság az emberi jogok felett örökös nemzeti szervekhez képest másodlagos (szubszidiárius) szerepet hivatott betölteni, és úgy helyénvaló, ha a hazai bíróságoknak van először lehetőségük arra, hogy a hazai jognak az Egyezményvel való összhangját érintő kérdéseket eldöntsék (*A, B és C kontra Írország* [GC], § 142). Ha egy kérelmet mindazonáltal ezt követően benyújtanak Strasbourghoz, a Bíróság abban az előnyös helyzetben lesz, hogy rendelkezésére áll a hazájuk kulcsfontosságú szereplőivel közvetlen és folyamatos kapcsolatban lévő hazai bíróságok álláspontja is (*Burden kontra Egyesült Királyság* [GC], § 42).

62. A 35. cikk 1. bekezdése csak hazai jogorvoslatokra vonatkozik; nem követeli meg a nemzetközi szervezetek keretében elérhető jogorvoslatok kimerítését. Ellenkezőleg, ha a kérelmező ügyét más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás alá veti, a kérelem az Egyezmény 35. cikk 2. bekezdésének (b) pontja alapján elutasítható (lásd I.E. pont). A Bíróság feladata az összes releváns tényező figyelembevételével annak megállapítása, hogy egy konkrét szerv hazai vagy nemzetközi jellegű-e, ideértve a jogi jellegét, alapító okiratát, hatáskörét, a fennálló jogrendszerben betöltött helyét (ha egyáltalán van ilyen) és

finanszírozását (*Jeličić kontra Bosznia-Hercegovina* (dec.); *Peraldi kontra Franciaország* (dec.)) (lásd I.E. pont).

1. A szabály célja

63. A jogorvoslatok kimerítésének szabálya mögötti indok, hogy lehetőséget kell biztosítani a hazai hatóságoknak, elsősorban a bíróságoknak arra, hogy megelőzzék vagy orvosolják az Egyezmény állítólagos megsértését. Ez azon a 13. cikkben megjelenő feltételezésen alapul, hogy a belső jogrend hatékony jogorvoslatot biztosít az egyezményes jogok megsértésére. Ez az egyezményes szerkezet kiegészítő (szubszidiárius) jellegének egyik fontos eleme (*Selmouni kontra Franciaország* [GC], § 74; *Kudła kontra Lengyelország* [GC], § 152; *Andrášik és Mások kontra Szlovákia* (dec.)). A szabály attól függetlenül alkalmazandó, hogy az Egyezmény rendelkezéseit beépítették-e a nemzeti jogba (*Eberhard és M. kontra Szlovénia*). A Bíróság nemrég megismételte, hogy a hazai jogorvoslatok kimerítésének szabálya az Egyezmény alapján fennálló védelmi rendszer működésének elengedhetetlen eleme és egyben alapvető elv (*Demopoulos és Mások kontra Törökország* (dec.) [GC], §§ 69 és 97).

2. A szabály alkalmazása

a. Rugalmasság

64. A jogorvoslatok kimerítésének szabályát inkább aranyszabályként lehet jellemezni, mintsem köbe vésett normaként. A Bizottság és a Bíróság gyakran hangsúlyozta, hogy a szabályt bizonyos fokú rugalmassággal kell alkalmazni, túlzott formalizmus nélkül, az emberi jogok védelmének szem előtt tartására tekintettel (*Ringeisen kontra Ausztria*, § 89; *Lehtinen kontra Finnország* (dec.)). A kimerítési szabály nem abszolút és nem alkalmazható automatikusan (*Kozacıoğlu kontra Törökország* [GC], § 40). Példának okáért a Bíróság úgy határozott, hogy jogszerűtlenül formalisztikus lenne elvárni a kérelmezőktől, hogy olyan jogorvoslattal éljenek, amelyet még az ország legmagasabb szintű bírósága sem követelt meg tőlük (*D.H. és Mások kontra Csehország* [GC], §§ 116-18). A Bíróság az egyik ügyben figyelembe vette a kérelmezők számára nyitva álló határidő szűkösségét, hangsúlyozva a „sietséget”, amellyel beadványukat be kellett nyújtaniuk (*Financial Times Ltd és Mások kontra Egyesült Királyság*, §§ 43-44). Ugyanakkor az elérhető jogorvoslatok kimerítése a nemzeti eljárásjogi szabályokkal és a hazai jogszabályban lefektetett alaki követelményekkel összhangban különösen fontos olyan esetekben, ahol a jogi egyértelműség és jogbiztonság forog kockán (*Saghinadze és Mások kontra Grúzia*, §§ 83-84).

b. A hazai szabályoknak és korlátozásoknak való megfelelés

65. A kérelmezőknek be kell tartaniuk az alkalmazandó nemzeti jog szabályait és eljárásait, aminek hiányában kérelmük valószínűleg nem felel meg a 35. cikkben lefektetett feltételnek (*Ben Salah Adraqui és Dhaima kontra Spanyolország* (dec.); *Merger és Cros kontra Franciaország* (dec.); *MPP Golub kontra Ukrajna* (dec.); *Agbovi kontra Németország* (dec.)). Nem felel meg a 35. cikk 1. bekezdésének, ha egy fellebbezést nem fogadnak be vizsgálatra a kérelmező által elkövetett eljárási hiba miatt (*Gäfgen kontra Németország* [GC], § 143).

Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy abban az esetben, ha a fellebbviteli bíróság egy kérelmet annak ellenére érdemben vizsgál, hogy azt elfogadhatatlannak minősíti, a 35. cikk 1. bekezdésében foglalt követelmény megvalósul (*Voggenreiter kontra Németország*). Ugyanez a helyzet az olyan kérelmezők esetében, akik nem tartották be a belső jog által előírt formai követelményeket, ha az illetékes hatóság a kérelmet ennek ellenére érdemben vizsgálta

(*Vladimir Romanov kontra Oroszország*, § 52). Ugyanez vonatkozik az olyan kérelmekre, amelyeket a jogi követelményeknek épphogy megfelelő, nagyon felületes módon fogalmaztak meg, de amelyekről a bíróság érdemben határozott, bármilyen szűkszavúan is (*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) kontra Svájc (2. sz.)* [GC], §§ 43-45).

c. Többféle jogorvoslat rendelkezésre állása

66. Amennyiben több mint egy, potenciálisan hatékony jogorvoslat létezik, a kérelmezőtől csak egynek a kimerítése várható el (*Moreira Barbosa kontra Portugália* (dec.); *Jeličić kontra Bosznia-Hercegovina* (dec.); *Karakó kontra Magyarország*, § 14; *Aquilina kontra Málta* [GC], § 39). Amennyiben egy jogorvoslattal megpróbálkoztak, nem szükséges olyan egyéb jogorvoslatot kimeríteni, amelynek lényegében ugyanaz a rendeltetése (*Riad és Idiab kontra. Belgium*, § 84; *Kozacioğlu kontra Törökország* [GC], §§ 40 et seq.; *Micallef kontra Málta* [GC], § 58). A kérelmező választhatja ki azt a jogorvoslatot, amelyik a leginkább megfelelő az ügyében. Összefoglalva, amennyiben a nemzeti jog több, különböző jogterületekhez tartozó párhuzamos jogorvoslati lehetőséget biztosít, az a kérelmező, aki egy hivatkozott egyezményesítés orvoslása érdekében kihasználta az egyiket, nem feltétlenül köteles olyan egyéb jogorvoslatokat kimeríteni, amelyeknek lényegében azonos céljuk van (*Jasinskis kontra Lettország*, §§ 50 és 53-54).

d. A panasz érdemben történő felvetése

67. Nem szükséges az egyezményes jogra történő kifejezett hivatkozás a hazai eljárás során, amennyiben a panaszt „legalább érdemben” felvetették (*Castells kontra Spanyolország*, § 32; *Ahmet Sadik kontra Görögország*, § 33; *Fressoz és Roire kontra Franciaország*, § 38; *Azinas kontra Ciprus* [GC], §§ 40-41). Ez azt jelenti, hogy abban az esetben, ha a kérelmező nem hivatkozott az Egyezmény rendelkezéseire, a hazai jog alapján kellett, hogy felhozzon érveket ugyanilyen vagy hasonló célból annak érdekében, hogy lehetőséget nyújtson a hazai bíróságoknak, hogy elsődlegesen azok orvosolják a hivatkozott jogsértést (*Gäffen kontra Németország* [GC], §§ 142, 144 és 146; *Karapanagiotou és Mások kontra Görögország*, § 29; és egy olyan eset, ahol a panaszra még burkoltan sem hivatkoztak a legfelsőbb bírósági fórumon: *Association Les témoins de Jéhovah kontra Franciaország* (dec.)).

e. Létező és megfelelő jogorvoslat

68. A kérelmezők csak olyan hazai jogorvoslatok kimerítésére kötelesek, amelyek elvileg is és a gyakorlatban is a rendelkezésükre állnak az adott időpontban, és amelyet maguk kezdeményezhetnek közvetlenül – vagyis olyan jogorvoslatok jöhetnek csak számításba, amelyek hozzáférhetőek, a panaszt képesek orvosolni, és a siker ésszerű esélyét hordozzák (*Sejdovic kontra Olaszország* [GC], § 46; *Paksas kontra Litvánia* [GC], § 75).

69. Diszkrecionális vagy rendkívüli jogorvoslatok kimerítése nem szükséges, nem kell például a bíróság saját döntésének újbóli vizsgálatát kérni (*Çınar kontra Törökország* (dec.); *Prystavska kontra Ukrajna* (dec.)), vagy perújítást kezdeményezni, kivéve az olyan különleges eseteket, amikor például a hazai jog rendelkezései alapján egy ilyen kérelem valóban hatékony jogorvoslatnak minősül (*K.S. és K.S. AG kontra Svájc*, bizottsági döntés), vagy amikor egy jogerőssé vált ítélet hatályon kívül helyezése az egyetlen módja annak, hogy a kérelmezett állam a saját jogrendszerében orvosolja a panaszt (*Kiiskinen kontra Finnország* (dec.); *Nikula kontra Finnország* (dec.)). Hasonlóan, egy magasabb fokú szervhez benyújtott, de eljárási kötelezettséget nem keletkeztető kérelem nem minősül hatékony jogorvoslatnak (*Horvat kontra Horvátország*, § 47; *Hartman kontra Csehország*, § 66), mint ahogy egy olyan jogorvoslat sem, amely nem közvetlenül elérhető a kérelmező számára, hanem egy közvetítő diszkrecionális döntésén múlik (*Tănase kontra Moldova* [GC], § 122). Az olyan kérelem

hatékonyának megítéléséhez, amelyet elvben nem kell igénybe venni (ombudsman), lásd az *Egmez kontra Ciprus* ítélet indoklását, §§ 66-73. Végezetül, az olyan hazai jogorvoslat, amelyre nem vonatkozik konkrét határidő és ezáltal bizonytalanságot teremt, nem tekinthető hatékonynak (*Williams kontra Egyesült Királyság* (dec.) és az ottani hivatkozások).

70. Annak megítélése, hogy az Egyezmény 35. cikk 1. bekezdése megköveteli-e az Alkotmánybírósághoz történő egyéni kérelem benyújtását, nagyban függ a kérelmezett állam jogrendszerének sajátosságaitól és az Alkotmánybíróság hatáskörétől. Ezért egy olyan államban, ahol a hatásköre arra korlátozódik, hogy jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja felül, valamint azok összhangját a magasabb szintű jogszabályokkal, a kérelmezőknek csak akkor szükséges alkotmányjogi panasszal élniük, ha egy törvény vagy jogszabály rendelkezését támadják meg azzal, hogy az önmagában is ellentétes az Egyezménnyel (*Griřankova and Griřankovs kontra Lettország* (dec.); *Liepājnīeks kontra Lettország* (dec.)). Ugyanakkor ez nem hatékony jogorvoslat abban az esetben, ha a kérelmező pusztán egy olyan törvény vagy egyéb jogszabály helytelen alkalmazását vagy értelmezését kifogásolja, amely önmagában nem alkotmányellenes (*Smirnov kontra Oroszország* (dec.); *Szott-Medyńska kontra Lengyelország* (dec.)).

71. Amennyiben a kérelmező olyan jogorvoslatot kísérelt meg, amelyet a Bíróság nem tekint megfelelőnek, az igénybevételéhez szükséges idő nem fogja megszakítani hathónapos határidőt folyását, ami ahhoz vezethet, hogy a kérelmet elkésztés okán el kell utasítani (*Rezgui kontra Franciaország* (dec.); *Prystavska kontra Ukrajna* (dec.)).

f. A jogorvoslat elérhetősége és hatékonysága

72. A jogorvoslatok létezésének kellően bizonyosnak kell lennie nem csak elméletben, de gyakorlatban is. Annak eldöntésekor, hogy egy konkrét jogorvoslat megfelel-e az elérhetőség és hatékonyság követelményének, figyelemmel kell lenni a konkrét ügy egyedi körülményeire (lásd az alábbi 4. pontot). A hazai bíróságok álláspontjának kellően egységesnek kell lennie a hazai jogrendszerben. Ebből kifolyólag a Bíróság megállapította, hogy a felsőbb bírósághoz fordulás megszűnik „hatékonyak” lenni, ha annak esetjoga nem egységes, mindaddig, amíg az inkonzisztencia fennáll (*Ferreira Alves kontra Portugália* (6. sz.), §§ 28-29)).

73. Példának okáért a Bíróság megállapította, hogy abban az esetben, ha a kérelmező fogvatartásának körülményeit azt követően kifogásolja, hogy fogvatartása megszűnt, a 35. cikk 1. bekezdésének értelmében szükséges kimerítenie az elérhető és elégséges – vagyis a siker ésszerű lehetőségét hordozó – kompenzációs jogorvoslatot (*Lienhardt kontra Franciaország* (dec.); *Rhazali és Mások kontra Franciaország* (dec.); *Ignats kontra Lettország* (dec.)).

74. A Bíróságnak reálisan számolnia kell nem csak a hazai jogrendszerben elérhető formális jogorvoslatokkal, de az általános jogi és politikai kontextussal is, amelyben azok működnek, valamint a kérelmező személyes körülményeivel (*Akdivar és Mások kontra Törökország*, §§ 68-69; *Khashiyev és Akayeva kontra Oroszország*, §§ 116-17). Meg kell vizsgálnia, hogy az ügy valamennyi körülményének fényében a kérelmező megtett-e minden tőle ésszerűen elvárható annak érdekében, hogy a hazai jogorvoslatokat kimerítse (*D.H. és Mások kontra Csehország* [GC], §§ 116-22).

Meg kell jegyezni, hogy akár ténybeli-, akár jogi határok önmagukban nem képezik a hazai jogorvoslatok kimerítésének akadályát; főszabály szerint azok a kérelmezők, akik egy Résztes Állam joghatóságán kívül élnek, nincsenek felmentve a nemzeti jogorvoslatok kimerítése alól az adott államban, az esetleges gyakorlati kényelmetlenségek vagy érthető személyes vonakodás ellenére (*Demopoulos and Others kontra Törökország* (dec.) [GC], §§ 98 és 101, ahol a kérelmezők nem vetették magukat alá önkéntesen a kérelmezett állam joghatóságának).

3. A szabály alkalmazásának korlátai

75. A „nemzetközi jog általánosan elfogadott szabályai” alapján fennállhatnak olyan speciális körülmények, amelyek felmentik a kérelmezőt a rendelkezésre álló hazai jogorvoslatok kimerítésének kötelezettsége alól (*Sejdovic kontra Olaszország* [GC], § 55) (valamint lásd az alábbi 4. pontot).

A szabály abban az esetben sem alkalmazható, ha megállapítható, hogy az Egyezményrel összeegyeztethetetlen cselekmények ismétlődése által jellemzett, az állami hatóságok által eltűrt igazgatási gyakorlat áll fent, amely olyan természetű, hogy az eljárásokat hiábavalóvá vagy hatástalanná teszi (*Aksoy kontra Törökország*, § 52).

Az olyan esetekben, amikor a kérelmezőtől annak elvárása, hogy egy konkrét jogorvoslatot kimerítsen, ésszerűtlen lenne a gyakorlatban, és aránytalan akadályt képezne az Egyezmény 34. cikke szerinti egyéni kérelmezési jog hatékony gyakorlásának, a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a kérelmező esetében eltekint e követelmény alól (*Veriter kontra Franciaország*, § 27; *Gaglione és Mások kontra Olaszország*, § 22).

Az olyan fellebbezés, amelynek kimenetele függvényében bíróság szabható ki a fellebbezőre akkor is, ha a visszaélészerű joggyakorlás nem merül fel a részéről, nem tekinthető kimerítendő jogorvoslatnak (*Prencipe kontra Monaco*, §§ 95-97).

4. A bizonyítási teher megoszlása

76. Ha a kormány a hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztására hivatkozik, a terhére esik annak bizonyítása, hogy a kérelmező nem vett igénybe egy olyan jogorvoslatot, amely hatékony és elérhető lett volna (*Dalia kontra Franciaország*, § 38; *McFarlane kontra Írország* [GC], § 107). Az ilyen jogorvoslat elérhetőségének mind a jogban, mind a gyakorlatban kellően biztosnak kell lennie (*Vernillo kontra Franciaország*). A jogorvoslat jogszabályi alapjának tehát világosnak kell lennie (*Scavuzzo-Hager és Mások kontra Svájc* (dec.); *Norbert Sikorski kontra Lengyelország*, § 117; *Sürmeli kontra Németország* [GC], §§ 110-12). A jogorvoslatnak alkalmasnak kell lennie a kérelmező panaszainak orvoslására és a siker ésszerű lehetőségét kell hordoznia (*Scoppola kontra Olaszország (2. sz.)* [GC], § 71). Csak olyan jogorvoslat meglétére lehet hivatkozni, amelynek alakulását és elérhetőségét a joggyakorlat vagy az esetjog világosan rögzíti és megerősíti vagy kiegészítő jelleggel altámasztja (*Mikolajová kontra Szlovákia*, § 34). Ez egy olyan, szokásjogi elemekkel átszőtt jogrendszerre is vonatkozik, amelynek az írott alkotmánya implicit módon biztosítja a kérelmező által hivatkozott jogot (*McFarlane kontra Írország* [GC], § 117, ahol egy jogorvoslat elméletben majdnem huszonöt éve elérhető volt, de azt soha nem vették igénybe).

A kormány érvei egyértelműen nagyobb súllyal esnek latba, ha a nemzeti ítélkezési gyakorlatból vett példákkal támasztja alá azokat (*Doran kontra Írország*; *Andrášik és Mások kontra Szlovákia* (dec.); *Di Sante kontra Olaszország* (dec.); *Giummarra és Mások kontra Franciaország* (dec.); *Paulino Tomás kontra Portugália* (dec.); *Johti Sappmelaccat Ry és Mások kontra Finnország* (dec.)). A hivatkozott határozatokat elvben a kérelem benyújtását megelőzően kellett meghozni (*Norbert Sikorski kontra Lengyelország*, § 115), és azoknak relevánsnak kell lenniük a konkrét ügyre nézve (*Sakhnovskiy kontra Oroszország* [GC], §§ 43-44); lásd ugyanakkor a (lent hivatkozott) elveket az olyan új jogorvoslatokról, amelyeket a Bíróság előtt folyamatban lévő eljárás közben vezetnek be.

77. Abban az esetben, ha a kormány arra hivatkozik, hogy a kérelmező közvetlenül felhívhatta volna az Egyezményt a hazai bíróságok előtt, a jogorvoslat bizonyosságának mértékét konkrét példákon keresztül kell bizonyítani (*Slavgorodski kontra Észtország* (dec.)). Ugyanez vonatkozik az olyan állítólagos jogorvoslatokra, amelyeket közvetlenül a nemzeti alkotmány egyes általános rendelkezéseire alapítanak (*Kornakovs kontra Lettország*, § 84).

78. A Bíróság fogékonyabb az ilyen érvekre, ha a nemzeti törvényhozás olyan különleges jogorvoslatot vezet be, amely a bírósági eljárások ésszerűtlen hosszát hivatott orvosolni (*Brusco kontra Olaszország* (dec.); *Slaviček kontra Horvátország* (dec.)). Lásd még *Scordino kontra Olaszország (I. sz.)* [GC], §§ 136-48. Vesd össze a *Merit kontra Ukrajna* (§ 65) ügyel.

79. Ha a kormány eleget tett arra irányuló bizonyítási kötelezettségének, hogy a kérelmező részére megfelelő és hatékony jogorvoslat állt rendelkezésre, ez utóbbinak kell bizonyítania, hogy:

- a jogorvoslatot ténylegesen kimerítették (*Grässer kontra Németország* (dec.)); vagy
- a jogorvoslat valamilyen okból az ügy konkrét körülményei között nem volt megfelelő vagy hatékony (*Selmouni kontra Franciaország* [GC], § 76) – például a vizsgálat lefolytatásának jelentős késedelmé esetén (*Radio France és Mások kontra Franciaország*(dec.), § 34), vagy ha a jogorvoslat általában elérhető, mint például a jogkérdésre vonatkozó fellebbezés, de – a hasonló ügyekben alkalmazott értelmezés fényében – az adott ügy körülményei között nem volt hatékony (*Scordino kontra Olaszország* (dec.); *Pressos Compania Naviera S.A. és Mások kontra Belgium*, §§ 26-27), abban az esetben is, ha a szóban forgó döntések újabb keletűek voltak (*Gas és Dubois kontra Franciaország* (dec.)). Ez abban az esetben is így van, ha a kérelmező nem fordulhatott közvetlenül az érintett bírósághoz (*Tănase kontra Moldova* [GC], § 122). Bizonyos különleges esetekben előfordulhat, hogy vannak hasonló helyzetben lévő kérelmezők, akik közül néhányan nem fordultak a kormány által hivatkozott bírósághoz, de akik ezen követelmény alól mentesítve vannak, mivel a mások által igénybe vett hazai jogorvoslat nem bizonyult hatékornak a gyakorlatban, így az ő esetükben sem lett volna az (*Vasilkoski és Mások kontra Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság*, §§ 45-46; *Laska és Lika kontra Albánia*, §§ 45-48). Ugyanakkor ez csak nagyon különleges esetekben alkalmazható (vö. *Saghinadze és Mások kontra Grúzia*, §§ 81-83); vagy
- sajátos körülmények álltak fenn, amelyek felmentették a kérelmezőt a követelmény teljesítése alól (*Akdivar és Mások kontra Törökország*, §§ 68-75; *Sejdovic kontra Olaszország* [GC], § 55; *Veriter kontra Franciaország*, § 60).

80. Ilyen körülmény lehet, ha a nemzeti hatóságok teljességgel tétlenek maradnak az állam alkalmazásában álló személyek által elkövetett kötelezettségzegésre vagy károkozásra vonatkozó komoly panaszok esetén, például ha elmulasztottak vizsgálatot lefolytatni vagy segítséget felajánlani. Ilyen körülmények esetén megállapítható, hogy a bizonyítási teher újból megfordul, és a kérelmezett kormányra hárul annak bemutatása, hogy milyen lépéseket tett a kifogásolt problémák terjedelmére és súlyosságára válaszul (*Demopoulos és Mások kontra Törökország* (dec.) [GC], § 70).

81. A kérelmező részéről egy konkrét jogorvoslat hatékonyságával kapcsolatban felmerülő pusztán kételyek nem mentesítik azon kötelezettség alól, hogy azzal megpróbálkozzon (*Epözdemir kontra Törökország* (dec.); *Milošević kontra Hollandia* (dec.); *Pellegriti kontra Olaszország* (dec.); *MPP Golub kontra Ukrajna* (dec.)). Épp ellenkezőleg, a kérelmező érdekében áll, hogy a megfelelő bírósághoz forduljon, biztosítva, hogy az lehetőséget kapjon a meglévő jogok jogértelmezéssel való fejlesztésére (*Ciupercescu kontra Románia*, § 169). Az olyan jogrendszerekben, ahol az alapvető jogok alkotmányos védelmet élveznek, a sérelmet szenvedett egyénre hárul, hogy e védelem terjedelmét próbára tegye, illetve – az angolszász jogrendszerekben – lehetővé tegye a hazai bíróságoknak, hogy e jogokat jogértelmezés útján fejlesszék (*A, B és C kontra Írország* [GC], § 142). Azonban ha a kérdéses jogorvoslat – például a kialakult hazai ítélkezési gyakorlat fényében – ténylegesen nem hordozza a siker ésszerű esélyét, az a tény, hogy a kérelmező ezt nem vette igénybe, nem

képezi az elfogadhatóság akadályát (*Pressos Compania Naviera S.A. és Mások kontra Belgium*, § 27; *Carson és Mások kontra Egyesült Királyság* [GC], § 58).

5. Eljárásjogi szempontok

82. A hazai jogorvoslatok kimerítésére irányuló követelmény teljesülését főszabály szerint a Bírósághoz benyújtott kérelem időpontjára tekintettel kell megítélni (*Baumann kontra Franciaország*, § 47) az olyan kivételektől eltekintve, amelyeket az ügy konkrét körülményei indokolhatnak (lásd alábbi 6. pont). Ennek ellenére a Bíróság elfogadja, ha a jogorvoslatok utolsó szakasza elérhetővé válik nem sokkal a kérelem benyújtását követően, de még azelőtt, hogy a Bíróság az elfogadhatóságról döntene (*Karoussiotis kontra Portugália*, § 57).

83. Ha a kormány a jogorvoslatok kimerítésének elmaradására kíván hivatkozni, azt az elfogadhatóságról való döntést megelőző észrevételeiben kell megtennie, amennyiben ezt a védekezés jellege és a körülmények lehetővé teszik, bár fennállhatnak olyan kivételes körülmények, amelyek felmentik ezen kötelezettség alól (*Mooren kontra Németország* [GC], § 57 és az ott idézett hivatkozások, §§ 58-59).

Nem ritka, hogy a jogorvoslat kimerítésének hiányára alapított kifogás értékelését az ügy érdemi vizsgálatához kapcsolják, különösen eljárásjogi kötelezettségeket vagy garanciákat érintő ügyekben, például a 2. cikk eljárásjogi aspektusával összefüggő kérelmek tekintetében (*Dink kontra Törökország*, §§ 56-58), vagy a 3. cikk ezen aspektusával kapcsolatban; a 6. cikkel összefüggésben lásd *Scoppola kontra Olaszország (2. sz.)* [GC], § 126; a 8. cikkhez lásd *A, B és C kontra Írország* [GC], § 155; a 13. cikkhez lásd *Sürmeli kontra Németország* [GC], § 78; és *M.S.S. kontra Belgium és Görögország* [GC], § 336.

6. Új jogorvoslatok bevezetése

84. A hazai jogorvoslatok kimerítését főszabály szerint arra tekintettel kell megítélni, hogy az eljárás milyen fázisban volt abban az időpontban, amelyben a kérelmet a Bírósághoz benyújtották. E szabály alól ugyanakkor az új jogorvoslatok megalkotása kivételt képezhet (*İçyer kontra Törökország* (dec.), §§ 72 et seq.). A Bíróság e szabálytól így különösen az alábbi típusú ügyekben tért el: eljárások hosszával kapcsolatos ügyek (*Predil Anstalt kontra Olaszország* (dec.); *Bottaro kontra Olaszország* (dec.); *Andrášik és Mások kontra Szlovákia* (dec.); *Nogolica kontra Horvátország* (dec.); *Brusco kontra Olaszország* (dec.); *Korenjak kontra Szlovénia* (dec.), §§ 66-71; *Techniki Olympiaki A.E. kontra Görögország* (dec.)), a tulajdonjogba történő beavatkozásokkal kapcsolatos új kompenzációs jogorvoslat bevezetése (*Charzyński kontra Lengyelország* (dec.); *Michalak kontra Lengyelország* (dec.); *Demopoulos és Mások kontra Törökország* (dec.) [GC]); hazai ítéletek végrehajtásának elmulasztásával kapcsolatos ügyek (*Nagovitsyn és Nalgiyev kontra Oroszország* (dec.), §§ 36-40; *Balan kontra Moldávia* (dec.)); és börtöntúlsúlyfoltással kapcsolatos ügyek (*Łatak kontra Lengyelország* (dec.)).

A Bíróság figyelembe veszi a megalkotott jogorvoslatok hatékonyságát és elérhetőségét (*Demopoulos és Mások kontra Törökország* (dec.) [GC], § 88). Olyan esethez, ahol az új jogorvoslat nem volt hatékony az adott ügyben, lásd *Parizov kontra Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság*, §§ 41-47; olyan ügyhöz, ahol az új alkotmányjogi jogorvoslat bevezetése hatékony, lásd *Cvetković kontra Szerbia*, § 41.

Ami azt a kérdést illeti, hogy mikortól várható el egy kérelmezőtől, hogy az ítélkezési gyakorlatban bekövetkezett változást követően az állam jogrendszerébe bevezetett új jogorvoslatot kimerítse, a Bíróság megállapította, hogy nem lenne igazságos megkövetelni egy új jogorvoslat kimerítését anélkül, hogy az egyéneknek ésszerű időt biztosítanának arra, hogy a bírósági döntést megismerjék (*Broca és Texier-Micault kontra Franciaország*, § 20).

Az „ésszerű idő” mértéke függ az egyes ügyek körülményeitől, de általánosságban a Bíróság körülbelül hat hónapot tart ésszerűnek (uo.; *Depauw kontra Belgium* (dec.)). Például a *Leandro Da Silva kontra Luxemburg* (§ 50) ügyben az időtartam nyolc hónap volt a szóban forgó jogorvoslat elfogadásától, három és fél hónap a közzétételétől. Lásd még a *McFarlane kontra Írország* [GC] (§ 117) ügyet; a vezető ítéletet követően bevezetett új jogorvoslathoz lásd *Fakhretdinov és Mások kontra Oroszország* (dec.), §§ 36-44; és a hazai ítélkezési gyakorlattól való eltéréshez lásd *Scordino kontra Olaszország (1. sz.)* [GC], § 147.

A Bíróság a *Scordino kontra Olaszország (1. sz.)* [GC] valamint a *Cocchiarella kontra Olaszország* [GC] ítéletekben iránymutatást adott arra nézve, hogy milyen jellemzői legyenek a hazai jogorvoslatoknak a perelhúzódasos ügyekben (lásd még, újabban, a *Vassilios Athanasiou és Mások kontra Görögország* (§§ 54-56) ügyet). Főszabály szerint az eljárások elhúzódasása esetén nem szükséges kimeríteni azokat a jogorvoslatokat, amelyeknek nincs prevenciós vagy kompenzációs hatásuk (*Puchstein kontra Ausztria*, § 31). Az eljárások elhúzódasásával kapcsolatos jogorvoslatnak így elsősorban jelentősebb késedelem nélkül kell működésbe lépnie, és megfelelő szintű jóvátételt kell nyújtania (*Scordino kontra Olaszország (1. sz.)* [GC], §§ 195 és 204-07).

85. Abban az esetben, ha a Bíróság a belső jogban vagy gyakorlatban strukturális vagy általános hiányosságokat tárt fel, felszólíthatja az államot, hogy vizsgálja meg a helyzetet, és amennyiben szükséges, hatékony eszközökkel előzze meg, hogy hasonló ügyek kerüljenek a Bíróság elé (*Lukenda kontra Szlovénia*, § 98). Levonhatja azt a következtetést, hogy az államnak módosítania kell a már létező jogorvoslatokat, vagy újakat kell létrehoznia annak érdekében, hogy ténylegesen garantálja az egyezményes jogok megsértésének hatékony orvoslását (lásd például a vezető ítéleteket a *Xenides-Arestis kontra Törökország*, § 40; és *Burdov kontra Oroszország (2. sz.)*, §§ 42 és 129 et seq., valamint § 140 ügyekben). A hatékony hazai jogorvoslatok biztosításának igényére kiemelt figyelmet kell fordítani (lásd a vezető ítéletet a *Vassilios Athanasiou és Mások kontra Görögország*, § 41 ügyben).

Ahol a kérelmezett állam új jogorvoslatot vezet be, a Bíróság mérlegeli annak hatékonyságát (lásd például *Robert Lesjak kontra Szlovénia*, §§ 34-55; *Demopoulos és Mások kontra Törökország* (dec.) [GC], § 87). Ezt valamennyi ügy egyedi körülményeinek vizsgálatával teszi; az azzal kapcsolatos állásfoglalása, hogy az új jogi szabályozás hatékony-e vagy sem, a normák gyakorlati alkalmazásán kell, hogy alapuljon (*Nogolica kontra Horvátország* (dec.)). Ugyanakkor sem az a tény, hogy a szabályozás alkalmazása kapcsán nem alakult még ki bírósági vagy közigazgatási gyakorlat, sem annak kockázata, hogy az eljárás lefolytatása jelentős időt vehet igénybe, nem vezethet önmagában arra a következtetésre, hogy az új jogorvoslat ne lenne hatékony (*Nagovitsyn és Nalgiyev kontra Oroszország* (dec.), § 30).

86. Ha a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az új jogorvoslat hatékony, ez azt jelenti, hogy hasonló ügyek kérelmezőinek ki kell meríteniük az új jogorvoslatot, feltéve, hogy annak határidejéből nem futottak ki. Az ilyen kérelmeket a Bíróság elfogadhatatlannak minősíti az Egyezmény 35. cikk 1. bekezdése alapján abban az esetben is, ha azokat az új jogorvoslat bevezetése előtt nyújtották be (*Grzinčič kontra Szlovénia*, §§ 102-10; *İçyer kontra Törökország* (dec.), §§ 74 et seq.).

Ez azokra a hazai jogorvoslatokra vonatkozik, amelyek a kérelmek benyújtását követően váltak elérhetővé. Annak megítéléséhez, hogy fennálltak-e olyan speciális körülmények, amelyek alapján a kérelmezőknek e jogorvoslatot ki kellett meríteniük, figyelembe kell venni különösen az új hazai szabályozás természetét és bevezetésének kontextusát (*Fakhretdinov és Mások kontra Oroszország* (dec.), § 30). Ebben az ügyben a Bíróság megállapította, hogy a hatékony hazai jogorvoslatot, amelyet azt követően vezettek be, hogy egy vezető ítélet elrendelte egy ilyen jogorvoslat létrehozását, igénybe kell venni, mielőtt a kérelmezők a Bírósághoz fordulhatnának.

A Bíróság ezen túl meghatározta a 35. cikk 1. bekezdés alkalmazásának feltételeit a kérelem benyújtási időpontjának függvényében is (uo., §§ 31-33; lásd még *Nagovitsyn és Nalgiyev kontra Oroszország* (dec.), §§ 29 et seq. és § 42).

B. A hathónapos szabály megsértése

35. cikk 1. bekezdés – Az elfogadhatóság feltételei

“1. Az ügyet csak akkor lehet a Bíróság elé terjeszteni, ha ... attól az időponttól számított hat hónapon belül, amikor a hazai végleges határozatot meghozták.”

1. A szabály célja

87. A hathónapos szabály elsődleges célja a jogbiztonság fenntartása annak biztosítása révén, hogy az Egyezmény alapján kérdéseket felvető ügyeket ésszerű időn belül megvizsgálják, valamint annak megelőzése, hogy a hatóságokat és az egyéb érintett személyeket hosszú időn keresztül bizonytalanságban tartsák. Ez lehetővé teszi a jövőbeli kérelmezőnek is, hogy mérlegelje, nyújtson-e be kérelmet, és amennyiben igen, mely konkrét panaszokat és érveket vesse fel; valamint megkönnyíti a tények megállapítását a konkrét ügyben, mivel az időmúlással a felvetett kérdések vizsgálata problematikussá válik (*Sabri Günes kontra Törökország* [GC], § 39).

88. E szabály kijelöli a Bíróság által gyakorolt felülvizsgálat időbeli korlátját, és jelzi – az egyéneknek és az állami hatóságoknak egyaránt – azon időtartamot, amelyen túl e felülvizsgálat már nem lehetséges. Tükrözi a Magas Szerződő Felek azon akaratát, hogy megelőzzék a múltbeli ítéletek folyamatos megkérdőjelezését, valamint megtestesíti a rend, stabilitás és a béke jogos igényét (*Idalov kontra Oroszország* [GC], § 128; *Sabri Günes kontra Törökország* [GC], § 40).

89. A hathónapos szabály nyilvánosan ismert alapelv, és a Bíróságnak jogában áll, hogy hivatalból alkalmazza akkor is, ha a kormány ezt a kifogást nem vetette fel (uo., § 29).

90. A hathónapos szabály alapján nem várható el a kérelmezőtől, hogy panaszát azt megelőzően nyújtsa be a Bírósághoz, hogy a problémával összefüggő helyzete végleg rendeződött volna hazai szinten (*Varnava és Mások kontra Törökország* [GC], § 157; *Chapman kontra Belgium* (dec.), § 34).

2. A hat hónap számításának kezdő időpontja

a. Végleges határozat

91. A hathónapos határidő a hazai jogorvoslatok kimerítésének folyamatában meghozott végleges határozattól indul (*Paul és Audrey Edwards kontra Egyesült Királyság* (dec.)). A kérelmező szabályszerűen ki kell, hogy merítse azon hazai jogorvoslatokat, amelyek nagy valószínűséggel hatékonyak és elégségesek (*Moreira Barbosa kontra Portugália* (dec.)).

92. Csak a rendes és hatékony jogorvoslatokat lehet figyelembe venni, mivel a kérelmező nem hosszabbíthatja meg az Egyezmény által előírt szigorú határidőt azáltal, hogy nem megfelelő vagy rosszhiszemű kérelmeket nyújt be olyan szervekhez vagy intézményekhez, amelyeknek nincs jogkörük vagy hatáskörük hatékony jogorvoslat nyújtására az Egyezmény alá tartozó ügyvel kapcsolatos panasz tárgyában (*Fernie kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

93. Nem vehetőek figyelembe azok a jogorvoslatok, amelyek kimerítése állami tisztviselők diszkrecionális jogkörén múlik és amelyek, ebből következően, nem közvetlenül hozzáférhetőek a kérelmező számára. Hasonlóan, azok a jogorvoslatok, amelyeknek nincs konkrét határidejük, bizonytalanságot eredményeznek és kiüresítik a 35. cikk 1. bekezdésében foglalt hathónapos szabályt (*Williams kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

94. Főszabály szerint a 35. cikk 1. bekezdése nem követeli meg a kérelmezőktől, hogy perújítást kezdeményezzenek, vagy hasonló rendkívüli jogorvoslatokat vegyenek igénybe, és nem teszi lehetővé a hathónapos határidő meghosszabbítását azon az alapon, hogy ilyen jogorvoslatokkal éltek (*Berdzenishvili kontra Oroszország* (dec.); *Tucka kontra Egyesült Királyság (1. sz.)* (dec.)). Azonban abban az esetben, ha a rendkívüli jogorvoslat az egyetlen, a kérelmező számára elérhető jogorvoslat, a hathónapos határidő számolható az e jogorvoslat tekintetében meghozott határozat időpontjától (*Ahtinen kontra Finnország* (dec.)).

Ha a kérelmező panaszát a perújítási kérelmét elutasító döntést követő hat hónapon belül nyújtja be, kérelme elfogadhatatlan, mivel e döntés nem „végleges határozat” (*Sapeyan kontra Örményország*, § 23).

Az olyan esetekben, amikor az eljárást újból megnyitják, vagy egy jogerős határozatot felülvizsgálják, az alapeljárás vagy a végleges határozat tekintetében futó hathónapos határidő csak azon egyezményes kérdések tekintetében szakad meg, amelyek e felülvizsgálat vagy perújítás alapját képezték és amelyeket a rendkívüli felülvizsgálatot végző szerv vizsgált (uo., § 24).

b. Kezdő időpont

95. A hathónapos szabály autonóm, azt minden egyes ügyre külön kell értelmezni és alkalmazni az egyéni panaszjog hatékony gyakorlásának biztosítása érdekében. Bár a belső jog és gyakorlat figyelembe vétele fontos szempont, az nem ügydöntő a hathónapos határidő kezdő időpontjának megállapításakor (*Sabri Günes kontra Törökország* [GC], §§ 52 és 55).

i. A határozatról való tudomásszerzés

96. A hathónapos határidő abban az időpontban kezdődik, amikor a kérelmező és/vagy a jogi képviselője a végleges hazai határozatról elégséges tudomást szerez (*Koç és Tosun kontra Törökország* (dec.)).

97. A hathónapos határidő betartásának elmulasztására hivatkozó állam köteles megállapítani, hogy a kérelmező mely időpontban szerzett tudomást a végleges hazai határozatról (*Şahmo kontra Törökország* (dec.)).

ii. A határozat kézbesítése

98. A kérelmezőnek történő kézbesítés: amennyiben a végleges hazai határozat egy példányát automatikusan kézbesíteni kell a kérelmezőnek, az Egyezmény 35. cikkének 1. bekezdésének tárgyát és célját az szolgálja legjobban, ha a hathónapos határidőt a határozatpéldány kézbesítésének időpontjától számítják (*Worm kontra Ausztria*, § 33).

99. Ügyvédnek történő kézbesítés: a hathónapos határidő számítása azon időpontban kezdődik, amikor a kérelmező ügyvédje a hazai jogorvoslatok kimerítését megvalósító határozatról tudomást szerez, függetlenül attól a ténytől, hogy a kérelmező csak később szerzett a határozatról tudomást (*Çelik kontra Törökország* (dec.)).

iii. A határozat kézbesítésének hiánya

100. Amennyiben a belső jog nem biztosítja a kézbesítést, úgy az a helyénvaló, ha a kezdő időpontnak a határozat véglegesítésének dátuma számít. Ez azt az időpontot jelenti, amikor a felek bizonyosan megismerhették annak tartalmát (*Papachelas kontra Görögország*

[GC], § 30). A kérelmezőnek vagy ügyvédjének megfelelő gondosságot kell tanúsítania a bíróság kezelőirodáján elhelyezett határozat egy másolatának megszerzése érdekében (*Ölmez kontra Törökország* (dec.)).

iv. Jogorvoslat hiánya

101. Amennyiben már a kezdetektől egyértelmű, hogy a kérelmezőnek nem áll rendelkezésére hatékony jogorvoslat, a hathónapos határidő a panaszolt cselekmény időpontjában kezdődik, vagy akkor, amikor a kérelmezőt e cselekmény közvetlenül érintette, illetve a kérelmező tudomást szerzett a cselekményről, vagy annak negatív következményeiről (*Dennis és Mások kontra Egyesült Királyság* (dec.); *Varnava és Mások kontra Törökország* [GC], § 157).

102. Amennyiben a kérelmező igénybe vesz egy érdeminek tűnő jogorvoslatot és csak később szerez tudomást azokról a körülményekről, amelyek a jogorvoslat hatékonyságának hiányát egyértelművé teszik, a hathónapos időszak kezdő dátumának azt az időpontot kell tekinteni, amikor a kérelmező először tudomást szerzett, vagy tudomást kellett volna, hogy szerezzen ezen körülményekről (uo., § 158).

v. Folyamatos helyzet

103. A „folyamatos helyzet” olyan helyzetet jelent, amelyben az állam által, vagy részéről elkövetett folyamatos tevékenység miatt válnak a kérelmezők áldozattá. Az a tény, hogy egy eseménynek idővel jelentős következményei állnak be, nem jelenti azt, hogy az esemény „folyamatos helyzetet” eredményezett (*Iordache kontra Románia*, § 49).

104. Amikor a hivatkozott jogsértés folyamatos helyzetnek minősül, amellyel szemben nem áll rendelkezésre hazai jogorvoslat, a hathónapos határidő csak ezen helyzet megszűnésétől kezdődik (*Sabri Güneş kontra Törökország* [GC], § 54; *Varnava és Mások kontra Törökország* [GC], § 159; *Ülke kontra Törökország* (dec.)).

3. A hathónapos határidő lejárt

105. A határidő a végleges határozat nyilvános kihirdetésének időpontját követő napon kezdődik, vagy amikor a kérelmezőt és/vagy képviselőjét tájékoztatták a határozatról, és hat naptári hónappal később jár le, függetlenül e naptári hónapok tényleges időtartamától (*Otto kontra Németország* (dec.)).

106. A hathónapos határidő betartását az Egyezmény sajátos kritériumai alapján határozzák meg, nem az egyes kérelmezett államok hazai jogszabályai alapján (*BenetPraha, spol. s r.o., kontra Csehország* (dec.); *Poslu és Mások kontra Törökország*, § 10). A Bíróságnak a hazai jogszabályoktól független, saját kritériumokon alapuló határidő-számítása a jogbiztonságot, valamint a hatékony igazságszolgáltatást és ezáltal az egyezményes mechanizmus gyakorlati és hatékony működését hivatott garantálni (*Sabri Güneş kontra Törökország* [GC], § 56).

107. Az a tény, hogy a hathónapos határidő utolsó napja szombat, vasárnapra vagy hivatalos ünnepnapra esik, ami ilyen esetben a hazai jog alapján a határidőknek a következő munkanapig való meghosszabbodását eredményezi, nem befolyásolja a *dies ad quem* megállapítását (uo., §§ 43 és 61).

108. A Bíróság szabadon állapíthat meg a kérelmezett állam által meghatározott időponttól eltérő dátumot a hathónapos határidő lejáratának időpontjaként (*Ipek kontra Törökország* (dec.)).

4. A kérelem benyújtásának időpontja

a. Kitöltött kérelmezői űrlap

109. A 2014. január 1-jén hatályba lépett Eljárásjogi Szabályzat 47. szakasza értelmében az Egyezmény 35. cikkének 1. bekezdése szempontjából a kérelem benyújtásának időpontja az a dátum, amikor a fenti cikk követelményeit kielégítő kérelmezői űrlapot megküldik a Bíróságnak. A kérelemnek tartalmaznia kell a kérelmezői űrlap releváns részeiben kért valamennyi információt, és csatolni kell hozzá az azokat alátámasztó iratok másolatait. A Szabályzat 47. szakaszában foglalt kivételektől eltekintve csak a kitöltött kérelmezői űrlap megküldése szakítja meg a hathónapos határidőt (*Az Eljárás megindításáról szóló gyakorlati iránymutatás*, § 1).

b. Meghatalmazás

110. Ha a kérelmező úgy dönt, hogy kérelmét meghatalmazott útján nyújtja be, a Bíróság rendelkezésére kell bocsátani az eredeti meghatalmazást, vagy a kérelmező által aláírt meghatalmazásról szóló formanyomtatványt (Eljárási Szabályzat 47. szakasz 3.1. bekezdés (d) pontja; lásd még *Kaur kontra Hollandia* (dec.), § 11 *infine*). Ilyen meghatalmazás hiányában a kérelem nem tekinthető érvényesnek, és azt a Bíróság elutasítja „áldozat” hiányában, vagy akár az egyéni kérelmezési joggal való visszaélés miatt (*Kokhreidze és Ramishvili kontra Grúzia* (dec.), § 16).

111. A megfelelően kitöltött meghatalmazásról szóló formanyomtatvány az Eljárási Szabályzat 45. és 47. szakaszai értelmében a kérelem szerves részét képezi, és e formanyomtatvány benyújtásának hiánya közvetlen következményekkel járhat a kérelem benyújtása időpontjának megítélésére nézve (uo., § 17).

c. A benyújtás dátuma

112. A kérelem benyújtásának időpontja annak a küldeménynek a postai bélyegzőjén szereplő dátum, amelyben a kérelmező a megfelelően kitöltött kérelmezői űrlapot megküldte a Bírósághoz (Eljárási Szabályzat 47. szakasz 6. bekezdés (a) pontja; lásd még *Abdulrahman kontra Hollandia* (dec.); *Brežec kontra Horvátország*, § 29).

113. Csak rendkívüli körülmények – például ha nem lehet megállapítani, mikor adták fel a kérelmet – igazolhatnak ettől eltérő megközelítést: például azt, hogy a kérelmezői űrlapon szereplő dátumot, vagy ennek hiányában a Bíróság Titkárságához való megérkezés dátumát tekintsek a benyújtás dátumának (*Bulinwar OOD és Hrusanov kontra Bulgária*, §§ 30-32).

114. A kérelmezők nem vonhatóak felelősségre olyan késedelemért, amely a Bírósággal való levelezésüket szállítás közben befolyásolhatja (*Anchugov és Gladkov kontra Oroszország*, § 70).

d. Fax útján történő megküldés

115. A faxon megküldött kérelmek nem szakítják meg a hathónapos határidőt. A kérelmezőknek az aláírt eredeti példányt postai úton is meg kell küldeniük ugyanezen hathónapos határidőn belül (az Eljárás megindításáról szóló gyakorlati iránymutatás, § 3).

e. A panasz irányának meghatározása

116. A panaszt az abban állított tények alapján ítélik meg, és nem pusztán a hivatkozott jogalap vagy jogi érvelés alapján (*Scoppola kontra Olaszország (2. sz.)* [GC], § 54).

f. Utóbb előterjesztett panaszok

117. Az eredeti kérelemben nem szereplő panaszok vonatkozásában a hathónapos határidő nem szakad meg addig az időpontig, amíg a kérdéses panaszt először be nem nyújtják valamely egyezményes szervhez (*Allan kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

118. A hathónapos határidőt követően benyújtott panaszokat csak akkor lehet megvizsgálni, ha azok a határidőn belül felvetett eredeti panaszok egyes szempontjaira vonatkoznak (*Sâmbata Bihor Greco-Catholic Parish kontra Románia* (dec.)).

119. A pusztán tény, hogy a kérelmező kérelmében a 6. cikkre hivatkozott, nem elegendő ahhoz, hogy az e rendelkezés alá tartozó valamennyi későbbi panasz határidőben benyújtottnak minősüljön, ha eredetileg nem történt utalás az addicionális panasz ténybeli alapjára és a hivatkozott sérelem természetére (*Allan kontra Egyesült Királyság* (dec.); *Adam és Mások kontra Németország* (dec.)).

120. A hazai eljárás iratainak megküldése nem minősül érvényes benyújtásnak az ezen eljárásra vonatkozó valamennyi későbbi panasz tekintetében. A hivatkozott egyezményes szerződés természetének bizonyos fokú megjelölése, még ha az tömör is, szükséges a panasz benyújtásához és ezáltal a hathónapos határidő megszakításához (*Božinovski kontra Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság* (dec.)).

5. Különleges helyzetek

a. Az élethez és tulajdonhoz való-, valamint a magánlakás tiszteletben tartásához való jogot érintő folyamatos helyzetek időbeli korlátozásának alkalmazása

121. Habár az ilyen esetekben nincs olyan konkrét időpont, amikor a hathónapos határidő elkezdődne, a Bíróság a gondosság és kezdeményezés kötelezettségét írja elő az olyan kérelmezőkre nézve, akik azt kívánják panaszolni, hogy a hatóságok folyamatosan elmulasztják nyomozati kötelezettségeiket egy adott személy életveszélyes helyzetben való eltűnésével kapcsolatban. Ilyen esetekben a kérelmezők nem várhatnak a végtelenségig, mielőtt Strasbourghoz fordulnának. Panaszukat indokolatlan késlekedés nélkül kell benyújtaniuk (*Varnava és Mások kontra Törökország* [GC], §§ 161-66).

122. Hasonlóan, ha egy régóta fennálló konfliktussal összefüggésben a tulajdonhoz való jog vagy a magánlakás tiszteletben tartásához való jog állítólagos folyamatos sérelme áll fent, elérkezhet egy olyan időpont, amikor a kérelmezőnek be kell nyújtania a kérelmét, mivel a változatlan helyzetben való tétlenség már nem lenne igazolható. Amikor a kérelmező tudomást szerez, vagy tudomást kellett volna szerezzen arról, hogy a belátható jövőben nincs rá reális esély, hogy tulajdonához vagy magánlakásához újra hozzáférjen, a kérelem benyújtásának megmagyarázhatatlan vagy túlzott késedelme ahhoz vezethet, hogy a kérelmet elkésettség okán a Bíróság elutasítja. Összetett, politikai konfliktus utáni helyzetben a határidő megengedőbb kell legyen annak érdekében, hogy lehetővé tegye a helyzet rendeződését és azt, hogy a kérelmezők átfogó információt gyűjtsenek a hazai szinten elérhető megoldásokról (*Sargsyan kontra Azerbajdzsán* (dec.) [GC], §§ 140-41; *Chiragov és Mások kontra Örményország* (dec.) [GC], §§ 141-42).

b. A hathónapos szabály alkalmazásának feltételei Egyezmény 5. cikk 3. bekezdése szerinti, egymást követő fogvatartási időszakok esetén

123. A többszörös, egymást követő fogvatartási időszakokat együttesen kell kezelni, ilyenkor a hathónapos határidő csak az utolsó fogvatartási időszak végén kezdődik (*Solmaz kontra Törökország*, § 36).

124. Ha a terhelt előzetes fogvatartása több, egymást nem közvetlenül követő időszakra van bontva, ezen időszakokat nem együttesen kell értékelni, hanem külön-külön. Tehát

szabadulását követően a kérelmező köteles az előzetes fogvatartással kapcsolatos bármilyen panaszát a szabadonbocsátás tényleges időpontjától számított hat hónapon belül benyújtani. Azonban ha ezen időszakok ugyanazon büntetőeljárás részét képezik, a Bíróság a fogvatartás összességében való ésszerűségének az Egyezmény 5. cikk 3. bekezdése szerinti megítélésénél figyelembe veheti azt a tény, hogy a kérelmező korábban fogvatartásban volt az ítélelhozatalt megelőzően (*Idalov kontra Oroszország* [GC], §§ 129-30).

C. Névtelen kérelmek

35. cikk 2. bekezdés (a) pont – Az elfogadhatóság feltételei

“2. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelemmel nem foglalkozik, ha az (a) névtelen; ...”²

125. A kérelmezőnek megfelelően beazonosíthatónak kell lennie a kérelmezői űrlapon (Eljárási Szabályzat 47. szakasz 1. bekezdés (a) pont). A Bíróság határozhat úgy, hogy a kérelmező személyazonosságát nem fedi fel a nyilvánosság előtt (47. szakasz 4. bekezdés); ez esetben a kérelmezőt kezdőbetűi alapján jelölik meg, vagy egyszerűen egy betűvel.

126. A Bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy egy kérelem névtelennek minősül-e a 35. cikk 2. bekezdés (a) pontja szerint (*Sindicatul Păstorul cel Bun kontra Románia* [GC], § 69). Ha a kérelmezett kormánynak kételyei vannak a kérelem eredetisége felől, a Bíróságot időben értesítenie kell (uo.).

1. Névtelen kérelem

127. A Bírósághoz benyújtott kérelem akkor tekinthető névtelennek, ha az ügy iratai nem tartalmazzak semmilyen olyan elemet, amely a Bíróság számára lehetővé tenné a kérelmező azonosítását (“*Blondje*” *kontra Hollandia* (dec.)). Egyik formanyomtatvány vagy irat sem tartalmazza a név megjelölését, mindössze egy hivatkozást és álneveket, és a jogi képviselő meghatalmazását is „X”-szel írták alá: ilyen esetben a kérelmező személyazonossága nincs felfedve.

128. Névtelennek tekintették azt a kérelmet is, amelyet egy egyesület nyújtott be azonosítatlan személyek csoportja nevében, ahol az egyesület nem állította, hogy maga lett volna az áldozat, hanem az azonosítatlan egyének nevében kifogásolta a magánélet tiszteletben tartásához való jog sérelmét. Itt azok minősültek kérelmezőnek, akikről az egyesület azt állította, hogy őket képviseli, így a kérelmet névtelennek tekintették (*Federation of French Medical Trade Unions és National Federation of Nurses kontra Franciaország*, bizottsági döntés).

2. Nem névtelen kérelem

129. Az Egyezmény 35. cikk 2. bekezdésének (a) pontja nem alkalmazható, ha a kérelmezők olyan ténybeli és jogi információkat nyújtottak be, amelyek lehetővé tették a

2. Az Egyezmény 35. cikk 2. bekezdésének (a) pontjaszerinti „névtelen” kérelmet meg kell különböztetni attól, amikor a Bíróság előtti eljárás adataihoz való nyilvános hozzáférés főszabályától eltérve a kérelmező személyazonosságát nem fedik fel a nyilvánosság előtt, továbbá a bírósági eljárás bizalmosságának eseteitől (lásd a Bíróság Eljárási Szabályzatának 33. szakaszát, 47. szakasz 4. bekezdését, valamint az ahhoz kapcsolódó Gyakorlati iránymutatást).

Bíróság számára az azonosításukat és a szóban forgó tényekkel és felvetett panaszokkal való kapcsolatuk megállapítását (*Sindicatul Păstorulcel Bun kontra Románia* [GC], § 71).

130. Fiktív név alatt benyújtott kérelmek: olyan egyének, akik álnevet használnak, amit azzal indokolnak a Bíróságnak, hogy egy fegyveres konfliktus miatt, családtagjaik és barátaik védelme érdekében kényszerültek arra, hogy valódi nevüket ne fedjék fel. Tekintettel arra, hogy „a valódi identitásukat érthető okokból titkoló stratégia mögött valós személyek álltak, akiknek az azonosítását a nevükön kívül is elegendő tényező tette lehetővé”, figyelemmel továbbá „a kérelmezők és a szóban forgó események közötti kellően szoros kapcsolat meglétére”, a Bíróság nem tartotta a kérelmet névtelennek (*Shamayev és Mások kontra Grúzia és Oroszország* (dec.)); lásd még az ítéletet a *Shamayev és Mások* (§ 275) ügyben).

131. Egyházi szerv vagy vallási és filozófiai célból létrehozott olyan egyesületek által benyújtott azon kérelmeket, amelyek nem fedték fel tagjaik személyazonosságát, a Bíróság nem utasította el névtelen kérelemként (Egyezmény 9, 10, és 11. cikkei): lásd *Omkarananda és Divine Light Zentrum kontra Svájc*, bizottsági döntés.

D. Lényegileg azonos kérelem

35. cikk 2. bekezdés (b) pont – Az elfogadhatóság feltételei

“2. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelemmel nem foglalkozik, ha az

...

(b) lényegileg azonos egy olyan ügyel, amelyet a Bíróság már megvizsgált, illetve amelyet már más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás alá bocsátottak és az nem tartalmaz az ügyre vonatkozó új adatokat.”

132. A kérelmet az Egyezmény 35. cikk 2. bekezdésének (b) pontja alapján el kell utasítani, ha az lényegileg egyezik egy olyan ügyel, amelyet a Bíróság már megvizsgált, illetve amelyet már más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás alá bocsátottak és nem tartalmaz az ügyre vonatkozó új adatokat.

1. Lényegileg azonos egy olyan ügyel, amelyet a Bíróság már megvizsgált

133. A 35. cikk 2. bekezdésének (b) pontja első fordulatajának célja, hogy biztosítsa a Bíróság döntéseinek véglegességét és megelőzze, hogy a kérelmezők egy új kérelem benyújtásával a Bíróság egy korábbi ítéletét vagy döntését megfellebbezzék (*Kafkaris kontra Ciprus* (dec.), § 67; *Lowe kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

134. Egy kérelem vagy panasz akkor minősül elfogadhatatlannak, ha „az lényegileg azonos egy olyan ügyel, amelyet a Bíróság már megvizsgált ... és az nem tartalmaz az ügyre vonatkozó új adatokat”. Ide tartoznak azok az ügyek is, amelyekben a Bíróság a korábbi ügyet törölte az ügylajstromból egy békés rendezésre irányuló eljárás alapján (*Kezer és Mások kontra Törökország* (dec.)). Ha viszont a korábbi kérelem soha nem képezte formális döntés tárgyát, a Bíróság nincs elzárva az új kérelem vizsgálatától (*Sürmeli kontra Németország* (dec.)).

135. A Bíróság megvizsgálja, hogy a kérelmezők által benyújtott két kérelem lényegileg ugyanazokkal a személyekkel, tényekkel és panaszokkal kapcsolatos-e (*Vojnović kontra Horvátország* (dec.), § 28; *Vereingegen Tierfabriken Schweiz (VgT) kontra Svájc* (2. sz.) [GC], § 63).

136. Egy országok közötti kérelem nem fosztja meg az egyéni kérelmezőket annak lehetőségétől, hogy saját igényüket előterjesszék, illetve fenntartsák (*Varnava és Mások kontra Törökország* [GC], § 118).

137. Rendszerint e cikk alá esik a kérelem, ha a korábbi kérelemmel azonos a ténybeli alapja. Nem elég a kérelmezőnek az ügyre vonatkozó új információra hivatkozni, ha mindössze új jogi érveléssel kívánja korábbi panaszait alátámasztani (*I.J.L.kontra Egyesült Királyság* (dec.); *Mann kontra Egyesült Királyság és Portugália* (dec.)), vagy a belső joggal kapcsolatos olyan kiegészítő információt közöl, amely nem alkalmas arra, hogy megváltoztassa a korábbi kérelme elutasításának okait (*X. kontra Egyesült Királyság*, 1981. július 10-i bizottsági döntés). Ahhoz, hogy a Bíróság megvizsgáljon egy olyan kérelmet, amely egy korábbi kérelemben érintettekkel egyező tényekkel kapcsolatos, a kérelmezőnek ténylegesen új panaszt kell előterjesztenie, vagy olyan új információt benyújtania, amelyről a Bíróság korábban nem határozott (*Kafkaris kontra Ciprus* (dec.), § 68).

138. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a *Massuero kontra Olaszország* (dec.); *Riener kontra Bulgária*, § 103; *Chappex kontra Svájc* (dec.); *Yurttas kontra Törökország*, §§ 36-37; *Sadak kontra Törökország*, §§ 32-33; *Patera kontra Csehország* (dec.) ügyekben a kérelem vagy a panasz nem volt lényegileg azonos egy korábbi kérelemmel (más nemzetközi szerv előtt hivatkozott tényekkel kapcsolatos panaszok elfogadhatatlanok, de a későbbiekben bekövetkező tényekkel kapcsolatos új információ elfogadható). Ezzel ellentétesen, a *Moldovan és Mások kontra Románia* (dec.); *Hokkanen kontra Finnország* (dec.); *Adesina kontra Franciaország* (dec.); *Bernardet kontra Franciaország* (dec.); *Gennari kontra Olaszország* (dec.); és *Manuel kontra Portugália* (dec.) ügyekben a Bíróság azt állapította meg, hogy a kérelem vagy a panasz lényegileg azonos volt a korábbival.

2. Lényegileg azonos egy olyan ügygel, amelyet más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás alá bocsátottak

139. A 35. cikk 2. bekezdés (b) pont második fordulatajának célja, hogy elkerülje az olyan helyzetet, ahol több nemzetközi szerv egymással párhuzamosan foglalkozik lényegileg azonoskérelmekkel. Egy ilyen helyzet összeegyeztethetetlen lenne az Egyezmény szellemével és szövegével, amely igyekszik kiküszöbölni az ugyanazon ügyekkel kapcsolatos nemzetközi eljárások párhuzamosságát (*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos kontra Oroszország*, § 520; *Eğitimve Bilim Emekçileri Sendikası kontra Törökország*, § 37). Ezen okból kifolyólag a Bíróságnak e kérdést hivatalból kell vizsgálnia (*POA és Mások kontra Egyesült Királyság* (dec.), § 27).

140. Ahhoz, hogy megállapítsa, hogy az Egyezmény e rendelkezésének értelmében joghatósága kizárt-e, a Bíróságnak el kell döntenie, hogy az előtte lévő ügy lényegileg azonos-e egy olyan ügygel, amelyet egy párhuzamos eljárásban már benyújtottak, és amennyiben igen, a párhuzamos eljárás „más nemzetközi vizsgálatnak vagy elintézési eljárásnak” tekinthető-e az Egyezmény 35. cikk 2. bekezdés (b) pontja értelmében (*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos kontra Oroszország*, § 520).

141. A Bíróság hangsúlyozta, hogy nem a párhuzamosan futó eljárást megindító beadvány benyújtásának időpontja a döntő, hanem az, hogy abban az eljárásban született-e már érdemi döntés addigra, mire az ügyet vizsgálni kezdi (*Peraldi kontra Franciaország* (dec.)).

a. Az ügyek hasonlóságának megítélése

142. Az ügyek hasonlóságának megítélése általában az egyes eljárásokban résztvevő felek, az általuk hivatkozott releváns jogi rendelkezések, követeléseik terjedelme és a kért

jogorvoslat összehasonlításával jár (*AO Neftyanaya Kompaniya Yukos kontra Oroszország*, § 521; *Greek Federation of Bank Employee Unions kontra Görögország* (dec.), § 39).

143. A Bíróság tehát – ugyanúgy, mint a fent említett 35. cikk 2. bekezdés (b) pontjának első fordulatanál – meggyőződik arról, hogy a különböző nemzetközi intézményekhez benyújtott kérelmek lényegileg azonos személyeket, tényeket és panaszokat érintenek-e (*Karoussiotis kontra Portugália*, § 63; *Pauger kontra Ausztria*, bizottsági döntés).

144. Példának okáért, ha a két intézmény előtti panaszosok nem egyeznek, a Bírósághoz benyújtott „kérelem” nem tekinthető „lényegileg azonos[nak] egy olyan ügyel, amelyet ... már más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás alá bocsátottak” (*Folgerø és Mások kontra Norvégia* (dec.)). Ennélfogva, a Bíróság megállapította, hogy nincs elzárva az előtte lévő kérelem vizsgálatától, ha az egyéb nemzetközi eljárást nem maguk a kérelmezők, hanem egy olyan nem-kormányzati szervezet (*Celniku kontra Görögország*, §§ 39-41; *Illiú és Mások kontra Belgium* (dec.)), vagy egy szakszervezeti konföderáció kezdeményezte, amelynek a kérelmezők tagjai voltak (*Eğitimve Bilim Emekçileri Sendikası kontra Törökország*, § 38).

145. A Bíróság ugyanakkor nemrég megerősítette, hogy egy olyan kérelem benyújtása a Bírósághoz, amely gyakorlatilag azonos egy olyan kérelemmel, amelyet korábban egy másik nemzetközi szervhez nyújtottak be (ILO), de azt olyan kérelmezők terjesztették elő, akik nem voltak és nem lehettek az előbbi kérelemben eljáró felek, mivel az eljárás természetét tekintve kollektív, és csak szakszervezetek valamint munkáltatói szervezetek vehetnek részt benne, lényegileg azonosnak tekintendő az ahhoz a szervhez benyújtott ügyel. Ez azért van így, mert ezen egyéni kérelmezőkre úgy kell tekinteni, mint akik az eljáráshoz és az abban vizsgált panaszokhoz szorosan kapcsolódnak a szóban forgó szakszervezetben betöltött tisztségviselői minőségük okán. A Bíróság előtti kérelmük fenntartásának engedélyezése az Egyezmény 35. cikk 2. bekezdés (b) pontjának kijátszásával lenne egyenértékű (*POA és Mások kontra Egyesült Királyság* (dec.), §§ 30-32).

b. A „más nemzetközi vizsgálat vagy elintézési eljárás” fogalma

146. A 35. cikk 2. bekezdés (b) pontja alatti vizsgálat során a Bíróságnak meg kell határoznia, hogy a kérdéses párhuzamos eljárás más nemzetközi vizsgálatnak minősül-e ezen elfogadhatósági kritérium szempontjából (uo., § 28).

147. A Bíróság vizsgálata e tekintetben nem korlátozódik formális ellenőrzésre, hanem kiterjed adott esetben annak megállapítására is, hogy a felülvizsgálati szerv természete, az általa követett eljárás, valamint döntéseinek hatása kizárja-e a Bíróság joghatóságát a 35. cikk 2. bekezdés (b) pontja szerint (*AO Neftyanaya Kompaniya Yukos kontra Oroszország*, § 522; *Karoussiotis kontra Portugália*, § 62; *Greek Federation of Bank Employee Unions kontra Görögország* (dec.), § 33).

E. Kérelmezési joggal való visszaélés

A 35. cikk 3. bekezdés (a) pont – Az elfogadhatóság feltételei

“3. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítja, ha úgy találja, hogy:

(a) a kérelmezési joggal való visszaélésnek minősül; ...”

1. Általános definíció

148. A 35. cikk 3. bekezdés (a) pontja alatti „visszaélés” fogalmát az általános jogelmélet szerinti hétköznapi értelmében kell alkalmazni, azaz egy jog káros, a rendeltetésétől eltérő más célra irányuló gyakorlásaként. Ennek megfelelően egy kérelmező bármilyen olyan cselekedete, amely nyilvánvalóan ellentétes az Egyezmény által garantált egyéni kérelmezési jog rendeltetésével, és akadályozza a Bíróság rendes működését vagy az előtte folyamatban lévő eljárás megfelelő lefolytatását, joggal való visszaélésnek minősül (*Miroļubovs és Mások kontra Lettország*, §§ 62 és 65).

149. Formai szempontból nézve a 35. cikk 3. bekezdés (a) pontjának szövegezéséből világos, hogy egy olyan kérelmet, amely a kérelmezési joggal való visszaélést valósít meg, elfogadhatatlannak kell minősíteni, nem pedig törölni az ügylajstromból. A Bíróság hangsúlyozta, hogy egy kérelem elutasítása a kérelmezési joggal való visszaélés okán kivételes intézkedés (uo., § 62). Azok az ügyek, ahol a Bíróság kérelmezési joggal való visszaélést állapított meg, öt tipikus kategóriába sorolhatók: félrevezető információ; sértő nyelvezet használata; a békés rendezésre vonatkozó eljárással kapcsolatos titoktartási kötelezettség megsértése; nyilvánvalóan zaklató vagy valós célt nélkülöző kérelem; és minden egyéb eset, amelyet nem lehet kimerítő jelleggel felsorolni.

2. A Bíróság félrevezetése

150. A kérelem joggal való visszaélést valósít meg, ha tudatosan valótlan tényeket tartalmaz a Bíróság megtévesztése céljából (*Varbanov kontra Bulgária*, § 36). A legsúlyosabb és kirívóbb példa az ilyen visszaélésekre egyrészt a kérelem hamis személyazonosság alatti előterjesztése (*Drijfhout kontra Hollandia* (dec.), §§ 27-29), másrészt, a Bíróságnak megküldött iratok hamisítása (*Jian kontra Románia* (dec.); *Bagheri és Maliki kontra Hollandia* (dec.); *Poznanski és Mások kontra Németország* (dec.)). Az ilyen visszaélés megvalósítható mulasztással is, amikor a kérelmező már az eljárás elején elmulasztja tájékoztatni a Bíróságot az ügy vizsgálatához elengedhetetlen tényezőről (*Al-Nashif kontra Bulgária*, § 89; *Kerechashvili kontra Grúzia* (dec.)). Hasonlóan, ha új, fontos fejlemények következnek be a Bíróság előtti eljárás időtartama alatt és – az Eljárási Szabályzat alapján rá háruló kifejezett kötelezettség ellenére – a kérelmező elmulasztja ezen információ közlését a Bírósággal, ezáltal megakadályozva, hogy az ügyről a tények teljes ismeretében határozzon, kérelme elutasítható joggal való visszaélés miatt (*Hadrabová és Mások kontra Csehország* (dec.); *Predescu kontra Románia*, §§ 25-27).

151. Ezen felül a kérelmező teljességgel felelős ügyvédje, illetve bármely egyéb olyan személy cselekedeteiért, aki őt a Bíróság előtt képviseli. A képviselő részéről történő bármilyen mulasztás főszabály szerint felróható magának a kérelmezőnek és joggal való visszaélés miatt a kérelem elutasításához vezethet (*Bekauri kontra Grúzia* (előzetes kifogások), §§ 22-25; *Migliore és Mások kontra Olaszország* (dec.)).

152. A Bíróság félrevezetésének szándékát mindig kellő bizonyossággal szükséges megállapítani (*Melnik kontra Ukrajna*, §§ 58-60; *Nold kontra Németország*, § 87; *Miszczyński kontra Lengyelország* (dec.)).

153. Abban az esetben is, ha a Bíróság érdemben meghozott ítélete jogerőssé vált, és csak ezt követően derül ki, hogy a kérelmező eltitkolt valamely, a kérelem vizsgálatához releváns tény, a Bíróságnak lehetősége van ítéletét az Eljárási Szabályzat 80. szakaszában lefektetett eljárás keretében felülvizsgálni és a kérelmet elutasítani joggal való visszaélés miatt (*Gardean és S.C. Grup 95 SA kontra Románia* (felülvizsgálat), §§ 12-22). Az ítélet felülvizsgálata csak abban az esetben lehetséges, ha a kérelmezett kormánytól az ügy bírósági vizsgálatának időpontjában nem volt elvárható, hogy tudomása legyen a szóban forgó tényről, és az e tényről való tudomásszerzéstől számított hathónapos határidőn belül előterjeszti a

felülvizsgálat iránti kérelmet, a 80. szakasz 1. bekezdésének megfelelően (*Grossi és Mások kontra Olaszország* (felülvizsgálat), §§ 17-24).

3. Sértő nyelvezet

154. Kérelmezési joggal való visszaélés valósul meg, ha a kérelmező a Bírósággal folytatott levelezésében zaklató, sértő, fenyegető vagy provokatív nyelvezetet használ – akár a kérelmezett kormánnyal, annak képviselőjével, a kérelmezett állam hatóságaival, akár magával a Bírósággal, annak bíráival, Titkárságával vagy annak munkatársaival szemben (*Řehák kontra Csehország* (dec.); *Duringer és Grunge kontra Franciaország* (dec.); *Stamoulakatos kontra Egyesült Királyság*, bizottsági döntés).

155. Nem elég, ha a kérelmező nyelvezete pusztán éles, polemikus vagy szarkasztikus, annak meg kell haladnia a „normális, civilizált és jogos kritika” kereteit ahhoz, hogy visszaélésszerűnek minősüljön (*Di Salvo kontra Olaszország* (dec.), *Apinis kontra Lettország* (dec.); ellenkező példához lásd *Aleksanyan kontra Oroszország*, §§ 116-18). Ha az eljárás időtartama alatt a kérelmező felhagy a sértő megjegyzések használatával a Bíróság formális figyelmeztetését követően, azokat kifejezetten visszavonja, vagy még inkább, ha bocsánatkérését ajánlja fel, nem kerül sor a kérelem elutasítására a kérelmezési joggal való visszaélés miatt (*Chernitsyn kontra Oroszország*, §§ 25-28).

4. A békés rendezésre vonatkozó eljárással kapcsolatos titoktartási kötelezettség megsértése

156. A békés rendezésre irányuló eljárás bizalmosságának megőrzésére vonatkozó kötelezettséget az Egyezmény 39. cikk 2. bekezdése, valamint az Eljárási Szabályzat 62. szakasz 2. bekezdése rója a felekre. Ennek a kérelmező általi szándékos megsértése a kérelmezési joggal való visszaélésnek minősülhet és a kérelem elutasítását eredményezheti (*Hadrabová és Mások kontra Csehország* (dec.); *Popov kontra Moldávia*, § 48; *Mirojubovs és Mások kontra Lettország*, § 66).

157. Annak megállapításához, hogy a kérelmező megsértette-e a titoktartási kötelezettséget, először e kötelezettség határait szükséges meghatározni. A kérdést mindig a kötelezettség általános rendeltetésének fényében kell vizsgálni, amely nem más, mint a békés rendezés elősegítése a felekre és a Bíróságra gyakorolt esetleges nyomás elleni védelem révén. Ennek megfelelően, habár a békés rendezéssel kapcsolatos iratok harmadik féllel történő megosztása elméletben minősülhet a kérelmezési joggal való visszaélésnek az Egyezmény 35. cikk 3. bekezdés (a) pontja értelmében, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy abszolút és feltétel nélküli tilalom áll fent arra nézve, hogy a kérelmezők ilyen iratokról beszéljenek vagy azokat megmutassanak harmadik feleknek. Egy ennyire kiterjesztő és szigorú értelmezés a jogos kérelmezői érdekek védelmének aláásását jelenthetné – például ha a kérelmező egyszeri tanácsadásért folyamodik egy olyan ügyben, ahol személyesen jogosult eljárni a Bíróság előtt. Ezen túlmenően a Bíróság számára nagyon nehéz, vagy egyenesen lehetetlen lenne felügyelni az így értelmezett tilalom betartását. Amit az Egyezmény 39. cikk 2. bekezdése és az Eljárási Szabályzat 62. szakasz 2. bekezdése megtilt a feleknek, az a szóban forgó információ közzététele például a médián keresztül, olyan levelezésben, amely alkalmas arra, hogy azt sok ember elolvassa, vagy bármilyen egyéb hasonló módon (uo., § 68). Tehát az ilyen típusú – egy bizonyos fokú súlyosságot magában hordozó – magatartás valósít meg a kérelmezési joggal való visszaélést.

158. Ahhoz, hogy a kérelmezési joggal való visszaélésnek minősüljön, a bizalmas információ felfedésének szándékosnak kell lennie. A kérelmező közvetlen felelősségét a közzétételben minden esetben kellő bizonyossággal kell megállapítani; pusztán gyanú nem lesz elegendő (uo., § 66 *in fine*). E jogelv alkalmazásának konkrét példái: olyan esethez, amelynél a

kérelmet elutasították, példaként lásd a *Hadrabová és Mások kontra Csehország* (dec.) ügyet, ahol a kérelmezők kifejezetten idézték a Bíróság Titkársága által a békés rendezésre vonatkozóan megfogalmazott javaslatot az országuk igazságügyi minisztériumával folytatott levelezésükben, ami a kérelmük elutasításához vezetett a kérelmezési joggal való visszaélés miatt; olyan esethez, amelyben a kérelem elfogadható lett, lásd a *Miroļubovs és Mások kontra Lettország* ügyet, ahol nem volt bizonyossággal megállapítható, hogy mind a három kérelmező felelős lett volna a bizalmas információ közzétételéért, ami a kormány előzetes kifogásának Bíróság általi elutasítását eredményezte.

5. Nyilvánvalóan zaklató vagy valós célt nélkülöző kérelem

159. A kérelmezési joggal visszaél az a kérelmező, aki ismételtelen olyan, zaklató és nyilvánvalóan megalapozatlan kérelmeket nyújt be a Bírósághoz, amelyek hasonlóak egy a múltban előterjesztett és elfogadhatatlannak nyilvánított kérelemhez (*M. kontra Egyesült Királyság* és *Philis kontra Görögország*, mindkettő bizottsági döntés). Nem lehet a Bíróság feladata, hogy megalapozatlan és perlekedő kérelmek folyamával, vagy egyébként a kérelmezők vagy az ő meghatalmazott képviselőik nyilvánvalóan visszaélészerű magatartásával foglalkozzon, mivel ez indokolatlan munkát generál a Bíróságnak, és összeegyeztethetetlen az Egyezmény alapján fennálló valódi szerepével (*Bekauri kontra Grúzia* (előzetes kifogás), § 21; lásd még *Migliore és Mások kontra Olaszország* (dec.) és *Simitzi-Papachristou és Mások kontra Görögország* (dec.)).

160. A Bíróság akkor is megállapíthatja a kérelmezési joggal való visszaélést, ha a kérelem nyilvánvalóan nélkülöz bármiféle valós célt, elhanyagolható összegű pénzt érint, vagy általánosságban véve nem befolyásolja a kérelmező objektív jogos érdekeit (uo.; *Bock kontra Németország* (dec.)). A 14. kiegészítő jegyzőkönyv 2010. június 1-jén való hatályba lépésével az ilyen jellegű kérelmek egyszerűbben kezelhetőek az Egyezmény 35. cikk 3. bekezdésének (b) pontja alapján (jelentős hátrány hiánya).

6. Egyéb esetek

161. Bizonyos esetekben a Bíróság ítéleteit és döntéseit, valamint az előtte folyamatban lévő ügyeket a nemzeti szintű politikai kommunikációban használják fel a Részes Államokban. A nyilvánosság utáni vágyból fakadó vagy egyébként propaganda-célú kérelem csupán ebből az okból nem minősül a kérelmezési joggal való visszaélésnek (*McFeeley és Mások kontra Egyesült Királyság*, bizottsági döntés, valamint *Khadzhialiyev és Mások kontra Oroszország*, §§ 66-67). Ugyanakkor megvalósulhat a visszaélés, ha a kérelmező, politikai érdekektől vezérelve, olyan interjút ad a sajtónak vagy a televíziónak, amelyben a Bíróság előtt folyamatban lévő eljárással kapcsolatos felelőtlen és komolytalan hozzáállásról tesz tanúbizonyságot (*GeorgianLabourPartykontra Grúzia*).

7. A kérelmezett kormány által alkalmazandó megközelítés

162. Amennyiben a kérelmezett kormány úgy ítéli meg, hogy a kérelmező a kérelmezési joggal való visszaélést valósít meg, erről a Bíróságot értesítenie kell, és fel kell hívnia a figyelmét a birtokában lévő releváns információkra annak érdekében, hogy a Bíróság a megfelelő következtetéseket levonhassa. A Bíróság feladata, és nem a kérelmezett kormányé, hogy felügyelje az Egyezmény és az Eljárási Szabályzat alapján a kérelmező félre háruló eljárásjogi követelmények betartását. Ugyanakkor a kormány és szervei részéről felmerülő olyan fenyegetés, hogy a kérelmezővel szemben büntetőeljárást vagy szabálysértési eljárást kezdeményeznek a Bíróság előtti eljárási kötelezettségeinek állítólagos megsértése miatt, problémát vethet fel az Egyezmény 34. *in fine* cikke alapján, amely megtilt bármiféle

beavatkozást az egyéni kérelmezési jog hatékony gyakorlásába (*Miroļubovs és Mások kontra Lettország*, § 70).

II. A BÍRÓSÁG HATÁSKÖRÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELFOGADHATALANSÁGI OKOK

A. A személyi hatályon alapuló összeegyeztethetlenség

35. cikk 3. bekezdés (a) pont – Az elfogadhatóság feltételei

“3. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítja, amennyiben úgy találja, hogy:

(a) az Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen...”

32. cikk – A bíróság joghatósága

“1. A Bíróság joghatósága az Egyezmény és az ahhoz csatlakozó jegyzőkönyvek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos minden olyan ügyre kiterjed, amelyet a 33., a 34. vagy 47. cikknek megfelelően elé terjesztettek.

2. Ha a Bíróság joghatósága vitatott, a kérdésben a Bíróság határoz.”

1. Alapelvek

163. A személyi hatály tekintetében fennálló elfogadhatósághoz elengedhetetlen, hogy az Egyezmény állítólagos megsértését a Részes Állam kövesse el, vagy az valamely módon a Részes Államnak betudható legyen.

164. Amennyiben a Részes Állam nem emel kifogást a Bíróság joghatóságát illetően a személyi hatály hiánya alapján, ezt a tárgykört a Bíróság akkor is hivatalból vizsgálja (*Sejdić és Finci kontra Bosznia-Hercegovina* [GC], § 27).

165. A nemzetközi emberi jogi egyezmények által biztosított alapvető jogok azon egyének számára nyújtanak védelmet, akik a Részes Államok területén élnek, függetlenül annak későbbi felbomlásától vagy egyesülésétől (*Bijelić kontra Montenegró és Szerbia*, § 69).

166. Egy állami vállalatnak az államtól való megfelelő intézményi és működési függetlenséggel kell rendelkeznie ahhoz, hogy az állam az Egyezmény alapján ne legyen felelős annak cselekményeiért és mulasztásaiért (*Mykhaylenky és mások kontra Ukrajna*, §§ 43-45; *Cooperativa Agricola Slobozia-Hanesei kontra Moldova*, § 19).

167. Az Egyezménnyel a személyi hatály hiánya alapján az alábbi okokból nyilvánítanak összeegyeztethetlenné kérelmeket:

- ha a kérelmezőnek hiányzik az Egyezmény 34. cikke szerinti keresetindítási joga (*Municipal Section of Antilly kontra Franciaország* (dec.); *Döşemealti Belediyesi kontra Törökország* (dec); *Moretti and Benedetti kontra Olaszország*);
- ha a kérelmező nem képes kimutatni, hogy egy egyezményes jog megsértése áldozatának tekinthető;
- ha a kérelmet egy magánszemély ellen nyújtják be (*X. kontra Egyesült Királyság*, *Durini kontra Olaszország*, Bizottsági határozat);

- ha a kérelmet egy olyan állam ellen nyújtják be, amelyik nem ratifikálta az Egyezményt (*E.S. kontra Németország*, bizottsági határozat), vagy közvetlenül olyan nemzetközi szervezet ellen, amely nem csatlakozott az Egyezményhez (*Stephens kontra Ciprus, Törökország és az Egyesült Nemzetek Szövetsége* (dec.), utolsó bekezdés);
- ha a panasz olyan kiegészítő jegyzőkönyvre vonatkozik, amelyet a kérelmezett állam nem ratifikált (*Horsham kontra Egyesült Királyság*, bizottsági határozat; *De Saedeleer kontra Belgium*, § 68).

2. Joghatóság

168. Az, hogy a hatáskör a területi hatály okán hiányzik, a Bíróságot nem mentesíti annak vizsgálata alól, hogy a kérelmezők nem tartoznak-e egy vagy több Résztes Államnak az Egyezmény 1. cikke szerinti joghatósága alá (*Drozd és Janousek kontra Franciaország és Spanyolország*, § 90). Ezért azok a kifogások, amelyek szerint a kérelmezők nem tartoznak a kérelmezett állam joghatósága alá, általában a kérelemnek az Egyezménnyel a személyi hatály hiánya miatti összeegyeztethetlenségét állító érvek között jelennek meg (lásd a kérelmezett államok észrevételeit a *Banković és mások kontra Belgium és mások* (dec.) [GC], § 35; *Ilaşcu és mások kontra Moldova és Oroszország* [GC], § 300; *Weber és Saravia kontra Németország* (dec.) ügyekben).

169. Az Egyezménnyel a személyi hatály alapján való összeegyeztethetőség megkívánja továbbá, hogy az állított sérelem felróható legyen a Résztes Államnak (*Gentilhomme, Schaff-Benhadjji és Zerouki kontra Franciaország*, § 20). Mindazonáltal, újabb ügyekben a felróhatóság/felelősség kérdését anélkül vizsgálták, hogy egyértelműen utaltak volna a személyi hatályon alapuló összeegyeztethetőségre (*Assanidze kontra Grúzia* [GC], §§ 144 et seq.; *Hussein kontra Albánia és 20 Másik Résztes Állam* (dec.); *Isaak és mások kontra Törökország* (dec.); *Stephens kontra Málta (no. 1)*, § 45).

3. Felelősség és felróhatóság

170. Az államok felelőssé tehető hatóságai – határaikon belül vagy kívül elkövetett – olyan cselekményeiért, amelyek hatása saját területükön kívül jelentkezik (*Drozd és Janousek kontra Franciaország és Spanyolország*, § 91; *Soering kontra Egyesült Királyság*, §§ 86 és 91; *Loizidou kontra Törökország* (előzetes kifogások), § 62). Mindazonáltal ez csak kivételesen történik meg (*Banković és mások kontra Belgium és mások* (dec.) [GC], § 71; *Ilaşcu és mások kontra Moldova és Oroszország* [GC], § 314), nevezetesen akkor, ha a Résztes Állam tényleges ellenőrzést gyakorol egy terület felett vagy legalábbis döntő befolyása van felette (uo., §§ 314-16 és 392; *Catan és mások kontra Moldáv Köztársaság és Oroszország* [GC], §§ 106-07; *Al-Skeini kontra Egyesült Királyság* [GC], §§ 138-40; *Medvedyev és mások kontra Franciaország* [GC], §§ 63-64). Az „átfogó ellenőrzés” koncepciójára lásd: *Ilaşcu és mások kontra Moldova és Oroszország* [GC], §§ 315-16; lásd továbbá: *Banković és mások kontra Belgium és mások* [GC] (dec.), §§ 67 et seq. és §§ 79-82; *Ciprus kontra Törökország* [GC], §§ 75-81; *Loizidou kontra Törökország* (előzetes kifogások), § 52; *Markovic és mások kontra Olaszország* [GC], § 54; a nem közvetlenül, hanem az állam támogatása miatt fennmaradó, alávetett helyi közigazgatás által gyakorolt tényleges ellenőrzés koncepciójára lásd: *Catan és mások kontra Moldáv Köztársaság és Oroszország* [GC], § 122.

171. Egy állam felelős azon személyek egyezményes jogainak megsértéséért, akik egy másik állam területén vannak, de az előző állam hatáskörében és ellenőrzése alatt, amelyet az érintett állam a másik államban jogosan vagy jogszerűtlenül működő ügynökeik keresztül gyakorol (*Issa és mások kontra Törökország*, § 71; *Sánchez Ramirez kontra Franciaország*, bizottsági határozat; *Öcalan kontra Törökország* [GC], § 91; *Medvedyev és mások kontra*

Franciaország [GC], §§ 66-67; külföldi katonai akciókra lásd: *Al-Skeini kontra Egyesült Királyság* [GC], § 149).

Az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Erői csapatai által elkövetett cselekmények és ezen cselekmények állami felelősségre vonhatósága tekintetében olyan esetben, amikor a nemzetközi szervezetnek nincs hatékony ellenőrzése, sem végső befolyása ezen cselekmények felett, lásd: *Al-Jedda kontra Egyesült Királyság* [GC], §§ 84-85. Azon cselekmények tekintetében, amelyekre az Egyesült Nemzetek biztonsági zónájában került sor, lásd: *Isaak és mások kontra Törökország* (dec.).

172. Azon területek tekintetében, amelyek jogilag egy Részes Állam joghatósága alá tartoznak, de nincsenek a tényleges befolyása/ellenőrzése alatt, a kérelmeket az Egyezmény rendelkezéseivel összeegyeztethetetlennek lehet nyilvánítani (*An és mások kontra Ciprus*, bizottsági határozat), de tekintettel kell lenni az államoknak az Egyezmény alapján fennálló tevéleges kötelezettségeire (*Ilaşcu és mások kontra Moldova és Oroszország* [GC], §§ 312-13 és §§ 333 et seq.; lásd továbbá *Stephens kontra Ciprus, Törökország és az Egyesült Nemzetek* (dec.); *Azemi kontra Szerbia* (dec.); *Ivančoc és mások kontra Moldova és Oroszország*, §§ 105-06; *Catan és mások kontra Moldáv Köztársaság és Oroszország* [GC], §§ 109-10).

173. Vannak kivételek azon elv alól, hogy egy természetes személy jelenléte egy Részes Állam területén azzal a hatással jár, hogy a kérdéses személy az érintett állam joghatósága alá kerül, például amikor annak a nemzetközi szervezetnek a központja, amely ellen a kérelmező panaszja irányul, az adott állam területén található. A pusztán tény, hogy egy nemzetközi büntetőbíróság székhelye és épületei Hollandiában vannak, nem elégséges alap ahhoz, hogy az államnak felróható legyen a nemzetközi bíróság bármely állítólagos cselekménye vagy mulasztása a kérelmező elítélésével kapcsolatban (*Galić kontra Hollandia* (dec.); *Blagojević kontra Hollandia* (dec.); *Djokaba Lambi Longa kontra Hollandia* (dec.)). Egy olyan állam elleni kérelem tekintetében, ahol egy nemzetközi szervezet állandó székhelye van, lásd: *Lopez Cifuentes kontra Spanyolország* (dec.), §§ 25-26. A kérelmezett állam területén nemzetközi jogi alapon létrehozott polgári közigazgatási szervezetrendszer elfogadhatóságával kapcsolatban lásd: *Berić és mások kontra Bosznia-Hercegovina* (dec.), § 30.

174. Egy állam pusztán részvétele egy olyan eljárásban, amelyet ellene egy másik államban indítottak, önmagában nem minősül a területen kívüli joghatóság gyakorlásának (*McElhinney kontra Írország és Egyesült Királyság* (dec.) [GC]; *Treska kontra Albánia és Olaszország* (dec.); *Manoilescu és Dobrescu kontra Románia és Oroszország* (dec.), §§ 99-111).

175. A Részes Állam magánszemélyek cselekményeiért való felelőssége, bár hagyományosan a személyi hatályon alapuló összeegyeztethetlenség körébe tartozik, függ az egyes egyezményes jogok jellegétől és az ezen jogokhoz kapcsolódó pozitív kötelezettségek mértékétől (lásd például: *Söderman kontra Svédország* [GC], § 78; *Aksu kontra Törökország* [GC], § 59; *Siliadin kontra Franciaország*, §§ 77-81; *Beganović kontra Horvátország*, §§ 69-71). Az állam Egyezmény szerinti felelősségét megalapozhatja, ha a hatóságok hallgatólagosan tudomásul veszik vagy elnézik magánszemélyek olyan cselekményeit, amelyek a joghatóságuk alá tartozó területeken mások egyezményes jogait sértik (*Ilaşcu és mások kontra Moldova és Oroszország* [GC], § 318), vagy akár akkor is, ha ezeket a cselekményeket külföldi hivatalos személyek követik el a területükön (*El-Masri kontra Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság* [GC], § 206).

176. A Bíróság továbbá kidolgozta a területen kívüli felelősség alapelveit a kiutasítási eljárással kapcsolatos letartóztatással és fogvatartással összefüggésben is (*Stephens kontra Málta (no. 1)*, § 52).

4. Az Egyezményben részes államok lehetséges felelősségének kérdései nemzetközi szervezetben való tagságukhoz kapcsolódó cselekményeik és mulasztásaik alapján

177. Az Egyezményt nem lehet olyan módon értelmezni, hogy az a Bíróságnak jogot adna a Részes Államok olyan cselekményeinek és mulasztásainak vizsgálatára, amelyekre az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa Határozatai alapján került sor az Egyesült Nemzetek nemzetközi békét és biztonságot biztosító missziói során vagy azokat megelőzően. Egy ettől eltérő megközelítés az Egyesült Nemzetek kulcsfontosságú missziójának teljesítésébe való beavatkozást jelentene (*Behrami kontra Franciaország és Saramati kontra Franciaország, Németország és Norvégia* (dec.) [GC], §§ 146-52). Mindazonáltal a Bíróság eltérő megközelítést alkalmaz azokkal a nemzeti aktusokkal kapcsolatban, amelyek átültetik az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának határozatait, de közvetlenül nem tudhatók be az Egyesült Nemzeteknek és ezért megalapozhatják az állam felelősségét (*Nada kontra Svájc* [GC], §§ 120-22).

178. Nemzetközi bíróságok határozatai tekintetében a Bíróság a fentieket kiterjesztve úgy döntött, hogy a személyi hatály hiánya miatt nincs hatásköre olyan kérelmeket vizsgálni, amelyek a Volt Jugoszlávia területén elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekményekért felelős személyek megbüntetésére létrejött Nemzetközi Büntetőtörvényszék előtt zajló eljárásokra vonatkoznak, mely bíróságot az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának határozata hozta létre (*Galić kontra Hollandia* (dec.); *Blagojević kontra Hollandia* (dec.)). Az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa határozatából fakadó hatáskörrel rendelkező Bosznia-Hercegovinai Főmegbízott által köztisztviselők elbocsátásáról hozott döntéssel kapcsolatban lásd: *Berić és mások kontra Bosznia-Hercegovina* (dec.), §§ 26 et seq.

179. Az Egyezmény állítólagos megsértése nem róható fel a Részes Államnak, ha az egy olyan nemzetközi szervezet valamely intézményének döntéséből vagy intézkedéséből fakad, amelynek a Részes Állam tagja, és ahol nem lehet megállapítani vagy nem is állították, hogy az emberi jogok védelmének a nemzetközi szervezet által biztosított szintje nem „azonos” az Egyezményével, továbbá az érintett állam nem vett közvetlenül vagy közvetve részt a kifogásolt cselekmény végrehajtásában (*Gasparini kontra Olaszország és Belgium* (dec.)).

180. A Bíróság ezért úgy találta, hogy a személyi hatály terjedelme okán nincs hatásköre olyan panaszokkal foglalkozni, amelyek egy nemzetközi szervezet hatáskörrel rendelkező szervének egyedi döntése ellen irányulnak egy olyan munkaügyi vita kapcsán, amely teljes egészében a részes államoktól független jogi személyiséggel rendelkező nemzetközi szervezet belső szabályozása alá esik, és ezek az államok soha nem avatkoztak be a jogvitába közvetlenül vagy közvetve, és semmilyen cselekményük vagy mulasztásuk nem veti fel az Egyezmény szerinti felelősségüket (egyéni munkaügyi jogvita az Eurocontrollal: *Boivin kontra 34 Európa tanácsi tagállam* (dec.); fegyelmi ügyek a Nemzetközi Olívatanácsban: *Lopez Cifuentes kontra Spanyolország* (dec.), §§ 28-29; fegyelmi ügyek az Európa Tanácsban: *Beygo kontra 46 Európa tanácsi tagállami* (dec.)). Az Európai Bizottság tisztségviselőjének elbocsátásából, illetve az ezzel kapcsolatban az Elsőfokú Bíróság és a Európai Unió Bírósága előtt zajló eljárásból fakadó állítólagos egyezményesértésekre lásd: *Connolly kontra az Európai Unió 15 tagállama* (dec.). Az Európai Szabadalmi Hivatal előtti eljárásra lásd: *Rambus Inc. kontra Németország* (dec.).

Tanulságos összehasonlítani a fenti konklúziókat a Bíróság azon megállapításaival, amelyek egy olyan nemzetközi szervezet belső mechanizmusainak strukturális hiányosságaira vonatkoztak, amelyekre a Részes Államok szuverenitásuk egy részét átruházták, és ahol a kérelmező szerint a szervezet által biztosított emberi jogi védelmi szint nem volt „azonos” az Egyezményével (*Gasparini kontra Olaszország és Belgium* (dec.)).

181. A Bíróság eltérő megközelítést alkalmaz olyan ügyekben, ahol a kérelmezett állam közvetve vagy közvetlenül beavatkozik, ezért felelőssége megállapítható, lásd: *Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi kontra Írország* [GC], § 153; *Michaud kontra Franciaország*, §§ 102-04; *Nada kontra Svájc* [GC], §§ 120-22; összehasonlítva: *Behrami kontra Franciaország és Saramati kontra Franciaország, Németország és Norvégia* (dec.) [GC], § 151. Lásd továbbá az alábbi példákat:

- arról szóló határozat, hogy a kérelmezőt nem regisztrálják szavazóként egy európai uniós szerződés alapján (*Matthews kontra Egyesült Királyság* [GC]);
- az uniós jogot átültető francia jog kikényszerítése a kérelmezővel szemben (*Cantoni kontra Franciaország* [GC]);
- német bíróságokhoz való hozzáférés megtagadása (*Beer és Regan kontra Németország* [GC]; *Waite és Kennedy kontra Németország* [GC]);
- hatóságok által az európai uniós jogi kötelezettségekkel összhangban a miniszter utasítására végrehajtott lefoglalás a kérelmezett állam területén, (*Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi kontra Írország* [GC] – az ügyben egy olyan európai uniós normáról volt szó, amelyet az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának határozata nyomán bocsátottak ki – lásd §§ 153-54);
- egy hazai bíróságnak az Európai Unió Bíróságához való fordulása (*Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. kontra Hollandia* (dec.)).

182. Így az Európai Unió tekintetében, az egyes tagállamok elleni kérelmek, amelyek tárgya a közösségi jog alkalmazása, nem feltétlenül lesznek elfogadhatatlanok ezen az alapon (*Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi kontra Írország* [GC], § 137; *Matthews kontra Egyesült Királyság* [GC], §§ 26-35).

183. Az olyan panaszok tekintetében, amelyeket közvetlenül az – Egyezményben nem részes – Európai Unió intézményei ellen nyújtanak be, régebbi esetjogot találunk, amely a személyi hatály alapján elfogadhatatlanná nyilvánítja őket (*Confédération française démocratique du travail kontra Európai Közösségek*, bizottsági határozat, valamint: tagállamaik (a) együtt és (b) külön; lásd továbbá a *Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi kontra Írország* [GC], § 152 ügyben hivatkozott idézeteket; újabb esetjogért lásd: *Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. kontra Hollandia* (dec.)).

Ezt a megközelítést elfogadták az Európai Szabadalmi Hivatallal kapcsolatban is (*Lenzing AG kontra Németország* (dec.)).

184. Arra a kérdésre, hogy egy állam felelőssége megállapítható-e az alkotmánya alapján, amely egy nemzetközi szerződés függeléke, lásd: *Sejdić és Finci kontra Bosznia-Hercegovina* [GC], § 30.

B. A területi hatályon alapuló összeegyeztethetlenség

35. cikk 3. bekezdés (a) pont – Elfogadhatósági feltétel

“3. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítja, amennyiben úgy találja, hogy

(a) a kérelem az Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen ...”

32. cikk – A Bíróság joghatósága

“1. A Bíróság joghatósága az Egyezmény és az ahhoz csatlakozó jegyzőkönyvek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos minden olyan ügyre kiterjed, amelyet a 33., a 34., 46. vagy a 47. cikknek megfelelően elé terjesztettek.

2. Ha a Bíróság joghatósága vitatott, a kérdésben a Bíróság határoz.”

1. Elvek

185. A területi hatályon alapuló összeegyeztethetőség megköveteli, hogy az Egyezmény állítólagos megsértése a kérelmezett állam joghatósága vagy a tényleges ellenőrzése alá eső területen történjen (*Ciprus kontra Törökország* [GC], §§ 75-81; *Drozd és Janousek kontra Franciaország és Spanyolország*, §§ 84-90).

186. Amennyiben a kérelem olyan eseményeken alapul, amelyek a Részes Állam területén kívül történtek és nincs kapcsolat ezen események és a Részes Állam bármely hatóságának hatásköre között, a kérelmet el fogják utasítani, mint az Egyezménnyel a területi hatály alapján összeegyeztethetlent.

187. Amennyiben a panasz olyan cselekményekre vonatkozik, amelyek egy Részes Állam területén kívül történtek, a kormány előzetes kifogásként hivatkozhat arra, hogy a kérelem az Egyezménnyel a területi hatály alapján összeegyeztethetetlen (*Loizidou kontra Törökország* (előzetes kifogások), § 55; *Rantsev kontra Ciprus és Oroszország*, § 203). Az ilyen kifogásokat az Egyezmény 1. cikke alapján vizsgálják (a „joghatóság” koncepciójára ezen cikk alapján lásd: *Banković és mások kontra Belgium és mások* (dec.) [GC], § 75).

188. A kérelmezett államok néha azon az alapon emelnek kifogást, hogy a kérelem a területi hatály alapján összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel, s mint ilyen, elfogadhatatlan, mivel az eljárás során a kérelmező egy másik Részes Állam lakosa volt, de a kérelmezett államban indított eljárást, mert itt a szabályok rá nézve kedvezőbbek voltak. A Bíróság az ilyen kérelmeket szintén az 1. cikk szemszögéből fogja vizsgálni (*Haas kontra Svájc* (dec.)).

189. Az mindenestre világos, hogy az állam felelős a diplomatái és konzulátusi tisztségviselői cselekményeiért, és hogy semmilyen, a területi hatályon alapuló összeegyeztethetlenség nem merülhet fel diplomáciai missziókkal kapcsolatban (*X. kontra Németország*, 1965. szeptember 25-én kelt bizottsági határozat; *Al-Skeini kontra Egyesült Királyság* [GC], § 134; *M. kontra Dánia*, bizottsági határozat, § 1 és az abban idézett hivatkozások), vagy olyan cselekmények kapcsán, amelyeket egy ország zászlaja alatt hajózó repülőn vagy regisztrált hajón követtek el (*Banković és mások kontra Belgium és mások* (dec.) [GC], § 73; *Hirsi Jamaa és mások kontra Olaszország* [GC], §§ 77 és 81).

190. Végezetül, annak megállapítása, hogy joghatósága a területi hatály hiánya miatt nem áll fent, nem menti fel a Bíróságot annak megvizsgálása alól, hogy a kérelmezők nem tartoznak-e egy vagy több Részes Állam joghatósága alá az Egyezmény 1. cikke szempontjából (*Drozd és Janousek kontra Franciaország és Spanyolország*, § 90).

Erre való tekintettel azokat a kifogásokat, hogy a kérelmezők nem esnek a kérelmezett állam joghatósága alá, általában olyan formában vetik fel, hogy a kérelem a személyi hatály alapján összeegyeztethetetlen az Egyezménnyel (lásd a kérelmezett állam beadványát: *Banković és mások kontra Belgium és mások* (dec.) [GC], § 35; *Ilaşcu és mások kontra Moldova és Oroszország* [GC], § 300; *Weber és Saravia kontra Németország* (dec.)).

2. Különleges esetek

191. Függetlenül a területtel kapcsolatos kérelmek tekintetében, ha a Részes Állam az 56. cikk alapján nem terjesztette ki nyilatkozattal az Egyezmény alkalmazhatóságát a kérdéses

területre, a kérelem a területi hatály alapján összeegyeztethetetlen lesz az Egyezményvel (*Gillow kontra Egyesült Királyság*, §§ 60-62; *Bui Van Thanh és mások kontra Egyesült Királyság*, bizottsági határozat; *Yonghong kontra Portugália* (dec.); *Chagos Islanders kontra Egyesült Királyság* (dec.), §§ 60-76). Kiterjesztő értelmezéssel ugyanez alkalmazandó az Egyezmény kiegészítő jegyzőkönyveire is (*Quark Fishing Limited kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

Amennyiben a Részes Állam ilyen nyilatkozatot tett, az 56. cikk szerint, összeegyeztethetlenség nem merül fel (*Tyrrer kontra Egyesült Királyság*, § 23).

192. Ha a függő terület függetlenné válik, a nyilatkozat automatikusan hatályát veszti. Az anyaország elleni további kérelmek a személyi hatály okán összeegyeztethetetlenek minősülnek az Egyezményvel (*Church of X. kontra Egyesült Királyság*, bizottsági határozat).

193. Amikor egy függő terület a Részes Állam anyaországának részévé válik, az Egyezmény automatikusan alkalmazandó a volt függő területre (*Hingitaj 53 és mások kontra Dánia* (dec.)).

C. Az időbeli hatályon alapuló összeegyeztethetlenség

35. cikk 3. bekezdés (a) pont– Elfogadhatósági feltétel

“3. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítja, amennyiben úgy találja, hogy

(a) a kérelem az Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen...”

32. cikk – A Bíróság joghatósága

“1. A Bíróság joghatósága az Egyezmény és az ahhoz csatlakozó jegyzőkönyvek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos minden olyan ügyre kiterjed, amelyet a 33., 34., 46. vagy a 47. cikknek megfelelően elé terjesztettek.

2. Ha a Bíróság joghatósága vitatott, a kérdésben a Bíróság határoz.”

1. Általános elvek

194. A nemzetközi jog általános szabályaival összhangban (szerződések visszaható hatálya tilalmának elve) az Egyezmény rendelkezései nem kötik a Részes Államot olyan cselekmény vagy tény kapcsán, amelyre azelőtt került sor, vagy olyan helyzettel összefüggésben, amely azelőtt szűnt meg, hogy az állam tekintetében az Egyezmény hatályba lépett volna (*Blečić kontra Horvátország* [GC], § 70; *Šilih kontra Szlovénia* [GC], § 140; *Varnava és mások kontra Törökország* [GC], § 130).

195. Az időbeli hatály csak az Egyezmény vagy a kiegészítő jegyzőkönyvek kérelmezett állam általi ratifikációját követő időszakra terjed ki. Az Egyezmény viszont semmilyen speciális kötelezettséget nem ró a Részes Államokra abban a tekintetben, hogy orvosolják azon sérelmeket vagy károkat, amelyeket ezen időpont előtt okoztak (*Kopecký kontra Slovakia* [GC], § 38).

196. A ratifikáció időpontjától kezdődően az állam minden állítólagos cselekményének vagy cselekvéstől való tartózkodásának összhangban kell lennie az Egyezményvel és kiegészítő jegyzőkönyveivel, és az ezen időpontot követő tények a Bíróság joghatósága alá esnek még akkor is, ha pusztán egy korábbi fennálló helyzet folytatásai (*Almeida Garrett*,

Mascarenhas Falcão és mások kontra Portugália, § 43). A Bíróság mindazonáltal a ratifikáció előtti tényeket csak annyiban vizsgálhatja, amennyiben azok úgy tekinthetők, mint amelyek a ratifikáció időpontján túlterjeszkedő helyzetet eredményeztek vagy amennyiben lényegesek az ezen dátum után bekövetkezett tények megértéséhez (*Hutten-Czapska kontra Lengyelország* [GC], §§ 147-53; *Kurić és mások kontra Szlovénia* [GC], §§ 240-41).

197. A Bíróság a hatáskörét az időbeli hatály szempontjából az eljárás bármely szakaszában hivatalból kötelesvizsgálni, minthogy ez a kérdés a Bíróság joghatóságához kapcsolódik, nem pedig a szűk értelemben vett elfogadhatóság kérdéséhez (*Blečić kontra Horvátország* [GC], § 67).

2. Ezen elvek alkalmazása

a. Az Egyezmény ratifikálásával vagy az Egyezményes intézmények hatáskörének elfogadásával kapcsolatos döntő időpont

198. A Bíróság időbeli joghatósága szempontjából elvileg az Egyezménynek és a kiegészítő jegyzőkönyvnek az érintett fél tekintetében történő hatálybalépése a döntő időpont (lásd például: *Šilih kontra Szlovénia* [GC], § 164).

199. Mindazonáltal az 1950-es Egyezmény a Részes Államok ebben a tekintetben tett specifikus nyilatkozataitól tette függővé mind azt, hogy a Bizottság vizsgálhat-e egyéni kérelmeket (25. cikk), mind pedig a Bíróság joghatóságát (46. cikk). Ezek a nyilatkozatok korlátozásoknak, különösen pedig időbeli korlátozásoknak voltak alávetettek. Az olyan országok kapcsán, amelyek az Egyezmény ratifikálása után tettek elfogadó nyilatkozatokat, a Bizottság és a Bíróság elfogadta joghatósága időbeli korlátozását az olyan tények tekintetében, amelyek az Egyezmény hatályba lépése és a releváns nyilatkozat megtétele közötti időszakra estek (*X. kontra Olaszország*, bizottsági határozat; *Stamoulakatos kontra Görögország (no. 1)*, § 32).

200. Ahol a kormány nyilatkozata nem tartalmaz időbeli fenntartást (lásd Franciaország 1981. október 1-jei nyilatkozatát), az Egyezmény intézményei megállapították a joghatóságuk elismerésének visszamenőleges hatályát (*X. kontra Franciaország*, 1982. december 13-án kelt bizottsági határozat).

Az ezekben a nyilatkozatokban foglalt időbeli korlátozások érvényesek maradnak az Egyezmény jelenlegi 34. cikke szerinti egyéni kérelmek fogadására való bírósági joghatóság vizsgálatakor is a 11. kiegészítő jegyzőkönyv 6. cikke alapján (*Blečić kontra Horvátország* [GC], § 72). A Bíróság, a korábbi eljárási rendszert a maga egészében vizsgálva, úgy találta, hogy az egyéni kérelmek Bizottsághoz való benyújtása jogának első elismerésétől kezdve fennáll a joghatósága, függetlenül attól, hogy mennyi idő telt el e nyilatkozat és a Bíróság joghatóságának elismerése között (*Cankoçak kontra Törökország*, § 26; *Yorgiyadis kontra Törökország*, § 24; *Varnava és mások kontra Törökország* [GC], § 133).

b. A hatálybelépés vagy nyilatkozattétel előtt vagy azt követően felmerülő egyszeri tények

201. A Bíróság időbeli joghatóságát az állítólagos jogsértést okozó tények tekintetében kell vizsgálni. Ebből a célból minden egyes ügyben alapvető fontosságú az állítólagos sérelem pontos időpontjának azonosítása. Ennek során a Bíróság figyelembe veszi a kérelmező által panaszolt tényeket és az állítólagosan megsértett egyezményes jog terjedelmét (*Blečić kontra Horvátország* [GC], § 82; *Varnava és mások kontra Törökország* [GC], § 131).

202. Amikor ezt a tesztet a kritikus dátum előtti és utáni bírói döntésekre alkalmazza, a Bíróság tekintettel van arra az utolsó ítéletre, amely önmagában alkalmas volt a kérelmező jogainak megsértésére (a Legfelsőbb Bíróság ítélete, amely megszüntette a kérelmező bérleti

jogát: *Blečić kontra Horvátország* [GC], § 85; vagy a megyei bíróság ítélete: *Mrkić kontra Horvátország* (dec.)), dacára annak, hogy léteztek későbbi jogorvoslati eljárások, amelyek azonban csak azt eredményezték, hogy a sérelem továbbra is fennállt (a későbbi alkotmánybírói határozat hatályában fenntartotta a Legfelsőbb Bíróság ítéletét: *Blečić kontra Horvátország* [GC], § 85; vagy mind a Legfelsőbb Bíróság, mind az Alkotmánybírói határozat döntése: *Mrkić kontra Horvátország* (dec.)).

Az egyezményes jogba való beavatkozás orvoslását célzó eljárások későbbi sikertelensége nem hozza azt a Bíróság időbeli joghatósága alá (*Blečić kontra Horvátország* [GC], §§ 77-79). A Bíróság megismételte, hogy a hazai bíróságoknak nem kötelességük az Egyezményt visszamenőleg alkalmazni olyan sérelmekre, amelyek a hatálybalépés időpontja előtt történtek (*Varnava és mások kontra Törökország* [GC], § 130).

203. Ilyen ügyek például:

- a hatályba lépés előtti jogsérelmek és ezen dátum után hozott jogerős bírósági határozatok (*Meltex Ltd kontra Örményország* (dec.));
- a hatálybalépés után bekövetkező sérelmek (*Lepojić kontra Szerbia*, § 45; *Filipović kontra Szerbia*, § 33);
- a hatályba lépés előtt bántalmazással szerzett bizonyíték ezen dátum után hozott bírói döntésekben való felhasználása (*Harutyunyan kontra Örményország*, § 50);
 - tulajdonjog megszüntetése iránti eljárás hatályba lépés előtti megindítása, de ezen dátum utáni befejeződése (*Turgut és mások kontra Törökország*, § 73);
- tulajdonjog megszűnésének végső dátuma (*Fener Rum Patrikliği (Ecumenical Patriarchy) kontra Törökország* (dec.)).

204. Lásd továbbá:

- a kérelmező távollétében való elítélése egy görög bírósági eljárásban azelőtt, hogy Görögország megtette volna a 25. cikk szerinti nyilatkozatát, dacára annak, hogy az elítélés elleni, végső soron sikertelen fellebbezéseket ezen dátum után nyújtották be (*Stamoulakatos kontra Görögország (no. 1)* „, § 33);
- a Központi Választási Bizottságnak a ratifikáció előtt implicit módon meghozott döntése, amellyel – az útleveléhez szerelt bélyeg hiánya miatt – elutasította a kérelmező kérelmét egy indítvány aláírására, míg az emiatt indított eljárást ezen dátum után folytatták le (*Kadiķis kontra Lettország* (dec.));
- a kérelmező elbocsátása és az általa indított polgári eljárás a ratifikáció előtt zajlott, amit ezen dátum után követett az Alkotmánybírói határozata (*Jovanović kontra Horvátország* (dec.));
 - miniszteri utasítás, amely a kérelmező társaság irányítását egy, a Gazdasági Minisztérium által kinevezett testületre ruházta, így a társaságot megfosztotta a bírósághoz való hozzáféréstől, míg a Legfelsőbb Bíróságnak a kérelmező fellebbezését elutasító ítélete a ratifikáció után született (*Kefalas és mások kontra Görögország*, § 45);
- a kérelmezőnek az Egyezmény 46. cikke szerinti nyilatkozat megtétele utáni elítélése olyan kijelentések alapján, amelyeket ezen dátum előtt tett egy újságírónak (*Zana kontra Törökország*, § 42);
- a kérelmező társaság épületeinek átkutatása és dokumentumok lefoglalása, míg az ezt követő eljárásra a ratifikáció után került sor (*Veeber kontra Észtország (no. 1)*, § 55; lásd továbbá *Kikots és Kikota kontra Lettország* (dec.)).

205. Mindazonáltal, ha a kérelmező külön panaszt nyújt be a ratifikációt követő eljárás tekintetében, azt állítva, hogy az nem felel meg az Egyezmény valamely cikkének, a Bíróság megállapíthatja az időbeli hatály alapján fennálló joghatóságát a kérdéses jogorvoslat kapcsán (megsemmisítés iránti felülvizsgálati kérelem a Legfelsőbb Bírósághoz egy elsőfokú bírósági végzés ellen, amely megtiltotta egy újság nyomtatását és terjesztését (*Kerimov kontra Azerbajjan* (dec.)); banki tulajdon jogsértő elosztása a ratifikáció előtt és kártérítési kérelem ezen dátum után (*Kotov kontra Oroszország* [GC], §§ 68-69).

206. A *Blečić kontra Horvátország* [GC] ügyben kidolgozott teszt és kritériumok általános jellegűek; azonban bizonyos – például az Egyezmény 2. és 3. cikkében foglalt – jogok speciális jellegét figyelembe kell venni, amikor ezeket a kritériumokat alkalmazzák (*Šilih kontra Szlovénia* [GC], § 147).

3. Különleges esetek

a. Folyamatos jogsértések

207. Az Egyezmény intézményei megállapítják az időbeli hatály alapján fennálló joghatóságukat az olyan helyzetekben, amikor a folyamatos jogsértés kezdete még az Egyezmény hatálybalépése előtti időpontra tehető, de a jogsérelem fennállta ezen dátum után is megállapítható (*De Becker kontra Belgium*, bizottsági határozat).

208. A Bíróság ezt a megközelítést követte több, a tulajdonhoz való jogot érintő ügyben:

- a kérelmező földjének a haditengerészet általi folyamatos jogellenes birtoklása kompenzáció nélkül (*Papamichalopoulos és mások kontra Görögország*, § 40);
- kérelmező tulajdonhoz való hozzáféréseinek megtagadása Észak-Cipruson (*Loizidou kontra Törökország* (előzetes kifogások), §§ 46-47);
- végső kártalanítás megfizetésének elmaradása tulajdon államosítása esetén (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão és mások kontra Portugália*, § 43);
- a kérelmező folyamatos akadályozása abban, hogy visszakapja a tulajdona feletti rendelkezési jogot, és hogy elfogadható mértékű bérleti díjat kapjon, mely helyzet olyan törvények eredménye, amelyek hatályban voltak az 1. kiegészítő jegyzőkönyv Lengyelország általi ratifikálását megelőzően és azt követően is (*Hutten-Czapska kontra Lengyelország* [GC], §§ 152-53).

209. Korlátok: az egyén otthonának vagy tulajdonának elvonása általában „egyszeri cselekmény”, amely nem eredményez „folyamatos megfosztást” az érintett jogok tekintetében (*Blečić kontra Horvátország* [GC], § 86 és a benne foglalt követelmények). A korábbi rezsimok alatt birtokolt tulajdon 1945 utáni elvonására nézve lásd a *Preussische Treuhand GmbH & Co. KG a.A. kontra Lengyelország* (dec.) (§§ 55-62) ügyben található hivatkozásokat.

210. A jogsértés folyamatossága megállapítható bármely más egyezményes cikkel összefüggésben is (a 2. cikk és a hatálybalépés időpontja előtt kiszabott halálbüntetés vonatkozásában lásd *Ilaşcu és mások kontra Moldova és Oroszország* [GC], §§ 406-08; a 8. cikk és azon személyek vonatkozásában, akiket a hatálybalépés időpontja előtt töröltek az állandó lakosok nyilvántartásából lásd *Kurić és mások kontra Szlovénia* [GC], §§ 240-41).

b. „Folyamatos” eljárásjogi kötelezettség olyan eltűnések kivizsgálásával kapcsolatban, amelyek a hatálybalépés időpontja előtt következtek be

211. Az eltűnés nem „pillanatnyi” cselekmény vagy esemény. Ellenkezőleg, a Bíróság megállapította, hogy az eltűnés egy sajátos jelenség, amelyet folyamatosan fennálló – a

történeteket érintő információhiányból, vagy éppen szándékos eltitkolásból és kódosításból fakadó – bizonytalanság és kiszámíthatatlanság jellemez. Továbbá az, hogy az eltűnést követően a hatóságok nem adnak információt az eltűnt személy sorsáról és hollétéről, szintén folyamatos helyzet fennállását eredményezi. Ebből kifolyólag a nyomozásra vonatkozó eljárási kötelezettség mindaddig fennáll, amíg az érintett személy sorsa nem tisztázódott; az elvárt mélységű nyomozás folytatólagos elmulasztása folyamatos jogsértésnek minősül, még akkor is, ha végső soron vélelmezhetővé válik az érintett személy halála (*Varnava és mások kontra Törökország* [GC], §§ 148-49). A *Varnava-ügyben* kiforrott joggyakorlat alkalmazásához lásd *Palić kontra Bosznia-Hercegovina*, § 46.

c. A 2. cikk szerinti eljárásjogi kötelezettség haláleset kivizsgálásával kapcsolatban: a Bíróság időbeli joghatóságán kívül eső tényekhez kapcsolódó eljárások

212. A Bíróság különbséget tesz egyfelől a gyanús haláleset vagy emberölés miatti nyomozási kötelezettség, másfelől az eltűnéssel kapcsolatos nyomozási kötelezettség között.

A hatékony nyomozás lefolytatására irányuló, 2. cikk alatti pozitív kötelezettséget olyan önállóan vizsgálандó követelménynek tekinti, amely akkor is köti az államot, ha a halál a hatálybalépés napja előtt következett be (*Šilih kontra Szlovénia* [GC], § 159 – az ügy középpontjában egy olyan haláleset állt, amely még a hatálybalépés előtt történt, míg a nyomozás hiányosságai és mulasztásai csak ezután az időpont után következtek be.) A Bíróságnak az ilyen jellegű panaszok esetén fennálló időbeli joghatósága bizonyos határok között áll fent, amelyeket a Bíróság a jogbiztonságra figyelemmel állapított meg (uo., §§ 161-63). Mindenekelőtt kizárólag a hatálybalépés napja után foganatosított eljárási cselekmények és/vagy elkövetett mulasztások esnek a Bíróság időbeli joghatósága alá (uo., § 162). Másodszor, a Bíróság kimondta: annak érdekében, hogy az eljárási kötelezettségek beálljanak, valódi kapcsolatnak kellfennállnia a haláleset és az Egyezménynek a Részes Állam tekintetében való hatálybalépése között. Ezen kapcsolat fennállása két feltétel teljesülésétől függ: elsőként a halál és az Egyezmény hatálybalépése között eltelt időnek ésszerűen rövidnek kell lennie (nem hosszabbnak, mint tíz év), másodszor pedig az szükséges, hogy az eljárási cselekmények jelentős része az Egyezmény hatálybalépése után történjen, vagy azokra ezen időpont után kellene, hogy sor kerüljön, ideértve nem csak az érintett személy halálára vonatkozó hatékony nyomozást, de azokat az eljárásokat is, amelyek célja, a halál okának megállapítása és a megfelelő személyek felelősségre vonása (*Janowiec és mások kontra Oroszország* [GC], §§ 145-48). A Bíróság ugyanakkor bizonyos körülmények között nem zárja ki, hogy a kapcsolatot megalapozhatja az az igény is, hogy a garanciák és az Egyezmény alapjául szolgáló értékek valós és hatékony védelem alá essenek (*Šilih kontra Szlovénia* [GC], § 163). A „valódi kapcsolat” teszt későbbi alkalmazására lásd pl. *Şandru és mások kontra Románia*, § 57. A *Šilih-döntés* alkalmazására lásd *Çakir és mások kontra Ciprus* (dec.).

213. A Bíróság a *Tuna kontra Törökország ügyben* – amely egy kínzás miatt bekövetkezett halálesetet érintett – alkalmazta elsőként a *Šilih-ítéletben* lefektetett alapelveket olyan módon, hogy együtt vizsgálta a kérelmező 2. és 3. cikket érintő eljárási panaszait. A Bíróság fenntartotta az eljárási kötelezettségek önálló vizsgálhatóságával kapcsolatban lefektetett alapvetéseit, különösen azon két kritérium vonatkozásában, amelyek meghatározzák a Bíróság időbeli hatályon alapuló joghatóságát az olyan ügyekben, ahol a 2. és 3. cikk anyagi jogi aspektusait érintő tények – miként a kérdéses ügyben is – a Bíróság joghatóságán kívüli időintervallumban keletkeztek, míg az eljárásjogi ág alá eső tények – azaz a sérelmet követő eljárás – legalábbis részben a Bíróság időbeli joghatósága alá eső intervallumban következtek be.

Ezen elveknek a 3. cikkel összefüggésben előterjesztett eljárási-alapú panaszok kapcsán történő alkalmazásához lásd pl. *Yatsenko kontra Ukrajna* és *Jenița Mocanu és mások kontra Románia*.

214. A Bíróság ugyanakkor bizonyos – a „valódi kapcsolat” kritériumait ki nem elégítő – körülmények között nem zárja ki, hogy a szükséges összefüggést megalapozhatja az az igény is, hogy a garanciák és az Egyezmény alapjául szolgáló értékek valós és hatékony védelem alá essenek (*Šilih kontra Szlovénia* [GC], § 163). Ezen „egyezményes értékeken” alapuló teszt, amely kivételt képez a Bíróság joghatóságát a múltra nézve megalapozó főszabály alól, csak olyankor alkalmazható, amikor az arra okot adó esemény tágabb, az Egyezmény leglényegét veszélyeztető dimenzióban értelmezhető (mint pl. a nemzetközi jog hatókörébe tartozó súlyos bűncselekmények), de akkor is csak olyan események kapcsán, amelyek az Egyezmény 1950. november 4-i elfogadását követően történtek. Ebből kifolyólag egy Részes Állam felelőssége nem állapítható meg még a legkomolyabb, nemzetközi jogban tilalmazott bűncselekmény kapcsán elmulasztott nyomozásért sem, ha a kérdéses cselekmény időben megelőzi az Egyezményt (*Janowiec és mások kontra Oroszország* [GC], §§ 149-51, az ügy az 1940-es Katyn-i mézárhlást érinti, amely az előbbiekre figyelemmel kívül esett a Bíróság időbeli joghatóságán).

d. Korábbi tények mérlegelése

215. A Bíróság fenntartja, hogy „figyelemmel lehet olyan tényekre, amelyek a ratifikálás előtt következtek be, amennyiben az azok eredményeként kialakult helyzet a ratifikálás után is fennáll, vagy amelyek fontosak lehetnek a ratifikálás után bekövetkező tények megértéséhez.” (*Broniowski kontra Lengyelország* (dec.) [GC], § 74).

e. Folyamatban lévő eljárások vagy fogvatartás

216. Különleges helyzetet eredményeznek azok az eljárás elhúzóására (az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése) vonatkozó panaszok, amelyekben az alapeljárás a ratifikálást megelőzően indult, de azt követően is tart még. Noha az Egyezmény hatálybalépése előtti időre nézve a joghatósága korlátozott, a Bíróság viszonyítási alapként gyakran számításba veszi, hogy a kérdéses időpontban az eljárás hogyan állt (például *Humen kontra Lengyelország* [GC], §§ 58-59; *Foti és mások kontra Olaszország*, § 53).

Ugyanez vonatkozik az előzetes letartóztatásokra az Egyezmény 5. cikk 3. bekezdése alapján (*Klyakhin kontra Oroszország*, §§ 58-59), illetőleg a fogvatartás körülményeire az Egyezmény 3. cikke kapcsán (*Kalashnikov kontra Oroszország*, § 36).

217. Az eljárások tisztességességének vizsgálatakor, a Bíróság feltárhatja, hogy vajon a bírósági szak hiányosságait kompenzálhatták-e az Egyezmény hatálybalépését megelőző időpontban zajló nyomozás garanciális eljárási elemei (*Barberà, Messegue and Jabardo kontra Spanyolország*, §§ 61 és 84). E körben a strasbourgi bírák a teljes eljárást egészében vizsgálják (lásd továbbá *Kerojärvi kontra Finnország*, § 41).

218. Az Egyezmény 5. cikkének 5. bekezdése alapján benyújtott eljárási panasz nem eshet a Bíróság időbeli joghatósága alá, ha a szabadságelvonás az Egyezmény hatálybalépése előtt történt (*Korizno kontra Lettorság* (dec.)).

f. Kártalanításhoz való jog jogszerűtlen elítélés esetén

219. A Bíróság megállapította a joghatóságát a 7. kiegészítő jegyzőkönyv 3. cikke alapján benyújtott panasz esetén, amikor a személy elítélése megelőzte az Egyezmény hatálybalépését, de az ítélet megsemmisítése már azt követően történt (*Matveyev kontra Oroszország*, § 38).

D. A tárgyi hatályon alapuló összeegyeztethetlenség

35. cikk 3. bekezdés (a) pont – Az elfogadhatóság feltételei

“3. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítja, amennyiben úgy találja, hogy

(a) a kérelem az Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek rendelkezéseivel összeegyeztethetetlen...”

32. cikk – A Bíróság joghatósága

“1. A Bíróság joghatósága az Egyezmény és az ahhoz csatlakozó jegyzőkönyvek értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos minden olyan ügyre kiterjed, amelyet a 33., a 34., 46. vagy a 47. cikknek megfelelően elé terjesztettek.

2. Ha a Bíróság joghatósága vitatott, a kérdésben a Bíróság határoz.”

220. Egy kérelem vagy panasz tárgyi hatályon alapuló összeegyeztethetősége az Egyezménnyel a Bíróság tényleges joghatóságából ered. Ahhoz, hogy egy beadvány a tárgyi hatály alapján összeegyeztethető legyen az Egyezménnyel, a kérelmező által hivatkozott jogok az Egyezmény és a hatályba lépett kiegészítő jegyzőkönyvek védelmét kell élveznie. Például elfogadhatatlanok az alábbi jogokat érintő kérelmek: vezetői engedélyhez való jog (*X. kontra Németország*, 1977. március 7-én kelt bizottsági döntés), önmeghatározáshoz való jog (*X. kontra Hollandia*, 1976. október 4-én kelt bizottsági döntés), egy külföldinek a Részes Állam területére való belépéshez és letelepedéshez való joga (*Peñafiel Salgado kontra Spanyolország* (dec.)), mivel ezek a jogok, mint olyanok, nem találhatók meg az Egyezményben garantált jogok és szabadságok között.

221. Noha a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel más nemzetközi szerződések által biztosított jogok sérelmének vizsgálatára, amikor meghatározza az Egyezményben foglalt kifejezések és fogalmak jelentését, számításba veszi és számításba is kell vennie az Egyezményen kívüli nemzetközi jogi elemeket (*Demir és Baykara kontra Törökország* [GC], § 85).

222. A Bíróság köteles az eljárás bármely fázisában vizsgálni a tárgyi hatályon alapuló joghatóságát tekintet nélkül arra, hogy a kormány felhozott-e erre irányuló érveket (*Tănase kontra Moldova* [GC], § 131).

223. Azon kérelmek, amelyek az Egyezményben rögzített olyan rendelkezést érintenek, amelyhez a Részes Állam fenntartást fűzött, a tárgyi hatály alapján összeegyeztethetetlenek az Egyezménnyel (ld. például *Kozlova és S mirnova kontra Lettország* (dec.)), feltéve, hogy a fenntartást a Bíróság érvényesnek tekinti az Egyezmény 57. cikkében foglalt rendelkezések értelmében (egy értelmező nyilatkozat érvénytelennek tekintéséhez lásd *Belilos kontra Svájc*).

224. Továbbá a Bíróságnak a tárgyi hatály alapján nincs jogköre azt vizsgálni, hogy a Részes Állam teljesíti-e a Bíróság ítéletében rá kirótt kötelezettségeket. Az ilyen természetű panaszokkal a Bíróság nem foglalkozhat anélkül, hogy az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának hatáskörét elvonná, amely szerv az Egyezmény 46. cikk 2. bekezdése értelmében ténylegesen felügyeli az ítéletek végrehajtását. Ugyanakkor a Miniszteri Bizottság e szerepe nem jelenti azt, hogy a Részes Államnak a Bíróság által megállapított jogsértés orvoslására irányuló intézkedései ne vethetnének fel új, az ítéletben nem rendezett problémákat, és ekként ne szolgálhatnának egy új, a Bíróság által megvizsgálandó kérelem tárgyául (*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) kontra Svájc (no. 2)* [GC], § 62). Más szóval, a Bíróság befogadhat egy olyan panaszt, amely szerint a hazai szinten a Bíróság egyik

ítéletének végrehajtása érdekében újraindított eljárás az Egyezmény újabb sérelmét vetette fel (uo.; *Lyons kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

225. Ugyanakkor a tárgyi hatály miatti összeegyeztethetlenséget kimondó döntések nagy része az Egyezmény és jegyzőkönyvei által biztosított jogok tartalmának határaitra vonatkoznak, különösen a 6. cikk (tisztességes tárgyaláshoz való jog), a 8. cikk (magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog) és az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikk (tulajdon védelme) kapcsán.

1. A „polgári jogi jogok és kötelezettségek” fogalma

6. cikk 1. bekezdés– Tisztességes tárgyaláshoz való jog

“1. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában...”

a. A 6. cikk 1. bekezdése alkalmazhatóságának általános követelményei

226. A „polgári jogok és kötelezettségek” fogalma nem értelmezhető pusztán a kérelmezett állam nemzeti jogára való utalással; az Egyezményből fakadó „önálló” jelentése van. Az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése alkalmazandó tekintet nélkül a felek jogállására, továbbá a jogvita eldöntését rendező jogi szabályozás és az annak eldöntésére hatáskörrel rendelkező hatóság jellegére (*Grúziadis kontra Görögország*, § 34).

227. Mindazonáltal az az elv, hogy az Egyezményben található önálló fogalmakat az aktuális helyzet körülményei fényében kell értelmezni, nem adja meg a jogot a Bíróságnak, hogy a 6. cikk 1. bekezdését úgy értelmezze, mintha a „polgári” jelző (azzal a korlátozással, amit e kifejezés szükségszerűen jelent azon „jogok és kötelezettségek” kategóriájára nézve, amelyekre a cikk vonatkozik) nem lenne benne a szövegben (*Ferrazzini kontra Olaszország* [GC], § 30).

228. A 6. cikk 1. bekezdésének alkalmazhatósága polgári ügyekben elsősorban egy „jogvita” lététől függ. Másodsorban a jogvitának olyan „jogokra és kötelezettségekre” kell vonatkoznia, amelyekkel kapcsolatban nem nyilvánvalóan megalapozatlan az az állítás, hogy a nemzeti jog elismeri a létüket. Végül pedig ezeknek a „jogoknak és kötelezettségeknél” „polgári” jogoknak kell lenniük az Egyezmény szerinti értelemben, jóllehet a 6. cikk maga nem csatol semmilyen speciális tartalmat ehhez a fogalomhoz a Részes Államok jogrendszerében (*James és mások kontra Egyesült Királyság*, § 81).

b. A „jogvita” fogalma

229. A „jogvita” kifejezésnek (franciául „*contestation*”) nem formális, hanem érdemi jelentést kell tulajdonítani (*Le Compte, Van Leuven és De Meyere kontra Belgium*, § 40). A felszín és a használt nyelvezet mögé tekintve, a kérdést a valós helyzet alapján kell megítélni a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével (uo.; *Gorou kontra Görögország* (no. 2) [GC], §§ 27 és 29). A 6. cikk nem alkalmazható nem kontradiktórius, illetve egyoldalú eljárásokra, amelyek nem érintenek ellenérdekű felet és amelyek csak akkor indíthatók meg, amikor nincs vita a jogok tekintetében (*Alaverdyan kontra Örményország* (dec.), § 33).

230. A „jogvitának” valódinak és komolynak kell lennie (*Sporrong és Lönnroth kontra Svédország*, § 81). Ez kizárja például polgári eljárás kezdeményezését börtönhatóságok ellen pusztán azon az alapon, hogy a börtönben vannak HIV fertőzött fogvatartottak (*Skorobogatykh kontra Oroszország* (dec.)). A Bíróság például kimondta, hogy a „jogvita” valódi egy olyan ügyben, ahol az ügyésztől azt kérelmezték, hogy nyújtson be jogkérdésre

vonatkozó fellebbezést, minthogy ez lényeges részét képezte annak az eljárásnak, amelyhez a kérelmező magánfélként csatlakozott abból a célból, hogy kártérítési igényt érvényesítsen (*Gorou kontra Görögország (no. 2)* [GC], § 35).

231. A jogvita nemcsak egy jog tényleges meglétére vonatkozhat, hanem annak hatályára, valamint arra is, hogy miként gyakorolják (*Bentham kontra Hollandia*, § 32). A jogvita ténykérdésekre is irányulhat.

232. Az eljárás kimenetelének közvetlenül döntőnek kell lennie a kérdéses jogra nézve (pl. *Ulyanov kontra Ukrajna* (dec.)). A Bíróság például úgy találta, hogy egy atomerőmű működési engedélyének meghosszabbítását kifogásoló eljárás nem esik a 6. cikk 1. bekezdésének hatálya alá, mert a kapcsolat a meghosszabbító döntés és az élet védelméhez, testi integritáshoz és tulajdonhoz való jog között „túl gyenge és távoli” volt, és a kérelmezők nem tudták bizonyítani, hogy személyes és – mindenekelőtt – azonnali veszélynek voltak kitéve (*Balmer-Schafroth és mások kontra Svájc*, § 40; *Athanassoglou és mások kontra Svájc* [GC], §§ 46-55; lásd, legújabban, *Sdružení Jihočeské Matky kontra Csehország* (dec.); egy gyár mérsékelt zajkibocsátásával kapcsolatban lásd *Zapletal kontra Csehország* (dec.); egy bányahulladék-kezelési telep feltételezett környezeti hatásával kapcsolatban lásd *Ivan Atanasov kontra Bulgária*, §§ 90-95). Két köztisztviselő által kezdeményezett eljárás, amely egy kollégájuk kinevezését támadta, ugyancsak legfeljebb távoli hatással lehetett az ő polgári jogaikra (különösen az ő saját kinevezésükre, lásd *Revel és Mora kontra Franciaország* (dec.)).

233. Ezzel ellentétben a Bíróság alkalmazhatónak találta a 6. cikk 1. bekezdését egy gát építésével kapcsolatos ügyben, amely előnthez volna a kérelmezők faluját (*Gorraiz Lizarraga és mások kontra Spanyolország*, § 46) és egy olyan ügyben, amely egy cianidos lúgzási eljárást használó aranybánya működési engedélyével volt kapcsolatos (*Taşkın és mások kontra Törökország*, § 133; lásd továbbá *Zander kontra Svédország*, §§ 24-25). Egy helyi környezetvédő szervezet által egy terv-engedélyezés ellen benyújtott bírósági felülvizsgálattal kapcsolatos újabb keletű ügyben a Bíróság úgy találta, hogy elégséges kapcsolat volt a jogvita és a jogi személy által érvényesíteni kívánt jog között, különös tekintettel a szervezet státuszára és alapítóira, valamint arra a tényre, hogy az elérni kívánt cél térben és lényegét tekintve korlátozott volt (*L'Érablière A.S.B.L. kontra Belgium*, §§ 28-30). Egy személy cselekvőképességének visszaállítására irányuló eljárás közvetlenül döntőnek minősül a polgári jogai és kötelezettségei tekintetében (*Stanev kontra Bulgária* [GC], § 233).

c. Állítható jog létezése a nemzeti jogban

234. Követelmény, hogy a kérelmező olyan jogot kívánjon érvényesíteni nem nyilvánvalóan megalapozatlan érvek alapján, amelyet a nemzeti jog elismer (*Masson és Van Zon kontra Hollandia*, § 48; *Gutfreund kontra Franciaország*, § 41; *Boulois kontra Luxemburg* [GC], §§ 90-94; lásd továbbá *Beaumartin kontra Franciaország*, § 28, nemzetközi egyezményekkel összefüggésben). (Az angol „arguable” fogalom azt fejezi ki, hogy az adott igény, jog érvényesítése, létezésének állítása, nem nyilvánvalóan megalapozatlan, tehát alkalmas arra, hogy jogvita tárgyát képezze és a hatóságok érdemben vizsgálják. A továbbiakban a fogalomra az „állítható” kifejezést használjuk – a ford.) A 6. cikk nem állít speciális tartalmi követelményeket a „jogra” nézve a Részleges Államok jogrendszere számára, és elvileg a Bíróságnak a nemzeti jog alapján kell eldöntenie, hogy a jog létezik-e.

235. Az, hogy az eljáró hatóságok diszkréciót élveztek-e annak eldöntésekor, hogy megteszik-e a kérelmező által igényelt lépést, figyelembe veendő vagy éppen döntő is lehet. Mindazonáltal a pusztán tény, hogy egy jogszabály szövege megenged bizonyos diszkréciót, önmagában még nem zárja ki a jog létezését. Egyéb, a Bíróság által figyelembe vehető kritérium lehet, hogy hasonló körülmények között a nemzeti bíróságok korábban már

elismerték az állított jogot, vagy az a tény is, hogy érdemben vizsgálták a kérelmező igényét (*Boulois kontra Luxemburg* [GC], §§ 91-101).

236. A Bíróság dönthet úgy, hogy az olyan jogok, mint az élethez, egészséghez, egészséges környezethez vagy a tulajdon tiszteletben tartásához való jog, elismertek a nemzeti jogban (*Athanassoglou és mások kontra Svájc* [GC], § 44).

237. A kérdéses jognak kell, hogy legyen jogi alapja a nemzeti jogban (*Szücs kontra Ausztria*, § 33).

238. Mindazonáltal szükséges rámutatni: az, hogy egy személynek van-e peresíthető követelése a hazai jog alapján, nem pusztán a nemzeti jogban meghatározott polgári jog tartalmától, de eljárásjogi akadályok lététől is függhet, amelyek gátolják vagy korlátozzák egy esetleges kérelem bírósághoz való eljuttatását (*Fayed kontra Egyesült Királyság*, § 65). A 6. cikk 1. bekezdése alkalmazható lehet az ilyen ügyekben (*Al-Adsani kontra Egyesült Királyság* [GC], §§ 46-47; *Fogarty kontra Egyesült Királyság* [GC], § 25). Elvileg ugyanakkor ez a megközelítés nem alkalmazható egy, a nemzeti jogban létező jog anyagi jogi korlátaira (*Roche kontra Egyesült Királyság* [GC], § 119), az Egyezmény intézményei ugyanis nem hozhatnak létre a 6. cikk 1. bekezdésének értelmezésén keresztül egy olyan szubsztantív polgári jogot, amelynek nincs jogalapja az érintett állam jogában (uo., § 117).

239. Annak eldöntésekor, hogy van-e polgári „jog” és hogy egy korlátozás anyagi jogi vagy eljárási jogi jellegű-e, elsőként a nemzeti jog releváns rendelkezéseire kell tekintettel lenni és arra, hogy a nemzeti bíróságok hogyan értelmezik őket (*Masson és Van Zon kontra Hollandia*, § 49). A felszín mögé kell nézni, megvizsgálni, hogy a nemzeti jog miként értékeli az érintett korlátozást, és a realitásokra kell koncentrálni (*Van Droogenbroeck kontra Belgium*, § 38). Végezetül, egy jogerős bírósági döntés nem fosztja meg szükségképpen visszamenőleg a kérelmező panaszát az állíthatóságtól (azaz nem teszi visszamenőleg nyilvánvalóan megalapozatlanná) (*Le Calvez kontra Franciaország*, § 56). Például a külpolitikai aktusok (Szerbia elleni NATO légicsapások) bírói felülvizsgálatának korlátozottsága nem teszi visszamenőlegesen állíthatatlanná a kérelmező panaszát, minthogy a nemzeti bíróságok első alkalommal foglalkoztak a kérdéssel (*Markovic és mások kontra Olaszország* [GC], §§ 100-02).

240. Az anyagi jogi és eljárási korlátozások közötti különbségtételt a fenti kritériumok tükrében alkalmazva, a Bíróság például a 6. cikk 1. bekezdése alá tartozónak ismerte el a rendőrségi mulasztások miatti polgári kereseteket (*Osman kontra Egyesült Királyság*) vagy a helyi hatóságok mulasztásai miatti kereseteket (*Z. és mások kontra Egyesült Királyság* [GC]) és megvizsgálta, hogy bizonyos korlátozások (mentesség a vádemelés alól, vagy a felelősségre vonhatóság hiánya) arányosnak tekinthetők-e a 6. cikk 1. bekezdése szempontjából. Másfelől a Bíróság úgy vélte, hogy a Korona polgári jogi mentessége a fegyveres erők tagjaival szemben anyagi jogi korlátozásnak minősül, így a nemzeti jog e tekintetben nem ismer el az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése szerinti „jogot” (*Roche kontra Egyesült Királyság* [GC], § 124; lásd továbbá *Hotter kontra Ausztria* (dec.); *Andronikashvili kontra Grúzia* (dec.)).

241. A Bíróság azt is megállapította, hogy ahol a közhatalmat gyakorló hatóságok bizonyos körülmények között eltérnek egyes jogellenes cselekményeket, ez a tény nem tekinthető a jogszabályokkal összhangban kiadott engedéllyel egyenértékűnek, és ezért nem minősül a hazai jogban elismert „jognak” (*De Bruin kontra Hollandia* (dec.), § 57).

242. A Bíróság azt is elfogadta, hogy egyes szervezeteket megillet a 6. cikk 1. bekezdése szerinti védelem, ha tagjaik speciális jogai és érdekei érvényesítése céljából lépnek fel (*Gorraiz Lizarraga és mások kontra Spanyolország* § 45) vagy éppen olyan speciális jogokért, amelyekre jogi személyeként nekik van igényük (mint például a jog a „közérdekű” adatokhoz, vagy hogy részt vehessenek a környezettel kapcsolatos döntésekben (*Collectif national d'information et d'opposition à l'usine Melox – Collectif Stop Melox et Mox kontra*

Franciaország (dec.)), vagy amikor a szervezet keresete nem tekinthető *actio popularis*nak (*L'Érablière A.S.B.L. kontra Belgium*).

243. Ahol a jogalkotó feltételeket támaszt egy bizonyos szakmába vagy hivatásrendbe való bekerüléshez, az ezeknek megfelelő jelentkezőnek joga van, hogy felvételt nyerjen az adott szakmába, vagy hivatásrendbe (*De Moor kontra Belgium*, § 43). Ha például egy kérelmező azon állítása, hogy megfelel az orvosi regisztráció követelményeinek, nem nyilvánvalóan alaptalan, a 6. cikk alkalmazandó az esetre (*Chevrol kontra Franciaország*, § 55; ellentétesen lásd *Bouilloc kontra Franciaország* (dec.)). Mindazon esetekben, amikor egy polgári joggal kapcsolatos eljárás jogszerűsége bírósági úton kétségbe vonható, mely lehetőséggel a kérelmező élt is, arra a következtetésre kell jutni, hogy létezett egy „polgári jogokkal” kapcsolatos „jogvita” még akkor is, ha ezen eljárások végkövetkeztetése szerint a kérelmező nem teljesítette a jogi követelményeket (lásd például: *Kök kontra Törökország*, § 37, külföldön megkezdett orvosi praxis folytatásához való jog). Azt azonban ellenőrizni szükséges, hogy a kérelmező állítása kellő alappal védhető-e (*Neves e Silva kontra Portugália*, § 37; *Éditions Périscope kontra Franciaország*, § 38).

d. A jog „polgári jogi” jellege

244. Azt, hogy az Egyezmény fényében egy jog polgárinak tekinthető-e vagy sem, az érintett állam nemzeti joga szerinti anyagi jogi tartalmára és hatására való utalással kell meghatározni – nem pedig a jogi definíciójára tekintettel. Ellenőrzési funkciójának gyakorolása során a Bíróságnak szintén tekintetbe kell vennie az Egyezmény tárgyát és célját és más Részes Államok nemzeti jogrendszerét is (*König kontra Németország*, § 89).

245. Főszabályként nem vitatható a Bíróság előtt a 6. cikk 1. bekezdésének alkalmazhatósága magánszemélyek olyan jogvitáira, amelyeket a nemzeti jog polgáriként definiál (a bírói elválasztásra lásd *Airey kontra Írország*, § 21).

e. Egy jog magánjogi jellege: a vagyoni dimenzió

246. A Bíróság a 6. cikk 1. bekezdése alá tartozónak tekinti az olyan eljárásokat, amelyek a nemzeti jog szerint a „közjog” részét képezik, de amelyek eredménye döntő a magánjogokra és kötelezettségekre. Ilyen eljárások lehetnek többek között egy földeladási engedéllyel (*Ringelsen kontra Ausztria*, § 94), magánklinika működtetésére vonatkozó engedéllyel (*König kontra Németország*, §§ 94-95), építési engedéllyel (lásd többek között *Sporrong és Lönnroth kontra Svédország*, § 79), egy vallási célú épület tulajdon- és használati jogával (*Sâmbata Bihor Greco-Catholic Parish kontra Románia*, § 65), egy hivatás üzésére vonatkozó követelményekkel összefüggő közigazgatási engedéllyel (*Bentham kontra Hollandia*, § 36), alkoholtartalmú italok árusítására vonatkozó engedéllyel (*Tre Traktörer Aktiebolag kontra Svédország*, § 43) kapcsolatos eljárások, vagy egy munkaviszonnyal összefüggő megbetegedés vagy baleset miatt fizetendő kártérítéssel kapcsolatos jogvita (*Chaudet kontra Franciaország*, § 30).

Hasonló alapon a 6. cikk alkalmazandó az alábbi esetekre: szakmai szervezetek előtt folyó fegyelmi eljárásokra, ahol a szakma gyakorolhatósága a tét (*Le Compte, Van Leuven and De Meyere kontra Belgium*; *Philis kontra Görögország* (no. 2), § 45), szem előtt tartva, hogy a foglalkozás szabad, illetőleg folyamatos gyakorlásához való jogpolgári jog (*Voggenreiter kontra Németország*, § 44); az állam elleni mulasztási keresetre (*X kontra Franciaország*), egy, a kérelmező jogait sértő közigazgatási döntés megsemmisítése iránti keresetre (*De Geouffre de la Pradelle kontra Franciaország*), kérelmező vizén való horgászati tilalommal kapcsolatos közigazgatási eljárásra (*Alatulkkila és mások kontra Finnország*, § 49) és egy tender megnyerésére, amelyben valamely polgári jog – mint pl. a vallási meggyőződés vagy politikai vélemény alapján történő diszkriminációtól való

mentesség közbeszerzési szerződések megkötése során – forog kockán (*Tinnelly & Sons Ltd és mások és McElduff és mások kontra Egyesült Királyság*, § 61; ellentétesen: *I.T.C. Ltd kontra Málta* (dec.)).

247. A 6. cikk 1. bekezdése alkalmazandó a büntetőügyekben érvényesített polgári jogi igényekre (*Perez kontra Franciaország* [GC], §§ 70-71), kivéve, ha a polgári keresetet kizárólag magánbosszúként vagy büntető célzattal indították (*Sigalas kontra Görögország*, § 29; *Mihova kontra Olaszország* (dec.)). Az Egyezmény nem biztosít jogot arra, hogy harmadik személyek ellen nyomozás folyjék, vagy őket megbüntessék valamely bűncselekmény elkövetéséért. Ahhoz, hogy az Egyezmény hatálya alá essen, az ilyen jognak elválaszthatatlannak kell lennie az áldozat azon jogától, hogy polgári jogi igénnyel élhessen a nemzeti jogrend alapján, még akkor is, ha ez csak szimbolikus kártérítésre vagy olyan polgári jog védelmére irányul, mint a „jóhírnév” (*Perez kontra Franciaország* [GC], § 70; lásd továbbá, a szimbolikus jóvátétel tekintetében: *Gorou kontra Görögország (no. 2)* [GC], § 24). Következésképpen a 6. cikk a polgári jogi igényérvényesítésre attól a pillanattól fogva alkalmazandó, hogy a panaszos magánfélként csatlakozott a büntetőeljáráshoz, hacsak nem mondott le a kártérítéshez való jogáról egyértelmű módon.

248. A 6. cikk 1. bekezdése alkalmazandó az állam részéről fellépő személyek által elkövetett állítólagos bántalmazások miatti polgári jogi kártérítési keresetekre is (*Aksoy kontra Törökország*, § 92).

f. Kiterjesztés egyéb jellegű jogvitákra

249. A Bíróság úgy találta, hogy a 6. cikk 1. bekezdése alkalmazandó egyes szociális ügyekkel kapcsolatos jogvitákra, így pl. az alábbiakra: egy alkalmazottnak egy magáncégtől való elbocsátása (*Buchholz kontra Németország*), társadalombiztosítási ellátásokkal kapcsolatos eljárások (*Feldbrugge kontra Hollandia*) ide értve a nem-hozzájárulási alapú ellátásokat is (*Salesi kontra Olaszország*), valamint a kötelező társadalombiztosítási járulék fizetésével kapcsolatos eljárások (*Schouten és Meldrum kontra Hollandia*). Ezekben az ügyekben a Bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a magánjogi aspektusok túlsúlyban vannak a közjogiakhoz képest. Továbbá úgy találta, hogy hasonlóság mutatható ki a jóléti juttatásokra való jogosultság és a náci rendszer alatt elszenvedett üldöztetésért egy magánalapítványtól kapható kártérítés között (*Woś kontra Lengyelország*, § 76).

250. Főszabályként a közalkalmazottakkal kapcsolatos jogviták a 6. cikk hatálya alá esnek. A *Pellegrin kontra Franciaország* [GC], §§ 64-71 ügyben a Bíróság kidolgozta az úgynevezett „funkcionális” kritériumot. A *Vilho Eskelinen és mások kontra Finnország* [GC], §§ 50-62 ügyben azonban új megközelítést alkalmazott. A főszabály most már az, hogy vélelem szól a 6. cikk alkalmazása mellett, és a kérelmezett államnak kell bizonyítania egyrészt azt, hogy a köztisztviselő kérelmezőnek a nemzeti jog szerint nincs joga bírósághoz fordulni, másrészt pedig azt, hogy a köztisztviselők kizárása ezen lehetőségből indokolt a 6. cikk alapján. Amennyiben a kérelmezőnek van hozzáférése bírósághoz a nemzeti jog szerint, a 6. cikk alkalmazandó (még aktív katonákra és katonai bíróságok előtti kérelmekre is, lásd *Pridatchenko és mások kontra Oroszország*, § 47). A második kritérium tekintetében elvárás, hogy a kizárásra „objektív indokok alapján, az állam érdekében” kerüljön sor; ez a követelmény arra kötelezi az államot, hogy bemutassa: az érintett jogvita tárgya az államhatalom gyakorlásához kapcsolódik, vagy a köztisztviselő és az állam közötti speciális viszony kérdése merült fel benne. Így főszabályként nem indokolható a 6. cikk garanciáinak kizárása a fizetéssel, juttatásokkal vagy hasonló előnyökkel kapcsolatos hagyományos munkajogi vitákból azon az alapon, hogy az érintett köztisztviselő és az állam között speciális természetű viszony áll fent (lásd például a rendőrségi állomány egy speciális juttatásra való jogosultságát érintő jogvitát a *Vilho Eskelinen és mások kontra Finnország* [GC] ügyben). A Vilho Eskelinen ügyben lefektetett elvek alapján a Bíróság alkalmazandónak találta a 6. cikk

1. bekezdését egy nagykövetségi alkalmazott tisztességtelen elbocsátására (*Cudak kontra Litvánia* [GC], §§ 44-47, egy titkárnőt és egy telefonközpontost bocsátottak el a lengyel nagykövetségről), egy magas rangú rendőr elbocsátására (*Šikić kontra Horvátország*, §§ 18-20) egy katonatiszttel szemben egy katonai bíróság előtt folyó eljárásra (*Vasilchenko kontra Oroszország*, §§ 34-36), egy parlamenti asszisztensi álláshoz való jogosultságot érintő eljárásra (*Savino és mások kontra Olaszország*), egy bíró elleni fegyelmi eljárásra (*Olujić kontra Horvátország*), egy ügyész fellebbezésére az áthelyezéséről szóló elnöki rendelet ellen (*Zalli kontra Albánia* (dec.) és más idézett ügyek a határozatban), valamint egy vámtiszt hivatásos pályafutásával kapcsolatos eljárásokra (*Fiume kontra Olaszország*, §§ 33-36, jog a belső előléptetésre való jelentkezésre). Ebből kifolyólag a 6. cikk 1. bekezdésének alkalmazhatósága nem zárható ki csupán a kérelmező státusza alapján (*Di Giovanni kontra Olaszország*, § 37).

251. Alkotmányjogi viták szintén a 6. cikk hatálya alá eshetnek, ha az alkotmányjogi eljárásoknak döntő hatásuk van egy („polgári” jogról folyó) jogvita kimenetelére egy rendes bíróságon (*Ruiz-Mateos kontra Spanyolország*). Ez nem vonatkozik a köztársasági elnöki döntéssel kivételes intézkedésként megadott állampolgárságra, vagy annak megítélésére, hogy az Elnök megszegte-e alkotmányos esküjét, minthogy ezek az eljárások nem érintenek polgári jogot vagy kötelezettséget (*Paksas kontra Litvánia* [GC], §§ 65-66). A 6. cikknek az Alkotmánybíróság ideiglenes intézkedésére való alkalmazhatósága tekintetében lásd *Kübler kontra Németország*, §§ 47-48.

252. Végezetül a 6. cikk alkalmazandó olyan ügyekre is, amelyeknek nincsenek szigorúan vett pénzügyi dimenziói. Ilyenek lehetnek: a környezetvédelem, ahol a jogvita érintheti az élethez, egészséghez vagy az egészséges környezethez való jogot (*Taşkın és mások kontra Törökország*); gyermek nevelése (*McMichael kontra Egyesült Királyság*); gyermek iskoláztatása (*Ellès és mások kontra Svájc*, §§ 21-23); az apaság megállapításához való jog (*Alaverdyan kontra Örményország* (dec.), § 33); szabadsághoz való jog (*Laidin kontra Franciaország* (no. 2)); rabok fogvatartási körülményei (például jogviták annak kapcsán, hogy a fogvatartottak milyen korlátozásoknak vannak alávetve annak következtében, hogy különleges biztonságú körleten: *Enea kontra Olaszország* [GC], §§ 97-107; vagy különleges biztonságú zárkában (*Stegarescu és Bahrin kontra Portugália*) vannak elhelyezve), vagy fegyelmi eljárás, amelynek eredménye a családi látogatások korlátozása: *Gülmez kontra Törökország*, § 30); a jóhírnévhez való jog (*Helmers kontra Svédország*, § 27); közigazgatási iratokhoz való hozzáférés joga (*Loiseau kontra Franciaország* (dec.)), vagy egy rendőrségi ügyiratba történt bejegyzés elleni fellebbezés, amely érinti a jóhírnévhez való jogot, a tulajdon védelméhez való jogot, a munkavállalás lehetőségét, és így a megélhetést (*Pocius kontra Litvánia*, §§ 38-46; *Užukauskas kontra Litvánia*, §§ 32-40); egyesületi tagsághoz való jog (*Sakellaropoulos kontra Görögország* (dec.) – hasonlóan, egy egyesület jogszerű létezésével kapcsolatos eljárások az egyesület polgári jogai kapcsán, még akkor is, ha a nemzeti jog alapján az egyesülési jog a közjog területére tartozik (*APEH Üldözötteinek Szövetsége és mások kontra Magyarország*, §§ 34-35); és végezetül a felsőfokú tanulmányok folytatásához való jog (*Emine Araç kontra Törökország*, §§ 18-25), amely *a fortiori* vonatkozik az alapfokú oktatásra is (*Oršuš és mások kontra Horvátország* [GC], § 104). Tehát a 6. cikk kiterjed mindazokra az eljárásokra, amelyeknek megkérdőjelezhetetlenül közvetlen és jelentős hatásuk van az egyén magánéletére.

g. Kizárt tárgykörök

253. Pusztán annak bemutatása, hogy egy jogvita „pénzügyi” jellegű, még nem elegendő ahhoz, hogy a 6. cikk 1. bekezdésének polgári jogi ága alkalmazható legyen (*Ferrazzini kontra Olaszország* [GC], § 25).

254. A 6. cikk hatálya alá nem eső ügyek magukban foglalják az adóeljárásokat: az adóügyek továbbra is a közjogi terület egyik központi elemének tekintendők, az adófizető és a közösség közötti kapcsolatban a közjogi jelleg marad domináns (uo., § 29). Ugyancsak kizártak a 6. cikk alól a vámokkal kapcsolatos sommás előzetes eljárások (*Emesa Sugar N.KONTRA kontra Hollandia* (dec.)).

255. Ugyanez vonatkozik a bevándorlás területére. Ide tartozik a külföldiek belépése, tartózkodása és kiutasítása, a politikai menedékjog megadásával kapcsolatos eljárás, a kitoloncolás (egy kitoloncolási végzés elleni kérelemre: *Maaouia kontra Franciaország* [GC], § 38; kiadatásra lásd: *Peñaftiel Salgado kontra Spanyolország* (dec.) és *Mamatkulov és Askarov kontra Törökország* [GC], §§ 81-83; és egy menedékkérő kártérítési kérelmére amiatt, hogy nem kapott menedékjogot: *Panjeheighalehei kontra Dánia* (dec.)), dacára a lehetséges súlyos következményeknek, amelyeket e döntések a magán- vagy családi életre, illetve a munkavállalási lehetőségekre nézve hordoznak. Az alkalmazhatatlanság kiterjed a külföldi állampolgároknak a Schengeni Információs Rendszerben való regisztrálására (*Dalea kontra Franciaország* (dec.)). Az útlevelhez való jog és az állampolgársághoz való jog nem polgári jogok a 6. cikk szempontjából (*Smirnov kontra Oroszország* (dec.)). Mindazonáltal egy külföldi azon joga, hogy munkavállalási engedélyért folyamodjon, a 6. cikk alá eshet mind a munkaadó, mind a munkavállaló szempontjából, még akkor is, ha a nemzeti jog szerint a munkavállalónak nincs jogosultsága a munkára jelentkezésre, feltéve, hogy egyszerű eljárásjogi akadályról van szó, amely nem érinti a jog lényegét (*Jurisc és Collegium Mehrerau kontra Ausztria*, §§ 54-62).

256. A *Vilho Eskelinen és mások kontra Finnország* [GC] döntés értelmében a közszolgálatot érintő jogviták nem esnek a 6. cikk hatálya alá, ha két kritérium teljesül (lásd a 234. bekezdést fent). Ez a helyzet egy a hadseregből fegyelmi problémák miatt elbocsátott katona esetében, aki nem tudja elbocsátását megtámadni bíróság előtt, mivel a kérelmezőt az államhoz fűző speciális kötelék meglelte megkérdőjeleződött (*Suküt kontra. Törökország* (dec.)). Ugyanez alkalmazandó arra a vitára, amely egy lemondott bírónak a hivatalába való visszahelyezését érinti (*Apay kontra Törökország* (dec.)).

257. Végezetül, nem tekinthetők polgári jogoknak a 6. cikk 1. bekezdése szerinti értelemben az alábbiak: a politikai jogok, mint például választásokon való indulás joga és egy adott pozíció megtartása (választójogi vitára ld. *Pierre-Bloch kontra Franciaország*, § 50), egykori parlamenti képviselőknek járó nyugdíjra való jogosultság (*Papon kontra Franciaország* (dec.)), politikai párt joga politikai tevékenység folytatására (egy politikai párt feloszlását érintő ügyre lásd *Refah Partisi (aJólét Párt) és mások kontra Törökország* (dec.)). Hasonlóan, az az eljárás, amelyben egy parlamenti választást megfigyelő nem-kormányzati szervezet nem juthatott hozzá egy választási bizottság olyan dokumentumaihoz, amelyek a választási megfigyelőként betöltött közfeladatainak ellátását érintették, kívül esik a 6. cikk 1. bekezdésén (*Geraguyun Khorhurd Patgamavorakan Akumb kontra Örményország* (dec.)).

Továbbá a Bíróság legújabban megerősítette, hogy a nyilvános bírósági tárgyaláson elhangzottakról való tudósítás joga nem polgári jog (*Mackay és BBC Scotland kontra Egyesült Királyság*, §§ 20-22).

h. A 6. cikk alkalmazhatósága a fő eljárástól eltérő eljárásokra

258. Az olyan előzetes eljárások, amelyek egy közbenső intézkedés – például egy ideiglenes intézkedés – meghozatalát érintik, általában nem minősültek polgári jogok és kötelezettségek „tárgyában hozottak” és ezért általában nem estek a 6. cikk hatálya alá (lásd többek között: *Verlagsgruppe News GmbH kontra Ausztria* (dec.); és *Libert kontra Belgium* (dec.)). Mindazonáltal, a Bíróság újabban eltér ettől a korábbi esetjogától és új megközelítést alkalmaz. A *Micallef kontra Málta* [GC], §§ 83-86 ügyben a Bíróság megállapította, hogy a 6.

cikk ideiglenes intézkedésekre való alkalmazhatósága bizonyos feltételek teljesülésétől függ. Először is, az érintett jognak mind a fő, mind a kiegészítő – az ideiglenes intézkedésre irányuló – eljárásban „polgári” jognak kell lennie az Egyezmény szerinti értelemben. Másodsor, vizsgálni kell az ideiglenes intézkedés jellegét, tárgyát és célját, valamint hatását a kérdéses jogra. Amikor egy ideiglenes intézkedés hatékonynak minősül a kockán forgó polgári jog vagy kötelezettség szempontjából, függetlenül attól, hogy milyen hosszú ideig van hatályban, a 6. cikk alkalmazható lesz.

A 6. cikk alkalmazandó azon ideiglenes intézkedésekre, amelyeknek ugyanaz a céljuk, mint a függőben lévő fő eljárásé, amennyiben az ideiglenes intézkedés azonnal végrehajtható és döntést hordoz ugyanarról a jogról (*RTBF kontra Belgium*, §§ 64-65).

259. Ami az egymást követő büntető és polgári eljárást illeti: amennyiben az állam joga kétfokú eljárást biztosít – először a bíróság eldönti, hogy van-e jogalap kártérítésre és ezután határoz az összezszerúségről – a 6. cikk szempontjából ésszerű, hogy a polgári jogot ne tekintsük „eldöntöttnek”, amíg a pontos összeget meg nem határozták: egy jogról való döntés nem csak a jog létezéséről, hanem a joghatályáról és gyakorlásának módjáról való döntést is jelenti, ami természetesen magában foglalja a kártérítés meghatározását is (*Torri kontra Olaszország*, § 19).

260. A bírósági döntések végrehajtása tekintetében kiemelendő, hogy a 6. cikk 1. bekezdése mindazon eljárásokra vonatkozik, amelyek polgári jogok és kötelezettségek tárgyában döntenek, és ebből nincsenek kizárva az érdemi bírói döntés utáni szakaszok sem. Bármely, bíróság által hozott döntés végrehajtása tehát a „tárgyalás” érdemi része a 6. cikk szempontjából (*Hornsby kontra Görögország*, § 40; *Romańczyk kontra Franciaország*, § 53, amely egy elmaradt gyermektartási kötelezettség behajtását engedélyező ítélet végrehajtásával volt kapcsolatos). Attól függetlenül, hogy a 6. cikk alkalmazható-e az alapeljárásra, a végrehajtási jognak nem kell szükségszerűen olyan eljárásból erednie, amelyre a 6. cikk alkalmazható (*Buj kontra Horvátország*, § 19). Egy külföldi bíróság elkobzást elrendelő végzésére kibocsátott *exequatur* a 6. cikk hatálya alá tartozik, de csak a polgári ág alá (*Saccoccia kontra Ausztria* (dec.)).

261. Az eljárás újraindítására vonatkozó kérelmek: a 6. cikk nem alkalmazható jogerős döntéssel lezárt polgári eljárások perújítására (*Sablon kontra Belgium*, § 86, amelyet meg kell különböztetni a sajátos *San Leonard Band Club kontra Málta* esettől, § 41). Ez az érvelés vonatkozik azokra a kérelmekre is, amelyek valamely egyezményesértésnek a Bíróság által történt megállapítása után kérik az eljárás újraindítását ([GC], § 24).

Amennyiben az eljárások újraindulnak, a perújítás vagy felülvizsgálati kérelem nyomán induló eljárások a „polgári jogok és kötelezettségek” fogalma alá eshetnek. (*Rizi kontra Albánia* (dec.), § 47).

2. A „büntetőjogi vád” és a „bűncselekménnyel gyanúsított” fogalma³

6. cikk – Tisztességes tárgyaláshoz való jog

„1. Mindenkinnek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot ... az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. ...

2. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.

³ Az Egyezmény 6. cikkének angol szövege egységesen a „criminal charge” kifejezést használja, míg az Egyezmény hivatalos magyar fordítása a „büntetőjogi vád” és a „bűncselekménnyel gyanúsított személy” kifejezéseket használja. A kézikönyv fordítása során erre a lehetőségekhez mérten figyelemmel voltunk; a jelen fejezetet ennek fényében kell értelmezni.

3. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van – legalább – arra, hogy...

a. Általános elvek

262. A „büntetőjogi vád/gyanú” fogalmának „autonóm” jelentése van, amely független a részes államok nemzeti jogrendszerei által alkalmazott kategorizálástól (*Adolf kontra Ausztria*, § 30).

263. A „gyanú/vád” fogalma az Egyezmény szerinti értelemben értendő. Így a következőképpen határozható meg: „egy személy hivatalos értesítése az illetékes hatóság által arról az állításról, hogy bűncselekményt követett el”. Ez a meghatározás összhangban áll azzal a teszttel is, amely azt vizsgálja, hogy „a [gyanúsított] helyzetére érdemben hatással volt-e” valamilyen cselekmény (lásd például: *Deweer kontra Belgium*, §§ 42 és 46; *Eckle kontra Németország*, § 73). Így például a gyanúsítottnak egy közúti ellenőrzés során tett beismerése „érdemben befolyásolta” a helyzetét, bár formálisan nem vádolták meg semmilyen bűncselekménnyel (*Aleksandr Zaichenko kontra Oroszország*, § 43). A Bíróság emellett úgy foglalt állást, hogy az a rendőrség által fogva tartott személy, akinek esküt kell tennie azt megelőzően, hogy tanúként kihallgatnák, „bűncselekménnyel gyanúsított/vádolt” személynek minősül, és megilleti a hallgatáshoz való jog (*Brusco kontra Franciaország*, §§ 46-50). A Bíróság úgy tekinti, hogy egy személy akkor kerül gyanúsított státuszba – amely megkívánja a 6. cikkben foglalt garanciák érvényesülését –, amikor a hazai hatóságoknak elfogadható indokaik vannak azt feltételezni, hogy az adott személy részt vett egy bűncselekmény elkövetésében (uo., § 47; *Bandaletov kontra Ukrajna*, § 56 és 61 – ebben az ügyben a kérelmező a tanúkénti kihallgatása során tett beismerő vallomást, és a rendőrség csak a beismerő vallomás után minősítette gyanúsítottnak).

264. Ami a „büntetőjogi vád/bűncselekmény” kifejezés autonóm fogalmát illeti, az Egyezmény nem ellenzi a szerződő államok a „dekriminalizáció” irányába tett lépéseit. Azonban a dekriminalizációt követően „szabálysértésnek” minősített cselekmények is eshetnek a „bűncselekmény” autonóm fogalma alá. Ha az államok tetszés szerint kizárhatnák a „bűncselekmények” köréből ezeket a cselekményeket, az az Egyezmény szándékával és céljával összeegyeztethetetlen eredményekre vezethetne (*Öztürk kontra Németország*, § 49).

265. Az Egyezmény 6. cikke büntetőjogi ágának alkalmazhatósága kapcsán a vizsgálat az *Engel és mások kontra Hollandia* ügyben (§§ 82-83) vázolt kritériumokon alapul: (1) a hazai jog szerinti besorolás; (2) a cselekmény jellege; és (3) a büntetés súlyossága, amely az érintett személyt fenyegeti.

266. Az első kritériumnak relatív jelentősége van, és csak kiindulópontként szolgál. Amennyiben a hazai jog bűncselekménynek minősíti az adott cselekményt, az döntő jelentőségű lesz. Egyéb esetekben a Bíróság a hazai besoroláson túlra tekintve megvizsgálja a szóban forgó eljárás érdemét

267. A második kritérium értékelése során, amely fontosabbnak minősül az elsónél (*Jussila kontra Finnország* [GC], § 38), a következő tényezők vehetők figyelembe:

- a szóban forgó jogi szabályozás csak egy meghatározott csoportot érint-e, vagy általánosan kötelező érvényű (*Bendenoun kontra Franciaország*, § 47);
- a jogi szabályozás büntetési vagy elrettentési célt szolgál-e (uo.; *Öztürk kontra Németország*, § 53);
- az eljárást olyan állami szerv indította-e meg, amelynek döntése a jogszabály erejénél fogva kikényszeríthető (*Benham kontra Egyesült Királyság* [GC], § 56);
- a büntetés kiszabása a bűnösség megállapításától függ-e (uo.);

– a hasonló eljárások milyen besorolás alá esnek az Európa Tanács más tagállamaiban (*Öztürk kontra Németország*, § 53).

268. A harmadik kritérium fennállását a releváns jogszabály szerint kiszabható maximális büntetés határozza meg (*Campbell és Fell kontra Egyesült Királyság*, § 72; *Demicoli kontra Málta*, § 34).

269. Az *Engel és mások kontra Hollandia* ügyben lefektetett második és harmadik kritérium vagylagos, és nem feltétlenül kumulatív feltételek: a 6. cikk alkalmazhatóságának megállapításához elegendő, ha a szóban forgó cselekmény a jellegénél fogva az Egyezmény szempontjából „bűncselekménynek” minősül, vagy ha a cselekményért felelősségre vont személyt olyan szankció fenyegeti, amely jellegét és súlyosságának mértékét tekintve általában a „büntetőjog” területére esik (*Lutz kontra Németország*, § 55; *Öztürk kontra Németország*, § 54). Az a tény, hogy egy cselekmény nem büntethető szabadságvesztéssel, önmagában nem döntő, mivel a lehetséges büntetés súlyosságának relatív hiánya nem foszt meg egy alapvetően büntetőjogi jellegű cselekményt ezen karakterétől (uo.; *Nicoleta Gheorghe kontra Románia*, § 26).

A kumulatív megközelítés alkalmazható azonban akkor, ha a kritériumok önálló vizsgálata nem teszi lehetővé egyértelmű következtetés levonását arra vonatkozóan, hogy „büntetőjogi vádról/bűncselekménnyel gyanúsításról” van-e szó (*Bendenoun kontra Franciaország*, § 47).

270. Amikor a 6. cikk három bekezdése a „büntetőjogi vád” és a „bűncselekménnyel gyanúsított” kifejezéseket használja, akkor ezek a jogszabályhelyek azonos helyzetekre utalnak. Ezért a 6. cikk büntetőjogi ágának alkalmazhatóságával kapcsolatos teszt mind a három bekezdés vonatkozásában ugyanaz lesz. Így például bármely, a 6. cikk 2. bekezdése szerinti, bírósági eljárással kapcsolatos panasz értékelése során mindenekelőtt annak megállapítása szükséges, hogy a kifogásolt döntés tartalmaz-e olyan elemet, amely a Bíróság esetjogának értelmében vett „büntetőjogi vád” megalapozottságáról való határozathozatalnak minősül (*Allen kontra Egyesült Királyság* [GC], § 95).

b. Az általános elvek alkalmazása

i. Fegyelmi eljárások

271. Az olyan katonai függelemsértések, amelyek a fegyelmi körleten több hónapra való elhelyezéssel büntethetők, az Egyezmény 6. cikke büntetőjogi ágának hatálya alá esnek (*Engel és mások kontra Hollandia*, § 85). Ezzel ellentétben egy kétnapos, szigorú körülmények közötti fogvatartást a Bíróság túl rövidnek ítélte ahhoz, hogy az a „büntetőjog” területére essen (uo.).

272. A szakmai fegyelmi eljárások esetében a Bíróság gyakran ítélte meg úgy, hogy szükségtelen döntés hoznia a 6. cikk büntetőjogi ágának alkalmazhatóságáról, mivel már arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó eljárás a 6. cikk polgári jogi ágának hatálya alá esik (*Albert és Le Compte kontra Belgium*, § 30; *Harabin kontra Szlovákia*, § 124). Mindemellett egy olyan fegyelmi eljárás kapcsán, amely egy köztisztviselő kötelező nyugdíjba vonulását eredményezte, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az eljárás nem minősült „büntetőjoginak” a 6. cikk értelmében, mivel a hazai hatóságok tisztán igazgatási döntést hoztak (*Moulet kontra Franciaország* (dec.)). A Bíróság szintén kizárta a 6. cikk büntetőjogi ágának köréből azt a jogvitát, amely egy katonatiszt függelemsértés miatti leszerelésével volt kapcsolatos (*Suküt kontra Törökország* (dec.)); amely egy rendőrségi nyomozó elleni fegyelmi eljárást, amely annak elbocsátását eredményezte (*Nikolova és Vandova kontra Bulgária*, § 59); és amely egy legfelsőbb bírósági bíró ellen szakmai kötelezettségzegés miatt

lefolytatott fegyelmieljárást, amely a bíró felmentésével járt (*Oleksandr Volkov kontra Ukrajna*, §§ 92-95).

273. Miközben „kellő engedményeket” tesz a büntetés-végrehajtási kontextus és a speciális büntetés-végrehajtási fegyelmi rend tekintetében, a 6. cikk alkalmazható a büntetés-végrehajtási intézetek rendjét sértő fegyelmi vétségekre a vádak jellege valamint a büntetés jellege és súlya okán. (Így alkalmazható volt a 6. cikk egy olyan ügyben, amelyben a vád szerint az eljárás alá vont egy pártfogó felügyelő megölésével fenyegetett és megtámadott egy büntetés-végrehajtási dolgozót, amiért további negyven, illetve hét napig volt fogva tartva; lásd: *Ezeh és Connors kontra Egyesült Királyság* [GC], § 82. Ezzel ellentétesen lásd: *Štitić kontra Horvátország*, §§ 51-63.) Azonban a büntetés-végrehajtási rendszerrel kapcsolatos eljárások főszabály szerint nem esnek a 6. cikk büntetőjogi ágának hatálya alá (*Boulois kontra Luxemburg* [GC], § 85). Így például egy fogvatartottnak a szigorúan ellenőrzött körleten való elhelyezése nem kapcsolódik semmilyen büntetőjogi vádhoz vagy gyanúhoz, és az ilyen intézkedés elleni jogorvoslat érdekében a bírósághoz való hozzáférést, valamint az ahhoz kapcsolódó korlátozásokat a 6. cikk 1. bekezdésének polgári jogi ága alatt kell vizsgálni (*Enea kontra Olaszország* [GC], § 98).

274. A bírósági eljárás rendjének megzavarására (a bíróság megsértésére) vonatkozó szabályok alapján elrendelt bírósági intézkedések kívül esnek a 6. cikk hatókörén, mert hasonlóak a fegyelmi jogkör gyakorlásához (*Ravnsborg kontra Svédország*, § 34; *Putz kontra Ausztria*, §§ 33-37). Azonban a büntetés jellege és súlya alkalmazhatóvá teheti a 6. cikket a bíróság megsértése miatti elítélésre, ha a cselekmény a hazai jog szerint bűncselekménynek (*Kyprianou kontra Ciprus* [GC], §§ 61-64, ötnapnyi szabadságvesztés-büntetéssel kapcsolatban) vagy szabálysértésnek minősül (*Zaicevs kontra Lettország*, §§ 31-36, háromnapnyi közigazgatási őrizettel kapcsolatban).

275. Ami a bírósági szervezetrendszeren belüli vizsgálatok bizalmosságának megsértését illeti, különbséget kell tenni egyfelől a vizsgálat bizalmas volta által elsődlegesen kötelezett személyek, így a bírák, az ügyvédek és a bíróságok működéséhez szorosan kapcsolódó személyek, illetve másfelől a felek között, akik nem esnek a bírósági szervezetrendszer fegyelmi hatókörébe (*Weber kontra Svájc*, §§ 33-34).

276. A törvényhozó szerv megsértése kapcsán a Bíróság különbséget tesz egyfelől a törvényhozás azon jogköre között, hogy szabályozza a saját eljárását arra az esetre, ha tagjai megsértik a parlamenti szabályokat, másfelől azon kiterjesztett jogköre között, hogy büntetéssel sújtson parlamenti képviselőkön kívüli személyeket a parlamenten kívül elkövetett cselekményekért. Az előbbi minősülhet a jellege szerint fegyelmi eljárásnak, míg utóbbit a Bíróság büntetőjogi jellegűnek tekinti, tekintettel az általános alkalmazásra és a kiszabható büntetés súlyára (hatvan napig terjedő szabadságvesztés-büntetés és pénzbírság a *Demicoli kontra Málta* ügyben, § 32).

ii. Közigazgatási, adójogi, illetékjogi és versenyjogi eljárások

277. A következő közigazgatási szabálysértések eshetnek a 6. cikk büntetőjogi ágának hatálya alá:

- pénzbírsággal vagy a járművezetéssel kapcsolatos korlátozásokkal, mint pl. büntetőpontokkal és a jogosítvány bevonásával büntethető közlekedési szabálysértések (*Lutz kontra Németország*, § 182; *Schmautzer kontra Ausztria*; *Malige kontra Franciaország*);
- kisebb súlyú, zavaró vagy csendháborítást megvalósító cselekmények (*Lauko kontra Szlovákia*; *Nicoleta Gheorghe kontra Románia*, §§ 25-26);

- a társadalombiztosítási jogszabályokat sértő cselekmények (a foglalkoztatás bejelentésének elmulasztása, a kiszabott bírság mérsékelt volta ellenére, lásd: *Hüseyin Turan kontra Törökország*, §§ 18-21);
- etnikai alapú gyűlöletet szító anyagok reklámozásában és terjesztésében megnyilvánuló közigazgatási szabálysértés, amely figyelmeztetéssel és a szóban forgó kiadvány elkobzásával büntethető (*Balsytė-Lideikienė kontra Litvánia*, § 61).

278. A 6. cikket a Bíróság alkalmazhatónak találta a különadó megállapítására irányuló eljárások vonatkozásában a következők alapján: (1) a büntetéseket előíró jogszabály minden állampolgárra érvényes azok adófizetői minőségében; (2) a különadó célja nem az okozott kár pénzbeli megtérítése volt, hanem alapvetően az újbóli jogsértéstől való elrettentést célzó büntetésként szolgált; (3) általános szabály alapján írták elő, amely mind büntetési, mind elrettentési célokat szolgál; és (4) a különadó jelentős mértékű volt (*Bendenoun kontra Franciaország*).

A cselekmény büntetőjogi jellege alacsony összegű különadó esetén is elegendő lehet ahhoz, hogy a 6. cikk alkalmazhatóvá váljon (a *Jussila kontra Finnország* [GC] ügyben, § 38, ez az újra megállapított adó 10%-a volt). A meghatározott gazdasági tevékenységet végző személyek egy korlátozott csoportja esetében alkalmazható különadó szintén minősülhet „büntetőjoginak” a 6. cikk 1. bekezdése szempontjából, amennyiben a célja a gazdasági tevékenység végzése miatt előálló általános adó- és egyéb hozzájárulás-fizetési kötelezettségek meghatározott körülményekre való alkalmazása (*Steininger kontra Ausztria*, §§ 33-38).

279. Azonban a 6. cikk nem fedi le a „tisztán” adómegállapítási eljárásokat és a késedelmi kamattal kapcsolatos eljárásokat, amennyiben azok alapvetően az adóhatóságoknak okozott kár pénzbeli megtérítésére, nem pedig az újbóli jogsértéstől való elrettentésre irányulnak (*Mieg de Boofzheim kontra Franciaország* (dec.)).

280. A 6. cikk büntetőjogi ágát alkalmazhatónak tartotta a Bíróság a vámjog vonatkozásában is (*Salabiaku kontra Franciaország*, § 24), a költségvetési és pénzügyi kérdések kapcsán hatáskörrel rendelkező bíróság által kiszabott büntetésekre (*Guisset kontra Franciaország*, § 59), és egyes, gazdasági jogi, pénzügyi jogi és versenyjogi kérdések kapcsán hatáskörrel rendelkező közigazgatási hatóságokra (*Lilly France S.A. kontra Franciaország*(dec.); *Dubus S.A. kontra Franciaország*, §§ 35-38; *A. Menarini Diagnostics S.r.l. kontra Olaszország*, §§ 38-44).

iii. Politikai kérdések

281. A Bíróság alkalmazhatónak ítélte a 6. cikk büntetőjogi ágát a választásokkal kapcsolatos szankciókat érintő eljárásokra (*Pierre-Bloch kontra Franciaország*, §§ 53-60); a politikai pártok feloszlatására (*Refah Partisi (a Jólét Pártja) és mások kontra Törökország* (dec.)); a parlamenti vizsgálóbizottságokra (*Montera kontra Olaszország* (dec.)); és egy ország elnöke ellen az alkotmány súlyos megsértése miatt lefolytatott közjogi felelősségrevonási eljárásra (*Paksas kontra Litvánia* [GC], §§ 66-67).

282. A lusztrációs eljárások kapcsán a Bíróság úgy foglalt állást, hogy a büntetőjogi konnotációjú aspektusok túlsúlya (a cselekmény súlya – hamis nyilatkozat tétele a lusztrációs eljárás során; és a büntetés jellege és súlya – egy bizonyos foglalkozás gyakorlásától hosszú időre való eltiltás) eredményezheti az Egyezmény 6. cikke büntetőjogi ágának alkalmazhatóságát (*Matyjek kontra Lengyelország* (dec.)); ezzel ellentétesen lásd: *Sidabras és Džiautas kontra Litvánia* (dec.)).

iv. Kiutasítás és kiadatás

283. A külföldi állampolgárok kiutasítására irányuló eljárások nem esnek a 6. cikk büntetőjogi ága alá, azon tény ellenére sem, hogy a kiutasításra büntetőeljárás keretében is sor kerülhet (*Maaouia kontra Franciaország* [GC], § 39). Ugyanez a kizáró megközelítés érvényes a kiadatási eljárásokra (*Peñafiel Salgado kontra Spanyolország* (dec.)), illetve az európai elfogatóparancsal kapcsolatos eljárásokra (*Monedero Angora kontra Spanyolország* (dec.)).

284. Ezzel ellentétben azonban a szabadságvesztés-büntetés helyébe lépő kitoloncolás és az országba való beutazás 10 évre történő megtiltása ugyanúgy büntetésként kezelhető, mint az eredeti elítéléskor kiszabott büntetés (*Gurguchiani kontra Spanyolország*, §§ 40 és 47-48).

v. A büntetőeljárás különböző szakaszai, járulékos eljárások és utólagos jogorvoslatok

285. A zavargás vagy bűncselekmény megelőzése érdekében foganatosított intézkedések esetében nem érvényesülnek a 6. cikkben biztosított garanciák (különleges rendőri felügyelet esetén: *Raimondo kontra Olaszország*, § 43; vagy amikor a rendőr figyelmeztetésben részesíti az iskolájába járó lányok ellen illetlen támadásokat elkövető fiatalokat: *R. kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

286. A 6. cikk 1. bekezdésének büntetőjogi ága főszabály szerint nem alkalmazandó a jogi segítségnyújtás kérelmezésére irányuló eljárások kapcsán (*Gutfreund kontra Franciaország*, §§ 36-37).

287. Ami az eljárásnak a tárgyalást megelőző szakaszát (a vizsgálati vagy nyomozati szakot) illeti, a Bíróság a maguk teljességében vizsgálja a büntetőeljárásokat. Így a 6. cikkben foglalt egyes követelmények – mint az ésszerű idő követelménye vagy a védelemhez való jog – az eljárás e szakaszában is relevánsak lehetnek, amennyiben a tárgyalás tisztességességét nagy valószínűséggel súlyosan sértené, ha e követelmények az eljárás kezdetén nem érvényesülnének (*Imbrioscia kontra Svájc*, § 36). Példának okáért a 6. cikk 1. bekezdése megköveteli, hogy a gyanúsítottak számára főszabály szerint az első rendőrségi kihallgatásuk előtt biztosítsák a védőhöz való hozzáférést, kivéve, ha meggyőző indokok szólnak amellett, hogy az ügy egyedi körülményeire figyelemmel ezt a jogot korlátozzák (*Salduz kontra Törökország*, § 55; lásd még: *Dayanan kontra Törökország*, §§ 31-32).

288. Habár a nyomozási bírák nem döntenek a „büntetőjogi vád” megalapozottságáról, az általuk tett lépéseknek közvetlen hatásuk van az eljárás további részének lefolyására és tisztességességére, beleértve magát a tárgyalást is. Ennek megfelelően a 6. cikk 1. bekezdése alkalmazható lehet a nyomozási bíró által lefolytatott eljárásra, bár egyes, a 6. cikk 1. bekezdésében foglalt eljárási garanciáknak nem feltétlenül kell érvényesülniük (*Vera Fernández-Huidobro kontra Spanyolország*, §§ 108-14, a függetlenség követelményének alkalmazhatóságáról egy nyomozási bíró kapcsán).

289. A 6. cikk 1. bekezdése a „büntetőjogi vád” megalapozottságának megállapítására irányuló eljárás során végig alkalmazandó, beleértve a büntetés megállapítására irányuló eljárást is (például a vagyoneklobzással kapcsolatos eljárást, amely lehetővé teszi a hazai bíróságok számára a vagyoneklobzásra vonatkozó döntésbe belefoglalandó összeg megállapítását: *Phillips kontra Egyesült Királyság*, § 39). A 6. cikk büntetőjogi ága szintén alkalmazható lehet arra az eljárásra, amely egy építési engedély nélkül épült ház lebontását eredményezi, mivel a lebontás „büntetésnek” tekinthető (*Hamer kontra Belgium*, § 60). Nem alkalmazható azonban a 6. cikk arra az eljárásra, amelynek az a célja, hogy az eredeti ítéletet összhangba hozza az új büntető törvénykönyv kedvezőbb rendelkezéseivel (*Nurmagomedov kontra Oroszország*, § 50).

290. Nem esnek a 6. cikk büntetőjogi ágának hatálya alá az ítéletek végrehajtásával kapcsolatos olyan eljárások, mint az amnesztia gyakorlásával kapcsolatos eljárás (*Montcornet de Caumont kontra Franciaország* (dec.)), a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos

eljárás (*Aldrian kontra Ausztria*, bizottsági döntés; lásd még: *Macedo da Costa kontra Luxemburg* (dec.)), az elítélt személyek átszállításáról szóló egyezmény szerinti átszállítási eljárás (*Szabó kontra Svédország* (dec.)); de az ezzel ellentétes következtetésre lásd: *Buijen kontra Németország*, §§ 40-45, az ügy egyedi körülményeire figyelemmel), vagy a külföldi bíróság által elrendelt elkobzás végrehajtására irányuló végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás (*Saccoccia kontra Ausztria* (dec.)).

291. Főszabály szerint a harmadik felek tulajdonjogi jogosítványait hátrányosan érintő lefoglalás nem minősül a „büntetőjogi vádak megalapozottsága megállapításának”, ha nem áll fent annak bármilyen veszélye, hogy e harmadik felek ellen büntetőeljárás indul, (egy repülőgép zár alá vétele az *Air Canada kontra Egyesült Királyság* ügyben, § 54; arany érmék lefoglalása az *AGOSI kontra Egyesült Királyság* ügyben, §§ 65-66). Ezek az intézkedések ehelyett a 6. cikk polgári jogi ágának hatálya alá esnek (*Silickienė kontra Litvánia*, §§ 45-46).

292. A 6. cikkben megfogalmazott garanciák főszabály szerint érvényesülnek a jogkérdésben való fellebbezés esetében (*Meftah és mások kontra Franciaország* [GC], § 40) és az alkotmányjogi eljárásokban (*Gast és Popp kontra Németország*, §§ 65-66; *Caldas Ramírez de Arrellano kontra Spanyolország* (dec.)), ha ezek az eljárások az érintett büntetőeljárás folyamánai és eredményük döntő lehet az elítélt személy számára.

293. A 6. cikk nem alkalmazható a perújításra irányuló eljárásokra, mert az a személy, akinek az ítélete jogerőssé vált és aki az ügyében perújítást indítványoz, a 6. cikk értelmében nem minősül „bűncselekménnyel gyanúsított/vádolt” személynek (*Fischer kontra Ausztria* (dec.)). Csak az új, a perújítási indítvány helybenhagyása után indult büntetőeljárás tekinthető a büntetőjogi vád megalapozottságának megállapítására irányuló eljárásnak (*Löffler kontra Ausztria*, §§ 18-19). Hasonlóképpen, a 6. cikk nem alkalmazható az azt követően benyújtott perújítási indítványra, hogy a Bíróság egyezményesértést állapított meg egy ügyben (*Öcalan kontra Törökország* (dec.)). Azonban a jogerős ítélet megváltoztatását eredményező felülvizsgálati eljárások a 6. cikk büntetőjogi ágának hatálya alá esnek (*Vanyan kontra Oroszország*, § 58).

294. Végezetül: az Egyezmény 6. cikkének 2. bekezdése (az ártatlanság vélelméről) alkalmazható lehet a büntetőeljárás lezárulását követő eljárásokra is. Amikor valakit bűncselekmény elkövetésével vádoltak, és a büntetőeljárás felmentéssel zárult, a büntetőeljárás terheltje jogi szempontból ártatlan, és ennek megfelelően kell kezelni. Ennyiben ezért az ártatlanság vélelme a büntetőeljárás lezárulása után is érvényesül, hogy biztosítsa: a nem bizonyított vádak tekintetében az érintett személy ártatlanságát tiszteletben tartják (*Allen kontra Egyesült Királyság* [GC], § 103). Azonban ahhoz, hogy a 6. cikk 2. bekezdésének alkalmazhatósága a büntetőeljárás lezárulását követő eljárásokra megállapítható legyen, a kérelmezőnek demonstrálnia kell a lezárult büntetőeljárás és az azt követő eljárás között a kapcsolat fennállását (uo., § 104). Ez a kapcsolat valószínűsíthetően fennáll akkor például, ha az újabb eljárás a korábbi büntetőeljárás kimenetelének vizsgálatát igényli, vagy különösen akkor, ha arra kötelezi a bíróságot, hogy elemezze a büntetőügyben született ítéletet, felülvizsgálja vagy értékeli a büntetőügyben felmerült bizonyítékokat, értékeli a kérelmező szerepét a vádhoz vezető egyes eseményekben vagy az összes ilyen eseményben, vagy véleményt nyilvánítson a továbbra is a kérelmező esetleges bűnösségére utaló jelekről (uo.). Ezt a megközelítést követve a Bíróság úgy foglalt állást, hogy a 6. cikk 2. bekezdése alkalmazható a justizmord miatti kártérítési eljárásra (uo., §§ 106-08; további példákért, amikor a Bíróság a 6. cikk 2. bekezdése alkalmazhatóságának kérdését vizsgálta, lásd még: § 98).

c. Kapcsolat az Egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyveinek más cikkeivel

295. Az 5. cikk 1. bekezdésének (c) pontja csak büntetőeljárásokkal kapcsolatban engedi meg a szabadságtól való megfosztást. Ez egyértelmű a szövege alapján, amelyet együtt kell

olvasni mind az (a) ponttal, mind a 3. bekezdéssel, amely egységet alkot vele (*Ciulla kontra Olaszország*, § 38). Így a „büntetőjogi vád” fogalma az 5. cikk 1. bekezdés (a) és (c) pontjaiban és 3. bekezdésében foglalt garanciák alkalmazhatósága szempontjából is releváns (lásd például: *Steel és mások kontra Egyesült Királyság*, § 49). Ebből az következik, hogy a kizárólag az 5. cikk 1. bekezdésének egyes további pontjai szerinti fogvatartáshoz kapcsolódó eljárások, mint az „elmebeteg” őrizetbe vétele (e) pont), nem esnek a 6. cikk büntetőjogi ágának hatálya alá (*Aerts kontra Belgium*, § 59).

296. Habár a büntetőeljárások tekintetében az 5. cikk 4. bekezdése és a 6. cikk 1. bekezdése között szoros kapcsolat áll fenn, nem szabad elfelejteni, hogy a két cikknek különböző a célja. Következésképpen a 6. cikk büntetőjogi ága nem alkalmazható az 5. cikk 4. bekezdésének – amely a 6. cikkhez képest *lex specialis* – hatálya alá tartozó olyan eljárásokra, amelyek célja a fogvatartás törvényességének felülvizsgálata (*Reinprecht kontra Ausztria*, §§ 36, 39, 48 és 55).

297. A „büntetésnek” az Egyezmény 7. cikke szerinti fogalma szintén autonóm fogalom (*Welch kontra Egyesült Királyság*, § 27; *Del Río Prada kontra Spanyolország* [GC], §§ 81-90). A Bíróság annak értékelése során, hogy kiszabtak-e „büntetést” egy ügyben, abból a kérdésből indul ki, hogy az intézkedésre egy „bűncselekmény” elkövetése miatti elítélést követően került-e sor. E tekintetben az *Engel és mások-ügyben* kialakított háromelemű tesztet kell alkalmazni (*Brown kontra Egyesült Királyság* (dec.)).

298. Végezetül: a „bűncselekmény” és „büntetés” fogalmak a 7. kiegészítő jegyzőkönyv 2. és 4. cikke alkalmazhatósága szempontjából is relevánsak (*Greco kontra Románia*, § 81; *Sergey Zolotukhin kontra Oroszország* [GC], §§ 52-57).

3. A „magánélet” és a „családi élet” fogalma

8. cikk – Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét ... tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

a. A 8. cikk hatálya

299. Bár a 8. cikk a személyi autonómia négy területének – magánélet, családi élet, lakás és levelezés – védelmét célozza, ezek nem zárják ki egymást kölcsönösen, és egy intézkedés beavatkozást jelenthet egyszerre a magánéletbe és a családi életbe is (*Menteş és mások kontra Törökország*, § 73; *Stjerna kontra Finnország*, § 37; *López Ostra kontra Spanyolország*, § 51; *Burghartz kontra Svájc*, § 24; *Płoski kontra Lengyelország*, § 32).

b. A „magánélet” területei

300. A magánélet fogalmának nincs kimerítő meghatározása (*Niemietz kontra Németország*, § 29), ugyanakkor ez tág kifejezés (*Peck kontra Egyesült Királyság*, § 57; *Pretty kontra Egyesült Királyság*, § 61), és a magánélet fogalmához kapcsolódó ügyek három kategóriába sorolhatók: (i) egy személy fizikai, pszichológiai vagy erkölcsi integritásával, (ii) magánszférájával és (iii) identitásával kapcsolatos ügyek. Az alábbiakban minden kategóriára található példa.

i. Fizikai, pszichológiai vagy erkölcsi integritás

301. Ez a következő területeket ölelheti fel:

- egy személy fizikai, pszichológiai vagy erkölcsi integritása (*X és Y kontra Hollandia*, § 22), beleértve az orvosi kezelést és a pszichiátriai vizsgálatokat (*Glass kontra Egyesült Királyság*, §§ 70-72; *X kontra Finnország*, § 214; *Y.F. kontra Törökország*, § 33 egy kikényszerített nőgyógyászati vizsgálat kapcsán; *Matter kontra Szlovákia*, § 64; *Worwa kontra Lengyelország*, § 80), valamint a kényszersterilizációt (*V.C. kontra Szlovákia*, § 154), amelyet a családi élet szempontjából is értékel a Bíróság;
- mentális egészség (*Bensaid kontra Egyesült Királyság*, § 47);
- a 3. cikk szerinti súlyossági küszöböt el nem érő bánásmód, amely kellőképpen hátrányos hatással van az adott személy fizikai és erkölcsi integritására (*Costello-Roberts kontra Egyesült Királyság*, § 36). A 3. cikk által megkövetelt súlyosság szintjét el nem érő fogvatartási körülmények kapcsán lásd: *Raninen kontra Finnország*, § 63; azzal kapcsolatban, hogy a kérelmező nem nézhetett televíziót a fogvatartása alatt, és ez kihatással lehetett a magánéletére, lásd: *Laduna kontra Szlovákia*, § 54;
- a terhes nők fizikai integritása az abortusszal összefüggésben (*Tysiác kontra Lengyelország*, §§ 107 és 110; *A, B és C kontra Írország* [GC], §§ 244-46); *R.R. kontra Lengyelország*, § 181) és az otthonszüléssel összefüggésben (*Ternovszky kontra Magyarország*, § 22); ahogy a petesejt-beültetést megelőző vizsgálat is, amennyiben a mesterséges megtermékenyítés és a terhesség egészségügyi okokból való megszakítása megengedett (*Costa és Pavan kontra Olaszország*);
- az egészségügyi és/vagy jólléti okokból elvégezni kívánt abortusz tilalma, noha a 8. cikk nem értelmezhető úgy, mint amely biztosítja az abortuszhoz való jogot (*A, B és C kontra Írország* [GC], §§ 214 és 216); lásd még: *P. és S. kontra Lengyelország*, §§ 96, 99 és 111-112 (ebben az ügyben az egészségügyi hatóságok nem biztosítottak időszerű és akadálytalan hozzáférést az abortuszhoz egy kiskorú személy számára, aki nemi erőszak eredményeképp lett terhes, és információkat adtak ki a kiskorú személyről));
- a családon belüli erőszak áldozatainak fizikai és pszichológiai integritása (*Hajduová kontra Szlovákia*, § 46);
- annak a személynek a fizikai integritása, akit kóbor kutyák falkája támadott meg (*Georgel és Georgeta Stoicescu kontra Románia*, § 62);
- az államnak a 8. cikk alapján fennálló tevőleges kötelezettsége egy személy fizikai integritásának biztosítására kiterjedhet a büntetőeljáráásban lefolytatott nyomozás hatékonyságával kapcsolatos kérdésekre (*C.A.S. és C.S. kontra Románia*, § 72);
- annak a gyerekek a fizikai integritása, aki iskolai erőszak áldozata, eshet a 8. cikk hatálya alá, azonban az erőszak vádjának konkrétan és a sérelmezett cselekmény helyére, idejére és jellegére kiterjedően részletesnek kell lennie (*Đurđević kontra Horvátország*, § 118);
- nemi identitás (*B. kontra Franciaország*, §§ 43-63), beleértve a transzszexuálisok jogi elismeréshez való jogát a nemátalakító műtétet követően (*Christine Goodwin kontra Egyesült Királyság* [GC], § 77);
- szexuális irányultság (*Dudgeon kontra Egyesült Királyság*, § 41);
- szexuális élet (uo.; *Laskey, Jaggard és Brown kontra Egyesült Királyság*, § 36; *A.D.T. kontra Egyesült Királyság*, §§ 21-26; *Mosley kontra Egyesült Királyság*, § 71);
- annak a döntésnek a tiszteletben tartásához való jog, hogy valaki kíván-e genetikai értelemben szülővé válni (*Evans kontra Egyesült Királyság* [GC], § 71), beleértve azt a jogot, hogy az egyén megválaszthassa, hogy milyen körülmények között kíván szülővé

válni (*Ternovszky kontra Magyarország*, § 22, az otthonszüléssel kapcsolatban). A Bíróság azonban nyitva hagyta azt a kérdést, hogy az örökbefogadáshoz való jog az önmagában vett 8. cikk hatálya alá esik-e, miközben elismerte, hogy az egyedülálló személyek joga az örökbefogadás engedélyezésének a nemzeti jog szerinti kérelmezésére a 8. cikk „hatókörébe” esik (*E.B. kontra Franciaország* [GC], §§ 46 és 49; az örökbefogadáshoz való hozzáférés biztosítására irányuló eljárás kapcsán lásd még: *Schwizgebel kontra Svájc*, § 73). Az Egyezmény nem biztosítja a gyermeket örökbe fogadó számára, hogy az örökbefogadást visszavonja (*Goția kontra Románia* (dec.));

- szakmai vagy üzleti jellegű tevékenységek (*Niemietz kontra Németország*, § 29; *Halford kontra Egyesült Királyság*, § 44; *Özpinar kontra Törökország*, § 46; *Oleksandr Volkov kontra Ukrajna*, §§ 165-67; *Michaud kontra Franciaország*, § 91; valamint a *Gillberg kontra Svédország* [GC] ügy, § 74, amelyben a Nagykamara úgy foglalt állást, hogy a kérelmező elítélése a hivatalával való visszaélés miatt azon az alapon, hogy köztisztviselőként nem teljesítette a kötelezettségeit, nem esik a 8. cikk hatálya alá);
- bizonyos szakmákhoz vagy a foglalkoztatáshoz való hozzáférés korlátozása (*Sidabras és Džiautas kontra Litvánia*, §§ 47-50; *Bigaeva kontra Görögország*, §§ 22-25);
- a fogyatékossgal élő személyek egyes jogai: a Bíróság alkalmazhatónak találta a 8. cikket arra az esetre, amikor egy személynek annak ellenére meg kellett fizetnie a katonai szolgálat alóli felmentés miatti adót, hogy szolgálatra alkalmatlannak nyilvánították (*Glor kontra Svájc*, § 54), de arra a jogra nem, hogy egy fogyatékossgal élő személy a szabadsága alatt akadálymentesen hozzáférjen a strandhoz és a tengerhez (*Botta kontra Olaszország*, § 35). Lásd még a középületekhez való akadálymentes hozzáférés hiányával kapcsolatos *Zehnalová és Zehnal kontra Csehország* (dec.) ügyet, amelyben nem állt rendelkezésre elegendő bizonyíték arra, hogy a hozzáférés hiánya súlyos hátrányt jelentett az érintett személy személyes fejlődése vagy azon képessége szempontjából, hogy másokkal kapcsolatba lépjen; és a *Mólka kontra Lengyelország* (dec.) ügyet, amelyben a Bíróság nem zárta ki, hogy a megfelelő létesítmények hiánya felhívhatja a 8. cikket;
- a családtagok eltemetésével kapcsolatos kérdésekre a 8. cikk szintén alkalmazandó, de a Bíróság néha nem tisztázza, hogy a beavatkozás ezekben az esetekben a magánélethez vagy a családi élethez való jogba történik-e, például: a hatóságok jelentős késedelmre egy gyermek testének a boncolást követő visszaszolgáltatása kapcsán (*Pannullo és Forte kontra Franciaország*, § 36); a kérelmező férjének hamvait tartalmazó urna szállítására vonatkozó engedély megadásának megtagadása (*Elli Poluhas Dödsbo kontra Svédország*, § 24); az anya joga arra, hogy részt vegyen halva született gyermekének esetlegesen szertartással kísért temetésén, és hogy a gyermek testét egy megfelelő járművel szállíttathassa el (*Hadri-Vionnet kontra Svájc*, § 52); az a döntés, hogy a holttesteket ne adják ki az elhunytak családtagjainak (*Maskhadova és mások kontra Oroszország*, §§ 208-12; *Sabanchiyeva és mások kontra Oroszország*);
- az olyan jogszabályi rendelkezések hiánya, amelyek egyértelműen kriminalizálnák egy meztelen gyermek titokban való lefilmezését, miközben az államnak tevételes kötelezettsége van annak biztosítására, hogy hatékony büntetőjogi szabályok érvényesüljenek (*Söderman kontra Svédország* [GC], § 117);
- az annak biztosítására való kötelezettség, hogy a kérelmezők hozzáférjenek azokhoz az alapvető információkhoz, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy felmérjék az egészségükre és az életükre leselkedő veszélyeket (*Vilnes és mások kontra Norvégia*).

ii. A magánszféra („privacy”)

302. Ez a következő területeket ölelheti fel:

- az arcképhez és az adott személyről készült fényképekhez való jog (*Von Hannover kontra Németország*, §§ 50-53; *Sciacca kontra Olaszország*, § 29; *Reklos és Davourlis kontra Görögország*, § 40; *Von Hannover kontra Németország (no. 2)*[GC], §§ 95-99);
- egy személy jó hírneve (*Chauvy és mások kontra Franciaország*, § 70; *Pfeifer kontra Ausztria*, § 35; *Petrina kontra Románia*, § 28; *Polanco Torres és Movilla Polanco kontra Spanyolország*, § 40) és becsülete (*A. kontra Norvégia*, § 64). Lásd még a *Putistin kontra Ukrajna* ügyet, amelyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy egy személy elhunyt családtagjának reputációja bizonyos körülmények között kihatással lehet az érintett személy magánéletére és identitására, feltéve, hogy elég szoros kapcsolat áll fenn az érintett személy és a családja általános hírneve között. Ugyanakkor a 8. cikkre hivatkozással nem lehet panasszal élni a jóhírnév sérelme esetén akkor, ha a sérelem az adott személy saját cselekedeteinek előrelátható következménye (lásd többek között: *Sidabras és Džiautas kontra Litvánia*, § 49; *Mikolajová kontra Szlovákia*, § 57; *Gillberg kontra Svédország* [GC], § 67);
- a titkosszolgálatok vagy más állami szervek által megszerzett és tárolt személyes vagy nyilvános természetű fájlok vagy adatok (például egy személy politikai tevékenységére vonatkozó információk; *Rotaru kontra Románia* [GC], §§ 43-44; *Amann kontra Svájc* [GC], §§ 65-67; *Leander kontra Svédország*, § 48). Ami a DNS-profilokat, sejtmintákat és ujjlenyomatokat illeti, lásd az *S. és Marper kontra Egyesült Királyság* [GC] ügyet, §§ 68-86, noha ez nem feltétlenül terjed ki az elítélt bűnelkövetők DNS-profiljának felvételére és megőrzésére abból a célból, hogy azokat egy lehetséges jövőbeli büntetőeljárásban felhasználják (*Peruzzo és Martens kontra Németország* (dec.), §§ 42 és 49). Ami a szexuális bűncselekményeket elkövetők országos adatbázisába való felvételt illeti, lásd: *Gardel kontra Franciaország*, § 58; a bűncselekménnyel gyanúsított, de azért el nem ítélt személyek ujjlenyomatainak rögzítésére, megőrzésére és törlésére vonatkozó garanciák hiánya kapcsán pedig lásd az *M.K. kontra Franciaország* ügyet, § 26;
- információ egy személy egészségi állapotáról (például a HIV-vel való fertőzöttségéről: *Z kontra Finnország*, § 71; *C.C. kontra Spanyolország*, § 33; vagy a reprodukciós képességéről: *K.H. és mások kontra Szlovákia*, § 44), és a rá vonatkozó egészségügyi kockázatokról (*McGinley és Egan kontra Egyesült Királyság*, § 97; *Guerra és mások kontra Olaszország*, § 60);
- a kommunikáció és a telefonbeszélgetések ellenőrzése (*Halford kontra Egyesült Királyság*, § 44; *Weber és Saravia kontra Németország* (dec.), §§ 76-79), de a fedett nyomozók alkalmazása nem feltétlenül (*Lüdi kontra Svájc*, § 40); a titkos adatszerzés keretében megszerzett információk megőrzése: egyezményesítés (*Association 21 December 1989 és mások kontra Románia*, § 115);
- közterületek kamerás megfigyelése során a képi adatok felvétele, tárolása és nyilvánosságra hozatala (*Peck kontra Egyesült Királyság*, §§ 57-63);
- egy személy GPS-alapú megfigyelése és a megszerzett adatok feldolgozása valamint felhasználása (*Uzun kontra Németország*, § 52);
- egy munkavállaló kamerás megfigyelése a munkáltatója által (*Köpke kontra Németország* (dec.), egy szupermarket pénztárosa kapcsán, akit lopással gyanúsítottak);
- egy személy rendőrségi nyilvántartásba vételeés megfigyelése annak okán, hogy egy emberi jogi szervezet tagja (*Shimovolos kontra Oroszország*, § 66).

iii. Identitás és személyi autonómia

303. Ez a következő területeket ölelheti fel:

- a személyes fejlődéshez és a személyi autonómiához való jog (*Pretty kontra Egyesült királyság*, §§ 61 és 67, egy személy arra irányuló döntése kapcsán, hogy elkerülje életének általa méltatlannak és gyötrelmesnek tartott módon való befejezését), bár ez nem fed le minden nyilvános tevékenységet, amelybe valaki más emberekkel együtt be akar kapcsolódni (például a vadon élő emlősökre vérebekekkel történő vadászatot: *Friend és mások kontra Egyesült Királyság* (dec.), §§ 40-43). Miközben a 8. cikk egy olyan teret biztosít az egyének számára, amelyben szabadon fejleszthetik és kiteljesíthetik a személyiségüket (*Brüggemann és Scheuten kontra Németország*, bizottsági döntés), hatálya nem korlátozódik azon lépésekre, amelyek az egyénekre az otthonukban vagy magánterületen hatnak ki: az egyén és a más személyek közötti interakcióknak van olyan része akár a nyilvános térben is, amely a magánélet fogalma alá eshet (*P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság*, §§ 56-57);
- az egyén joga annak eldöntésére, hogy hogyan és mikor érjen véget az élete, feltéve, ha olyan helyzetben van, hogy szabadon kifejezze az akarátát ezzel kapcsolatban, és annak megfelelően járjon el (*Haas kontra Svájc*, § 51; *Koch kontra Németország*, § 54, amely szerint az Egyezmény 8. cikke felöllelheti a jogot a bírósági felülvizsgálatra abban az esetben is, ha a szóban forgó anyagi jog megállapítása még nem történt meg);
- a kérelmezők sérelme, miszerint a szabályozás korlátozza abbéli képességüket, hogy az orvosokkal konzultálva megválasszák az életük lehetséges meghosszabbítása érdekében történő orvosi kezelésük módját (*Hristozov és mások kontra Bulgária*, § 116);
- az információszerzés joga az érintett személy származásának és a szülei személyazonosságának feltárása érdekében (*Mikulic kontra Horvátország*, § 53; *Odièvre kontra Franciaország* [GC], § 29); ami a személyazonosság bizonyításához szükséges iratok lefoglalását illeti, lásd: *Smirnova kontra Oroszország*, §§ 95-97;
- a születésekor elhagyott gyermek hozzáféréseinek korlátozása a származásával kapcsolatos, személyazonosításra alkalmas adatokat nem tartalmazó információkhoz, vagy az édesanyja személyazonosságának közlése (*Godelli kontra Olaszország*, § 58);
- egy személy családi állapota, mint a személyes és társadalmi identitásának szerves része (*Dadouch kontra Málta*, § 48);
- az apa és vélt gyermeke kapcsolatát szabályozó jogszabályi rendelkezés meghatározása (például az apaság vitatásával kapcsolatos eljárásban, lásd: *Rasmussen kontra Dánia*, § 33; *Yildirim kontra Ausztria* (dec.); *Krušković kontra Horvátország*, § 20; *Ahrens kontra Németország*, § 60);
- az etnikai identitás (*S. és Marper kontra Egyesült Királyság* [GC], § 66; *Ciubotaru kontra Moldova*, § 53) és a nemzeti kisebbségek tagjainak joga arra, hogy megőrizzék identitásukat és a tradícióiknak megfelelő magánéletet és családi életet éljenek (*Chapman kontra Egyesült Királyság* [GC], § 73). Ha egy csoporttal szembeni negatív sztereotípiakialakítás elér egy bizonyos szintet, az alkalmas arra, hogy befolyásolja a csoport identitástudatát valamint a csoport tagjainak önértékelését és önbizalmát, és ilyen értelemben tekinthető úgy, mint ami kihat a csoport tagjainak magánéletére (*Aksu kontra Törökország* [GC], §§ 58-61);
- a személyes vallási és filozófiai meggyőződésre vonatkozó információ (*Folgero és mások kontra Norvégia* [GC], § 98);
- a más emberekkel és a külvilággal való kapcsolat létrehozásához és kialakításához való jog (*Niemietz kontra Németország*, § 29);

- egy személy igazoltatása és megmotozása közterületen (*Gillan és Quinton kontra Egyesült Királyság*, §§ 61-65);
- a házkutatások és lefoglalások (*McLeod kontra Egyesült Királyság*, § 36; *Funke kontra Franciaország*, § 48);
- szociális kötelek a letelepedett migránsok és a között a közösség között, amelyben élnek, tekintet nélkül a „családi élet” léteire vagy nemlétére (*Üner kontra Hollandia* [GC], § 59; *A.A. kontra Egyesült Királyság*, § 49);
- a Svájcba való beutazás vagy átutazás tilalma, amelyet azért szabtak ki a kérelmezőre, mert hozzáadták a tálíbbokkal kapcsolatos szövetségi rendelet függelékét jelentő listához (*Nada kontra Svájc* [GC], §§ 163-66);
- súlyos, az egyének jóllétét potenciálisan veszélyeztető és őket otthonaik elhagyására kényszerítő, vagyis a magánéletüket és a családi életüket hátrányosan érintő környezetszennyezés (*López Ostra kontra Spanyolország*, § 51; *Tătar kontra Románia*, § 97); ideértve azt az esetet, amikor egy börtön melletti hulladéklerakóból származó kellemetlen szagokat az egyik fogvatartott zárkájában is érezni lehetett, miközben évekig a zárka volt a számára egyedül elérhető „lakóterület” (*Brândușe kontra Románia*, §§ 64-67); a hatóságok hosszú időn keresztül fennálló mulasztását a szemét összegyűjtésének, kezelésének és elszállításának biztosítása kapcsán (*Di Sarno és mások kontra Olaszország*, § 112); és a zajszennyezést (*Deés kontra Magyarország*, §§ 21-24, a közúti közlekedés által okozott zajjal összefüggésben; *Mileva és mások kontra Bulgária*, § 97, egy számítógépes klub által egy tömbházban okozott csendháborítással összefüggésben);
- bizonyos körülmények között az állampolgárság megadásának önkényes megtagadása, noha az Egyezmény nem biztosít jogot egy adott állampolgárság megszerzéséhez (*Karashev kontra Finnország* (dec.)), és azon személyek tartózkodása szabályozásának elmulasztása, akiket Szlovénia függetlenné válása után „töröltek” az állandó lakosok nyilvántartásából (*Kurić és mások kontra Szlovénia* [GC], § 339);
- egy személy keresztnéve és vezetéknéve (*Mentzen kontra Lettország* (dec.); *Burghartz kontra Svájc*, § 24; *Guillot kontra Franciaország*, §§ 21-22; *Güzel Erdagöz kontra Törökország*, § 43; *Losonci Rose és Rose kontra Svájc*, § 26; *Garnaga kontra Ukrajna*, § 36).

c. A „családi élet” területei

304. A családi élet fogalma autonóm fogalom (*Marckx kontra Belgium*, bizottsági jelentés, § 69). Következésképpen a „családi élet” léte alapvetően ténybeli kérdés, amely a szoros személyes kötelek valódi, gyakorlati fennállásán múlik (*K. kontra Egyesült Királyság*, bizottsági döntés). A Bíróság így a család jogi elismerésének hiányában a tényleges családi köteleket fogja vizsgálni, például azt, hogy a kérelmezők együtt élnek-e (*Johnston és mások kontra Írország*, § 56). A további szempontok közé tartozik a kapcsolat hossza és a párkapcsolatban élők esetében az, hogy kifejezték-e közös gyermek vállalásával az egymás iránti elkötelezettségüket (*X, Y és Z kontra Egyesült Királyság* [GC], § 36). Az *Ahrens kontra Németország* ügyben (§ 59) a Bíróság a tényleges családi élet hiányát állapította meg egy olyan esetben, amikor az anya és a kérelmező közötti kapcsolat körülbelül egy évvel azelőtt megszakadt, hogy a gyermekük megfogant volna, és azt követően a kapcsolatuk csak szexuális természetű volt.

305. A családi élet fogalmának sincs kimerítő meghatározása; a Bíróság esetjoga alapján az alábbiakat fedi le.

i. Jog a szülővé váláshoz

306. A „magánélet” fogalmához hasonlóan a „családi élet” fogalma is magában foglalja a genetikai szülővé válással kapcsolatos döntések tiszteletben tartásának jogát (*Dickson kontra Egyesült Királyság* [GC], § 66). Ennek megfelelően egy pár joga arra, hogy mesterséges megtermékenyítéshez folyamodjon, a 8. cikk hatálya alá esik, a magánélet és a családi élet kifejeződéseként (*S.H. és mások kontra Ausztria*, § 60). Azonban a 8. cikk rendelkezései önmagukban véve nem biztosítják a családalapítás vagy az örökbefogadás jogát (*E.B.kontra Franciaország* [GC]).

ii. Gyermek

307. Az, hogy a szülő és a gyermek kölcsönösen egymás társaságát élvezik, az Egyezmény 8. cikke szerinti értelemben vett „családi élet” alapvető elemét jelenti (lásd többek között: *Kutzner kontra Németország*, § 58; *Monory kontra Románia és Magyarország*, § 70; *Zorica Jovanović kontra Szerbia*, § 68).

308. Ami az anya és gyermeke közötti természetes köteléket illeti, lásd: *Marckx kontra Belgium*, § 31; *Kearns kontra Franciaország*, § 72.

309. A házasságból született gyermek *ipso jure* része az adott kapcsolatnak, így a gyermek megszületésének pillanatától és annak ténye által a „családi életet” jelentő kapocs keletkezik a gyermek és szülei között, amelyet a későbbi események csak kivételes körülmények között tudnak elszakítani (*Ahmut kontra Hollandia*, § 60; *Gül kontra Svájc*, § 32; *Berrehab kontra Hollandia*, § 21; *Hokkanen kontra Finnország*, § 54).

310. A vér szerinti apa és a házasságon kívül született gyermeke esetében a releváns tényezők közé tartozik, hogy együtt él-e az apa és a gyermek, a szülők közötti kapcsolat természete, és az apa érdeklődése a gyermek iránt (*Keegan kontra Írország*, §§ 42-45; *M.B. kontra Egyesült Királyság*, bizottsági döntés; *Nylund kontra Finnország* (dec.); *L. kontra Hollandia*, §§ 37-40; *Chavdarov kontra Bulgária*, § 40).

311. A „családnak” az Egyezmény 8. cikke szerinti fogalma nem korlátozódik a házasságon alapuló kapcsolatokra, és kiterjedhet más tényleges „családi” kötelékekre is, amikor a felek házasságkötés nélkül élnek együtt. A Bíróság emellett úgy találta, hogy a családi élet megteremtésére irányuló szándék kivételesen szintén a 8. cikk hatálya alá eshet, különösen azokban az esetekben, amikor az a tény, hogy a családi élet nem alakult ki teljes körűen, nem róható fel a kérelmezőnek (vö. *Pini és mások kontra Románia*, §§ 143 and 146). Így, ha a körülmények indokolják, a „családi élet” fogalmának ki kell terjednie arra a potenciális kapcsolatra, amely a házasságon kívül született gyermek és a biológiai apa között kialakulhat. Ezekben az ügyekben a releváns tényezők, amelyek megalapozhatják a szoros személyes kötelékek valódi, a gyakorlatban való fennállását, a vér szerinti szülők közötti kapcsolat természete és az apa bizonyítható érdeklődése és elkötelezettsége a gyermek iránt a születését megelőzően és azt követően is (*Nylund kontra Finnország* (dec.); *Nekvedavicius kontra Németország* (dec.); *L. kontra Hollandia*, § 36; *Anayo kontra Németország*, § 57).

312. Általában véve az együttélés nem elengedhetetlen feltétele a családi élet meglétének a szülők és a gyerekek vonatkozásában (*Berrehab kontra Hollandia*, § 21).

313. Ami az örökbefogadott gyermekeket és örökbefogadó szüleiket illeti, lásd: *X. kontra Franciaország*, 1982. október 5-i bizottsági döntés; *X. kontra Belgium és Hollandia*, bizottsági döntés; *Pini és mások kontra Románia*, §§ 139-40 és 143-48. A jogszerű és tényleges örökbefogadás minősülhet „családi életnek” még együttélés, illetve az örökbefogadott gyermek és az örökbefogadó szülők közötti bármilyen tényleges kötelék hiányában is (uo., §§ 143-48; *Topčić-Rosenberg kontra Horvátország*, § 38).

314. A Bíróság elismerheti a tényleges „családi élet” fennállását nevelőszülők és a náluk elhelyezett gyermek esetében is, figyelemmel az általuk együtt töltött időre, a kapcsolatuk

minőségére és a felnőtt által a gyermek életében játszott szerepre (*Moretti és Benedetti kontra Olaszország*, §§ 48-52).

315. A családi életnek nem szakad vége azzal, ha a gyermeket nevelésbe veszik (*Johansen kontra Norvégia*, § 52) vagy ha a szülők elválnak (*Mustafa és Armağan Akin kontra Törökország*, § 19).

316. Az idegenrendészeti ügyekben nem állapítja meg a Bíróság a család fennállását a szülők és felnőtt gyerekeik vonatkozásában, kivéve, ha bizonyítani tudják a szokásos érzelmi köteléken kívüli, további függőségi elemek létét (*Kwakyé-Nti és Dufie kontra Hollandia* (dec.); *Slivenko kontra Lettország* [GC], § 97). Az ilyen érzelmi kötelékek azonban figyelembe vehetőek a „magánélet” körében (uo.). A Bíróság számos, családot még nem alapított fiatal felnőtteket érintő ügyben elfogadta azt, hogy a szüleikkel és más közeli családtagjaikkal fennálló kapcsolat is a „családi élet” fogalma alá esik (*Maslov kontra Ausztria* [GC], § 62).

317. A szülői jogokról való lemondással vagy az örökbefogadás visszavonásával kapcsolatos kérdések olyan ügyekben, amikor a gyermekbántalmazással gyanúsított szülő kapcsán nem tartották tiszteletben az ártatlanság vélelmét, szintén a 8. cikk hatálya alá esnek (*B.B. és F.B. kontra Németország*, §§ 49-52; *Ageyevy kontra Oroszország*).

318. A szülői státuszra tekintettel járó szabadság és a szülőket megillető támogatások kérdésköre az Egyezmény 8. cikkének hatálya alá esik (*Konstantin Markin kontra Oroszország* [GC], § 130).

iii. Párok

319. A „család” 8. cikk szerinti fogalma nem korlátozódik kizárólag a házasságon alapuló kapcsolatokra, és kiterjedhet olyan tényleges „családi kötelékekre”, ahol a felek házasságon kívül élnek együtt (*Johnston és mások kontra Írország*, § 56; és újabban: *Van der Heijden kontra Hollandia* [GC], § 50, azzal kapcsolatban, hogy a kérelmezőt megpróbálták arra kényszeríteni, hogy szolgáltasson bizonyítékot egy büntetőeljárásban a partnere ellen, akivel hosszú ideje együtt élt).

320. Még együttélés hiányában is elégségesek lehetnek a fennálló kötelékek a családnak minősüléshez (*Kroon és mások kontra Hollandia*, § 30).

321. A nemzeti jognak nem megfelelően megkötött házasság nem akadályozza a családi élet léte megállapításának (*Abdulaziz, Cabales és Balkandali kontra Egyesült Királyság*, § 63). A csak egyházi, a nemzeti jog által el nem ismert házasságot kötött pár a „család” a 8. cikk szerinti fogalma alá eshet. Azonban a 8. cikk nem értelmezhető úgy, mint ami azt a kötelezettséget róná az államokra, hogy ismerjék el az egyházi házasságot, például az öröklés joga és az özvegyi nyugdíj kapcsán (*Serife Yiğit kontra Törökország* [GC], §§ 97-98 és 102).

322. Az eljegyzés önmagában nem eredményez családi életet (*Wakefield kontra Egyesült Királyság*, bizottsági döntés).

323. Egy stabil kapcsolatban élő azonos nemű pár a „család” fogalma alá esik, ugyanúgy, ahogy egy különmemű pár (*Schalk és Kopf kontra Ausztria*, §§ 92-94; *P.B. és J.S. kontra Ausztria*, § 30; *X és mások kontra Ausztria* [GC], § 95). A Bíróság úgy foglalt állást továbbá a *Gas és Dubois kontra Franciaország* ügyben a kérelem elfogadhatóságáról szóló döntésében, hogy két, párkapcsolatban lévő nő, akik együtt élnek és élettársi kapcsolatra léptek egymással, valamint az egyikük mesterséges megtermékenyítés útján megfogant gyermeke, akit közösen nevelnek, „családot” alkotnak az Egyezmény 8. cikke szerinti értelemben.

324. Az azonos nemű pár élettársi kapcsolatuk bejegyzését kérelmező tagjai szintén a „család” fogalma alá esnek (*Vallianatos és mások kontra Görögország* [GC], §§ 73-74).

iv. Egyéb kapcsolatok

325. A családi élet fennállhat testvérek (*Moustaquim kontra Belgium*, § 36; *Mustafa és Armağan Akın kontra Törökország*, § 19), illetve nagynénik/nagybácsik és unokahúgok/unokaöcsök vonatkozásában is (*Boyle kontra Egyesült Királyság*, §§ 41-47). Azonban a hagyományos megközelítés az, hogy a „család” szintjét el nem érő közeli kapcsolatok általában a „magánélet” fogalma alá esnek (*Znamenskaya kontra Oroszország*, § 27 és az abban foglalt hivatkozások).

326. Ami a gyermek és a közeli rokonai, így a nagyszülők és az unokák közötti kötelekeket illeti (mivel ezek a rokonok jelentős szerepet játszhatnak a család életében), lásd: *Price kontra Egyesült Királyság*, bizottsági döntés; és *Bronda kontra Olaszország*, § 51.

327. A fogvatartottak családi élethez való joga tiszteletben tartásának elengedhetetlen eleme, hogy a büntetés-végrehajtás segítse a fogvatartottat a szűk családjával való kapcsolat fenntartásában (*Messina kontra Olaszország (no. 2)*, § 61; *Piechowicz kontra Lengyelország*, § 212). A más fogvatartottakkal és a családtagokkal való kapcsolatnak a büntetés-végrehajtási szabályok alapján való korlátozását a Bíróság „beavatkozásnak” tekinti az Egyezmény 8. cikke által védett jogokba (*Van der Ven kontra Hollandia*, § 69). A fogvatartottaknak az otthonuktól több ezer kilométerre található büntetőkolóniákra való fogvatartása sérti a 8. cikket (*Khodorkovskiy és Lebedev kontra Oroszország*).

v. Anyagi érdekek

328. A „családi élet” fogalma nem csupán a társadalmi, erkölcsi vagy kulturális kapcsolatokat foglalja magában, hanem az anyagi jellegű érdekeket is, amit többek között a tartási kötelezettség mutat, illetve az a pozíció, amelyet a szerződő államok többségének nemzeti jogrendszerében a kötelesrész intézménye (franciául: „*réserve héréditaire*”) elfoglal. A Bíróság így elfogadta, hogy a gyermekek és a szüleik, illetve az unokák és a nagyszülők közötti öröklés joga olyan szorosan kapcsolódik a családi élethez, hogy a 8. cikk hatálya alá tartozik (*Marckx kontra Belgium*, § 52; *Pla és Puncernau kontra Andorra*, § 26). A 8. cikk azonban nem kívánja meg, hogy egy gyermeknek joga kell legyen arra, hogy öröklési célból egy elhunyt személy örököseként ismerjék el (*Haas kontra Hollandia*, § 43).

329. A Bíróság úgy foglalt állást, hogy a családi juttatások biztosítása lehetővé teszi az államok számára, hogy „kifejezzék” az Egyezmény 8. cikke szerinti „családi élet iránti tiszteletüket”, ezért e juttatások a 8. cikk hatálya alá esnek (*Fawsie kontra Görögország*, § 28).

330. A „családi élet” fogalma nem alkalmazható a harmadik félnek a kérelmező menyasszonyának halála után benyújtott kártérítési igényre (*Hofmann kontra Németország* (dec.)).

4. A „lakás” és a „levelezés” fogalma

8. cikk – Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy ... lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

a. A 8. cikk hatálya

331. Bár a 8. cikk a személyi autonómia négy területének – magánélet, családi élet, lakás és levelezés – védelmét célozza, ezek nem zárják ki egymást kölcsönösen, és egy intézkedés beavatkozást jelenthet egyszerre a magán- és a családi életbe, illetve a lakás és a levelezés tiszteletben tartásához való jogba (*Mentes és mások kontra Törökország*, § 73; *Klass és mások kontra Németország*, § 41; *López Ostra kontra Spanyolország*, § 51; *Margareta és Roger Andersson kontra Svédország*, § 72).

b. A „lakás” fogalmának kiterjedése

332. A „lakás” autonóm fogalom, és így az, hogy egy adott lakóhely „lakásnak” minősül-e a 8. cikk 1. bekezdése értelmében, a ténybeli körülményeken fog múlni, különösen az adott hellyel fennálló elégséges és folyamatos kapcsolat meglétén (*Prokopovich kontra Oroszország*, § 36; *Gillow kontra Egyesült Királyság*, § 46; *McKay-Kopecka kontra Lengyelország* (dec.)). Ráadásul a „home” kifejezést a 8. cikk angol szövegében nem szabad szűken értelmezni, tekintve, hogy francia megfelelőjének („domicile”) tágabb konnotációja van (*Niemietz kontra Németország*, § 30). Ez a fogalom

- lefedi a másik személy tulajdonában álló ház birtokbavételét, ha azt az érintett jelentős hosszúságú időszakokra, évente megteszi (*Mentes és mások kontra Törökország*, § 73). A kérelmezőnek nem kell a lakás tulajdonosának lennie a 8. cikk alkalmazhatóságához.
- A lakás fogalma nem korlátozódik a jogszerűen létesített lakóhelyekre (*Buckley kontra Egyesült Királyság*, § 54), és azon személy is felhívhatja, aki egy olyan lakásban lakik, amit egy másik ott lakó bérel (*Prokopovich kontra Oroszország*, § 36);
- vonatkozhat a szociális bérlakásra, amelyben a kérelmező annak ellenére lakik, hogy arra a nemzeti jog szerint joga már nem lenne (*McCann kontra Egyesült Királyság*, § 46), vagy egy lakás 39 éven át történő jogalap nélkül való használatára (*Brežec kontra Horvátország*);
- nem korlátozódik a tradicionális lakóhelyekre, így például kiterjed a lakókocsokra vagy más, nem rögzített lakóhelyekre is (*Buckley kontra Egyesült Királyság*, § 54; *Chapman kontra Egyesült Királyság* [GC], §§ 71-74), beleértve a földterületet elfoglaló faházakat és bungalókat, tekintet nélkül arra, hogy a hazai jog szerint a terület beépítése jogszerű volt-e (*Winterstein és mások kontra Franciaország*, § 141; *Yordanova és mások kontra Bulgária*, § 103);
- kiterjedhet a másodlagosan használt lakásokra vagy nyaralókra (*Demades kontra Törökország*, §§ 32-34);
- vonatkozhat üzlethelyiségekre is, egy adott személy irodája és magánlakása, illetve a magán- és üzleti tevékenységei közötti világos határvonal hiányában (*Niemietz kontra Németország*, §§ 29-31);
- vonatkozik a gazdasági társaság bejelentett székhelyére, fióktelepeire vagy más üzlethelyiségeire (*Société Colas Est és mások kontra Franciaország*, § 41), és a magánszemély által tulajdonolt és vezetett korlátolt felelősségű társaság üzlethelyiségeire (*Buck kontra Németország*, § 32);
- nem terjed ki arra a szándékra, hogy valaki egy földterületen házat akar építeni magának, vagy arra a tényre, hogy valakit a gyökerei egy adott területhez kötnek (*Loizidou kontra Törökország*, § 66);
- nem vonatkozik a tömbház társtulajdonosai által közösen tulajdonolt és eseti használatra tervezett mosókonyhára (*Chelu kontra Románia*, § 45), egy művész öltözőjére (*Hartung kontra Franciaország* (dec.)), vagy arra a földre, amin a tulajdonosai valamilyen sportot

űznek vagy engedélyeznek (például vadászatot: *Friend és mások kontra Egyesült Királyság* (dec.), § 45), illetve az ipari épületekre és létesítményekre (például a kizárólag üzleti célokra használt malomra, sütödére és raktárra: *Khamidov kontra Oroszország*, § 131).

333. Azonban ha egy olyan ingatlanra hivatkozik a kérelmező „lakásként”, ahol soha vagy majdnem soha nem lakott, vagy ahol számottevő ideje nem tartózkodott, előfordulhat, hogy az adott ingatlanhoz való kapocs már annyira meggyengült, hogy emiatt nem merül fel a 8. cikk sérelme, vagy külön sérelem a 8. cikkel összefüggésben (lásd például: *Andreou Papi kontra Törökország*, § 54). Egy ilyen ingatlan megöröklésének lehetősége nem teremt kellően konkrét kapcsolatot az ingatlannal ahhoz, hogy azt „lakásként” lehessen kezelni (*Demopoulos és mások kontra Törökország* (dec.) [GC], §§ 136-37).

334. Miközben jelentős átfedés lehet a „lakás” fogalma és a „javaknak” az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke szerinti fogalma között, a „lakás” létének nem feltétele az ingatlanra vonatkozó tulajdonjog vagy az abban való érdekelttség fennállása (*Surugiu kontra Románia*, § 63). Egy egyénnek lehet tulajdonjoga egy épület vagy egy földterület felett az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke értelmében anélkül, hogy elégséges kapcsolat fűzze hozzá ahhoz, hogy az a 8. cikkértelmében véve „lakásnak” minősüljön (*Khamidov kontra Oroszország*, § 128).

c. A „lakás” fogalma kapcsán felmerülő helyzetek

335. A lakás tiszteletben tartásához való jogba történő lehetséges beavatkozások a következőket foglalják magukban:

- a lakás szándékos lerombolása (*Selçuk és Asker kontra Törökország*, § 86);
- annak megtagadása, hogy a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek visszatérhessenek az otthonaikba (*Ciprus kontra Törökország* [GC], §§ 165-77);
- kilakoltatás (*Orlić kontra Horvátország*, § 56 és az abban foglalt hivatkozások), beleértve a még végre nem hajtott, kilakoltatásról szóló döntést is (*Gladysheva kontra Oroszország*, § 91);
- házkutatások (*Murray kontra Egyesült Királyság*, § 88; *Chappell kontra Egyesült Királyság*, §§ 50-51; *Funke kontra Franciaország*, § 48) és a rendőrség más célból való belépése a lakásba (*Evcen kontra Hollandia*, bizottsági döntés; *Kanthak kontra Németország*, bizottsági döntés); a rendőrséggel való együttműködés nem zárja ki, hogy „beavatkozás” történjen (*Saint-Paul Luxembourg S.A. kontra Luxemburg*, § 38); az a tény, hogy a házkutatás alapjául szolgáló bűncselekményt egy harmadik személy követte el, lényegtelen (*Buck kontra Németország*);
- az engedélyezéssel kapcsolatos döntések (*Buckley kontra Egyesült Királyság*, § 60) és a kisajátítási döntések (*Howard kontra Egyesült Királyság*, bizottsági döntés);
- a gazdasági társaságok azon kötelezettsége, hogy beengedjék a területükre az adóellenőröket annak érdekében, hogy a szervereiken tárolt adatokról másolatot készítsenek (*Bernh Larsen Holding AS és mások Norvégia*, § 106).

336. A 8. cikk szintén alkalmazható a lakásra közvetlen hatással bíró, súlyos környezetszennyezésre (*López Ostra kontra Spanyolország*, § 51; *Powell és Rayner kontra Egyesült Királyság*, § 40; *Fadeyeva kontra Oroszország*, §§ 68-69; *Deés kontra Magyarország*, §§ 21-24). Ez lehet zaj, szag vagy a szennyezés egyéb formája, amelynek negatív hatása lehetetlenné teszi a lakás élvezetét (példáért lásd: *Moreno Gómez kontra Spanyolország*, § 53; *Martínez Martínez és Pino Manzano kontra Spanyolország*, §§ 41 és 45)

– szemben a környezet állapotának általános romlásával és a modern társadalommal járó kellemetlenségekkel. Az elszenvedett kellemetlenségnek ezért el kell érnie a súlyosság bizonyos szintjét (*Leon és Agnieszka Kania kontra Lengyelország*, § 100). A jogba való beavatkozás mind magánjogi, mind közjogi jogalanyok részéről történhet.

A 8. cikk olyan veszélyekre is alkalmazható, amelyek még nem valósultak meg, de amelyeknek közvetlen hatása lenne a lakásra (*Hardy és Maile kontra Egyesült Királyság*, §§ 190-92).

337. Egyes, a lakás élvezetével kapcsolatos kérdéseket azonban az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke szerint kell vizsgálni. Ezek közé tartozhatnak

- a rendes kisajátítási eljárások (*Mehmet Salih és Abdülsamet Çakmak kontra Törökország*, § 22; *Mutlu kontra Törökország*, § 23); és
- a bérbeadás bizonyos aspektusai, mint a bérleti díj mértéke (*Langborger kontra Svédország*, § 39).

338. Hasonlóképpen, egyes, a 8. cikk sérelmét megvalósító intézkedések nem feltétlenül vezetnek az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke sérelmének megállapításához (*Surugiu kontra Románia*), és fordítva (*Öneryildiz kontra Törökország* [GC], § 160).

339. A veszélyes tevékenységek kapcsán az Egyezmény 2. cikke szintén alkalmazható lehet (uo.; *Kolyadenko és mások kontra Oroszország*, §§ 212-213 és 216).

340. A lakás tiszteletben tartása magában foglalhatja intézkedések meghozatalát az állami szervek által (tevéleges kötelezettség) e jog biztosítására még az egyének közötti kapcsolatok vonatkozásában is, mint például a lakásba való belépésük vagy a lakás tiszteletben tartásához való jogba a szomszédi viszonytal szokatlanul együtt járó kellemetlenségeken túlmutató beavatkozásuk megakadályozása (*Surugiu kontra Románia*, § 59 és az abban foglalt hivatkozások; *Novoseletskiy kontra Ukrajna* § 68).

Azonban ez a kötelezettség nem róhat lehetetlen vagy aránytalan terhet a nemzeti hatóságokra (uo. § 70).

341. Az államoknak, különösen a veszélyes tevékenységekkel összefüggésben, kötelességük olyan szabályok megalkotása, amelyek a kérdéses tevékenység egyedi jellegzetességeihez igazodnak, különös tekintettel a potenciális veszély szintjére. Az ilyen szabályoknak biztosítaniuk kell azoknak az állampolgároknak a hatékony védelmét, akiknek az élete veszélyben lehet (*Di Sarno és mások kontra Olaszország*, § 106). Az a tény, hogy az állami szolgáltatások irányítására magánjogi jogalanyokat hatalmaztak fel, nem menti fel az államot a gondossági kötelezettsége alól (uo.).

342. Az államnak észszerű és megfelelő intézkedéseket kell tennie a lakás tiszteletben tartásához való jog védelme érdekében. A Bíróság ezzel kapcsolatban az alábbiakat kritizálta:

- az állam több hónapon keresztül képtelen volt arra, hogy biztosítsa a szemétyűjtési és szemétszállítási szolgáltatások megfelelő működését (uo.);
- a megfelelő hatóságok gondatlanul jártak el, amennyiben elmulasztották biztosítani, hogy egy víztározó alatti területen található lakások védve legyenek az áradástól (*Kolyadenko és mások kontra Oroszország*, § 216).

A 8. cikkből fakadó eljárási kötelezettségek azt is megkívánják, hogy a köznek lehetséges legyen hozzáférni azon információkhoz, amelyek az egyéneket képessé teszik arra, hogy felmérjék a veszélyt, amelynek ki vannak téve (*Giacomelli kontra Olaszország*, § 83).

d. A „levelezés” fogalmának kiterjedése

343. Az adott személy „levelezésének” tiszteletben tartásához való jog a 8. cikk 1. bekezdése szerinti értelemben a privát kommunikáció bizalmosságának védelmét célozza a következő területeken:

- egyének közötti, magán vagy szakmai természetű levelezés (*Niemietz kontra Németország*, § 32 *in fine*), még akkor is, ha a küldő vagy a feladó fogvatartott (*Silver és mások kontra Egyesült Királyság*, § 84; *Mehmet Nuri Özen és mások kontra Törökország*, § 41), beleértve a vámhatóságok által lefoglalt csomagokat is (*X. kontra Egyesült Királyság*, 1978. október 12-i bizottsági döntés);
- telefonbeszélgetések (*Klass és mások kontra Németország*, §§ 21 és 41; *Malone kontra Egyesült Királyság*, § 64; *Margareta és Roger Andersson kontra Svédország*, § 72), magánterületről vagy üzlethelyiségből bonyolítva (*Halford kontra Egyesült Királyság*, §§ 44-46; *Copland kontra Egyesült Királyság*, § 41), beleértve az azokhoz kapcsolódó információkat is, mint az idejük, a tartamuk és a hívott számok (*P.G. és J.H. kontra Egyesült Királyság*, § 42);
- személyi hívón keresztül küldött üzenetek (*Taylor-Sabori kontra Egyesült Királyság*);
- az elektronikus kommunikáció régebbi formái, mint a telex (*Christie kontra Egyesült Királyság*, bizottsági döntés);
- elektronikus üzenetek (e-mailek) és a személyes célokra történő internethasználat, akkor is, ha ez a munkahelyen történik (*Copland kontra Egyesült Királyság*, §§ 41-42); valamint e-mailek küldése egy fogvatartottnak a büntetés-végrehajtási intézet postafiókján keresztül (*Helander kontra Finnország* (dec.), § 48);
- magán rádióadás (*X. és Y. kontra Belgium*, bizottsági döntés), kivéve, ha a hullámhossza nyilvános, és így mások által fogható (*B.C. kontra Svájc*, bizottsági döntés);
- üzleti tevékenység végzése során elfogott vagy üzlethelyiségben elfogott levelezés (*Kopp kontra Svájc*, § 50; *Halford kontra Egyesült Királyság*, §§ 44-46);
- egy ügyvédi irodában végzett házkutatás során lefoglalt elektronikus adatok (*Wieser és Bicos Beteiligung GmbH kontra Ausztria*, § 45);
- egy gazdasági társaság szerverén található elektronikus adatok (*Bernh Larsen Holding AS és mások kontra Norvégia*, § 106).

344. A levelezés tartalma nem releváns a beavatkozás megtörténtének kérdése szempontjából (*A. kontra Franciaország*, §§ 35-37; *Frérot kontra Franciaország*, § 54).

345. Nem érvényesül semmilyen *de minimis* elv a beavatkozás megtörténte kapcsán: egy levél felnyitása már elegendő (*Narinen kontra Finnország*, § 32; *Idalov kontra Oroszország* [GC], § 197).

346. Eddig a Bíróság a következő tevőleges állami kötelezettségeket állapította meg kifejezetten a levelezéssel kapcsolatban:

- kötelezettség a magánbeszélgetések nyilvánosságra hozatalának megelőzésére (*Craxi kontra Olaszország (no. 2)*, §§ 68-76);
- kötelezettség a fogvatartottak segítésére a levélírás kapcsán, a szükséges eszközök biztosítása útján (*Cotlet kontra Románia*, §§ 60-65; *Gagiu kontra Románia*, § 91);
- kötelezettség annak az alkotmánybíróági döntésnek a végrehajtására, amely elrendelte egy ügyvéd és az ügyfele közötti telefonbeszélgetések felvételét tartalmazó hangkazetták megsemmisítését (*Chadimová kontra Csehország*, § 146).

e. Példák a beavatkozásra

347. A levelezés tiszteletben tartásához való jogba történő beavatkozás az alábbi, állami szerveknek tulajdonítható cselekményeket foglalhatja magában:

- a levelezés szűrése (*Campbell kontra Egyesült Királyság*, § 33);
- személyes és üzleti jellegű beszélgetések különböző eszközökkel való elfogása és rögzítése (*Amann kontra Svájc* [GC], § 45); például a telefonbeszélgetés lehallgatása (*Malone kontra Egyesült Királyság*, § 64), akkor is, ha egy harmadik fél telefonvonalán történik (*Lambert kontra Franciaország*, § 21);
- a telefon-, e-mail- és internethasználattal kapcsolatban elfogott adat tárolása (*Copland kontra Egyesült Királyság*, § 44). Az a pusztán tény, hogy ezek az adatok jogszerűen megszerezhetők – például a telefonszámlákból kinyerhetők –, nem akadályozza a „beavatkozás” megállapításának. Az a tény, hogy a megszerzett információt nem közölték harmadik személlyel, illetve nem használták fel az érintett személy ellen semmilyen fegyelmi vagy más eljárásban, ebből a szempontból szintén lényegtelen (uo., § 43);
- levél továbbítása egy harmadik félnek (*Luordo kontra Olaszország*, § 94);
- elektronikus fájlok lemásolása, beleértve a gazdasági társaságok fájljait is (*Bernh Larsen Holding AS és mások kontra Norvégia*, § 106);
- egy fogvatartott és a hozzátartozói között a büntetés-végrehajtási intézet látogatóhelyiségében lefolytatott beszélgetések szisztematikus rögzítése a büntetés-végrehajtási intézet által (*Wisse kontra Franciaország*, § 29);
- annak megtagadása a büntetés-végrehajtási intézet részéről, hogy egy fogvatartott levelét a címzettnek továbbítsa (*Mehmet Nuri Özen és mások kontra Törökország*, § 42);
- bizonyos esetekben a titkos megfigyelés (*Kennedy kontra Egyesült Királyság*, §§ 122-24 és az abban foglalt hivatkozások).

348. A hatóságok „nélkülözhetetlen hozzájárulása” egy magánszemély által készített felvételhez kimeríti a „hatóság általi” beavatkozás fogalmát (*Van Vondel kontra Hollandia*, § 49).

349. A kifogásolt helyzet mind a levelezés tiszteletben tartása, mind a 8. cikk által védett egyéb területek érintettségének okán eshet a 8. cikk 1. bekezdésének hatálya alá (például: *Chadimová kontra Csehország*, § 143 és az abban foglalt hivatkozások).

5. A „tulajdon”, illetve a „javak” fogalma

1. kiegészítő jegyzőkönyv, 1. cikk – A tulajdon védelme

„1. Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. ...”

a. A védett tulajdon/javak

350. Egy kérelmező csak annyiban hivatkozhat az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének sérelmére, amennyiben a kifogásolt döntések az e cikk értelmében vett „tulajdonához/javaihoz” kapcsolódnak. A tulajdon lehet „meglévő tulajdon” vagy olyan vagyon, beleértve a követeléseket is, amellyel kapcsolatban a kérelmező alappal állíthatja,

hogy legalábbis „jogos várománya” van arra nézve, hogy tulajdonjogát hatékonyan gyakorolni tudja majd (*J.A. Pye (Oxford) Ltd és J.A. Pye (Oxford) Land Ltd kontra Egyesült Királyság* [GC], § 61; *Maltzan és mások kontra Németország* (dec.) [GC], § 74 (c); *Kopecký kontra Szlovákia* [GC], § 35 (c)).

A „váromány” akkor „jogos”, ha jogszabályi rendelkezésen alapul, vagy a szóban forgó tulajdoni érdekeltségre kihatással levő jogi aktuson (*Saghinadze és mások kontra Grúzia*, § 103).

b. Autonóm jelentés

351. A „javak” fogalmának az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke szerinti autonóm jelentése van, amely nem korlátozódik a fizikai jóságok birtoklására és független a hazai jog szerinti formális besorolástól: bizonyos egyéb, vagyont alkotó jogok és érdekeltségek szintén tekinthetők „tulajdoni jogoknak”, és így „tulajdonnak/javaknak” e cikk alkalmazásában. Azt a kérdést kell minden esetben megvizsgálni, hogy az ügy körülményei összességükben véve olyan anyagi érdekeltséggel ruházták-e fel a kérelmezőt, amit az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke védelemben részesít (*Depalle kontra Franciaország* [GC], § 62; *Anheuser-Busch Inc. kontra Portugália* [GC], § 63; *Öneryildiz kontra Törökország* [GC], § 124; *Broniowski kontra Lengyelország* [GC], § 129; *Beyeler kontra Olaszország* [GC], § 100; *Iatridis kontra Görögország* [GC], § 54; *Fabris kontra Franciaország* [GC], § 51; *Centro Europa 7 S.r.l. és Di Stefano kontra Olaszország* [GC], § 171).

A nem fizikai vagyontárgyak kapcsán a Bíróság különösen azt veszi figyelembe, hogy az adott jogi helyzetből következnek-e pénzügyi jogok és érdekeltségek, és így annak van-e gazdasági értéke (*Paeffgen GmbH kontra Németország* (dec.)).

c. Meglévő tulajdon

352. Az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke csak az érintett személy meglévő tulajdonára vonatkozik (*Marckx kontra Belgium*, § 50; *Anheuser-Busch Inc. kontra Portugália* [GC], § 64). Nem biztosítja a jogot tulajdon megszerzésére (*Slivenko és mások kontra Lettorság* (dec.) [GC], § 121; *Kopecký kontra Szlovákia* [GC], § 35 (b)).

353. Aki azt sérelmezi, hogy megsértették a tulajdonhoz való jogát, annak először azt kell igazolnia, hogy a tulajdonhoz való jog fennállt (*Pištorová kontra Csehország*, § 38; *Des Fours Walderode kontra Csehország* (dec.); *Zhigalev kontra Oroszország*, § 131).

354. Amikor vitatott, hogy a kérelmező olyan tulajdoni érdekeltséggel rendelkezik-e, amely az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke szerint védendő, a Bíróságnak meg kell határoznia a kérelmező jogi helyzetét (*J.A. Pye (Oxford) Ltd és J.A. Pye (Oxford) Land Ltd kontra Egyesült Királyság* [GC], § 61).

d. Követelések és tartozások

355. Abban az esetben, ha a tulajdonosi érdekeltség követelés-jellegű, csak akkor tekinthető „vagyonnak”, ha megfelelő alapja van a nemzeti jogban, így például amikor a hazai bíróságok esetjoga egyértelműen megalapozza azt (*Plechanow kontra Lengyelország*, § 83; *Vilho Eskelinen és mások kontra Finnország* [GC], § 94; *Anheuser-Busch Inc. kontra Portugália* [GC], § 65; *Kopecký kontra Szlovákia* [GC], § 52; *Draon kontra Franciaország* [GC], § 68).

356. A bírói ítélet által megállapított tartozás, amely kellően körül van írva ahhoz, hogy végrehajtható legyen, „tulajdonnak” minősül (*Stran Greek Refineries és Stratis Andreadis kontra Görögország*, § 59; *Burdov kontra Oroszország*, § 40; *Kotov kontra Oroszország* [GC], § 90).

357. A Bíróság esetjoga nem tekint a „valódi jogvita” vagy az „állítható igény” fennállására úgy, mint az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. bekezdése által védett „jogos váromány” fennállása megállapításának feltételére (*Kopecký kontra Szlovákia* [GC], § 52; *Vilho Eskelinen és mások kontra Finnország* [GC], § 94).

358. Nem állítható a jogos váromány fennállása, ha vitatott a hazai jog helyes értelmezése és alkalmazása, és a kérelmező beadványait a nemzeti bíróságok később elutasítják (*Anheuser-Busch Inc. kontra Portugália* [GC], § 65; *Kopecký kontra Szlovákia* [GC], § 50; *Centro Europa 7 S.r.l. és Di Stefano kontra Olaszország* [GC], § 173).

359. A „tulajdon/javak” fogalma kiterjeszthető egy adott juttatásra, amelytől az érintett személyek a juttatásra való jogosultság egy diszkriminatív feltétele miatt esnek el (a férfiak és nők közötti különbségtételről egy járulék fizetésétől független jóléti juttatásra való igény kapcsán lásd: *Stec és mások kontra Egyesült Királyság* (dec.) [GC], § 55; az állampolgárság alapján való különbségtételről az öregségi nyugdíjban részesülők között lásd: *Andrejeva kontra Lettország* [GC], § 79; a törvénytelen gyermekektől megtagadott öröklési jogról lásd: *Fabris kontra Franciaország* [GC], § 50).

e. Vagyontárgyak visszaszolgáltatása

360. Az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. bekezdése nem értelmezhető úgy, mint ami azt az általános kötelezettséget rója a szerződő államokra, hogy szolgáltatassanak vissza minden olyan vagyontárgyat, amely az Egyezmény ratifikálása előtt rájuk szállt. Az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. bekezdése szintén nem szab semmilyen korlátot a szerződő államok azon szabadságának, hogy meghatározzák a vagyontárgyak visszaszolgáltatásának terjedelmét, és rögzítsék azokat a feltételeket, amelyek fennállásának esetében beleegyeznek a korábbi tulajdonosok tulajdonosi jogainak visszaállításába.

361. Így különösen: a szerződő államoknak széles mérlegelési szabadságuk van a korábbi tulajdonosok egyes kategóriáinak a visszaszolgáltatásra való jogosultságból történő kizárása tekintetében. Amikor a tulajdonosok egyes kategóriáit ilyen módon zárják ki, a visszaszolgáltatás iránti igényük nem szolgálhat az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. bekezdése szerinti védelmet felhívó „jogos váromány” alapjául.

362. Másfelől ha egy szerződő állam, amely ratifikálta az Egyezményt és az 1. kiegészítő jegyzőkönyvet, olyan jogszabályt alkot, amely előírja az előző rezsim alatt elkobzott vagyontárgyak teljes vagy részleges visszaszolgáltatását, ez a jogszabály tekinthető úgy, mint amely egy új, az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. bekezdése által védett tulajdonjogot keletkeztet a visszaszolgáltatási feltételeknek megfelelő személyek számára. Ugyanez érvényes a ratifikáció előtt alkotott jogszabály által a visszaszolgáltatás és a kártérítés érdekében előírt intézkedések kapcsán, amennyiben a jogszabály azt követően is hatályban marad, hogy a szerződő állam ratifikálta az 1. kiegészítő jegyzőkönyvet (*Maltzan és mások kontra Németország* (dec.) [GC], § 74 (d); *Kopecký kontra Szlovákia* [GC], § 35 (d)).

363. Az olyan tulajdonjog elismerésére való remény, amelynek hatékony gyakorlása lehetetlen volt, nem tekinthető „tulajdonnak” az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. bekezdése szerinti értelemben, ahogy az a feltételes igény sem, amely az adott feltétel teljesítésének hiányában nyugszik (*Malhous kontra Csehország* (dec.) [GC]; *Kopecký kontra Szlovákia* [GC], § 35 (c)).

364. Az a meggyőződés, hogy egy hatályban levő jogszabály a kérelmező javára változik majd meg, nem tekinthető az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. bekezdése szempontjából a jogos váromány egy formájának. Különbség van a visszaszolgáltatás reménye (akármilyen érthető is ez a remény) és a jogos váromány között, amelynek a pusztá reménynél konkrétabbnak kell lennie, és egy jogszabályi rendelkezésen vagy egy bírói döntéshez hasonló jogi aktuson kell alapulnia (*Gratzinger és Gratzingerova kontra Csehország* (dec.) [GC], § 73; *Maltzan és mások kontra Németország* (dec.) [GC], § 112).

f. Jövőbeli bevétel

365. A jövőbeli bevétel csak abban az esetben jelent „tulajdont”, ha azt megkeresték vagy kikényszeríthető követelés áll fenn rá (*Jan Edgar (Liverpool) Ltd kontra Egyesült Királyság* (dec.); *Wendenburg és mások kontra Németország* (dec.); *Levänen és mások kontra Finnország* (dec.); *Anheuser-Busch Inc. kontra Portugália* [GC], § 64; *N.K.M. kontra Magyarország*, § 36).

g. Ügyfélkör

366. Az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének alkalmazhatósága kiterjed a praxisra és az ügyfélkörre, mivel ezek olyan, meghatározott értékkel bíró dolgok, amelyek sok tekintetben személyhez fűződő jog jellegűek, és így vagyonnak, vagyis az 1. cikk első mondata szerinti értelemben vett tulajdonnak minősülnek (*Lederer kontra Németország* (dec.); *Buzescu kontra Románia*, § 81; *Wendenburg és mások kontra Németország* (dec.); *Olbertz kontra Németország* (dec.); *Döring kontra Németország* (dec.); *Van Marle és mások kontra Hollandia*, § 41).

h. Üzleti tevékenység folytatására jogosító engedélyek

367. Az iparüzési engedély tulajdonnak minősül, visszavonása beavatkozás az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke által biztosított jogba (*Megadat.com SRL kontra Moldova*, §§ 62-63; *Bimer S.A. kontra Moldova*, § 49; *Rosenzweig és Bonded Warehouses Ltd kontra Lengyelország*, § 49; *Capital Bank AD kontra Bulgária*, § 130; *Tre Traktörer Aktiebolag kontra Svédország*, § 53).

368. Az engedéllyel való éléshez kapcsolódó érdekeltség tulajdoni érdekeltséget jelent, amely felhívja az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke által biztosított védelmet, a műsorszórási frekvenciák kiosztásának elmaradása pedig megfosztja az engedélyt a lényegétől (*Centro Europa 7 S.r.l. és Di Stefano kontra Olaszország* [GC], §§ 177-78).

i. Infláció

369. Az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke nem ró olyan általános kötelezettséget az államokra, amely szerint meg kellene őrizniük a pénzügyintézeteknél elhelyezett összegek vásárlóértékét a megtakarítások szisztematikus indexálása útján (*Rudzińska kontra Lengyelország* (dec.); *Gayduk és mások kontra Ukrajna* (dec.); *Ryabykh kontra Oroszország*, § 63). Ugyanez vonatkozik *a fortiori* a más, nem pénzügyi intézményeknél elhelyezett összegekre is (*Flores Cardoso kontra Portugália*, §§ 54-55).

Az 1. cikk arra sem kötelezi az államokat, hogy megőrizzék a követelések értékét vagy az inflációval kompatibilis kamatot alkalmazzanak a magánjogi követelések kapcsán (*Todorov kontra Bulgária* (dec.)).

j. Szellemi tulajdon

370. Az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke a szellemi tulajdonra mint olyanra is vonatkozik (*Anheuser-Busch Inc. kontra Portugália* [GC], § 72).

371. A cikk alkalmazandó a védjegy bejegyzésére vonatkozó kérelemre (uo., § 78).

k. Társasági részesedések

372. A gazdasági értékkel bíró társasági részesedés tulajdonnak tekinthető (*Olczak kontra Lengyelország* (dec.), § 60; *Sovtransavto Holding kontra Ukrajna*, § 91).

I. Társadalombiztosítási ellátások

373. Az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének alkalmazhatósága vonatkozásában nincs ok a különbségtételre a járulékalapú és a nem járulékalapú ellátások között.

374. Ugyan az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke nem foglalja magában a jogot a társadalombiztosítási ellátásban való részesülésre, ha azonban egy szerződő államban olyan jogszabály van hatályban, amely az ellátás fizetését jóléti juttatásként előírja – akár a járulékok előzetes megfizetésétől függően vagy attól függetlenül –, azt a jogszabályt olyannak kell tekinteni, mint amely az abban foglalt követelményeket teljesítő személyek számára az 1. kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének hatálya alá eső tulajdonosi érdekeltséget keletkeztet (*Stec és mások kontra Egyesült Királyság* (dec.) [GC], §§ 53-55; *Andrejeva kontra Lettország* [GC], § 77; *Moskal kontra Lengyelország*, § 38).

III. ELFOGADHATATLANSÁG ÉRDEMI KÉRDÉSEK ALAPJÁN

A. Nyilvánvaló alaptalanság

35. cikk 3. bekezdés (a) pont – Az elfogadhatóság feltételei

“3. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítja, amennyiben úgy találja, hogy

(a) a kérelem ... nyilvánvalóan alaptalan ...”

1. Általános bevezetés

375. Még azokban az esetekben is, amikor a kérelem összeegyeztethető az Egyezményvel és az összes formai elfogadhatósági feltételnek megfelel, a Bíróság elfogadhatatlannak nyilváníthatja az érdemi vizsgálat körébe tartozó érvek alapján. Messze a leggyakoribb ilyen ok, hogy a kérelem nyilvánvalóan alaptalan. Igaz, hogy a 35. cikk 3. bekezdés (a) pontjában szereplő „nyilvánvalóan” kifejezés zavart okozhat: ha szó szerint vesszük, értelmezhető úgy, hogy egy kérelem ezen az alapon csak akkor nyilvánítható elfogadhatatlannak, ha azonnal nyilvánvaló az átlagos olvasó számára, hogy túlzó és minden alapot nélkülöző. Mindazonáltal, az Egyezmény intézményei (azaz a Bíróság és – 1998. november 1-je előtt– az Emberi Jogok Európai Bizottsága) letisztult és bőséges esetjogából világos, hogy ezt a kifejezést tágabban kell értelmezni az ügy végkimenetele szempontjából. Valójában bármelyik kérelmet „nyilvánvalóan alaptalannak” lehet nyilvánítani, ha érdemének előzetes vizsgálata nem tár fel semmilyen, az Egyezményben foglalt jog megsértésére utaló jelet, ami azzal az eredménnyel jár, hogy már az eljárás kezdetekor elfogadhatatlanná lehet nyilvánítani az ügy érdemének további formális vizsgálata nélkül (ami viszont alapesetben ítéleti formát igényelne).

376. Az a tény, hogy a Bíróság annak érdekében, hogy eldönthesse, nyilvánvalóan alaptalan-e a kérelem, néha arra kényszerül, hogy a feleket észrevételek megtételére hívja fel, illetve hosszadalmas és részletes indokolásba bocsátkozzon a döntés meghozatalakor, semmit nem változtat a kérelem „nyilvánvalóan” alaptalan jellegén (*Mentzen kontra Lettország* (dec.)).

377. A nyilvánvalóan alaptalan kérelmek többségét *de plano* egyesbíró vagy háromtagú tanács nyilvánítja elfogadhatatlanná (az Egyezmény 27. és 28. cikkei). Mindazonáltal, néhány ilyen kérelmet a Kamara vagy akár – különleges esetben – a Nagykamara vizsgál meg (*Gratzinger és Gratzingerova kontra Csehország* (dec.) [GC]; *Demopoulos és mások kontra Törökország* (dec.) [GC]).

378. A „nyilvánvalóan alaptalan” kifejezés vonatkozhat a kérelem egészére vagy egy kifejezett panaszra az ügy tágabb összefüggéseiben belül. Így bizonyos esetekben a kérelem egyes részei elutasíthatók, mint „negyedfokú” jellegű panaszok, míg a fennmaradó rész elfogadhatóvá nyilvánítható és akár az Egyezmény megsértésének megállapítására is vezethet. Ezért pontosabb „nyilvánvalóan alaptalan kérelmekre” hivatkozni.

379. Ahhoz, hogy megértsük a „nyilvánvaló alaptalanság” fogalmát és terjedelmét, fontos emlékezni arra, hogy az Egyezmény egész rendszerét alátámasztó alapelv a szubszidiaritás elve. Az Emberi Jogok Európai Bíróságával kapcsolatban ez különösen azt jelenti, hogy az Egyezményben biztosított jogok átültetésének és kikényszerítésének feladata elsősorban a Részes Államok hatóságainak kötelezettsége és nem a Bíróságé. Csak olyankor avatkozik be a Bíróság, amikor a nemzeti hatóságok elmulasztják ezt a kötelezettségüket (*Scordino kontra Olaszország (no. 1)* [GC], § 140). Ezért az a legjobb, ha az ügy tényeit és körülményeit – amennyire csak lehetséges – nemzeti szinten vizsgálják meg annak érdekében, hogy az Egyezmény bármilyen állítólagos megsértését a nemzeti hatóságok orvosolhassák, amelyek a hazájuk alapvető erőforrásaihoz való közvetlen és folyamatos hozzáférésük okán erre a leginkább alkalmasak (*Varnava és mások kontra Törökország* [GC], § 164).

380. A nyilvánvalóan alaptalan panaszok négy kategóriára oszthatók: „negyedfokú” panaszok, azok a panaszok, amelyekben világosan vagy láthatóan nincs egyezményesértés, meglapozatlan panaszok és végezetül a zavaros, vagy túlzó panaszok.

2. „Negyedfok”

381. A Bírósághoz benyújtott panaszok egyik speciális kategóriája tartalmazza azon kérelmeket, melyekre általában „negyedfokú” panaszokként szokás utalni. Ez a kifejezés – amelyet nem az Egyezmény szövege tartalmaz, hanem az Egyezmény intézményeinek esetjogában alakult ki (*Kemmache kontra Franciaország (no. 3)*, § 44) – némileg paradox, minthogy arra helyezi a hangsúlyt, hogy minek nem tekinthető a Bíróság: nem tekinthető fellebbviteli bíróságnak vagy olyan bíróságnak, amely megsemmisítheti az Egyezményben Részes Államok bíróságainak döntéseit, vagy újratárgyalhatja az általuk elbírált ügyeket, és arra sem hivatott, hogy olyan módon vizsgálja felül az ügyeket, mint a Legfelsőbb Bíróság. Negyedfokú kérelmek tehát voltaképpen a kérelmezők oldalán felmerülő, a Bíróság szerepét és az Egyezmény által létrehozott igazságszolgáltatási mechanizmust érintő félreértésből erednek.

382. Dacára sajátos vonásainak, az Egyezmény nemzetközi szerződés marad, amelyre ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint más államközi megállapodásokra, különös tekintettel a szerződések jogáról szóló Bécsi Egyezmény által lefektetett normákra (*Demir és Baykara kontra Törökország* [GC], § 65). A Bíróság ezért nem lépheti át azoknak a hatásköröknek a határait, amelyeket a Részes Államok szuverén akaratukból ráruháztak. Ezeket a határokat az Egyezmény 19. cikke tartalmazza, amely így rendelkezik:

„A Magas Szerződő Felek által az Egyezményben és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvekben vállalt kötelezettségek tiszteletben tartásának biztosítása céljából az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: a Bíróság) létesül...”

383. Következésképpen a Bíróság hatásköre arra korlátozódik, hogy ellenőrizze a Részes Államok azon emberi jogi kötelezettségeinek betartását, amelyeket az Egyezményhez és kiegészítő jegyzőkönyveihez való csatlakozással vállaltak. Továbbá, a Részes Államok jogrendszerébe való közvetlen beavatkozásra vonatkozó hatáskör hiányában a Bíróságnak tiszteletben kell tartania ezen jogrendszerek autonómiáját. Ez azt jelenti, hogy nem feladata a nemzeti bíróságok által állítólagosan elkövetett ténybeli és jogbeli tévedésekkel foglalkozni, csak annyiban, amennyiben ezek a hibák az Egyezményben foglalt jogok és szabadságok megsértéséhez vezethettek. A Bíróság maga nem értékelheti azokat a tényeket, amelyek a nemzeti bíróságokat egyfajta döntésre vezették és nem egy másikra. Amennyiben ez másképpen lenne, a Bíróság harmad- vagy negyedfokként működne, ami az eljárására vonatkozó határok figyelmen kívül hagyása lenne (*García Ruiz kontra Spanyolország* [GC], § 28; *Perlala kontra Görögország*, § 25).

384. A fenti következtetések fényében a Bíróság főszabályként nem kérdőjelezheti meg a nemzeti bíróságoknak a következőkkel kapcsolatos megállapításait és következtetéseit:

- a tényállás megállapítása;
- a hazai jog értelmezése és alkalmazása;
- a tárgyaláson a bizonyítékok megengedhetősége és értékelése;
- egy polgári jogi jogvita kimenetelének materiális igazságossága;
- büntetőügyben a vádlott ártatlansága vagy bűnössége.

385. A fenti szabály alóli kivételként a Bíróság csak akkor kérdőjelezheti meg a hazai hatóságok megállapításait és következtetéseit, ha ezek olyannyira durván és nyilvánvalóan önkényesek, hogy az az igazságszolgáltatás és a józan ész arculcsapásának tekinthető és önmagában az Egyezmény megsértésére vezet (*Sisojeva és mások kontra Lettország* (ügylajstomból való törlés) [GC], § 89).

386. Negyedfokú panaszok benyújthatók az Egyezmény bármelyik szubsztantív rendelkezésével kapcsolatban, függetlenül a jogterülettől, amely alá az eljárás a nemzeti jogban tartozik. A negyedfok doktrínája alkalmazandó például a következő esetekben:

- polgári jogi ügyek (*García Ruiz kontra Spanyolország* [GC], § 28; *Pla és Puncernau kontra Andorra*, § 26);
- büntető ügyek (*Perlala kontra Görögország*, § 25; *Khan kontra Egyesült Királyság*, § 34);
- adóügyek (*Dukmedjian kontra Franciaország*, § 71);
- szociális ellátással kapcsolatos ügyek (*Marion kontra Franciaország*, § 22);
- közigazgatási ügyek (*Agathos és mások kontra Görögország*, § 26);
- választójoggal kapcsolatos ügyek (*Adamsons kontra Lettország*, § 118);
- külföldiek belépésével, tartózkodásával és kiutasításával kapcsolatos ügyek (*Sisojeva és mások kontra Lettország* (ügylajstomból való törlés) [GC]).

387. Mindazonáltal, a legtöbb negyedfokú panaszt az Egyezmény 6. cikk 1 bekezdésére hivatkozva nyújtják be polgári és büntető ügyekben a „tiszteletes eljárás” való joggal kapcsolatban. Figyelemmel kell lenni arra – mivel ez gyakori félreértés forrása a kérelmezők oldalán –, hogy a 6. cikk 1. bekezdésében előírt „tiszteletes eljárás” nem „szubsztantív” tisztességesség (mely fogalom részben jogi, részben etikai és csak az eljáró bíró által alkalmazható), hanem „eljárásjogi” tisztességesség. Ez a gyakorlatban kontradiktórus eljárás formájában jelenik meg, ahol a felek előadásait meghallgatják, és egyenlő esélyük van a bíróság előtt (*Star Cate – Epilekta Gevmata és mások kontra Görögország* (dec.)).

388. Következésképpen az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése alapján előterjesztett panaszt a Bíróság el fogja utasítani amiatt, hogy a kérelmező élvezte a kontradiktórius eljárás előnyeit; módja volt arra, hogy az eljárás különböző szakaszaiban az általa az ügy szempontjából relevánsnak vélt érveket és bizonyítékokat bemutassa; lehetősége volt arra, hogy az ellenfél által bemutatott érveket és bizonyítékokat hatékonyan megkérdőjelezhesse; valamennyi – az ügy megoldása szempontjából objektíve lényegesnek tekinthető – érvét a bíróságok meghallgatták és alaposan megvizsgálták; az érintett döntés ténybeli és jogi indokait részletesen ismertették; és így, következésképpen az eljárás egésze tisztességes volt (*García Ruiz kontra Spanyolország* [GC]; *Khan kontra Egyesült Királyság*).

3. Egyezményértés egyértelmű vagy látható hiánya

389. Egy kérelmező panasa akkor is nyilvánvalóan alaptalannak minősül – dacára annak, hogy minden formai elfogadhatósági feltételnek eleget tesz, összeegyeztethető az Egyezménnyel és nem negyedfokú panasz –, ha nem tartalmaz semmilyen, az Egyezményben foglalt jog megsértésére utaló jelet. Az ilyen ügyeket a Bíróság úgy közelíti meg, hogy vizsgálja az ügy érdemét és arra következtet, hogy nincs jele egyezményértésnek, majd a panaszt további vizsgálódás nélkül elfogadhatatlannak nyilvánítja. Három típusú panaszt különböztethetünk meg, amelyek a fenti megközelítést igénylik.

a. Önkényesség vagy tisztességtelenség hiánya

390. A szubszidiaritás elvével összhangban az Egyezményben foglalt jogok érvényesülésének biztosítása elsősorban a nemzeti hatóságok feladata. Általános szabályként a tényállás megállapítására és a nemzeti jog értelmezésére kizárólag a nemzeti bíróságok és egyéb hatóságok jogosultak, amelyek megállapításai és következtetései ebben a tekintetben kötik a Bíróságot. Mindazonáltal a jogok hatékonyságának az Egyezmény egész rendszerét átható elve azt jelenti, hogy Bíróság meggyőződhet és meg is kell győződnie arról, hogy a kérelmező által panaszolt aktushoz vezető eljárás tisztességes volt és nem volt önkényes (a kérdéses eljárás lehet közigazgatási vagy bírói vagy mindkettő az ügytől függően).

391. Következésképpen a Bíróság nyilvánvalóan alaptalannak nyilváníthat egy kérelmet, amelyet a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok érdemben megvizsgáltak egy olyan eljárásban, amely *a priori*, megfelelt a következő feltételeknek (ellenkező bizonyíték hiányában):

- az eljárást a nemzeti jogban erre felhatalmazott testület előtt folytatták le;
- az eljárás a nemzeti jog eljárásjogának megfelelően folyt;
- az érintettnek megvolt a lehetősége arra, hogy előadja érveit és bizonyítékait, amelyeket megfelelően megvizsgáltak az érintett hatóságok;
- a hatáskörrel rendelkező testületek megvizsgáltak minden olyan tény- és jogkérdést, amelyek objektíve relevánsak az ügy tisztességes elintézéséhez;
- az eljárást megfelelően indokolt döntés zárta le.

b. Az elérni kívánt cél és az alkalmazott eszköz közötti aránytalanság hiánya

392. Amikor a hivatkozott egyezményes jog nem abszolút jellegű, hanem korlátozható, mely korlátozási lehetőség lehet explicit (az Egyezményben kifejezetten meghatározott) vagy implicit (a Bíróság esetjogában kidolgozott), a Bíróságnak gyakran el kell döntenie, hogy a panaszolt beavatkozás arányos volt-e.

393. Azoknak a jogoknak a csoportján belül, ahol a korlátozást az Egyezmény kifejezetten megengedi, egy négy jogból álló speciális alcsoportot lehet azonosítani: 8. cikk (a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog), 9. cikk (gondolat-, lelkiismeret- és

vallásszabadság), 10. cikk (véleménynyilvánítás szabadsága) és 11. cikk (gyülekezés és egyesülés szabadsága). Ezen cikkek mindegyikének azonos a szerkezete: az első bekezdés meghatározza a kérdéses jogot, míg a második bekezdés meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett az állam korlátozhatja ezeket a jogokat. A második bekezdés megfogalmazása némiképp eltér a különböző cikkek esetében, de a szerkezet azonos. Például a magán- és családi élettel kapcsolatban a 8. cikk 2. bekezdése a következőképpen rendelkezik:

“E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

A 4. kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikke (mozgásszabadság) szintén ebbe a kategóriába tartozik, minthogy a 3. bekezdése ugyanezt a szerkezetet követi.

394. Amikor a Bíróságnak értékelnie kell egy hatóság beavatkozását a fentebb említett jogok valamelyikébe, mindig három lépcsőben vizsgálódik. Amennyiben valóban volt állami „beavatkozás” (ez egy önálló kérdés, amit először külön kell vizsgálni, mert a válasz nem mindig magától értetődő), a Bíróság a következő három kérdésre keresi a választ:

- A beavatkozás „törvényes” volt-e, azaz megfelelően hozzáférhető és előrelátható jogszabályon alapult-e?
- Amennyiben igen, volt-e legalább egy „legitim célja” azok közül, amelyeket az egyezményes cikkek kimerítően felsorolnak (és amelyek listája cikkenként némiképp eltér)?
- Amennyiben ez a helyzet, a beavatkozás „szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban” ahhoz, hogy elérjék ezt a célt? Másképpen fogalmazva, volt-e arányossági kapcsolat a cél és a kérdéses korlátozás között?

395. A beavatkozás csak akkor tekinthető egyezmény-konformnak, ha a fenti három kérdés mindegyikére pozitív válasz adható. Amennyiben nem ez a helyzet, úgy egyezményesértés megállapítására kerül sor. Amikor a harmadik kérdést vizsgálja, a Bíróságnak figyelembe kell vennie az állam mérlegelési szabadságát, amelynek mértéke nagyban változik a körülmények, a védett jog jellege és a beavatkozás természete függvényében (*Stoll kontra Svájc* [GC], § 105; *Demir és Baykara kontra Törökország* [GC], § 119; *S. és Marper kontra Egyesült Királyság* [GC], § 102; *Mentzen kontra Lettország* (dec.)).

396. Ugyanez az alapelv vonatkozik nem csak a fenti cikkekre, de az Egyezmény egyéb rendelkezéseire is – és azon implicit korlátozásokra is, amelyeket nem a kérdéses cikk tartalmaz. Például, az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésében foglalt bírósághoz való hozzáférés joga nem abszolút, korlátozásoknak lehet alávetni, és ezek impliciten megengedettek, hiszen a hozzáférés joga természeténél fogva állami szabályozást igényel. Ebben a tekintetben a Részes Államok bizonyos mérlegelési szabadságot élveznek, ugyanakkor az Egyezmény követelményeinek megtartása tekintetében a végső szót a Bíróság mondhatja ki. A Bíróságnak meg kell győződnie, hogy az alkalmazott korlátozások nem akadályozzák vagy szűkítik az egyén hozzáférését olyan módon vagy mértékben, amely már a jog lényegének korlátozását jelenti. Továbbá, a bírósághoz való hozzáférés jogának korlátozása nem lesz összeegyeztethető a 6. cikk 1. bekezdésével, ha az nem legitim cél érdekében történik és nincs ésszerű arányossági kapcsolat az alkalmazott eszköz és az elérni kívánt cél között (*Cudak kontra Litvánia* [GC], § 55).

397. Amennyiben a Bíróság a kérelem előzetes vizsgálata után arra jut, hogy a fenti követelmények teljesültek és az ügy összes körülményét figyelembe véve nincs egyértelmű

jele, hogy hiányozna az arányosság az állam által elérni kívánt cél és az alkalmazott eszköz között, a kérdéses kérelmet mint nyilvánvalóan alaptalant el fogja utasítani. Az elfogadhatósági határozathoz fűzött indokolás ilyen esetekben azonos vagy hasonló lesz ahhoz, mint amelyet a Bíróság az egyezményesértés hiányát megalapító érdemi ítélethez fűzne (*Mentzen kontra Lettország* (dec.)).

c. Egyéb viszonylag egyszerű érdemi kérdések

398. A fenti helyzeteken túl a Bíróság nyilvánvalóan alaptalannak nyilvánítja a kérelmet, ha meggyőződik arról, hogy az ügy érdemét érintő érvek alapján nincs jele a hivatkozott egyezményes jog sérelmének. Kétfajta helyzetben történik ez a leggyakrabban:

- amikor letisztult és részletes esetjog van hasonló vagy azonos ügyekre nézve, amely alapján arra lehet következtetni, hogy nincs egyezményesértés a vizsgált ügyben (*Galev és mások kontra Bulgária* (dec.));
- ahol ugyan nincs a kérdéssel közvetlenül és specifikusan foglalkozó döntés, de a Bíróság a már létező esetjog alapján el tudja dönteni, hogy nincsen egyezményesértésre utaló jel (*Hartung kontra Franciaország* (dec.)).

399. A Bíróságnak mindkét esetben megfelelő terjedelemben és részletességgel kell vizsgálnia az ügy tényeit és minden más tényállási elemet (*Collins és Akaziebie kontra Svédország* (dec.)).

4. Megalapozatlan kérelmek: a bizonyítottság hiánya

400. A Bíróság előtti eljárás a természeténél fogva kontradiktórius jellegű. Ezért a felek feladata – azaz a kérelmezőé és a kérelmezett államé –, hogy alátámasszák tényállításaikat (azzal, hogy a megfelelő bizonyítékokat benyújtják a Bíróságnak), valamint jogi érveiket is (elmagyarázzák, hogy álláspontjuk szerint a kérdéses egyezményi rendelkezés miért vagy miért nem sérült).

401. A Bíróság Eljárási Szabályzata 47. szakaszának releváns részei, amelyek az egyéni kérelmek tartalmát szabályozzák, a következőképpen rendelkeznek:

“1. Az Egyezmény 34. cikke szerint előterjesztett kérelmet a Hivatal által rendelkezésre bocsátott kérelmezői űrlapon kell benyújtani, hacsak a Bíróság erről másképp nem határoz. Tartalmaznia kell az űrlap vonatkozó részein kért adatokat, így

...

(e) a tények tömör és világos leírását

(f) a kérelmező által állított egyezmény- (ill. jegyzőkönyv-) sértés(ek) tömör és világos leírását és az azokat alátámasztó érveket; valamint

...

2. Az 1 (e)-(g) pontokban említett és a kérelmezői űrlap idevágó részén kifejtett tényeknek elegendőeknek kell lenniük ahhoz, hogy a Bíróság meg tudja állapítani a kérelem jellegét és tartalmát további irat igénybevétele nélkül.

...

3.1 A kérelmezői űrlapot a kérelmezőnek vagy képviselőjének alá kell írnia, és csatolni kell hozzá a következőket

(a) a panaszolt bírósági vagy egyéb határozatok másolatait;

(b) azon iratok és határozatok másolatát, amelyek igazolják, hogy a kérelmező eleget tett az Egyezmény 35. cikk (1) bekezdése szerint a vonatkozó határidő ill. a hazai jogorvoslatok kimerítése követelményének;

...

5.1 Amennyiben a kérelmező a fenti 1-3. pontokban foglalt követelményeknek nem tesz eleget, azazt eredményezheti, hogy a Bíróság nem vizsgálja meg a kérelmet, kivéve, ha

(a) a kérelmező elfogadható magyarázattal szolgál a mulasztását illetően;

...

(c) Bíróság a saját kezdeményezésére- vagy a kérelmező kérésére másképpen határoz.

...”

402. Továbbá a Bíróság Eljárási Szabályzata 44C szakaszának 1. bekezdése szerint:

“Amennyiben egy fél elmulaszt egy Bíróság által kért bizonyítékot vagy egyéb információt szolgáltatni vagy valamely releváns információt saját kezdeményezésére megosztani, vagy egyébként nem vesz hatékonyan részt az eljárásban, a Bíróság ebből levonhatja az általa megfelelőnek tartott következtetéseket.”

403. Amennyiben a fenti követelmények nem teljesülnek, a Bíróság a kérelmet, mint nyilvánvalóan alaptalant elfogadhatatlannak fogja nyilvánítani. Két olyan tipikus helyzet van, ahol ez előfordulhat:

- amikor a kérelmező egyszerűen csak idézi az Egyezmény egy vagy több cikkét anélkül, hogy kifejtene, hogy ezek miért sérültek, hacsak ez nem egyértelmű a tényállásból (*Trofimchuk kontra Ukrajna* (dec.); *Baillard kontra Franciaország* (dec.));
- amikor a kérelmező elmulaszt vagy visszautasít az ügyét alátámasztó okirati bizonyítékokat benyújtani (így különösen bíróság és egyéb hazai hatóságok határozatait), hacsak rajta kívül álló rendkívüli körülmények nem akadályozták ebben (például a büntetés-végrehajtási hatóságok visszautasítják, hogy a fogvatartott aktájából dokumentumokat küldjenek a Bíróságnak), vagy ha a Bíróság másképp nem határoz.

5. Zavaros vagy túlzó kérelmek

404. A Bíróság nyilvánvalóan alaptalanként elutasítja azokat a kérelmeket is, amelyek olyan zavarosak, hogy azok alapján objektíve lehetetlen a kérelmező által panaszolt tényeket és a Bíróság elé tárni kívánt sérelmeket értelmezni. Ugyanez vonatkozik a túlzó kérelmekre is, amelyek objektíve lehetetlen tényeket állítanak, nyilvánvalóan kitalációk vagy egyértelműen ellentétesek a józan ésszel. Ezekben az esetekben az a tény, hogy nincs jele az Egyezmény megsértésének, az átlagos, jogi végzettséggel nem rendelkező megfigyelő számára is nyilvánvaló.

B. Jelentős hátrány hiánya

35. cikk 3. bekezdés (b) pont – Az elfogadhatóság feltételei

“3. A Bíróság a 34. cikk alapján előterjesztett egyéni kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítja, amennyiben úgy találja, hogy

...

(b) a kérelmező nem szenvedett jelentős hátrányt, kivéve, ha az Egyezményben és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvekben meghatározott emberi jogok tiszteletben tartása a kérelem érdemének vizsgálatát teszi szükségessé, és azzal a feltétellel, hogy ezen az alapon egyetlen ügy sem utasítható el, amelyet hazai bíróság nem vizsgált meg megfelelően.”

1. Az új feltétel háttere

405. Az új elfogadhatósági feltételt a 2010. június 4-én hatályba lépett 14. kiegészítő jegyzőkönyv adta a 35. cikkben foglalt kritériumokhoz. A kiegészítő jegyzőkönyv 20. cikke értelmében az új rendelkezés vonatkozik minden, a Bíróság előtt folyamatban lévő ügyre, kivéve azokat, melyeket már elfogadhatóvá nyilvánítottak. Következésképpen a *Vistiņš és Perepjolkins kontra Lettország* [GC], § 66, ügyben a Kormány előzetes kifogását, amely a jelentős sérelem hiányára alapult, elutasították, mert a kérelmet már 2006-ban, azaz a 14. kiegészítő jegyzőkönyv hatályba lépése előtt elfogadhatóvá nyilvánították.

Ezen feltétel bevezetése a Bíróság folyamatosan növekvő ügyhátraléka miatt volt szükséges. Ez további eszközt ad a Bíróság kezébe, amelynek segítségével azokra az ügyekre tud koncentrálni, amelyek valóban érdemi vizsgálatot igényelnek. Másképpen fogalmazva, a Bíróság elutasíthatja a „kisebb” ügyeket, összhangban azzal az elvvel, hogy a bírácoknak ilyen ügyekkel nem kell foglalkozniuk („*de minimis non curat praetor*”).

406. A „*de minimis*” elvére, jóllehet formálisan nem volt része az Emberi Jogok Európai Egyezményének 2010. június 1-je előtt, a Bizottság tagjai számos különvéleményükben hivatkoztak (lásd a Bizottsági Jelentésekben *Eyoum-Priso kontra Franciaország*; *H.F. K.-F. kontra Németország*; *Lechesne kontra Franciaország*), ahogy a Bíróság bírái is (lásd például *Dudgeon kontra Egyesült Királyság*; *O’Halloran és Francis kontra Egyesült Királyság* [GC]; *Micallef kontra Málta* [GC]) és a kormányok is a Bírósághoz intézett észrevételeikben (lásd például *Koumoutsea és mások kontra Görögország* (dec.)).

2. Terjedelem

407. A 35. cikk 3. bekezdés (b) pontja három elkülönült elemből áll. Az első az elfogadhatósági feltétel maga: a Bíróság bármely egyéni kérelmet elfogadhatatlanná nyilváníthat, ahol a kérelmező nem szenvedett jelentős hátrányt. Ezután következik két garanciális előírás. Először is, a Bíróság nem nyilváníthatja az ilyen kérelmet elfogadhatatlannak, ha az emberi jogok tiszteletben tartása a kérelem érdemének vizsgálatát teszi szükségessé. Másodszor, egyetlen ügy sem utasítható ezen új feltétel alapján, amelyet hazai bíróság nem vizsgált meg megfelelően. Meg kell említeni, hogy a jelenleg még nem hatályos 15. kiegészítő jegyzőkönyv 5. cikke a második garanciális rendelkezést törli. Amikor az elfogadhatósági feltétel három eleme teljesül, a Bíróság elfogadhatatlanná nyilvánítja a kérelmet az Egyezmény 35. cikk 3. bekezdés (b) pontja és 4. bekezdése alapján.

408. A *Shefer kontra Oroszország* (dec.) határozatban a Bíróság megállapította, hogy bár nincs formális hierarchia a 35. cikk 3. bekezdés (b) pontjának elemei között, a „jelentős hátrány” kérdése jelenti az új feltétel központját. A legtöbb ügyben hierarchikus szemlélet érvényesül, ahol az új feltétel egyes elemeit meghatározott sorrendben vizsgálják.

409. Egyedül a Bíróság jogosult ezen elfogadhatósági feltétel értelmezésére és alkalmazására. A hatálybalépést követő két évben a feltétel alkalmazása fent volt tartva a Kamarácoknak és a Nagykamarácnak (a 14. kiegészítő jegyzőkönyv 20. cikk 2. bekezdése). 2012. június 1-jétől a Bíróság valamennyi bírói tanácsa alkalmazhatja ezt a feltételt.

410. A Bíróság felvetheti az új elfogadhatósági feltétel alkalmazását hivatalból (*Ionescu kontra Románia* (dec.)) vagy a kormány észrevételére reagálva (*Gaglione és mások kontra*

Olaszország). Bizonyos esetekben a Bíróság más elfogadhatósági feltételek előtt vizsgálja az új feltételt (*Korolev kontra Oroszország* (dec.); *Rinck kontra Franciaország* (dec.); *Gaftoniuc kontra Románia* (dec.); *Burov kontra Moldova* (dec.); *Shefer kontra Oroszország* (dec.)). Más ügyekben a Bíróság csak azután vizsgálja az új feltételt, hogy másokat kizárt (*Ionescu kontra Románia* (dec.); *Holub kontra Csehország* (dec.)).

3. A kérelmező szenvedett-e jelentős hátrányt?

411. Az elfogadhatósági feltételben a fő elem az a kérdés, hogy a kérelmező „jelentős hátrányt” szenvedett-e el. A „jelentős hátrány” koncepciója azon az elgondoláson alapul, hogy egy jog megsértésének – legyen az bármennyire is kézenfekvő tisztán jogi szempontból – el kell érnie egy bizonyos súlyosságot ahhoz, hogy egy nemzetközi bíróság vizsgálatát igényelje. Azok az egyezményesértékek, amelyek pusztán technikaiak vagy – a szigorúan formális keretek figyelmen kívül hagyása esetén – jelentéktelennek minősülnek, nem érdemesek az európai felülvizsgálatra (*Shefer kontra Oroszország* (dec.)). A minimális szint értékelése relatív és az eset összes körülményétől függ. Az egyezményesértés súlyosságát annak fényében kell megítélni, hogy mi a kérelmező szubjektív érzékelése és objektíve mi forog kockán az adott ügyben (*Korolev kontra Oroszország* (dec.)). Mindazonáltal a kérelmező szubjektív érzékelése önmagában nem elegendő annak megállapítására, hogy jelentős hátrányt szenvedett-e el. A szubjektív érzékelést objektív alapon is alá kell támasztani (*Ladygin kontra Oroszország* (dec.)). Az Egyezmény megsértése súlyos elvi kérdéseket vethet fel és így okozhat jelentős hátrányt az anyagi következményektől függetlenül is (*Korolev kontra Oroszország* (dec.)). A *Giuran kontra Románia*, §§ 17-25 ügyben a Bíróság úgy találta, hogy a kérelmező jelentős hátrányt szenvedett el, mert az eljárások elvi kérdést jelentettek a számára, nevezetesen a javai és lakása tiszteletben tartásához való jogot. Mindez annak ellenére így volt, hogy a kérelem tárgyául szolgáló hazai eljárás mindössze 350 euró értékű, a kérelmező lakásából ellopott javakkal volt kapcsolatos.

412. Továbbá amikor a Bíróság értékeli a kérdés szubjektív fontosságát a kérelmező számára, figyelembe veszi a kérelmező magatartását is, például hogy mennyire volt passzív a bírósági eljárás során bizonyos időszakokban, mivel ez arra mutathat, hogy az ügy nem volt olyan jelentős számára (*Shefer kontra Oroszország* (dec.)). A *Giusti kontra Olaszország*, §§ 22-36 ügyben a Bíróság új vizsgálati szempontokat vezetett be annak eldöntésére, hogy mi az a minimális súlyosság, amely igazolja egy nemzetközi bíróság vizsgálatát. Ezek a következők: az állítólagosan megsértett jog jellege, az állított egyezményesértés súlyossága és/vagy a lehetséges következményei a kérelmező személyes helyzetére nézve. Amikor ezeket a következményeket értékeli, a Bíróság különös figyelmet fordít arra, hogy mi forgott kockán, illetve a hazai eljárások kimenetelére.

a. ***Jelentős vagyoni hátrány hiánya

413. A súlyosság szintjét számos esetben a vitatott kérdés pénzügyi hatásának és annak fényében értékeli, hogy milyen fontos az ügy a kérelmező számára. A pénzügyi hatást nem pusztán a kérelmező által kért nem vagyoni kártérítés alapján kell megítélni. A *Kiousi kontra Görögország* (dec.) határozatban a Bíróság úgy döntött, hogy a kért nem vagyoni kártérítés mértéke, nevezetesen 1 000 euró, nem volt releváns annak megítélésében, hogy mi volt a valós tét a kérelmező számára. Ez azért van így, mert a nem vagyoni kártérítés mértékét a kérelmezők gyakran maguk számítják ki, saját arra vonatkozó spekulációik alapján, hogy mi lehet a jogvita értéke.

414. A jelentéktelen pénzügyi hatás tekintetében a Bíróság eddig úgy találta, hogy hiányzott a „jelentős hátrány” azokban az ügyekben, ahol a kérdéses összeg körülbelül 500 euróval megegyező vagy annál kisebb volt:

- egy ügyben, ahol az eljárás tárgya 90 euró volt (*Ionescu kontra Románia* (dec.));
- egy ügyben, ahol a hatóságok elmulasztottak megfizetni a kérelmezőnek kevesebb, mint egy eurót (*Korolev kontra Oroszország*(dec.));
- egy ügyben, ahol a hatóságok elmulasztottak megfizetni a kérelmezőnek egy körülbelül 12 eurós összeget (*Vasilchenko kontra Oroszország*, § 49);
- egy ügyben, amely egy 150 eurós közlekedési bírsággal és a kérelmező jogosítványa egy büntetőponttal való megterhelésével volt kapcsolatos (*Rinck kontra Franciaország* (dec.));
- 25 euró késedelmes megfizetése (*Gaftoniuc kontra Románia* (dec.));
- 125 euró visszafizetésének elmulasztása (*Stefanescu kontra Románia* (dec.));
- az állami hatóságok elmulasztottak megfizetni a kérelmezőnek 12 eurót (*Fedotov kontra Moldova* (dec.));
- az állami hatóságok elmulasztottak megfizetni a kérelmezőnek 107 eurót és 121 euró költséget, összesen 228 eurót. (*Burov kontra Moldova* (dec.));
- egy ügyben, ahol 135 euró bírságot és 22 euró eljárási költséget szabtak ki, továbbá egy büntetőpontot terheltek a kérelmező jogosítványára (*Fernandez kontra Franciaország* (dec.));
- egy ügyben, ahol a Bíróság megállapította, hogy a vagyoni kár mértéke 504 euró volt (*Kiousi kontra Görögország* (dec.));
- egy ügyben, amelyet a kérelmező indított az ügyvédje ellen és ahol az eredeti kérelem 99 euró volt, a Bíróság azt is figyelembe vette, hogy a kérelmezőnek az eljárás elhúzódása miatt megítéltek 1 515 eurót (*Havelka kontra Csehország* (dec.));
- egy munkabérhátralék ügyben, ahol a kérdéses összeg körülbelül 200 euró volt (*Guruyan kontra Örményország* (dec.));
- egy 227 euró költséggel kapcsolatos ügyben (*Šumbera kontra Csehország* (dec.));
- egy 34 eurót érintő ítélet végrehajtásával kapcsolatos ügyben (*Shefer kontra Oroszország*(dec.));
- egy 445 euró kártérítéssel kapcsolatos ügyben, amelyet az áramellátást biztosító vezeték átvágása miatt ítélték meg (*Bazelyuk kontra Ukrajna* (dec.));
- egy 50 eurós közigazgatási bírsággal kapcsolatos ügyben (*Boelens és mások kontra Belgium* (dec.));
- egy ügyben, ahol 98 és 137 euró plusz kamatok közötti jutalmakkal kapcsolatos igényekről volt szó (*Hudecová és mások kontra Szlovákia* (dec.)).

415. A *Havelka kontra Csehország* (dec.) ügyben, a Bíróság figyelembe vette azt, hogy bár az 1 515 euró kártérítés szigorúan véve nem tekinthető megfelelő és elégséges kompenzációnak a Bíróság esetjoga alapján, de az összeg nem maradt el annyival egy megfelelőnek tekinthető kártérítéstől, hogy az a kérelmezőnek jelentős hátrányt okozott volna.

416. Végezetül a Bíróság tudatában van annak, hogy az anyagi veszteséget nem szabad absztrakt formában mérni, még csekély anyagi kár is lehet jelentős az érintett speciális körülményeinek és a kérelmező lakhelye szerinti ország vagy régió gazdasági helyzetének fényében. A Bíróság tehát az egyén helyzetére tekintettel veszi figyelembe a pénzügyi veszteséget. A *Fernandez kontra Franciaország* (dec.) ügyben annak megállapításakor, hogy a 135 eurós bírság nem volt szignifikáns összeg a kérelmező számára, a Bíróság jelentőséget tulajdonított annak a ténynek, hogy az érintett a marseille-i közigazgatási fellebbviteli bíróság bírója volt.

b. Jelentős vagyoni hátrány

417. A fentiekkel ellentétben, ha a Bíróság úgy véli, hogy a kérelmező jelentős anyagi hátrányt szenvedett, akkor a feltételt nem lehet alkalmazni. Ez történt például a következő esetekben:

- egy ügyben, ahol kilenctől tizennégy hónapig terjedő késedelmet állapított meg a Bíróság olyan ítéletek végrehajtása kapcsán, amelyeknek tárgya az eljárás elhúzódása volt és ahol a megítélt összegek 200 eurótól 13 749,99 euróig terjedtek (*Gaglione és mások kontra Olaszország*);
- egy ügyben, amelynek tárgya kisajátított tulajdonért járó kártalanítás késedelmes megfizetése volt több tízezer euró összegben (*Sancho Cruz és mások kontra Portugália*, §§ 32-35);
- egy ügyben, amely munkajogi jogosultságokra vonatkozott 1 800 euró értékben (*Živić kontra Szerbia*);
- egy ügyben, amelynek tárgya egy tizenöt évig és öt hónapig tartó polgári eljárás hossza és a jogorvoslat hiánya volt, és ahol a kereset „számottevő összegre” vonatkozott (*Giusti kontra Olaszország*, §§ 22-36);
- olyan polgári eljárás elhúzódása miatt indult ügyben, ahol a per tárgyát képező összeg nem jelentéktelen mértékű rokkantellátással függött össze (*De Ieso kontra Olaszország*);
- egy ügyben, ahol a kérelmezőnek a havi jövedelmét 20 százalékkal meghaladó eljárási illetéket kellett fizetni (*Piętka kontra Lengyelország*, §§ 33-41).

c. Jelentős nem vagyoni hátrány hiánya

418. Mindazonáltal a Bíróság nem kizárólag a jelentéktelen anyagi veszteségekkel járó ügyekben alkalmazza a jelentős hátrány hiányának kritériumát. Az ügy tényleges kimenetele nemzeti szinten nem csak anyagi, hanem más negatív hatásokkal is járhat. A *Holub kontra Csehország* (dec.), *Bratři Zátkové, A.S., kontra Csehország* (dec.), *Matoušek kontra Csehország* (dec.), *Čavajda kontra Csehország* (dec.), *Jirsák kontra Csehország* (dec.), és a *Hanzl és Špadrna kontra Csehország* (dec.) ügyekben a Bíróság arra tényre alapította a döntését, hogy az eljárásban részt vevő egyéb feleknek a kérelmezőkkel nem ismertett észrevételei nem tartalmaztak új vagy az ügyben releváns információt, és az Alkotmánybíróság döntése egyik ügyben sem ezeken alapult. A *Liga Portuguesa de Futebol Profissional kontra Portugália* (dec.) ügyben a Bíróság követte azt az érvelést, amelyet a *Holub kontra Csehország* (dec.) ügyben dolgozott ki. A kérdéses hátrányt az jelentette, hogy a kérelmezőnek nem küldték meg az ügyész véleményét, nem pedig az a 19 millió euró, amelyet a társaságnak esetlegesen meg kellett volna fizetnie. A Bíróság úgy találta, hogy a kérelmező társaság nem szenvedett el sérelmet az ügyészi vélemény közlésének elmaradása miatt.

419. Hasonlóan, a *Jančev kontra Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság* (dec.) ügy egy elsőfokú határozat nem nyilvános kihirdetésével volt kapcsolatos. A Bíróság arra jutott, hogy a kérelmező nem szenvedett semmilyen jelentős hátrányt, mert nem ő volt a sérelmet szenvedett fél. A Bíróság azt is figyelembe vette, hogy a fal lebontása és a téglák elszállítása, ami a kérelmező jogtalan magatartásának következménye volt, nem jelentett számottevő anyagi terhet számára. Egy másik ügy, amelyben anyagi hátrányra közvetlenül nem hivatkozott a kérelmező, a *Savu kontra Románia* (dec.) eset volt. Ebben az ügyben a kérelmező bizonyos, számára kedvező bírósági határozatok végrehajtásának elmaradását panaszolta, ideértve egy igazolás kiállítására való kötelezést is.

420. A *Gagliano Giorgi kontra Olaszország* ügyben a Bíróság először foglalkozott egy olyan kérelmmel, amelynek a tárgya egy büntetőügy elhúzódása volt. Mivel a kérelmező

büntetését enyhítették az eljárás elhúzódására tekintettel, a Bíróság úgy vélte, hogy az enyhítés kárpótolta a kérelmezőt, vagy legalábbis lényegesen csökkentett bármilyen hátrányt, amivel az elhúzódás okán szembesült volna. Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező nem szenvedett el semmilyen jelentős hátrányt. A *Galović kontra Horvátország* (dec.) ügyben a Bíróság úgy találta, hogy a kérelmezőnek valójában előnye származott a *polgári* peres eljárás elhúzódásából, mert további hat és fél évig maradhatott bent a tulajdonában. Két további holland ügyben, nevezetesen a *Çelik kontra Hollandia* (dec.) és a *Van der Putten kontra Hollandia* (dec.) esetekben a Bíróság szintén a büntetőeljárás hosszával és a hatékony jogorvoslat hiányával foglalkozott. A kérelmezők panaszja kizárólag a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárás elhúzódására vonatkozott, amelynek oka a Fellebbviteli Bíróság által az akta összeállítására fordított idő volt. Mindazonáltal a kérelmezők mindkét ügyben anélkül éltek jogkérdésre vonatkozó felülvizsgálati kérelemmel a Legfelsőbb Bíróságnál, hogy kérelmüket megindokolták volna. A Bíróság mindkét ügyben úgy vélte, hogy mivel semmilyen panaszt nem terjesztettek elő a Fellebbviteli Bíróság ítélete ellen vagy az azt megelőző büntetőeljárás kapcsán, a kérelmezők nem szenvedtek el jelentős hátrányt.

421. A *Zwinkels kontra Hollandia* (dec.) ügyben az Egyezmény 8. cikke szerinti lakás tiszteletben tartásához való jogba történt kizárólagos beavatkozás az volt, hogy munkaügyi felügyelők hatoltak be engedély nélkül a garázsba, így a Bíróság elutasította a panaszt, mint amelynek „nem volt, csak minimális hatása” a kérelmező lakáshoz vagy magánélethez való jogára.

d. Jelentős nem vagyoni hátrány

422. Azokra az ügyekre térve, ahol a Bíróság elutasította az új feltétel alkalmazását: a *3A.CZ s.r.o. kontra Csehország*, § 34 ügyben a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező társasággal nem ismertetett észrevételek olyan új információkat tartalmazhattak, amelyekről az nem tudott. Megkülönböztetve ezt az esetet a *Holub kontra Csehország* (dec.) típusú ügyektől, a Bíróság nem juthatott arra a következtetésre, hogy a kérelmező társaság nem szenvedett jelentős hátrányt. Hasonló érvelést használtak a *BENet Praha, spol.s r.o., kontra Csehország*, § 135; és a *Joos kontra Svájc*, § 20 ügyekben is.

423. A *Luchaninova kontra Ukrajna*, §§ 46-50 ügyben a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező által jogszerűtlennek és tisztességtelenül lefolytatottnak tartott eljárás kimenetele kifejezetten negatív hatással volt a kérelmező karrierjére, különösen mivel a kérelmező elítélése volt az elbocsátásának alapja. Mindezt a kérelmező jelentős hátrányt szenvedett el. A *Diacenco kontra Románia*, § 46 ügyben az elvi kérdést a kérelmező számára az Egyezmény 6. cikk 2. bekezdésében foglalt ártatlanság vélelme jelentette.

424. A *Van Velden kontra Hollandia*, §§ 33-39 ügyben a kérelmező az Egyezmény 5. cikk 4. bekezdésére hivatkozott. A kormány úgy érvelt, hogy a kérelmező nem szenvedett jelentős hátrányt, mivel az előzetes letartóztatás teljes időtartamát levonták a szabadságvesztés büntetéséből. Mindazonáltal a Bíróság úgy vélte, hogy számos Részes Állam büntetőjogának jellemzője, hogy a végső elítélés és ítéletkiszabás előtt foganatosított fogvatartást beszámítják a jogerős büntetésbe, és ha a Bíróság általánosságban kimondaná, hogy bármilyen, az előzetes letartóztatásból eredő sérelem ezért *ipso facto* kizárja az Egyezmény alkalmazását, akkor ezzel számos, az Egyezmény 5. cikke alá tartozó panaszt kivonna a saját vizsgálatának köréből. A kormány jelentős hátrány hiányára vonatkozó kifogását ezért elutasították. A *Bannikov kontra Lettország*, §§ 54-60 eset szintén olyan, az Egyezmény 5. cikkével kapcsolatos ügy volt, amelyben a kormány ezen elfogadhatósági feltételre való hivatkozását elutasították. Ebben az ügyben, az előzetes letartóztatás hossza egy év tizenegy hónap és tizennyolc nap volt.

425. Három érdekes ügyben, amelyek az Egyezmény 9., 10. és 11. cikkeit érintették, a kormány jelentős hátrány hiányára alapuló kifogását szintén elutasították. A *Vartic kontra*

Románia (no. 2), §§ 37-41 ügyben a kérelmező azt panaszolta, hogy a büntetés-végrehajtási hatóságok megsértették az Egyezmény 9. cikkében foglalt vallásszabadságát azzal, hogy nem biztosítottak a buddhista meggyőződése szerinti étrendet a számára. A Bíróság úgy vélte, hogy a kérelem tárgya fontos elvi kérdést vet fel. Az *Eon kontra Franciaország*, § 34 ügyben az Egyezmény 10. cikke szerinti panaszban a kérdés az volt, hogy az államfő megsértése maradhat-e büntetőjogi tényállás. Elutasítva a kormány kifogását, a Bíróság úgy döntött, hogy a kérdés szubjektíve fontos a kérelmezőnek és eldöntéséhez objektív közérdek fűződik. A *Berladir és mások kontra Oroszország*, § 34 ügyben a Bíróság nem találta indokoltnak elutasítani az Egyezmény 10. és 11. cikke szerinti panaszokat az Egyezmény 35. cikk 3. bekezdés (b) pontjára hivatkozással, tekintettel arra, hogy azok igazolhatóan elvi kérdést érintettek.

4. A két garanciális klauzula

426. Amikor a fent ismertetett megközelítés alapján a Bíróság megállapítja, hogy nem került sor jelentős hátrány okozására, folytatnia kell a vizsgálatot azzal, hogy az Egyezmény 35. cikk 3. bekezdés (b) pontjában foglalt két garanciális rendelkezés nem kötelezi-e mégis a panasz érdemi elbírálására.

a. Az emberi jogok tiszteletben tartása megköveteli-e az ügy érdemi vizsgálatát?

427. A második elem egy garanciális klauzula (lásd a 14. kiegészítő jegyzőkönyv *Értelmező Jelentését*, § 81), amelynek értelmében a kérelem nem nyilvánítható elfogadhatatlannak, ha az Egyezményben és kiegészítő jegyzőkönyveiben meghatározott emberi jogok tiszteletben tartása az érdemi vizsgálatot szükségessé teszi. Ezen elem szóhasználata az Egyezmény 37. cikk 1. bekezdéséből fakad, amely hasonló funkciót tölt be a Bíróság ügylajstromából való törléssel kapcsolatban. Hasonló szóhasználat található az Egyezmény 39. cikk 1. bekezdésében is, amely a felek közötti békés rendezés alapját biztosítja.

428. Az Egyezmény intézményei konzisztensen úgy értelmezték ezeket a rendelkezéseket, hogy azok az ügy vizsgálatának folytatására kötelezik őket, függetlenül a felek megegyezésétől vagy más, az ügylajstromból való törlésre okot adó körülmény létezésétől. Az ügy további vizsgálatának szükségességét állapították meg, amikor az Egyezmény tiszteletben tartását érintő általános jellegű kérdés merült fel (*Tyres kontra Egyesült Királyság*, §§ 24-27).

429. Ilyen általános jellegű kérdések merülnek fel például akkor, amikor azt kell tisztázni, hogy mi az állam kötelezettsége az Egyezmény alapján, vagy arra kell rávenni egy kérelmezett államot, hogy oldjon meg egy rendszerszintű problémát, amely a kérelmezőn kívül más, hasonló helyzetben lévő személyeket is érint.

430. Pontosán ezt a megközelítést alkalmazták a *Finger kontra Bulgária*, §§ 67-77 ügyben, ahol a Bíróság úgy vélte: nem szükséges eldöntenie, hogy a kérelmező jelentős hátrányt szenvedett-e el, ugyanis az emberi jogok tiszteletben tartása szükségesség tette az ügy érdemének vizsgálatát (amely a polgári peres eljárások ésszerűtlen hosszára és a hatékony jogorvoslat hiányára vonatkozó, potenciálisan rendszerszintű problémával függött össze).

431. A *Zivic kontra Szerbia*, §§ 36-42 ügyben a Bíróság szintén úgy találta, hogy még ha fel is tesszük, hogy a kérelmező nem szenvedett el jelentős hátrányt, az ügyben felvetett közérdekű problémák megkívánják a vizsgálatot. Ezt a Belgrádi Kerületi Bíróságnak a tisztességes bérekkel és az egyenlő munkáért egyenlő bért elvével – konkrétan bizonyos beosztású rendőröknek járó, azonos mértékű illetményemelés kifizetésével – kapcsolatos ellentmondásos esetjoga indokolta.

432. Hasonlóan, a Bíróság a *Nicoleta Gheorghe kontra Románia* ügyben is elutasította az új elfogadhatatlansági feltétel alkalmazását dacára annak, hogy jelentéktelen mértékű összeg (17 euró) forgot kockán, mert a nemzeti igazságszolgáltatás számára elvi jelentőségű kérdésben kellett döntenie (az ügy az ártatlanság vélelmével és a fegyveregyenlőség elvével volt kapcsolatos a büntetőeljárásokban, és ez volt a Bíróság első ítélete a nemzeti jog megváltozása után). A *Juhás Đurić kontra Szerbia* (felülvizsgálat) ügyben a kérelmező a rendőrség által a nyomozás során kirendelt védő díjának kifizetését sérelmezte. A Bíróság úgy vélte, hogy a panaszolt probléma nem tekinthető triviálisnak és ebből következően olyannak, amelyet nem szükséges érdemben vizsgálni, minthogy a büntető igazságszolgáltatás rendszerének működéséhez kapcsolódik. Így a kormánynak az új elfogadhatósági feltételen alapuló kifogását elutasították, mert az emberi jogok tiszteletben tartása szükségessé tette az ügy érdemének vizsgálatát.

433. Ahogy az Értelmező Jelentés 39. pontja megjegyzi, ezen elfogadhatósági előírás alkalmazása biztosítja, hogy elkerülhető legyen olyan ügyek elutasítása, amelyek triviális jellegük ellenéte súlyos kérdéseket vetnek fel vagy az Egyezmény alkalmazása és értelmezése, vagy a nemzeti jog szempontjából.

434. A Bíróság már kimondta, hogy az emberi jogok tiszteletben tartása nem igényli egy kérelem vizsgálatának folytatását akkor például, ha a releváns jog megváltozott és hasonló kérdésekre korábban elé kerülő ügyekben már választ adott (*Léger kontra Franciaország* (ügylajstromból való törlés) [GC], § 51; *Rinck kontra Franciaország* (dec.); *Fedotova kontra Oroszország*). Ugyancsak ez a helyzet, ha a releváns jog megváltozott és a Bíróság előtt lévő panasz már csak történeti szempontból érdekes (*Ionescu kontra Románia* (dec.)). Hasonlóan, az emberi jogok tiszteletben tartása nem teszi szükségessé a Bíróság számára egy kérelem vizsgálatát, ha a Bíróság és a Miniszteri Bizottság már foglalkozott egy rendszerszintű problémával, mint például a nemzeti bíróságok ítéletei végrehajtásának elmulasztása Oroszországban (*Vasilchenko kontra Oroszország*), vagy Romániában (*Gaftoniuc kontra Románia* (dec.); *Savu kontra Románia* (dec.)), vagy Moldovában (*Burov kontra Moldova* (dec.)), vagy Örményországban (*Guruyan kontra Örményország* (dec.)). Az eljárás elhúzódsásával kapcsolatos görög (*Kiousi kontra Görögország* (dec.)) vagy cseh (*Havelka kontra Csehország* (dec.)) ügyekben is számos alkalma volt a Bíróságnak korábbi ítéleteiben foglalkozni a felmerülő kérdésekkel. Ugyanez vonatkozik az ítéletek nyilvános kihirdetésére (*Jančev kontra Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság* (dec.)), vagy arra, hogy a félnek van-e lehetősége tudomást szerezni és reagálni a másik fél által benyújtott észrevételekre és bizonyítékokra (*Bazelyuk kontra Ukrajna* (dec.)).

b. A hazai bíróság megfelelően vizsgálta-e az ügyet?

435. Végezetül a 35. cikk 3. bekezdés (b) pontja nem teszi lehetővé egy kérelem elutasítását ezen elfogadhatósági követelmény alapján, ha az ügyet hazai bíróság nem vizsgálta meg megfelelően. Ennek a szabálynak, amelyet megalkotói a „második garanciális klauzulának” minősítettek, az a célja, hogy biztosítsa, hogy minden ügy bírói elbírálásban részesül akár nemzeti, akár európai szinten. A fent jelzetteknek megfelelően a 35. cikk 3. bekezdés (b) pontjának második garanciális klauzuláját az Egyezményt módosító 15. kiegészítő jegyzőkönyv hatályba lépésével törölni fogják.

436. A második garanciális klauzula célja annak elkerülése, hogy a kérelmezőtől megtagadják az igazságszolgáltatást (*Korolev kontra Oroszország* (dec.); *Gaftoniuc kontra Románia* (dec.); *Fedotov kontra Moldova* (dec.)). A kérelmezőnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy érveit kontradiktórius eljárásban mutathassa be legalább a hazai bírósági rendszer egyik foka előtt (*Ionescu kontra Románia* (dec.); *Stefanescu kontra Románia* (dec.)).

437. A második garanciális klauzula összhangban van továbbá a szubszidiaritásnak az Egyezmény 13. cikkében tükröződő elvével, amely előírja, hogy nemzeti szinten hatékony

jogorvoslatnak kell léteznie az egyezményesértések ellen. A Bíróság szerint az „ügy” kifejezést nem lehet a „kérelem” kifejezésnek – másképpen mondva: a strasbourgi Bírósághoz benyújtott panasznak – megfeleltetni. Amennyiben nem így lenne, lehetetlen volna elfogadhatatlanná nyilvánítani az olyan sérelmekre vonatkozó kérelmeket, amelyeket állítólagosan a legfelső fokú hazai hatóságok okoztak, minthogy aktusaik ellen a kérdés természeténél fogva nem létezhet további nemzeti felülvizsgálat (*Holub kontra Csehország* (dec.)). Az „ügy” tehát minden olyan keresetre, panaszra és kérelemre értendő, amelyet a kérelmező a nemzeti bíróságokhoz benyújtott.

438. A *Dudek kontra Németország* (dec.) ügyben a polgári eljárás túlzott hosszával kapcsolatos panaszt a német jog alapján nem vizsgálták ki megfelelően a nemzeti bíróságok, mert hatékony jogorvoslatot még nem alkottak meg rá. Ezért ez az elfogadhatósági feltétel nem volt alkalmazható. A *Finger kontra Bulgária*, §§ 67-77 ügyben a Bíróság szerint az ügy központi eleme pontosan az volt, hogy a kérelmezőnek az állítólag ésszerűtlenül hosszú eljárás okozta sérelmét megfelelően megvizsgálják-e hazai szinten. Ezért az ügy nem volt olyanak tekinthető, mint amely kielégíti a második garanciális klauzula feltételeit. Ugyanezt a megközelítést alkalmazták a *Flisar kontra Szlovénia*, § 28 ügyben. A Bíróság megállapította: a kérelmező pontosan azt panaszolta, hogy az ügyét a hazai bíróságok nem vizsgálták meg megfelelően. Azt is megállapította, hogy az Alkotmánybíróság nem foglalkozott a kérelmező azon panaszával, amely az Egyezmény 6. cikkében foglalt garanciák megsértését állította. Mindezért a Bíróság elutasította a kormány ezen elfogadhatósági feltételre alapított kifogását. A *Fomin kontra Moldova* ügyben a kérelmező azt panaszolta a 6. cikkre hivatkozva, hogy a bíróságok nem indokolták megfelelően azt a döntésüket, amellyel elmarasztalták őt egy közigazgatási kihágásban. A Bíróság ebben az ügyben azt a kérdést, hogy az ügyet megfelelően vizsgálták-e ki a hazai bíróságok, egyesítette a panasz érdemének vizsgálatával, végül elutasítva az elfogadhatósági feltétel alkalmazhatóságát és egyidejűleg megállapítva a 6. cikk megsértését.

439. A „megfelelően” kifejezés értelmezésével kapcsolatban lényeges, hogy ezt az elfogadhatósági feltételt nem szabad olyan szigorúan értelmezni, mint a 6. cikk szerinti tisztességes eljárás követelményeit (*Ionescu kontra Románia* (dec.); *Liga Portuguesa de Futebol Profissional kontra Portugália* (dec.)). Ugyanakkor, ahogyan ezt a *Šumbera kontra Csehország* (dec.) ügyben tisztázták, az eljárás tisztességességével kapcsolatos hiányosságok természetüknél és súlyosságuk mértékénél fogva hatással lehetnek arra, hogy az ügy „megfelelően” ki volt-e vizsgálva (a Bíróság ezért állapította meg, hogy az új feltétel nem alkalmazható a *Fomin kontra Moldova*) ügyben.

440. Továbbá, a „megfelelően megvizsgált” fogalma nem követeli meg az államoktól minden nemzeti bíróság elé vitt kérelem érdemi vizsgálatát, legyen az bármilyen alaptalan. A *Ladygin kontra Oroszország* (dec.) ügyben a Bíróság megállapította, hogy amikor a kérelmező olyan panaszt próbál érvényesíteni, amelynek egyértelműen nincsen alapja a nemzeti jogban, úgy a 35. cikk 3. bekezdés (b) pontjának utolsó elfogadhatósági feltétele alkalmazható.

441. Amikor az ügy olyan állítólagos jogsértéssel kapcsolatos, amelyet a hazai jogrendszer legfelső szintjén okoztak, a Bíróság eltekinthet a megfelelő megvizsgálás követelményétől. Bármely más értelmezés megakadályozná a Bíróságot abban, hogy elutasítson olyan kérelmeket, amelyek arra hivatkoznak, hogy az egyezményesértés a nemzeti igazságszolgáltatás legfelső fokán történt, legyen a kérdéses kérelemben állított sérelem bármily jelentéktelen (*Celik kontra Hollandia* (dec.)).

HIVATKOZOTT ÜGYEK JEGYZÉKE

(a hivatkozott számok az oldalszámokra mutatnak)

A jelen útmutatóban bemutatott esetjog az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott ítéleteket és határozatokat valamint az Emberi Jogok Európai Bizottságának döntéseit és jelentéseit tartalmazza.

Amennyiben a zárójelben másképp nincs jelölve, minden hivatkozás az ügy érdemében, valamelyik Kamara által hozott ítélet. A (dec.) rövidítés a határozatot jelöli, a [GC] pedig azt, hogy az ügyben a Nagykamara hozott döntést.

Az útmutatóban található hiperlinkek a HUDOC adatbázisára mutatnak (<<http://hudoc.echr.coe.int>>), mely tartalmazza a Bíróság ítéleteinek és határozatainak eredeti szövegét (Nagykamara, Kamara és Bizottság ítéletei, határozatai, kommunikált ügyek, tanácsadó vélemények, Esetjogi Tájékoztató jogi összefoglalói, a Bizottság döntései és jelentései, és a Miniszteri Bizottság ajánlásai).

A Bíróság ítéleteit és határozatait angol és/vagy francia nyelven hozza meg, amelyek a Bíróság hivatalos nyelvei. A HUDOC adatbázis emellett számos jelentős ügy fordítását tartalmazza további közel harminc nem hivatalos nyelven is, és ezekhez kapcsolódik körülbelül száz esetjog gyűjtemény, amelyet a bíróságon kívüli személyek készítettek.

3

3A.CZ s.r.o. v. the Czech Republic, no. 21835/06, 10 February 2011 98

A

<i>A, B and C v. Ireland</i> [GC], no. 25579/05, ECHR 2010.....	28, 29, 71
<i>A. Menarini Diagnostics S.r.l. v. Italy</i> , no. 43509/08, 27 September 2011.....	67
<i>A. v. France</i> , 23 November 1993, Series A no. 277-B	82
<i>A. v. Norway</i> , no. 28070/06, 9 April 2009.....	73
<i>A. v. the United Kingdom</i> , 23 September 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VI.....	13
<i>A.A. v. the United Kingdom</i> , no. 8000/08, 20 September 2011	75
<i>A.D.T. v. the United Kingdom</i> , no. 35765/97, ECHR 2000-IX.....	71
<i>A.N.H. v. Finland</i> (dec.), no. 70773/11, 12 February 2013	21
<i>Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom</i> , 28 May 1985, Series A no. 94.....	77
<i>Abdulkhakov v. Russia</i> , no. 14743/11, 2 October 2012	21
<i>Abdulrahman v. the Netherlands</i> (dec.), no. 66994/12, 5 February 2013.....	34
<i>Adam and Others v. Germany</i> (dec.), no. 290/03, 1 September 2005.....	35
<i>Ādamsons v. Latvia</i> , no. 3669/03, 24 June 2008.....	89
<i>Adesina v. France</i> (dec.), no. 31398/96, 13 September 1996.....	38
<i>Adolf v. Austria</i> , 26 March 1982, Series A no. 49	64
<i>Aerts v. Belgium</i> , 30 July 1998, <i>Reports</i> 1998-V.....	70
<i>Agathos and Others v. Greece</i> , no. 19841/02, 23 September 2004.....	89
<i>Ageyevy v. Russia</i> , no. 7075/10, 18 April 2013	77
<i>AGOSI v. the United Kingdom</i> , 24 October 1986, Series A no. 108.....	69
<i>Ahmet Sadik v. Greece</i> , 15 November 1996, <i>Reports</i> 1996-V.....	25
<i>Ahmut v. the Netherlands</i> , 28 November 1996, <i>Reports</i> 1996-VI.....	76
<i>Ahrens v. Germany</i> , no. 45071/09, 22 March 2012.....	74, 75
<i>Ahtinen v. Finland</i> (dec.), no. 48907/99, 31 May 2005	32
<i>Air Canada v. the United Kingdom</i> , 5 May 1995, Series A no. 316-A.....	69
<i>Airey v. Ireland</i> , 9 October 1979, Series A no. 32.....	59
<i>Aizpurua Ortiz and Others v. Spain</i> , no. 42430/05, 2 February 2010.....	13
<i>Akdivar and Others v. Turkey</i> , 16 September 1996, <i>Reports</i> 1996-IV	20, 26, 28
<i>Aksoy v. Turkey</i> , 18 December 1996, <i>Reports</i> 1996-VI.....	27, 60
<i>Aksu v. Turkey</i> [GC], nos. 4149/04 and 41029/04, ECHR 2012.....	14, 17, 45, 74
<i>Al-Adsani v. the United Kingdom</i> [GC], no. 35763/97, ECHR 2001-XI.....	58
<i>Alatulkkila and Others v. Finland</i> , no. 33538/96, 28 July 2005	59

<i>Alaverdyan v. Armenia</i> (dec.), no. 4523/04, 24 August 2010.....	56, 61
<i>Albayrak v. Turkey</i> , no. 38406/97, 31 January 2008	17
<i>Aldrian v. Austria</i> (dec.), no. 16266/90, Commission decision of 7 May 1990, Decisions and Reports (DR) 65	69
<i>Aleksandr Zaichenko v. Russia</i> , no. 39660/02, 18 February 2010	64
<i>Aleksanyan v. Russia</i> , no. 46468/06, 22 December 2008	41
<i>Aliev v. Georgia</i> , no. 522/04, 13 January 2009.....	19
<i>Al-Jedda v. United Kingdom</i> [GC], no. 27021/08, ECHR 2011	45
<i>Allan v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 48539/99, 28 August 2001	35
<i>Allen v. the United Kingdom</i> [GC], no. 25424/09, ECHR 2013	65, 69
<i>Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v. Portugal</i> , nos. 29813/96 és 30229/96, ECHR 2000-I	50, 52
<i>Al-Moayad v. Germany</i> (dec.), no. 35865/03, 20 February 2007	22
<i>Al-Nashif v. Bulgaria</i> , no. 50963/99, 20 June 2002.....	40
<i>Al-Saadoon and Mufdhi v. the United Kingdom</i> , no. 61498/08, ECHR 2010.....	21
<i>Al-Skeini and Others v. the United Kingdom</i> [GC], no. 55721/07, ECHR 2011	44, 45, 48
<i>Amann v. Switzerland</i> [GC], no. 27798/95, ECHR 2000-II.....	73, 83
<i>An and Others v. Cyprus</i> , no. 18270/91, Commission decision of 8 October 1991.....	45
<i>Anayo v. Germany</i> , no. 20578/07, 21 December 2010	76
<i>Anchugov and Gladkov v. Russia</i> , nos. 11157/04 and 15162/05, 4 July 2013.....	34
<i>Andrášik and Others v. Slovakia</i> (dec.), nos. 57984/00 and others, ECHR 2002-IX.....	24, 27, 29
<i>Andrejeva v. Latvia</i> [GC], no. 55707/00, ECHR 2009	85, 87
<i>Andreou Papi v. Turkey</i> , no. 16094/90, 22 September 2009	80
<i>Andronicou and Constantinou v. Cyprus</i> , 9 October 1997, Reports 1997-VI	15
<i>Andronikashvili v. Georgia</i> (dec.), no. 9297/08, 22 June 2010	58
<i>Anheuser-Busch Inc. v. Portugal</i> [GC], no. 73049/01, ECHR 2007-I.....	84, 85, 86
<i>Apay v. Turkey</i> (dec.), no. 3964/05, 11 december 2007.....	62
<i>APEH Üldözötteinek Szövetsége and Others v. Hungary</i> , no. 32367/96, ECHR 2000-X.....	61
<i>Apinis v. Latvia</i> (dec.), no. 46549/06, 20 September 2011	41
<i>Arat v. Turkey</i> , no. 10309/03, 10 November 2009.....	17
<i>Armonienė v. Lithuania</i> , no. 36919/02, 25 November 2008.....	15
<i>Assanidze v. Georgia</i> [GC], no. 71503/01, ECHR 2004-II.....	44
<i>Association 21 December 1989 and Others v. Romania</i> , nos. 33810/07 and 18817/08, 24 May 2011	73
<i>Athanassoglou and Others v. Switzerland</i> [GC], no. 27644/95, ECHR 2000-IV	57, 58
<i>Ayuntamiento de Mula v. Spain</i> (dec.), no. 55346/00, ECHR 2001-I.....	13
<i>Azemi v. Serbia</i> (dec.), no.11209/09, 5 November 2013	45

B

<i>B. v. France</i> , 25 March 1992, Series A no. 232-C.....	71
<i>B.B. and F.B. v. Germany</i> , nos. 18734/09 and 9424/11, 14 March 2013	77
<i>B.C. v. Switzerland</i> (dec.), no. 21353/93, Commission decision of 27 February 1995.....	82
<i>Bagheri and Maliki v. the Netherlands</i> (dec.), no. 30164/06, 15 May 2007	40
<i>Baillard v. France</i> (dec.), no. 6032/04, 25 September 2008.....	93
<i>Balan v. Moldova</i> (dec.), no. 44746/08, 24 January 2012	29
<i>Balmer-Schafroth and Others v. Switzerland</i> , 26 August 1997, Reports 1997-IV	57
<i>Balsytė-Lideikienė v. Lithuania</i> , no. 72596/01, 4 November 2008.....	67
<i>Bandaleto v. Ukraine</i> , no. 23180/06, 31 October 2013.....	64
<i>Banković and Others v. Belgium</i> (dec.) [GC], no. 52207/99, ECHR 2001-XII.....	44, 48
<i>Bannikov v. Latvia</i> , no. 19279/03, 11 June 2013	98
<i>Barberà, Messegué and Jabardo v. Spain</i> , 6 December 1988, Series A no. 146.....	54
<i>Baumann v. France</i> , no. 33592/96, ECHR 2001-V.....	29
<i>Bazelyuk v. Ukraine</i> (dec.), no. 49275/08, 27 March 2012.....	96, 100
<i>Bazorkina v. Russia</i> , no. 69481/01, 27 July 2006.....	22
<i>Beaumartin v. France</i> , 24 November 1994, Series A no. 296-B.....	57
<i>Beer and Regan v. Germany</i> [GC], no. 28934/95, 18 February 1999.....	47
<i>Beganović v. Croatia</i> , no. 46423/06, 25 June 2009.....	45
<i>Behrami v. France and Saramati v. France, Germany and Norway</i> (dec.) [GC], nos. 71412/01 és 78166/01, 2 May 2007 .. 46, 47	
<i>Bekauri v. Georgia</i> (preliminary objections), no. 14102/02, 10 April 2012.....	40, 42
<i>Bekirski v. Bulgaria</i> , no. 71420/01, 2 September 2010	22
<i>Belilos v. Switzerland</i> , 29 April 1988, Series A no. 132.....	55
<i>Ben Salah Adraoui and Dhaima v. Spain</i> (dec.), no. 45023/98, ECHR 2000-IV.....	24
<i>Bendenoun v. France</i> , 24 February 1994, Series A no. 284	64, 65, 67
<i>Benet Praha, spol. s r.o., v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 38354/06, 28 September 2010	33
<i>BENet Praha, spol.s r.o., v. the Czech Republic</i> , no. 33908/04, 24 February 2011.....	98
<i>Benham v. the United Kingdom</i> [GC], 10 June 1996, Reports 1996-III	64
<i>Bensaid v. the United Kingdom</i> , no. 44599/98, ECHR 2001-I.....	71

<i>Bentham v. the Netherlands</i> , 23 October 1985, Series A no. 97	57, 59
<i>Berdzenishvili v. Russia</i> (dec.), no. 31697/03, ECHR 2004-II	32
<i>Berić and Others v. Bosnia and Herzegovina</i> (dec.), nos. 36357/04 et al., 16 October 2007	45, 46
<i>Berladir and Others v. Russia</i> , no. 34202/06, 10 July 2012	99
<i>Bernardet v. France</i> (dec.), no. 31406/96, 27 November 1996	38
<i>Bernh Larsen Holding AS and Others v. Norway</i> , no. 24117/08, 14 March 2013	80, 82, 83
<i>Berrehab v. the Netherlands</i> , 21 June 1988, Series A no. 138	76
<i>Beyeler v. Italy</i> [GC], no. 33202/96, ECHR 2000-I	84
<i>Beygo v. 46 Member States of the Council of Europe</i> (dec.), no. 36099/06, 16 June 2009	46
<i>Bic and Others v. Turkey</i> (dec.), no. 55955/00, 2 February 2006	15, 16
<i>Bigaeva v. Greece</i> , no. 26713/05, 28 May 2009	72
<i>Bijelić v. Montenegro and Serbia</i> , no. 11890/05, 28 April 2009	43
<i>Bimer S.A. v. Moldova</i> , no. 15084/03, 10 July 2007	86
<i>Blagojević v. the Netherlands</i> (dec.), no. 49032/07, 9 June 2009	45, 46
<i>Blečić v. Croatia</i> [GC], no. 59532/00, ECHR 2006-III	49, 50, 51, 52
<i>Blondje v. the Netherlands</i> (dec.), no. 7245/09, ECHR 2009	36
<i>Bock v. Germany</i> (dec.), no. 22051/07, 19 January 2010	42
<i>Boelens and Others v. Belgium</i> (dec.), no. 20007/09, 11 September 2012	96
<i>Boicenco v. Moldova</i> , no. 41088/05, 11 July 2006	20
<i>Boivin v. 34 Member States of the Council of Europe</i> (dec.), no. 73250/01, ECHR 2008	46
<i>Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Ireland</i> [GC], no. 45036/98, ECHR 2005-VI	47
<i>Botta v. Italy</i> , 24 February 1998, Reports 1998-I	72
<i>Bottaro v. Italy</i> (dec.), no. 56298/00, 23 May 2002	29
<i>Bouglame v. Belgium</i> (dec.), no. 16147/08, 2 March 2010	17
<i>Bouilloc v. France</i> (dec.), no. 34489/03, 28 November 2006	59
<i>Boulois v. Luxembourg</i> [GC], no. 37575/04, ECHR 2012	57, 58, 66
<i>Boyle v. the United Kingdom</i> , 28 February 1994, opinion of the Commission, Series A no. 282-B	78
<i>Božinovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> (dec.), no. 68368/01, 1 February 2005	35
<i>Brândușe v. Romania</i> , no. 6586/03, 7 April 2009	75
<i>Bratři Zátkové, A.S., v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 20862/06, 8 February 2011	97
<i>Brežec v. Croatia</i> , no. 7177/10, 18 July 2013	34, 79
<i>Broca and Texier-Micault v. France</i> , nos. 27928/02 and 31694/02, 21 October 2003	29, 30
<i>Bronda v. Italy</i> , 9 June 1998, Reports 1998-IV	78
<i>Broniowski v. Poland</i> (dec.) [GC], no. 31443/96, ECHR 2002-X	54
<i>Broniowski v. Poland</i> [GC], no. 31443/96, ECHR 2004-V	84
<i>Brown v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 38644/97, 24 November 1998	70
<i>Brudnicka and Others v. Poland</i> , no. 54723/00, ECHR 2005-II	15
<i>Brüggemann and Scheuten v. Germany</i> , no. 6959/75, Commission decision of 19 May 1976, DR 5	74
<i>Brumărescu v. Romania</i> [GC], no. 28342/95, ECHR 1999-VII	14
<i>Brusco v. France</i> , no. 1466/07, 14 October 2010	64
<i>Brusco v. Italy</i> (dec.), no. 69789/01, ECHR 2001-IX	28, 29
<i>Buchholz v. Germany</i> , 6 May 1981, Series A no. 42	60
<i>Buck v. Germany</i> , no. 41604/98, ECHR 2005-IV	79, 80
<i>Buckley v. the United Kingdom</i> , 25 September 1996, Reports 1996-IV	79, 80
<i>Bui Van Thanh and Others v. the United Kingdom</i> , no. 16137/90, Commission decision of 12 March 1990, DR 65	49
<i>Buijen v. Germany</i> , no. 27804/05, 1 April 2010	69
<i>Buj v. Croatia</i> , no. 24661/02, 1 June 2006	63
<i>Buldakov v. Russia</i> , no. 23294/05, 19 July 2011	20
<i>Bulinwar OOD and Hrusanov v. Bulgaria</i> , no. 66455/01, 12 April 2007	34
<i>Burden v. the United Kingdom</i> [GC], no. 13378/05, ECHR 2008	15, 17
<i>Burdov v. Russia</i> (no. 2), no. 33509/04, ECHR 2009	30
<i>Burdov v. Russia</i> , no. 59498/00, ECHR 2002-III	17, 84
<i>Burghartz v. Switzerland</i> , 22 February 1994, Series A no. 280-B	70, 75
<i>Burov v. Moldova</i> (dec.), no. 38875/03, 14 June 2011	95, 96, 100
<i>Buzescu v. Romania</i> , no. 61302/00, 24 May 2005	86

C

<i>C.A.S. and C.S. v. Romania</i> , no. 26692/05, 20 March 2012	71
<i>C.C. v. Spain</i> , no. 1425/06, 6 October 2009	73
<i>Çakıcı v. Turkey</i> [GC], no. 23657/94, ECHR 1999-IV	23
<i>Çakir and Others v. Cyprus</i> (dec.), no. 7864/06, 29 April 2010	53
<i>Caldas Ramirez de Arrellano v. Spain</i> (dec.), no. 68874/01, ECHR 2003-I	69
<i>Campbell and Fell v. the United Kingdom</i> , 28 June 1984, Series A no. 80	65
<i>Campbell v. the United Kingdom</i> , 25 March 1992, Series A no. 233	83
<i>Cankoçak v. Turkey</i> , nos. 25182/94 és 26956/95, 20 February 2001	50

<i>Cantoni v. France</i> [GC], 15 November 1996, <i>Reports</i> 1996-V.....	47
<i>Capital Bank AD v. Bulgaria</i> , no. 49429/99, ECHR 2005-XII.....	86
<i>Carson and Others v. the United Kingdom</i> [GC], no. 42184/05, ECHR 2010.....	29
<i>Catan and Others v. the Republic of Moldova and Russia</i> [GC], nos. 43370/04, 8252/05 és 18454/06, ECHR 2012.....	44, 45
<i>Čavajda v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 17696/07, 29 March 2011.....	97
<i>Çelik v. the Netherlands</i> (dec.), no. 12810/13, 27 August 2013.....	98, 101
<i>Çelik v. Turkey</i> (dec.), no. 52991/99, ECHR 2004-X.....	32
<i>Celniku v. Greece</i> , no. 21449/04, 5 July 2007.....	39
<i>Centro Europa 7 S.r.l. and Di Stefano v. Italy</i> [GC], no. 38433/09, ECHR 2012.....	16, 17, 84, 85, 86
<i>Chadimová v. the Czech Republic</i> , no. 50073/99, 18 April 2006.....	82, 83
<i>Chagos Islanders v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 35622/04, 11 December 2012.....	49
<i>Chapman v. Belgium</i> (dec.), no. 39619/06, 5 March 2013.....	31
<i>Chapman v. the United Kingdom</i> [GC], no. 27238/95, ECHR 2001-I.....	74, 79
<i>Chappell v. the United Kingdom</i> , 30 March 1989, Series A no. 152-A.....	80
<i>Chappex v. Switzerland</i> (dec.), no. 20338/92, 12 October 1994.....	38
<i>Charzyński v. Poland</i> (dec.), no. 15212/03, ECHR 2005-V.....	29
<i>Chaudet v. France</i> , no. 49037/06, 29 October 2009.....	59
<i>Chauvy and Others v. France</i> , no. 64915/01, ECHR 2004-VI.....	73
<i>Chavdarov v. Bulgaria</i> , no. 3465/03, 21 December 2010.....	76
<i>Chelu v. Romania</i> , no. 40274/04, 12 January 2010.....	79
<i>Chernitsyn v. Russia</i> , no. 5964/02, 6 April 2006.....	41
<i>Chevrol v. France</i> , no. 49636/99, ECHR 2003-III.....	18, 59
<i>Chiragov and Others v. Armenia</i> (dec.) [GC], no. 13216/05, 14 December 2011.....	35
<i>Christie v. the United Kingdom</i> , no. 21482/93, Commission decision of 27 June 1994, DR 78-B.....	82
<i>Christine Goodwin v. the United Kingdom</i> [GC], no. 28957/95, ECHR 2002-VI.....	71
<i>Church of X. v. the United Kingdom</i> , no. 3798/68, Commission decision of 17 December 1968, Collection 29.....	49
<i>Çinar v. Turkey</i> (dec.), no. 28602/95, 13 November 2003.....	25
<i>Ciobanu v. Romania</i> (dec.), no. 52414/99, 16 December 2003.....	13
<i>Ciubotaru v. Moldova</i> , no. 27138/04, 27 April 2010.....	74
<i>Ciulla v. Italy</i> , 22 February 1989, Series A no. 148.....	70
<i>Ciupercescu v. Romania</i> , no. 35555/03, 15 June 2010.....	28
<i>Cocchiarella v. Italy</i> [GC], no. 64886/01, ECHR 2006-V.....	30
<i>Colibaba v. Moldova</i> , no. 29089/06, 23 October 2007.....	19
<i>Collectif national d'information et d'opposition à l'usine Melox – Collectif Stop Melox et Mox v. France</i> (dec.), no. 75218/01, 28 March 2006.....	59
<i>Collins and Akaziebie v. Sweden</i> (dec.), no. 23944/05, 9 March 2007.....	92
<i>Confédération française démocratique du travail v. the European Communities</i> , no. 8030/77, Commission decision of 10 July 1978, DR 13.....	47
<i>Connolly v. 15 Member States of the European Union</i> (dec.), no. 73274/01, 9 December 2008.....	46
<i>Constantinescu v. Romania</i> , no. 28871/95, ECHR 2000-VIII.....	17
<i>Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. v. the Netherlands</i> (dec.), no. 13645/05, ECHR 2009.....	47
<i>Cooperativa Agricola Slobozia-Hanesei v. Moldova</i> , no. 39745/02, 3 April 2007.....	43
<i>Copland v. the United Kingdom</i> , no. 62617/00, ECHR 2007-I.....	82, 83
<i>Costa and Pavan v. Italy</i> , no. 54270/10, 28 August 2012.....	71
<i>Costello-Roberts v. the United Kingdom</i> , 25 March 1993, Series A no. 247-C.....	71
<i>Cotleş v. Romania</i> , no. 38565/97, 3 June 2003.....	20, 82
<i>Craxi v. Italy</i> (no. 2), no. 25337/94, 17 July 2003.....	82
<i>Cudak v. Lithuania</i> [GC], no. 15869/02, ECHR 2010.....	61, 91
<i>Cvetković v. Serbia</i> , no. 17271/04, 10 June 2008.....	29
<i>Cyprus v. Turkey</i> [GC], no. 25781/94, ECHR 2001-IV.....	44, 48, 80

D

<i>D.B. v. Turkey</i> , no. 33526/08, 13 July 2010.....	21
<i>D.H. and Others v. the Czech Republic</i> [GC], no. 57325/00, ECHR 2007-IV.....	26
<i>D.J. and A.-K.R. v. Romania</i> (dec.), no. 34175/05, 20 October 2009.....	18
<i>Dadouch v. Malta</i> , no. 38816/07, 20 July 2010.....	74
<i>Dalban v. Romania</i> [GC], no. 28114/95, ECHR 1999-VI.....	18
<i>Dalea v. France</i> (dec.), no. 964/07, 2 February 2010.....	62
<i>Dalia v. France</i> , 19 February 1998, <i>Reports</i> 1998-I.....	27
<i>Dayanan v. Turkey</i> , no. 7377/03, 13 October 2009.....	68
<i>De Becker v. Belgium</i> , no. 214/56, Commission decision of 9 June 1958.....	52
<i>De Bruin v. the Netherlands</i> (dec.), no. 9765/09, 17 September 2013.....	58
<i>De Geouffre de la Pradelle v. France</i> , 16 December 1992, Series A no. 253-B.....	59
<i>De Ieso v. Italy</i> , no. 34383/02, 24 April 2012.....	97

<i>De Moor v. Belgium</i> , 23 June 1994, Series A no. 292-A.....	59
<i>De Saedeleer v. Belgium</i> , no. 27535/04, 24 July 2007.....	44
<i>Deés v. Hungary</i> , no. 2345/06, 9 November 2010.....	75, 80
<i>Del Río Prada v. Spain</i> [GC], no. 42750/09, ECHR 2013.....	70
<i>Demades v. Turkey</i> , no. 16219/90, 31 July 2003.....	79
<i>Demicoli v. Malta</i> , 27 August 1991, Series A no. 210.....	65, 66
<i>Demir and Baykara v. Turkey</i> [GC], no. 34503/97, ECHR 2008.....	55, 88, 91
<i>Demirbaş and Others v. Turkey</i> (dec.), nos. 1093/08 and others, 9 November 2010.....	14
<i>Demopoulos and Others v. Turkey</i> (dec.) [GC], nos. 46113/99 et al., ECHR 2010.....	26, 28, 29, 30, 80, 88
<i>Dennis and Others v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 76573/01, 2 July 2002.....	33
<i>Depalle v. France</i> [GC], no. 34044/02, ECHR 2010.....	84
<i>Depauw v. Belgium</i> (dec.), no. 2115/04, 15 May 2007.....	30
<i>Des Fours Walderode v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 40057/98, ECHR 2004-V.....	84
<i>Deweer v. Belgium</i> , 27 February 1980, Series A no. 35.....	64
<i>Di Giovanni v. Italy</i> , no. 51160/06, 9 July 2013.....	61
<i>Di Salvo v. Italy</i> (dec.), no. 16098/05, 11 January 2007.....	41
<i>Di Sante v. Italy</i> (dec.), no. 56079/00, 24 June 2004.....	27
<i>Di Sarno and Others v. Italy</i> , no. 30765/08, 10 January 2012.....	75, 81
<i>Diacenco v. Romania</i> , no. 124/04, 7 February 2012.....	98
<i>Dickson v. the United Kingdom</i> [GC], no. 44362/04, ECHR 2007-V.....	76
<i>Dimitrescu v. Romania</i> , nos. 5629/03 and 3028/04, 3 June 2008.....	18
<i>Dink v. Turkey</i> , nos. 2668/07 et al., 14 September 2010.....	29
<i>Djokaba Lambi Longa v. the Netherlands</i> (dec.), no. 33917/12, ECHR 2012.....	45
<i>Doran v. Ireland</i> , no. 50389/99, ECHR 2003-X.....	27
<i>Döring v. Germany</i> (dec.), no. 37595/97, ECHR 1999-VIII.....	86
<i>Döşemealtı Belediyesi v. Turkey</i> (dec.), no. 50108/06, 23 March 2010.....	13, 43
<i>Draon v. France</i> [GC], no. 1513/03, 6 October 2005.....	84
<i>Drijfhout v. the Netherlands</i> (dec.), no. 51721/09, 22 February 2011.....	40
<i>Drozd and Janousek v. France and Spain</i> , 26 June 1992, Series A no. 240.....	44, 48
<i>Dubus S.A. v. France</i> , no. 5242/04, 11 June 2009.....	67
<i>Dudek v. Germany</i> (dec.), nos. 12977/09 et al., 23 November 2010.....	101
<i>Dudgeon v. the United Kingdom</i> , 22 October 1981, Series A no. 45.....	71, 94
<i>Dukmedjian v. France</i> , no. 60495/00, 31 January 2006.....	89
<i>Durđević v. Croatia</i> , no. 52442/09, ECHR 2011.....	71
<i>Duringer and Grunge v. France</i> (dec.), nos. 61164/00 and 18589/02, ECHR 2003-II.....	41
<i>Durini v. Italy</i> , no. 19217/91, Commission decision of 12 January 1994, DR 76-B.....	43
<i>Dvořáček and Dvořáčková v. Slovakia</i> , no. 30754/04, 28 July 2009.....	13

E

<i>E.B. v. France</i> [GC], no. 43546/02, 22 January 2008.....	72, 76
<i>E.S. v. Germany</i> , no. 262/57, Commission decision of 28 August 1957, Yearbook 1.....	44
<i>Eckle v. Germany</i> , 15 July 1982, Series A no. 51.....	64
<i>Éditions Périscope v. France</i> , 26 March 1992, Series A no. 234-B.....	59
<i>Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası v. Turkey</i> , no. 20641/05, ECHR 2012.....	38, 39
<i>El Majjaoui and Stichting Touba Moskee v. the Netherlands</i> (striking out) [GC], no. 25525/03, 20 December 2007.....	18
<i>Ellès and Others v. Switzerland</i> , no. 12573/06, 16 December 2010.....	61
<i>Elli Poluhas Dödsbo v. Sweden</i> , no. 61564/00, ECHR 2006-I.....	72
<i>El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> [GC], no. 39630/09, ECHR 2012.....	45
<i>Emesa Sugar N.V. v. the Netherlands</i> (dec.), no. 62023/00, 13 January 2005.....	62
<i>Emine Araç v. Turkey</i> , no. 9907/02, 23 September 2008.....	61
<i>Enea v. Italy</i> [GC], no. 74912/01, ECHR 2009.....	61, 66
<i>Engel and Others v. the Netherlands</i> , 8 June 1976, Series A no. 22.....	64, 65
<i>Enukidze and Girgylani v. Georgia</i> , no. 25091/07, 26 April 2011.....	22
<i>Eon v. France</i> , no. 26118/10, 14 March 2013.....	99
<i>Epözdemir v. Turkey</i> (dec.), no. 57039/00, 31 January 2002.....	28
<i>Evans v. the United Kingdom</i> [GC], no. 6339/05, ECHR 2007-I.....	71
<i>Evcen v. the Netherlands</i> , no. 32603/96, Commission decision of 3 December 1997.....	80
<i>Eyoum-Priso v. France</i> , no. 24352/94, Commission decision of 9 April 1997.....	94
<i>Ezeh and Connors v. the United Kingdom</i> [GC], nos. 39665/98 and 40086/98, ECHR 2003-X.....	66

F

<i>Fabris v. France</i> [GC], no. 16574/08, ECHR 2013.....	84, 85
<i>Fadeyeva v. Russia</i> , no. 55723/00, ECHR 2005-IV.....	80

<i>Fairfield v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 24790/04, ECHR 2005-VI.....	15
<i>Fakhretidinov and Others v. Russia</i> (dec.), nos. 26716/09, 67576/09 and 7698/10, 23 September 2010.....	30, 31
<i>Farcaș v. Romania</i> (dec.), no. 32596/04, 14 September 2010.....	20
<i>Fawsie v. Greece</i> , no. 40080/07, 28 October 2010.....	78
<i>Fayed v. the United Kingdom</i> , 21 September 1994, Series A no. 294-B.....	58
<i>Fédération chrétienne des témoins de Jéhovah de France v. France</i> (dec.), no. 53430/99, ECHR 2001-XI.....	16
<i>Federation of French Medical Trade Unions and National Federation of Nurses v. France</i> (dec.), no. 10983/84, Commission decision of 12 May 1986, DR 47.....	36
<i>Fedotov v. Moldova</i> (dec.), no. 51838/07, 24 May 2011.....	96, 100
<i>Fedotova v. Russia</i> , no. 73225/01, 13 April 2006.....	20, 100
<i>Feldbrugge v. the Netherlands</i> , 29 May 1986, Series A no. 99.....	60
<i>Fener Rum Patrikliği (Ecumenical Patriarchy) v. Turkey</i> (dec.), no. 14340/05, 12 June 2007.....	51
<i>Fernandez v. France</i> (dec.), no. 65421/10, 17 January 2012.....	96
<i>Fernie v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 14881/04, 5 January 2006.....	31
<i>Ferrazzini v. Italy</i> [GC], no. 44759/98, ECHR 2001-VII.....	56, 61, 62
<i>Ferreira Alves v. Portugal</i> (no. 6), nos. 46436/06 and 55676/08, 13 April 2010.....	26
<i>Filipović v. Serbia</i> , no. 27935/05, 20 November 2007.....	51
<i>Finger v. Bulgaria</i> , no. 37346/05, 10 May 2011.....	99, 101
<i>Fischer v. Austria</i> (dec.), no. 27569/02, ECHR 2003-VI.....	69
<i>Fiume v. Italy</i> , no. 20774/05, 30 June 2009.....	61
<i>Flisar v. Slovenia</i> , no. 3127/09, 28 September 2011.....	101
<i>Flores Cardoso v. Portugal</i> , no. 2489/09, 29 May 2012.....	86
<i>Fogarty v. the United Kingdom</i> [GC], no. 37112/97, ECHR 2001-XI.....	58
<i>Folgerø and Others v. Norway</i> (dec.), no. 15472/02, 14 February 2006.....	39
<i>Folgerø and Others v. Norway</i> [GC], no. 15472/02, ECHR 2007-III.....	74
<i>Fomin v. Moldova</i> , no. 36755/06, 11 October 2011.....	101
<i>Foti and Others v. Italy</i> , 10 December 1982, Series A no. 56.....	54
<i>Frérot v. France</i> , no. 70204/01, 12 June 2007.....	82
<i>Fressoz and Roire v. France</i> [GC], no. 29183/95, ECHR 1999-I.....	25
<i>Friend and Others v. the United Kingdom</i> (dec.), nos. 16072/06 and 27809/08, 24 November 2009.....	74, 80
<i>Funke v. France</i> , 25 February 1993, Series A no. 256-A.....	75, 80

G

<i>Gäfgen v. Germany</i> [GC], no. 22978/05, ECHR 2010.....	17
<i>Gaftoniuc v. Romania</i> (dec.), no. 30934/05, 22 February 2011.....	95, 96, 100
<i>Gagiu v. Romania</i> , no. 63258/00, 24 February 2009.....	20, 82
<i>Gagliano Giorgi v. Italy</i> , no. 23563/07, ECHR 2012.....	97
<i>Gaglione and Others v. Italy</i> , nos. 45867/07 et al., 21 December 2010.....	27, 95, 97
<i>Galev and Others v. Bulgaria</i> (dec.), no. 18324/04, 29 September 2009.....	92
<i>Galić v. the Netherlands</i> (dec.), no. 22617/07, 9 June 2009.....	45, 46
<i>Galović v. Croatia</i> (dec.), no. 54388/09, 5 March 2013.....	98
<i>García Ruiz v. Spain</i> [GC], no. 30544/96, ECHR 1999-I.....	89, 90
<i>Gardean and S.C. Grup 95 SA v. Romania</i> (revision), no. 25787/04, 30 April 2013.....	40
<i>Gardel v. France</i> , no. 16428/05, ECHR 2009.....	73
<i>Garnaga v. Ukraine</i> , no. 20390/07, 16 May 2013.....	75
<i>Gas and Dubois v. France</i> (dec.), no. 25951/07, 31 August 2010.....	28, 77
<i>Gasparini v. Italy and Belgium</i> (dec.), no. 10750/03, 12 May 2009.....	46
<i>Gast and Popp v. Germany</i> , no. 29357/95, ECHR 2000-II.....	69
<i>Gayduk and Others v. Ukraine</i> (dec.), nos. 45526/99 and others, ECHR 2002-VI.....	86
<i>Gennari v. Italy</i> (dec.), no. 46956/99, 5 October 2000.....	38
<i>Gentilhomme, Schaff-Benhadj and Zerouki v. France</i> , nos. 48205/99, 48207/99 and 48209/99, 14 May 2002.....	44
<i>Georgel and Georgeta Stoicescu v. Romania</i> , no. 9718/03, 26 July 2011.....	71
<i>Georgiadis v. Greece</i> , 29 May 1997, Reports 1997-III.....	56
<i>Georgian Labour Party v. Georgia</i> , no. 9103/04, ECHR 2008.....	42
<i>Geraguyn Khorhurd Patgamavorakan Akumb v. Armenia</i> (dec.), no. 11721/04, 14 April 2009.....	62
<i>Giacomelli v. Italy</i> , no. 59909/00, ECHR 2006-XII.....	81
<i>Gillan and Quinton v. the United Kingdom</i> , no. 4158/05, ECHR 2010.....	75
<i>Gillberg v. Sweden</i> [GC], no. 41723/06, 3 April 2012.....	72, 73
<i>Gillow v. the United Kingdom</i> , 24 November 1986, Series A no. 109.....	49, 79
<i>Giuliani and Gaggio v. Italy</i> [GC], no. 23458/02, ECHR 2011.....	15
<i>Giummarra and Others v. France</i> (dec.), no. 61166/00, 12 June 2001.....	27
<i>Giuran v. Romania</i> , no. 24360/04, ECHR 2011.....	95
<i>Giusti v. Italy</i> , no. 13175/03, 18 October 2011.....	95, 97
<i>Gladysheva v. Russia</i> , no. 7097/10, 6 December 2011.....	80
<i>Glass v. the United Kingdom</i> , no. 61827/00, ECHR 2004-II.....	71

<i>Glor v. Switzerland</i> , no. 13444/04, ECHR 2009	72
<i>Godelli v. Italy</i> , no. 33783/09, 25 September 2012	74
<i>Gorou v. Greece (no. 2)</i> [GC], no. 12686/03, 20 March 2009.....	56, 57, 60
<i>Gorraiz Lizarraga and Others v. Spain</i> , no. 62543/00, ECHR 2004-III	14, 57, 58
<i>Goția v. Romania</i> (dec.), no. 24315/06, 5 October 2010	72
<i>Grădinar v. Moldova</i> , no. 7170/02, 8 April 2008	15, 16
<i>Grässer v. Germany</i> (dec.), no. 66491/01, 16 September 2004.....	28
<i>Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic</i> (dec.) [GC], no. 39794/98, ECHR 2002-VII.....	85, 88
<i>Greco v. Romania</i> , no. 75101/01, 30 November 2006	70
<i>Greek Federation of Bank Employee Unions v. Greece</i> (dec.), no. 72808/10, 6 December 2011	39
<i>Grišankova and Grišankovs v. Latvia</i> (dec.), no. 36117/02, ECHR 2003-II	26
<i>Groni v. Albania</i> , no. 25336/04, 7 July 2009	21
<i>Grossi and Others v. Italy</i> (revision), no. 18791/03, 30 October 2012.....	41
<i>Grzinčič v. Slovenia</i> , no. 26867/02, 3 May 2007.....	30
<i>Guerra and Others v. Italy</i> , 19 February 1998, Reports 1998-I	73
<i>Guillot v. France</i> , 24 October 1996, Reports 1996-V	75
<i>Guisset v. France</i> , no. 33933/96, ECHR 2000-IX.....	18, 67
<i>Gül v. Switzerland</i> , 19 February 1996, Reports 1996-I	76
<i>Gülmez v. Turkey</i> , no. 16330/02, 20 May 2008.....	61
<i>Güneş v. Turkey</i> (dec.), no. 53916/00, 13 May 2004.....	18
<i>Gurguchiani v. Spain</i> , no. 16012/06, 15 December 2009.....	68
<i>Guruyan v. Armenia</i> (dec.), no. 11456/05, 24 January 2012	96, 100
<i>Gutfreund v. France</i> , no. 45681/99, ECHR 2003-VII	57, 68
<i>Güzel Erdagöz v. Turkey</i> , no. 37483/02, 21 October 2008.....	75

H

<i>H.F. K.-F. v. Germany</i> , no. 25629/94, Commission decision of 10 September 1996.....	94
<i>Haas v. Switzerland</i> (dec.), no. 31322/07, 20 May 2010.....	48
<i>Haas v. Switzerland</i> , no. 31322/07, 20 January 2011	74
<i>Haas v. the Netherlands</i> , no. 36983/97, ECHR 2004-I.....	78
<i>Hadrabová and Others v. the Czech Republic</i> (dec.), nos. 42165/02 and 466/03, 25 September 2007	40, 41, 42
<i>Hadri-Vionnet v. Switzerland</i> , no. 55525/00, 14 February 2008	72
<i>Hajduová v. Slovakia</i> , no. 2660/03, 30 November 2010	71
<i>Halford v. the United Kingdom</i> , 25 June 1997, Reports 1997-III.....	72, 73, 82
<i>Hamer v. Belgium</i> , no. 21861/03, ECHR 2007-V	68
<i>Hamidovic v. Italy</i> (dec.), no. 31956/05, 13 September 2011.....	21
<i>Hanzl and Špadrna v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 30073/06, 15 January 2013.....	97
<i>Harabin v. Slovakia</i> , no. 58688/11, 20 November 2012.....	65
<i>Hardy and Maile v. the United Kingdom</i> , no. 31965/07, 14 February 2012.....	81
<i>Hartung v. France</i> (dec.), no. 10231/07, 3 November 2009.....	79, 92
<i>Harutyunyan v. Armenia</i> , no. 36549/03, ECHR 2007-III.....	51
<i>Havelka v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 7332/10, 20 September 2011.....	96, 100
<i>Helander v. Finland</i> (dec.) no. 10410/10, 10 September 2013.....	82
<i>Helmens v. Sweden</i> , 29 October 1991, Series A no. 212-A	61
<i>Hingitq 53 and Others v. Denmark</i> (dec.), no. 18584/04, ECHR 2006-I.....	49
<i>Hirsi Jamaa and Others v. Italy</i> [GC], no. 27765/09, ECHR 2012.....	14, 18, 48
<i>Hofmann v. Germany</i> (dec.), no. 1289/09, 23 February 2010	78
<i>Hokkanen v. Finland</i> (dec.), no. 25159/94, 15 May 1996	38
<i>Hokkanen v. Finland</i> , 23 September 1994, Series A no. 299-A	76
<i>Holland v. Sweden</i> (dec.), no. 27700/08, 9 February 2010.....	20
<i>Holub v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 24880/05, 14 December 2010	95, 97, 98, 101
<i>Hornsby v. Greece</i> , 19 March 1997, Reports 1997-II.....	63
<i>Horsham v. the United Kingdom</i> , no. 23390/94, Commission decision of 4 September 1995	44
<i>Horvat v. Croatia</i> , no. 51585/99, ECHR 2001-VIII.....	25
<i>Hotter v. Austria</i> (dec.), no. 18206/06, 7 October 2010	58
<i>Howard v. the United Kingdom</i> , no. 10825/84, Commission decision of 18 October 1985, DR 52.....	80
<i>Hristozov and Others v. Bulgaria</i> , nos. 47039/11 and 358/12, ECHR 2012	15, 18, 74
<i>Hudecová and Others v. Slovakia</i> (dec.), no. 53807/09, 18 December 2012.....	96
<i>Humen v. Poland</i> [GC], no. 26614/95, 15 October 1999.....	54
<i>Hüseyin Turan v. Turkey</i> , no. 11529/02, 4 March 2008	67
<i>Hussein v. Albania and 20 Other Contracting States</i> (dec.), no. 23276/04, 14 March 2006	44
<i>Hutten-Czapska v. Poland</i> [GC], no. 35014/97, ECHR 2006-VIII.....	50, 52

I

<i>I.J.L. v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 39029/97, 6 July 1999	38
<i>I.T.C. Ltd v. Malta</i> (dec.), no. 2629/06, 11 December 2007	60
<i>Iambor v. Romania</i> (no. 1), no. 64536/01, 24 June 2008	20
<i>Ian Edgar (Liverpool) Ltd v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 37683/97, ECHR 2000-I	86
<i>Iatridis v. Greece</i> [GC], no. 31107/96, ECHR 1999-II	84
<i>İçyer v. Turkey</i> (dec.), no. 18888/02, ECHR 2006-I	29, 30
<i>Idalov v. Russia</i> [GC], no. 5826/03, 22 May 2012	31, 36, 82
<i>Ignats v. Latvia</i> (dec.), no. 38494/05, 24 September 2013	26
<i>Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia</i> [GC], no. 48787/99, ECHR 2004-VII	44, 45, 48, 52
<i>İlhan v. Turkey</i> [GC], no. 22277/93, ECHR 2000-VII	19
<i>Illiu and Others v. Belgium</i> (dec.), no. 14301/08, 19 May 2009	39
<i>Imakayeva v. Russia</i> , no. 7615/02, ECHR 2006-XIII	22
<i>Imbrioscia v. Switzerland</i> , 24 November 1993, Series A no. 275	68
<i>Ionescu v. Romania</i> (dec.), no. 36659/04, 1 June 2010	94, 95, 96, 100, 101
<i>Iordache v. Romania</i> , no. 6817/02, 14 October 2008	33
<i>İpek v. Turkey</i> (dec.), no. 39706/98, 7 November 2000	33
<i>Ireland v. the United Kingdom</i> , 18 January 1978, Series A no. 25	22
<i>Isaak and Others v. Turkey</i> (dec.), no. 44587/98, 28 September 2006	44, 45
<i>Islamic Republic of Iran Shipping Lines v. Turkey</i> , no. 40998/98, ECHR 2007-V	14
<i>Issa and Others v. Turkey</i> , no. 31821/96, 16 November 2004	44
<i>Ivan Atanasov v. Bulgaria</i> , no. 12853/03, 2 December 2010	57
<i>Ivanțoc and Others v. Moldova and Russia</i> , no. 23687/05, 15 November 2011	45

J

<i>J.A. Pye (Oxford) Ltd and J.A. Pye (Oxford) Land Ltd v. the United Kingdom</i> [GC], no. 44302/02, ECHR 2007-III	84
<i>James and Others v. the United Kingdom</i> , 21 February 1986, Series A no. 98	56
<i>Jančev v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> (dec.), no. 18716/09, 4 October 2011	97, 100
<i>Janowiec and Others v. Russia</i> [GC], nos. 55508/07 and 29520/09, ECHR 2013	22, 53, 54
<i>Jeličić v. Bosnia and Herzegovina</i> (dec.), no. 41183/02, ECHR 2005-XII	24, 25
<i>Jenița Mocanu v. Romania</i> , no. 11770/08, 17 December 2013	54
<i>Jensen and Rasmussen v. Denmark</i> (dec.), no. 52620/99, 20 March 2003	17
<i>Jensen v. Denmark</i> (dec.), no. 48470/99, ECHR 2001-X	17
<i>Jian v. Romania</i> (dec.), no. 46640/99, 30 March 2004	40
<i>Jirsák v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 8968/08, 5 April 2012	97
<i>Johansen v. Norway</i> , 7 August 1996, Reports 1996-III	77
<i>Johnston and Others v. Ireland</i> , 18 December 1986, Series A no. 112	75, 77
<i>Johtti Sapmelaccat Ry and Others v. Finland</i> (dec.), no. 42969/98, 18 January 2005	27
<i>Joos v. Switzerland</i> , no. 43245/07, 15 November 2012	98
<i>Jovanović v. Croatia</i> (dec.), no. 59109/00, ECHR 2002-III	51
<i>Juhas Đurić v. Serbia</i> (revision), no. 48155/06, 10 April 2012	100
<i>Jurisić and Collegium Mehrerau v. Austria</i> , no. 62539/00, 27 July 2006	62
<i>Jussila v. Finland</i> [GC], no. 73053/01, ECHR 2006-XIII	64, 67

K

<i>K. v. the United Kingdom</i> , no. 11468/85, Commission decision of 15 October 1986, DR 50	75
<i>K.H. and Others v. Slovakia</i> , no. 32881/04, ECHR 2009	73
<i>Kaburov v. Bulgaria</i> (dec.), no. 9035/06, 19 June 2012	16
<i>Kadiķis v. Latvia</i> (dec.), no. 47634/99, 29 June 2000	51
<i>Kafkaris v. Cyprus</i> (dec.), no. 9644/09, 21 June 2011	37, 38
<i>Kalashnikov v. Russia</i> , no. 47095/99, ECHR 2002-VI	54
<i>Kamaliyevy v. Russia</i> , no. 52812/07, 3 June 2010	21
<i>Kanthak v. Germany</i> , no. 12474/86, Commission decision of 11 October 1988, DR 58	80
<i>Karakó v. Hungary</i> , no. 39311/05, 28 April 2009	25
<i>Karassev v. Finland</i> (dec.), no. 31414/96, ECHR 1999-II	75
<i>Karner v. Austria</i> , no. 40016/98, ECHR 2003-IX	18
<i>Karoussiotis v. Portugal</i> , no. 23205/08, ECHR 2011	29, 39
<i>Kaur v. the Netherlands</i> (dec.), no. 35864/11, 15 May 2012	34
<i>Kaya and Polat v. Turkey</i> (dec.), nos. 2794/05 and 40345/05, 21 October 2008	13
<i>Kearns v. France</i> , no. 35991/04, 10 January 2008	76
<i>Keegan v. Ireland</i> , 26 May 1994, Series A no. 290	76
<i>Kefalas and Others v. Greece</i> , 18 June 1995, Series A no. 318-A	51

<i>Kemmache v. France</i> (no. 3), 1994. november 24, Series A no. 296-C.....	88
<i>Kennedy v. the United Kingdom</i> , no. 26839/05, 18 May 2010.....	83
<i>Kerechashvili v. Georgia</i> (dec.), no. 5667/02, ECHR 2006-V.....	40
<i>Kerimov v. Azerbaijan</i> (dec.), no. 151/03, 28 September 2006.....	52
<i>Kerojärvi v. Finland</i> , 19 July 1995, Series A no. 322.....	54
<i>Kezer and Others v. Turkey</i> (dec.), no. 58058/00, 5 October 2004.....	37
<i>Khadzhaliyev and Others v. Russia</i> , no. 3013/04, 6 November 2008.....	42
<i>Khamidov v. Russia</i> , no. 72118/01, 15 November 2007.....	80
<i>Khan v. the United Kingdom</i> , no. 35394/97, ECHR 2000-V.....	89, 90
<i>Khashiyev and Akayeva v. Russia</i> , nos. 57942/00 and 57945/00, 24 February 2005.....	26
<i>Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia</i> , nos. 11082/06 and 13772/05, 25 July 2013.....	20, 78
<i>Kikots and Kikota v. Latvia</i> (dec.), no. 54715/00, 6 June 2002.....	51
<i>Kioui v. Greece</i> (dec.), no. 52036/09, 20 September 2011.....	95, 96, 100
<i>Klass and Others v. Germany</i> , 6 September 1978, Series A no. 28.....	16, 79, 82
<i>Klyakhin v. Russia</i> , no. 46082/99, 30 November 2004.....	54
<i>Koç and Tambaş v. Turkey</i> (dec.), no. 46947/99, 24 February 2005.....	17
<i>Koç and Tosun v. Turkey</i> (dec.), no. 23852/04, 13 November 2008.....	32
<i>Koch v. Germany</i> , no. 497/09, 19 July 2012.....	74
<i>Kök v. Turkey</i> , no. 1855/02, 19 October 2006.....	59
<i>Kokhreizde and Ramishvili v. Georgia</i> (dec.), nos. 17092/07 and 22032/07, 25 September 2012.....	34
<i>Kolyadenko and Others v. Russia</i> , nos. 17423/05 et al., 28 February 2012.....	81
<i>König v. Germany</i> , 28 June 1978, Series A no. 27.....	59
<i>Konstantin Markin v. Russia</i> [GC], no. 30078/06, ECHR 2012.....	77
<i>Kopecký v. Slovakia</i> [GC], no. 44912/98, ECHR 2004-IX.....	49, 84, 85
<i>Köpke v. Germany</i> (dec.), no. 420/07, 5 October 2010.....	73
<i>Kopp v. Switzerland</i> , 25 March 1998, Reports 1998-II.....	82
<i>Korenjak v. Slovenia</i> (dec.), no. 463/03, 15 May 2007.....	29
<i>Korizno v. Latvia</i> (dec.), no. 68163/01, 28 September 2006.....	54
<i>Kornakovs v. Latvia</i> , no. 61005/00, 15 June 2006.....	19, 27
<i>Korolev v. Russia</i> (dec.), no. 25551/05, 1 July 2010.....	95, 96, 100
<i>Kotov v. Russia</i> [GC], no. 54522/00, 3 April 2012.....	14, 52, 84
<i>Koumoutsea and Others v. Greece</i> (dec.), no. 56625/00, 13 December 2001.....	94
<i>Kozacioğlu v. Turkey</i> [GC], no. 2334/03, 19 February 2009.....	25
<i>Kozlova and Smirnova v. Latvia</i> (dec.), no. 57381/00, ECHR 2001-XI.....	55
<i>Kroon and Others v. the Netherlands</i> , 27 October 1994, Series A no. 297-C.....	77
<i>Krušković v. Croatia</i> , no. 46185/08, 21 June 2011.....	74
<i>Kübler v. Germany</i> , no. 32715/06, 13 January 2011.....	61
<i>Kudła v. Poland</i> [GC], no. 30210/96, ECHR 2000-XI.....	24
<i>Kurić and Others v. Slovenia</i> [GC], no. 26828/06, ECHR 2012.....	50, 52, 75
<i>Kurt v. Turkey</i> , 25 May 1998, Reports 1998-III.....	20
<i>Kutzner v. Germany</i> , no. 46544/99, ECHR 2002-I.....	76
<i>Kwakye-Nti and Dufie v. the Netherlands</i> (dec.), no. 31519/96, 7 November 2000.....	77
<i>Kyprianou v. Cyprus</i> [GC], no. 73797/01, ECHR 2005-XIII.....	66

L

<i>L. v. the Netherlands</i> , no. 45582/99, ECHR 2004-IV.....	76
<i>L'Érablière A.S.B.L. v. Belgium</i> , no. 49230/07, ECHR 2009.....	57, 59
<i>Labsi v. Slovakia</i> , no. 33809/08, 15 May 2012.....	21
<i>Laduna v. Slovakia</i> , no. 31827/02, ECHR 2011.....	71
<i>Ladygin v. Russia</i> (dec.), no. 35365/05, 30 August 2011.....	95, 101
<i>Laidin v. France</i> (no. 2), no. 39282/98, 7 January 2003.....	61
<i>Lambert v. France</i> , 24 August 1998, Reports 1998-V.....	83
<i>Langborger v. Sweden</i> , 22 June 1989, Series A no. 155.....	81
<i>Laska and Lika v. Albania</i> , nos. 12315/04 and 17605/04, 20 April 2010.....	28
<i>Laskey, Jaggard and Brown v. the United Kingdom</i> , 19 February 1997, Reports 1997-I.....	71
<i>Łatak v. Poland</i> (dec.), no. 52070/08, 12 October 2010.....	29
<i>Lauko v. Slovakia</i> , 2 September 1998, Reports 1998-VI.....	66
<i>Le Calvez v. France</i> , 29 July 1998, Reports 1998-V.....	58
<i>Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium</i> , 23 June 1981, Series A no. 43.....	56, 59, 65
<i>Leander v. Sweden</i> , 26 March 1987, Series A no. 116.....	73
<i>Leandro Da Silva v. Luxembourg</i> , no. 30273/07, 11 February 2010.....	30
<i>Lechesne v. France</i> , no. 20264/92, Commission decision of 21 May 1997.....	94
<i>Lederer v. Germany</i> (dec.), no. 6213/03, ECHR 2006-VI.....	86
<i>Léger v. France</i> (striking out) [GC], no. 19324/02, 30 March 2009.....	18, 100
<i>Lenzing AG v. Germany</i> (dec.), no. 39025/97, 9 September 1998.....	47

<i>Leon and Agnieszka Kania v. Poland</i> , no. 12605/03, 21 July 2009.....	81
<i>Lepojić v. Serbia</i> , no. 13909/05, 6 November 2007.....	51
<i>Levänen and Others v. Finland</i> (dec.), no. 34600/03, 11 April 2006.....	86
<i>Libert v. Belgium</i> (dec.), no. 44734/98, 8 July 2004.....	62
<i>Lienhardt v. France</i> (dec.), no. 12139/10, 13 September 2011.....	26
<i>Liepājnieks v. Latvia</i> (dec.), no. 37586/06, 2 November 2010.....	26
<i>Liga Portuguesa de Futebol Profissional v. Portugal</i> (dec.), no. 49639/09, 3 April 2012.....	97, 101
<i>Lilly France v. France</i> (dec.), no. 53892/00, 3 December 2002.....	67
<i>Löffler v. Austria</i> , no. 30546/96, 3 October 2000.....	69
<i>Loiseau v. France</i> (dec.), no. 46809/99, ECHR 2003-XII.....	61
<i>Loizidou v. Turkey</i> (preliminary objections), 23 March 1995, Series A no. 310.....	13, 44, 48, 52
<i>Loizidou v. Turkey</i> , 18 December 1996, Reports 1996-VI.....	79
<i>Lopata v. Russia</i> , no. 72250/01, 13 July 2010.....	19, 20
<i>Lopez Cifuentes v. Spain</i> (dec.), no. 18754/06, 7 July 2009.....	45, 46
<i>López Ostra v. Spain</i> , 9 December 1994, Series A no. 303-C.....	70, 75, 79, 80
<i>Losonci Rose and Rose v. Switzerland</i> , no. 664/06, 9 November 2010.....	75
<i>Lowe v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 12486/07, 8 September 2009.....	37
<i>Luchaninova v. Ukraine</i> , no. 16347/02, 9 June 2011.....	98
<i>Lüdi v. Switzerland</i> , 15 June 1992, Series A no. 238.....	73
<i>Lukenda v. Slovenia</i> , no. 23032/02, ECHR 2005-X.....	30
<i>Luordo v. Italy</i> , no. 32190/96, ECHR 2003-IX.....	83
<i>Lutz v. Germany</i> , 25 August 1987, Series A no. 123.....	65, 66
<i>Lyons v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 15227/03, ECHR 2003-IX.....	56

M

<i>M. v. Denmark</i> , no. 17392/90, Commission decision of 14 October 1992, DR 73.....	48
<i>M. v. the United Kingdom</i> , no. 13284/87, Commission decision of 15 October 1987, DR 54.....	42
<i>M.B. v. the United Kingdom</i> , no. 22920/93, Commission decision of 6 April 1994, DR 77-B.....	76
<i>M.K. v. France</i> , no. 19522/09, 18 April 2013.....	73
<i>M.S.S. v. Belgium and Greece</i> [GC], no. 30696/09, 21 January 2011.....	29
<i>Maaouia v. France</i> [GC], no. 39652/98, ECHR 2000-X.....	62, 68
<i>Macedo da Costa v. Luxembourg</i> (dec.), no. 26619/07, 5 June 2012.....	69
<i>Mackay and BBC Scotland v. the United Kingdom</i> , no. 10734/05, 7 December 2010.....	62
<i>Makharadze and Sikharulidze v. Georgia</i> , no. 35254/07, 22 November 2011.....	21
<i>Malhous v. the Czech Republic</i> (dec.) [GC], no. 33071/96, ECHR 2000-XII.....	18, 85
<i>Malige v. France</i> , 23 September 1998, Reports 1998-VII.....	66
<i>Malone v. the United Kingdom</i> , 2 August 1984, Series A no. 82.....	82, 83
<i>Maltzan and Others v. Germany</i> (dec.) [GC], nos. 71916/01, 71917/01 and 10260/02, ECHR 2005-V.....	84, 85
<i>Mamatkulov and Askarov v. Turkey</i> [GC], nos. 46827/99 and 46951/99, ECHR 2005-I.....	13, 19, 21, 62
<i>Mann v. the United Kingdom and Portugal</i> (dec.), no. 360/10, 1 February 2011.....	38
<i>Mannai v. Italy</i> , no. 9961/10, 27 March 2012.....	21
<i>Manoilescu és Dobrescu v. Romania and Russia</i> (dec.), no. 60861/00, ECHR 2005-VI.....	45
<i>Manuel v. Portugal</i> (dec.), no. 62341/00, 31 January 2002.....	38
<i>Marckx v. Belgium</i> , 13 June 1979, Series A no. 31.....	76, 78, 84
<i>Marckx v. Belgium</i> , Commission report of 10 December 1977, Series B no. 29.....	75
<i>Margareta and Roger Andersson v. Sweden</i> , 25 February 1992, Series A no. 226-A.....	79, 82
<i>Marion v. France</i> , no. 30408/02, 2005. December 20.....	89
<i>Markovic and Others v. Italy</i> [GC], no. 1398/03, ECHR 2006-XIV.....	44, 58
<i>Martinez Martínez and Pino Manzano v. Spain</i> , no. 61654/08, 3 July 2012.....	80
<i>Maskhadova and Others v. Russia</i> , no. 18071/05, 6 June 2013.....	72
<i>Maslov v. Austria</i> [GC], no. 1638/03, ECHR 2008.....	77
<i>Maslova and Nalbandov v. Russia</i> , no. 839/02, 24 January 2008.....	22
<i>Masson and Van Zon v. the Netherlands</i> , 28 September 1995, Series A no. 327-A.....	57, 58
<i>Massuero v. Italy</i> (dec.), no. 58587/00, 1 April 2004.....	38
<i>Matoušek v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 9965/08, 29 March 2011.....	97
<i>Matter v. Slovakia</i> , no. 31534/96, 5 July 1999.....	71
<i>Matthews v. the United Kingdom</i> [GC], no. 24833/94, ECHR 1999-I.....	47
<i>Matveyev v. Russia</i> , no. 26601/02, 3 July 2008.....	54
<i>Matyjek v. Poland</i> (dec.), no. 38184/03, ECHR 2006-VII.....	67
<i>McCann and Others v. the United Kingdom</i> , 27 September 1995, Series A no. 324.....	15
<i>McCann v. the United Kingdom</i> , no. 19009/04, 13 May 2008.....	79
<i>McElhinney v. Ireland and the United Kingdom</i> (dec.) [GC], no. 31253/96, 9 February 2000.....	45
<i>McFarlane v. Ireland</i> [GC], no. 31333/06, 10 September 2010.....	27, 30
<i>McFeeley and Others v. the United Kingdom</i> , no. 8317/78, Commission decision of 15 May 1980, DR 20.....	42
<i>McGinley and Egan v. the United Kingdom</i> , 9 June 1998, Reports 1998-III.....	73

<i>McKay-Kopecka v. Poland</i> (dec.), no. 45320/99, 19 September 2006	79
<i>McKerr v. the United Kingdom</i> , no. 28883/95, ECHR 2001-III.....	15
<i>McLeod v. the United Kingdom</i> , 23 September 1998, <i>Reports</i> 1998-VII	75
<i>McMichael v. the United Kingdom</i> , 24 February 1995, Series A no. 307-B.....	61
<i>McShane v. the United Kingdom</i> , no. 43290/98, 28 May 2002	20
<i>Medvedyev and Others v. France</i> [GC], no. 3394/03, ECHR 2010.....	44, 45
<i>Meftah and Others v. France</i> [GC], nos. 32911/96, 35237/97 and 34595/97, ECHR 2002-VII	69
<i>Megadat.com SRL v. Moldova</i> , no. 21151/04, ECHR 2008	86
<i>Mehmet Nuri Özen and Others v. Turkey</i> , nos. 15672/08 et al., 11 January 2011	82, 83
<i>Mehmet Salih and Abdulsamet Çakmak v. Turkey</i> , no. 45630/99, 29 April 2004.....	81
<i>Melnik v. Ukraine</i> , no. 72286/01, 28 March 2006	40
<i>Meltex Ltd v. Armenia</i> (dec.), no. 37780/02, 27 May 2008	51
<i>Menteş and Others v. Turkey</i> , 28 November 1997, <i>Reports</i> 1997-VIII	70, 79
<i>Mentzen v. Latvia</i> (dec.), no. 71074/01, ECHR 2004-XII	75, 87, 91, 92
<i>Merger and Cros v. France</i> (dec.), no. 68864/01, 11 March 2004	24
<i>Merit v. Ukraine</i> , no. 66561/01, 30 March 2004	28
<i>Messina v. Italy</i> (no. 2), no. 25498/94, ECHR 2000-X	78
<i>Micallef v. Malta</i> [GC], no. 17056/06, ECHR 2009	14, 15, 16, 62, 94
<i>Michalak v. Poland</i> (dec.), no. 24549/03, 1 March 2005	29
<i>Michaud v. France</i> , no. 12323/11, ECHR 2012	17, 47, 72
<i>Mieg de Boofzheim v. France</i> (dec.), no. 52938/99, ECHR 2002-X	67
<i>Migliore and Others v. Italy</i> (dec.), nos. 58511/13, 59971/13 and 59987/13, 12 November 2013	40, 42
<i>Mihova v. Italy</i> (dec.), no. 25000/07, 30 March 2010	60
<i>Mikolajová v. Slovakia</i> , no. 4479/03, 18 January 2011	27, 73
<i>Mikulić v. Croatia</i> , no. 53176/99, ECHR 2002-I.....	74
<i>Mileva and Others v. Bulgaria</i> , nos. 43449/02 and 21475/04, 25 November 2010.....	75
<i>Milošević v. the Netherlands</i> (dec.), no. 77631/01, 19 March 2002	28
<i>Miroļubovs and Others v. Latvia</i> , no. 798/05, 15 September 2009	40, 41, 42, 43
<i>Miszczyński v. Poland</i> (dec.), no. 23672/07, 8 February 2011.....	40
<i>Moldovan and Others v. Romania</i> (dec.), nos. 8229/04 et al., 15 February 2011.....	38
<i>Mólka v. Poland</i> (dec.), no. 56550/00, ECHR 2006-IV.....	72
<i>Monedero Angora v. Spain</i> (dec.), no. 41138/05, ECHR 2008	68
<i>Monnat v. Switzerland</i> , no. 73604/01, ECHR 2006-X	14
<i>Monory v. Romania and Hungary</i> , no. 71099/01, 5 April 2005	76
<i>Montcornet de Caumont v. France</i> (dec.), no. 59290/00, ECHR 2003-VII.....	68
<i>Montera v. Italy</i> (dec.), no. 64713/01, 9 July 2002.....	67
<i>Moon v. France</i> , no. 39973/03, 9 July 2009.....	18
<i>Mooren v. Germany</i> [GC], no. 11364/03, 9 July 2009	29
<i>Moreira Barbosa v. Portugal</i> (dec.), no. 65681/01, ECHR 2004-V	25, 31
<i>Moreno Gómez v. Spain</i> , no. 4143/02, ECHR 2004-X	80
<i>Moretti and Benedetti v. Italy</i> , no. 16318/07, 27 April 2010	43, 77
<i>Moskal v. Poland</i> , no. 10373/05, 15 September 2009	87
<i>Moskovets v. Russia</i> , no. 14370/03, 23 April 2009.....	18
<i>Mosley v. the United Kingdom</i> , no. 48009/08, 10 May 2011.....	71
<i>Mouillet v. France</i> (dec.), no. 27521/04, 13 September 2007.....	65
<i>Moustaquim v. Belgium</i> , 18 February 1991, Series A no. 193.....	78
<i>MPP Golub v. Ukraine</i> (dec.), no. 6778/05, ECHR 2005-XI	24, 28
<i>Mrkić v. Croatia</i> (dec.), no. 7118/03, 8 June 2006	51
<i>Municipal Section of Antilly v. France</i> (dec.), no. 45129/98, ECHR 1999-VIII.....	13, 43
<i>Murray v. the United Kingdom</i> , 28 October 1994, Series A no. 300-A.....	80
<i>Mustafa and Armağan Akın v. Turkey</i> , no. 4694/03, 6 April 2010	77, 78
<i>Mutlu v. Turkey</i> , no. 8006/02, 10 October 2006.....	81
<i>Mykhaylenko and Others v. Ukraine</i> , nos. 35091/02 et al., ECHR 2004-XII	43

N

<i>N.K.M. v. Hungary</i> , no. 66529/11, 14 May 2013	86
<i>Nada v. Switzerland</i> [GC], no. 10593/08, ECHR 2012	17, 46, 47, 75
<i>Nagovitsyn and Nalgiyev v. Russia</i> (dec.), nos. 27451/09 and 60650/09, 23 September 2010	29, 30, 31
<i>Narinen v. Finland</i> , no. 45027/98, 1 June 2004	82
<i>Nassau Verzekering Maatschappij N.V. v. the Netherlands</i> (dec.), no. 57602/09, 4 October 2011	15, 16
<i>Naydyon v. Ukraine</i> , no. 16474/03, 14 October 2010	20
<i>Nekvedavicius v. Germany</i> (dec.), no. 46165/99, 19 June 2003	76
<i>Nencheva and Others v. Bulgaria</i> , no. 48609/06, 18 June 2013.....	19
<i>Neves e Silva v. Portugal</i> , 27 April 1989, Series A no. 153-A	59
<i>Nicoleta Gheorghie v. Romania</i> , no. 23470/05, 3 April 2012	65, 66, 100

<i>Niemietz v. Germany</i> , 16 December 1992, Series A no. 251-B.....	70, 72, 74, 79, 82
<i>Nikolova and Vandova v. Bulgaria</i> , no. 20688/04, 17 December 2013.....	65
<i>Nizomkhon Dzhurayev v. Russia</i> , no. 31890/11, 3 October 2013.....	21
<i>Nogolica v. Croatia</i> (dec.), no. 77784/01, ECHR 2002-VIII.....	29
<i>Nogolica v. Croatia</i> , no. 77784/01, ECHR 2002-VIII.....	30
<i>Nolan and K. v. Russia</i> , no. 2512/04, 12 February 2009.....	22
<i>Nold v. Germany</i> , no. 27250/02, 29 June 2006.....	40
<i>Nölkenbockhoff v. Germany</i> , 25 August 1987, Series A no. 123.....	15, 16
<i>Norbert Sikorski v. Poland</i> , no. 17599/05, 22 October 2009.....	27
<i>Normann v. Denmark</i> (dec.), no. 44704/98, 14 June 2001.....	17
<i>Novinskiy v. Russia</i> , no. 11982/02, 10 February 2009.....	20
<i>Novoseletskiy v. Ukraine</i> , no. 47148/99, ECHR 2005-II.....	81
<i>Nurmagomedov v. Russia</i> , no. 30138/02, 7 June 2007.....	20, 68
<i>Nylund v. Finland</i> (dec.), no. 27110/95, ECHR 1999-VI.....	76

O

<i>O'Halloran and Francis v. the United Kingdom</i> [GC], nos. 15809/02 and 25624/02, ECHR 2007-III.....	94
<i>OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Russia</i> , no. 14902/04, 20 September 2011.....	38, 39
<i>Öcalan v. Turkey</i> (dec.), no. 5980/07, 6 July 2010.....	69
<i>Öcalan v. Turkey</i> [GC], no. 46221/99, ECHR 2005-IV.....	44
<i>Odièvre v. France</i> [GC], no. 42326/98, ECHR 2003-III.....	74
<i>Oferta Plus SRL v. Moldova</i> , no. 14385/04, 19 December 2006.....	20
<i>Ohlen v. Denmark</i> (striking out), no. 63214/00, 24 February 2005.....	18
<i>Olaechea Cahuas v. Spain</i> , no. 24668/03, ECHR 2006-X.....	21
<i>Olbertz v. Germany</i> (dec.), no. 37592/97, ECHR 1999-V.....	86
<i>Olczak v. Poland</i> (dec.), no. 30417/96, ECHR 2002-X.....	86
<i>Oleksandr Volkov v. Ukraine</i> , no. 21722/11, ECHR 2013.....	66, 72
<i>Oleksy v. Poland</i> (dec.), no. 1379/06, 16 June 2009.....	17
<i>Ölmez v. Turkey</i> (dec.), no. 39464/98, 1 February 2005.....	33
<i>Olujčić v. Croatia</i> , no. 22330/05, 5 February 2009.....	61
<i>Omkarananda and Divine Light Zentrum v. Switzerland</i> , no. 8118/77, Commission decision of 19 March 1981, DR 25.....	37
<i>Öneryıldız v. Turkey</i> [GC], no. 48939/99, ECHR 2004-XII.....	81, 84
<i>Orlić v. Croatia</i> , no. 48833/07, 21 June 2011.....	80
<i>Oršuš and Others v. Croatia</i> [GC], no. 15766/03, ECHR 2010.....	61
<i>Osman v. the United Kingdom</i> , 28 October 1998, Reports 1998-VIII.....	58
<i>Osmanov and Husseinov v. Bulgaria</i> (dec.), nos. 54178/00 and 59901/00, 4 September 2003.....	17
<i>Österreichischer Rundfunk v. Austria</i> (dec.), no. 57597/00, 25 May 2004.....	14
<i>Otto v. Germany</i> (dec.), no. 21425/06, 10 November 2009.....	33
<i>Özpınar v. Turkey</i> , no. 20999/04, 19 October 2010.....	72
<i>Öztürk v. Germany</i> , 21 February 1984, Series A no. 73.....	64, 65

P

<i>P. and S. v. Poland</i> , no. 57375/08, 30 October 2012.....	71
<i>P.B. and J.S. v. Austria</i> , no. 18984/02, 22 July 2010.....	77
<i>P.G. and J.H. v. the United Kingdom</i> , no. 44787/98, ECHR 2001-IX.....	74, 82
<i>Paeffgen GmbH v. Germany</i> (dec.), nos. 25379/04, 21688/05, 21722/05 and 21770/05, 18 September 2007.....	84
<i>Paksas v. Lithuania</i> [GC], no. 34932/04, ECHR 2011.....	25, 61, 67
<i>Paladi v. Moldova</i> [GC], no. 39806/05, 10 March 2009.....	21
<i>Palić v. Bosnia and Herzegovina</i> , no. 4704/04, 15 February 2011.....	53
<i>Panjeighalehei v. Denmark</i> (dec.), no. 11230/07, 13 October 2009.....	62
<i>Pannullo and Forte v. France</i> , no. 37794/97, ECHR 2001-X.....	72
<i>Papachelas v. Greece</i> [GC], no. 31423/96, ECHR 1999-II.....	32
<i>Papamichalopoulos and Others v. Greece</i> , 24 June 1993, Series A no. 260-B.....	52
<i>Papon v. France</i> (dec.), no. 344/04, ECHR 2005-XI.....	62
<i>Parizov v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> , no. 14258/03, 7 February 2008.....	29
<i>Patera v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 25326/03, 10 January 2006.....	38
<i>Pauger v. Austria</i> , no. 24872/94, Commission decision of 9 January 1995, DR 80-B.....	39
<i>Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 46477/99, 7 June 2001.....	31
<i>Paulino Tomás v. Portugal</i> (dec.), no. 58698/00, ECHR 2003-VIII.....	27
<i>Peck v. the United Kingdom</i> , no. 44647/98, ECHR 2003-I.....	70, 73
<i>Peers v. Greece</i> , no. 28524/95, ECHR 2001-III.....	19
<i>Pellegrin v. France</i> [GC], no. 28541/95, ECHR 1999-VIII.....	60
<i>Pellegriti v. Italy</i> (dec.), no. 77363/01, 26 May 2005.....	28

<i>Peñafiel Salgado v. Spain</i> (dec.), no. 65964/01, 16 April 2002.....	55, 62, 68
<i>Peraldi v. France</i> (dec.), no. 2096/05, 7 April 2009	24, 38
<i>Perez v. France</i> [GC], no. 47287/99, ECHR 2004-I	60
<i>Perlala v. Greece</i> , no. 17721/04, 22 February 2007.....	89
<i>Peruzzo and Martens v. Germany</i> (dec.), nos. 7841/08 and 57900/12, 4 June 2013	73
<i>Petra v. Romania</i> , 23 September 1998, <i>Reports</i> 1998-VII.....	20
<i>Petrina v. Romania</i> , no. 78060/01, 14 October 2008	73
<i>Pfeifer v. Austria</i> , no. 12556/03, 15 November 2007	73
<i>Philis v. Greece</i> (no. 2), 27 June 1997, <i>Reports</i> 1997-IV	59
<i>Philis v. Greece</i> , no. 28970/95, Commission decision of 17 October 1996	42
<i>Phillips v. the United Kingdom</i> , no. 41087/98, ECHR 2001-VII	68
<i>Piechowicz v. Poland</i> , no. 20071/07, 17 April 2012	78
<i>Pierre-Bloch v. France</i> , 21 October 1997, <i>Reports</i> 1997-VI.....	62, 67
<i>Piętka v. Poland</i> , no. 34216/07, 16 October 2012.....	97
<i>Pini and Others v. Romania</i> , nos. 78028/01 and 78030/01, ECHR 2004-V	76
<i>Pisano v. Italy</i> (striking out) [GC], no. 36732/97, 24 October 2002	18
<i>Pištorová v. the Czech Republic</i> , no. 73578/01, 26 October 2004.....	84
<i>Pla and Puncernau v. Andorra</i> , no. 69498/01, ECHR 2004-VIII	78, 89
<i>Plechanow v. Poland</i> , no. 22279/04, 7 July 2009.....	84
<i>Płoski v. Poland</i> , no. 26761/95, 12 November 2002	70
<i>POA and Others v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 59253/11, 21 May 2013.....	38, 39
<i>Pocius v. Lithuania</i> , no. 35601/04, 6 July 2010	61
<i>Polanco Torres and Movilla Polanco v. Spain</i> , no. 34147/06, 21 September 2010	15, 16, 73
<i>Popov v. Moldova</i> , no. 74153/01, 18 January 2005.....	41
<i>Poslu and Others v. Turkey</i> , nos. 6162/04 et al., 8 June 2010	33
<i>Post v. the Netherlands</i> (dec.), no. 21727/08, 20 January 2009.....	19
<i>Powell and Rayner v. the United Kingdom</i> , 21 February 1990, Series A no. 172	80
<i>Poznanski and Others v. Germany</i> (dec.), no. 25101/05, 3 July 2007	40
<i>Predescu v. Romania</i> , no. 21447/03, 2 December 2008.....	40
<i>Predil Anstalt v. Italy</i> (dec.), no. 31993/96, 14 March 2002.....	29
<i>Prencipe v. Monaco</i> , no. 43376/06, 16 July 2009	27
<i>Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium</i> , 20 November 1995, Series A no. 332	28, 29
<i>Pretty v. the United Kingdom</i> , no. 2346/02, ECHR 2002-III.....	70, 74
<i>Preussische Treuhand GmbH & Co. KG a.A. v. Poland</i> (dec.), no. 47550/06, 7 October 2008.....	52
<i>Price v. the United Kingdom</i> , no. 12402/86, Commission decision of 9 March 1988, DR 55.....	78
<i>Pridatchenko and Others v. Russia</i> , nos. 2191/03, 3104/03, 16094/03 and 24486/03, 21 June 2007.....	60
<i>Prokopovich v. Russia</i> , no. 58255/00, ECHR 2004-XI	79
<i>Prystavka v. Ukraine</i> (dec.), no. 21287/02, ECHR 2002-X	26
<i>Puchstein v. Austria</i> , no. 20089/06, 28 January 2010.....	30
<i>Putistin v. Ukraine</i> , no. 16882/03, 21 November 2013	73
<i>Putz v. Austria</i> , 22 February 1996, <i>Reports</i> 1996-I	66

Q

<i>Quark Fishing Ltd v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 15305/06, ECHR 2006-XIV.....	49
---	----

R

<i>R. v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 33506/05, 4 January 2007	68
<i>R.R. v. Poland</i> , no. 27617/04, ECHR 2011	71
<i>Radio France and Others v. France</i> (dec.), no. 53984/00, ECHR 2003-X	13, 14, 28
<i>Raimondo v. Italy</i> , 22 February 1994, Series A no. 281-A.....	18, 68
<i>Rambus Inc. v. Germany</i> (dec.) no. 40382/04, 16 June 2009	46
<i>Ramsahai and Others v. the Netherlands</i> [GC], no. 52391/99, ECHR 2007-II.....	15
<i>Raninen v. Finland</i> , 16 December 1997, <i>Reports</i> 1997-VIII.....	71
<i>Rantsev v. Cyprus and Russia</i> , no. 25965/04, ECHR 2010	48
<i>Rasmussen v. Denmark</i> , 28 November 1984, Series A no. 87.....	74
<i>Ravnsborg v. Sweden</i> , 23 March 1994, Series A no. 283-B	66
<i>Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey</i> (dec.), nos. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98, 3 October 2000	62, 67
<i>Řehák v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 67208/01, 18 May 2004	41
<i>Reinprecht v. Austria</i> , no. 67175/01, ECHR 2005-XII.....	70
<i>Reklos and Davourlis v. Greece</i> , no. 1234/05, 15 January 2009	73
<i>Revel and Mora v. France</i> (dec.), no. 171/03, 15 November 2005	57
<i>Rezgui v. France</i> (dec.), no. 49859/99, ECHR 2000-XI.....	26

<i>Rhazali and Others v. France</i> (dec.), no. 37568/09, 10 April 2012.....	26
<i>Riabov v. Russia</i> , no. 3896/04, 31 January 2008.....	20
<i>Riad and Idiab v. Belgium</i> , nos. 29787/03 and 29810/03, 24 January 2008.....	25
<i>Riener v. Bulgaria</i> , no. 46343/99, 23 May 2006.....	38
<i>Rinck v. France</i> (dec.), no. 18774/09, 19 October 2010.....	95, 96, 100
<i>Ringeisen v. Austria</i> , 16 July 1971, Series A no. 13.....	24, 59
<i>Rizi v. Albania</i> (dec.), no. 49201/06, 8 November 2011.....	63
<i>Robert Lesjak v. Slovenia</i> , no. 33946/03, 21 July 2009.....	30
<i>Roche v. the United Kingdom</i> [GC], no. 32555/96, ECHR 2005-X.....	58
<i>Romańczyk v. France</i> , no. 7618/05, 18 November 2010.....	63
<i>Rosenzweig and Bonded Warehouses Ltd v. Poland</i> , no. 51728/99, 28 July 2005.....	86
<i>Rossi and Others v. Italy</i> (dec.), nos. 55185/08 et al., 16 December 2008.....	16
<i>Rotaru v. Romania</i> [GC], no. 28341/95, ECHR 2000-V.....	73
<i>RTBF v. Belgium</i> , no. 50084/06, 29 March 2011.....	63
<i>Rudzińska v. Poland</i> (dec.), no. 45223/99, ECHR 1999-VI.....	86
<i>Ruiz-Mateos v. Spain</i> , 23 June 1993, Series A no. 262.....	61
<i>Ryabikh v. Russia</i> , no. 52854/99, ECHR 2003-IX.....	86

S

<i>S. and Marper v. the United Kingdom</i> [GC], nos. 30562/04 and 30566/04, ECHR 2008.....	73, 74, 91
<i>S.H. and Others v. Austria</i> , no. 57813/00, 1 April 2010.....	76
<i>S.P., D.P. and A.T. v. the United Kingdom</i> , no. 23715/94, Commission decision of 20 May 1996.....	19
<i>Sabanchiyeva and Others v. Russia</i> , no. 38450/05, ECHR 2013.....	72
<i>Sablon v. Belgium</i> , no. 36445/97, 10 April 2001.....	63
<i>Sabri Güneş v. Turkey</i> [GC], no. 27396/06, 29 June 2012.....	31, 32, 33
<i>Saccoccia v. Austria</i> (dec.), no. 69917/01, 5 July 2007.....	63, 69
<i>Sadak v. Turkey</i> , nos. 25142/94 and 27099/95, 8 April 2004.....	38
<i>Saghinadze and Others v. Georgia</i> , no. 18768/05, 27 May 2010.....	28, 84
<i>Şahmo v. Turkey</i> (dec.), no. 37415/97, 1 April 2003.....	32
<i>Saint-Paul Luxembourg S.A. v. Luxembourg</i> , no. 26419/10, 18 April 2013.....	80
<i>Sakellariopoulos v. Greece</i> (dec.), no. 38110/08, 6 January 2011.....	61
<i>Sakhnovskiy v. Russia</i> [GC], no. 21272/03, 2 November 2010.....	27
<i>Salabiaku v. France</i> , 7 October 1988, Series A no. 141-A.....	67
<i>Salduz v. Turkey</i> [GC], no. 36391/02, ECHR 2008.....	68
<i>Salesi v. Italy</i> , 26 February 1993, Series A no. 257-E.....	60
<i>Salman v. Turkey</i> [GC], no. 21986/93, ECHR 2000-VII.....	15
<i>Sâmbata Bihor Greco-Catholic Parish v. Romania</i> (dec.), no. 48107/99, 25 May 2004.....	35
<i>Sâmbata Bihor Greco-Catholic Parish v. Romania</i> , no. 48107/99, 12 January 2010.....	59
<i>San Leonard Band Club v. Malta</i> , no. 77562/01, ECHR 2004-IX.....	63
<i>Sánchez Ramirez v. France</i> , no. 48787/99, Commission decision of 24 June 1996, DR 86-B.....	44
<i>Sancho Cruz és 14 egyéb Agrár Reform ügy v. Portugal</i> , nos. 8851/07 et al., 18 January 2011.....	97
<i>Şandru and Others v. Romania</i> , no. 22465/03, 8 December 2009.....	53
<i>Sanles Sanles v. Spain</i> (dec.), no. 48335/99, ECHR 2000-XI.....	15
<i>Sapeyan v. Armenia</i> , no. 35738/03, 13 January 2009.....	32
<i>Sargsyan v. Azerbaijan</i> (dec.) [GC], no. 40167/06, 14 December 2011.....	35
<i>Savino and Others v. Italy</i> , nos. 17214/05, 20329/05 and 42113/04, 28 April 2009.....	61
<i>Savridin Dzburayev v. Russia</i> , no. 71386/10, ECHR 2013.....	21
<i>Savu v. Romania</i> (dec.), no. 29218/05, 11 October 2011.....	97, 100
<i>Scavuzzo-Hager and Others v. Switzerland</i> (dec.), no. 41773/98, 30 November 2004.....	27
<i>Schalk and Kopf v. Austria</i> , no. 30141/04, ECHR 2010.....	77
<i>Schmautzer v. Austria</i> , 23 October 1995, Series A no. 328-A.....	66
<i>Schouten and Meldrum v. the Netherlands</i> , 9 December 1994, Series A no. 304.....	60
<i>Schwizgebel v. Switzerland</i> , no. 25762/07, ECHR 2010.....	72
<i>Sciaccia v. Italy</i> , no. 50774/99, ECHR 2005-I.....	73
<i>Scoppola v. Italy</i> (no. 2) [GC], no. 10249/03, 17 September 2009.....	27, 29, 34
<i>Scordino v. Italy</i> (dec.), no. 36813/97, ECHR 2003-IV.....	28
<i>Scordino v. Italy</i> (no. 1) [GC], no. 36813/97, ECHR 2006-V.....	17, 28, 30, 88
<i>Scozzari and Giunta v. Italy</i> [GC], nos. 39221/98 and 41963/98, ECHR 2000-VIII.....	13
<i>Sdružení Jihočeské Matky v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 19101/03, 2006. július 10.....	57
<i>Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina</i> [GC], nos. 27996/06 and 34836/06, ECHR 2009.....	17, 43, 47
<i>Sejdovic v. Italy</i> [GC], no. 56581/00, ECHR 2006-II.....	27, 28
<i>Selçuk and Asker v. Turkey</i> , 24 April 1998, Reports 1998-II.....	80
<i>Selmouni v. France</i> [GC], no. 25803/94, ECHR 1999-V.....	24, 28
<i>Senator Lines GmbH v. fifteen member States of the European Union</i> (dec.) [GC], no. 56672/00, ECHR 2004-IV.....	16
<i>Sergey Zolotukhin v. Russia</i> [GC], no. 14939/03, ECHR 2009.....	18, 70

<i>Şerife Yiğit v. Turkey</i> [GC], no. 3976/05, 2 November 2010.....	77
<i>Shamayev and Others v. Georgia and Russia</i> (dec.), no. 36378/02, 16 September 2003.....	37
<i>Shamayev and Others v. Georgia and Russia</i> , no. 36378/02, ECHR 2005-III.....	23, 37
<i>Shefer v. Russia</i> (dec.), no. 45175/04, 13 March 2012.....	94, 95, 96
<i>Shevanova v. Latvia</i> (striking out) [GC], no. 58822/00, 7 December 2007.....	18
<i>Shimovolovs v. Russia</i> , no. 30194/09, 21 June 2011.....	73
<i>Sidabras and Džiautas v. Lithuania</i> (dec.), nos. 55480/00 and 59330/00, 1 July 2003.....	67
<i>Sidabras and Džiautas v. Lithuania</i> , nos. 55480/00 and 59330/00, ECHR 2004-VIII.....	72, 73
<i>Stigalas v. Greece</i> no. 19754/02, 22 September 2005.....	60
<i>Šikić v. Croatia</i> , no. 9143/08, 15 July 2010.....	61
<i>Siliadin v. France</i> , no. 73316/01, ECHR 2005-VII.....	14, 45
<i>Silickienė v. Lithuania</i> , no. 20496/02, 10 April 2012.....	69
<i>Šilih v. Slovenia</i> [GC], no. 71463/01, 9 April 2009.....	49, 50, 52, 53, 54
<i>Silver and Others v. the United Kingdom</i> , 25 March 1983, Series A no. 61.....	82
<i>Simitzi-Papachristou and Others v. Greece</i> (dec.), nos. 50634/11 et al., 5 November 2013.....	42
<i>Sindicatul Păstorul cel Bun v. Romania</i> [GC], no. 2330/09, ECHR 2013.....	36
<i>Sindicatul Păstorul cel Bun v. Romania</i> [GC], no. 2330/09, ECHR 2013.....	36, 37
<i>Sisojeva and Others v. Latvia</i> (striking out) [GC], no. 60654/00, ECHR 2007-I.....	18, 20, 89
<i>Skorobogatykh v. Greece</i> (dec.), no. 37966/02, 8 June 2006.....	56
<i>Slavgorodski v. Estonia</i> (dec.), no. 37043/97, ECHR 1999-II.....	27
<i>Slaviček v. Croatia</i> (dec.), no. 20862/02, 4 July 2002.....	28
<i>Slivenko and Others v. Latvia</i> (dec.) [GC], no. 48321/99, ECHR 2002-II.....	84
<i>Slivenko v. Latvia</i> [GC], no. 48321/99, ECHR 2003-X.....	77
<i>Smirnov v. Russia</i> (dec.), no. 14085/04, 6 July 2006.....	26, 62
<i>Smirnova v. Russia</i> , nos. 46133/99 and 48183/99, ECHR 2003-IX.....	74
<i>Société Colas Est and Others v. France</i> , no. 37971/97, ECHR 2002-III.....	79
<i>Söderman v. Sweden</i> [GC], no. 5786/08, ECHR 2013.....	45, 72
<i>Soering v. the United Kingdom</i> , 7 July 1989, Series A no. 161.....	44
<i>Solmaz v. Turkey</i> , no. 27561/02, 16 January 2007.....	35
<i>Sovtransavto Holding v. Ukraine</i> , no. 48553/99, ECHR 2002-VII.....	86
<i>Sporrong and Lönnroth v. Sweden</i> , 1982. szeptember 23., Series A no. 52.....	56, 59
<i>Stamoulakatos v. Greece</i> (no. 1), 26 October 1993, Series A no. 271.....	50, 51
<i>Stamoulakatos v. the United Kingdom</i> , no. 27567/95, Commission decision of 9 April 1997.....	41
<i>Stanev v. Bulgaria</i> [GC], no. 36760/06, ECHR 2012.....	57
<i>Star Cate – Epilekta Gevmata and Others v. Greece</i> (dec.), no. 54111/07, 6 July 2010.....	89
<i>State Holding Company Luganskvugillya v. Ukraine</i> (dec.), no. 23938/05, 27 January 2009.....	14
<i>Stec and Others v. the United Kingdom</i> (dec.) [GC], nos. 65731/01 and 65900/01, ECHR 2005-X.....	85, 87
<i>Steel and Others v. the United Kingdom</i> , 23 September 1998, Reports 1998-VII.....	70
<i>Stefanescu v. Romania</i> (dec.), no. 11774/04, 14 April 2011.....	96, 100
<i>Stegarescu and Bahrin v. Portugal</i> , no. 46194/06, 6 April 2010.....	61
<i>Steininger v. Austria</i> , no. 21539/07, 17 April 2012.....	67
<i>Stephens v. Cyprus, Turkey and the United Nations</i> (dec.), no. 45267/06, 11 December 2008.....	44, 45
<i>Stephens v. Malta</i> (no. 1), no. 11956/07, 21 April 2009.....	44, 45
<i>Šitić v. Croatia</i> , no. 29660/03, 8 November 2007.....	66
<i>Stjerna v. Finland</i> , 25 November 1994, Series A no. 299-B.....	70
<i>Stojkovic v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> , no. 14818/02, 8 November 2007.....	18
<i>Stoll v. Switzerland</i> [GC], no. 69698/01, ECHR 2007-V.....	91
<i>Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece</i> , 9 December 1994, Series A no. 301-B.....	84
<i>Stukus and Others v. Poland</i> , no. 12534/03, 1 April 2008.....	14
<i>Suküt v. Turkey</i> (dec.), no. 59773/00, 11 September 2007.....	62, 65
<i>Šumbera v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 48228/08, 21 February 2012.....	96, 101
<i>Sürmeli v. Germany</i> (dec.), no. 75529/01, 29 April 2004.....	37
<i>Sürmeli v. Germany</i> [GC], no. 75529/01, ECHR 2006-VII.....	27, 29
<i>Surugiu v. Romania</i> , no. 48995/99, 20 April 2004.....	80, 81
<i>Szabó v. Sweden</i> (dec.), no. 28578/03, ECHR 2006-VIII.....	69
<i>Szott-Medyńska v. Poland</i> (dec.), no. 47414/99, 9 October 2003.....	26
<i>Szücs v. Austria</i> , 24 November 1997, Reports 1997-VII.....	58

T

<i>Tahsin Acar v. Turkey</i> [GC], no. 26307/95, ECHR 2004-III.....	22
<i>Tănase v. Moldova</i> [GC], no. 7/08, ECHR 2010.....	15, 17, 28, 55
<i>Tanrikulu v. Turkey</i> [GC], no. 23763/94, ECHR 1999-IV.....	20
<i>Taşkın and Others v. Turkey</i> , no. 46117/99, ECHR 2004-X.....	57, 61
<i>Tătar v. Romania</i> , no. 67021/01, 27 January 2009.....	75
<i>Taylor-Sabori v. the United Kingdom</i> , no. 47114/99, 22 October 2002.....	82

<i>Techniki Olympiaki A.E. v. Greece</i> (dec.), no. 40547/10, 1 October 2013	29
<i>Ternovszky v. Hungary</i> , no. 67545/09, 14 December 2010	71, 72
<i>The Holy Monasteries v. Greece</i> , 9 December 1994, Series A no. 301-A	14
<i>Thévenon v. France</i> (dec.), no. 2476/02, ECHR 2006-III	18
<i>Tinnelly & Sons Ltd and Others and McElduff and Others v. the United Kingdom</i> , 10 July 1998, Reports 1998-IV	60
<i>Todorov v. Bulgaria</i> (dec.), no. 65850/01, 13 May 2008	86
<i>Topčić-Rosenberg v. Croatia</i> , no. 19391/11, 14 November 2013	76
<i>Torri v. Italy</i> , 1 July 1997, Reports 1997-IV	63
<i>Transpetrol, a.s., v. Slovakia</i> (dec.), no. 28502/08, 15 November 2011	14
<i>Tre Traktörer Aktiebolag v. Sweden</i> , 7 July 1989, Series A no. 159	59, 86
<i>Treska v. Albánia and Italy</i> (dec.), no. 26937/04, ECHR 2006-XI	45
<i>Trofimchuk v. Ukraine</i> (dec.), no. 4241/03, 31 May 2005	93
<i>Trubnikov v. Russia</i> , no. 49790/99, 5 July 2005	22
<i>Tucka v. the United Kingdom (no. 1)</i> (dec.), no. 34586/10, 18 January 2011	32
<i>Tuna v. Turkey</i> , no. 22339/03, 19 January 2010	53
<i>Turgut and Others v. Turkey</i> , no. 1411/03, 28 July 2008	51
<i>Tyrer v. the United Kingdom</i> , 25 April 1978, Series A no. 26	49, 99
<i>Tysiąc v. Poland</i> , no. 5410/03, ECHR 2007-I	71

U

<i>Ukraine-Tyumen v. Ukraine</i> , no. 22603/02, 22 November 2007	14
<i>Ülke v. Turkey</i> (dec.), no. 39437/98, 1 June 2004	33
<i>Ulyanov v. Ukraine</i> (dec.), no. 16472/04, 5 October 2010	57
<i>Unédic v. France</i> , no. 20153/04, 18 December 2008	14
<i>Üner v. the Netherlands</i> [GC], no. 46410/99, ECHR 2006-XII	75
<i>Užkauskas v. Lithuania</i> , no. 16965/04, 6 July 2010	61
<i>Uzun v. Germany</i> , no. 35623/05, ECHR 2010	73

V

<i>v. the United Kingdom</i> [GC], no. 32555/96, ECHR 2005-X	58
<i>V.C. v. Slovakia</i> , no. 18968/07, ECHR 2011	71
<i>Vallianatos and Others v. Greece</i> [GC], nos. 29381/09 and 32684/09, ECHR 2013	13, 14, 77
<i>Van Colle v. the United Kingdom</i> , no. 7678/09, 13 November 2012	15
<i>Van der Heijden v. the Netherlands</i> [GC], no. 42857/05, 3 April 2012	77
<i>Van der Putten v. the Netherlands</i> (dec.), no. 15909/13, 27 August 2013	98
<i>Van der Tang v. Spain</i> , 13 July 1995, Series A no. 321	13
<i>Van der Ven v. the Netherlands</i> , no. 50901/99, ECHR 2003-II	78
<i>Van Droogenbroeck v. Belgium</i> , 24 June 1982, Series A no. 50	58
<i>Van Marle and Others v. the Netherlands</i> , 26 June 1986, Series A no. 101	86
<i>Van Velden v. the Netherlands</i> , no. 30666/08, 19 July	98
<i>Van Vondel v. the Netherlands</i> , no. 38258/03, 25 October 2007	83
<i>Vanyan v. Russia</i> , no. 53203/99, 15 December 2005	69
<i>Varbanov v. Bulgaria</i> , no. 31365/96, ECHR 2000-X	40
<i>Varnava and Others v. Turkey</i> [GC], nos. 16064/90 et al., ECHR 2009	15, 31, 33, 35, 38, 49, 50, 51, 53
<i>Vartic v. Romania (no. 2)</i> , no. 14150/08, 17 December 2013	99
<i>Vasilchenko v. Russia</i> , no. 34784/02, 23 September 2010	61, 96, 100
<i>Vasiliy Ivashchenko v. Ukraine</i> , no. 760/03, 26 July 2012	20
<i>Vasilkoski and Others v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> , no. 28169/08, 28 October 2010	28
<i>Vassilios Athanasiou and Others v. Greece</i> , no. 50973/08, 21 December 2010	30
<i>Veeber v. Estonia (no. 1)</i> , no. 37571/97, 7 November 2002	51
<i>Velikova v. Bulgaria</i> (dec.), no. 41488/98, ECHR 1999-V	15, 18
<i>Velikova v. Bulgaria</i> , no. 41488/98, ECHR 2000-VI	19
<i>Vera Fernández-Huidobro v. Spain</i> , no. 74181/01, 6 January 2010	68
<i>Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Switzerland (no. 2)</i> [GC], no. 32772/02, ECHR 2009	25, 37, 55, 56, 63
<i>Veriter v. France</i> , no. 31508/07, 14 October 2010	27, 28
<i>Verlagsgruppe News GmbH v. Austria</i> (dec.), no. 62763/00, 16 January 2003	62
<i>Vernillo v. France</i> , 20 February 1991, Series A no. 198	27
<i>Vijayanathan and Pusparajah v. France</i> , 27 August 1992, Series A no. 241-B	16
<i>Vilho Eskelinen and Others v. Finland</i> [GC], no. 63235/00, ECHR 2007-II	60, 62, 84, 85
<i>Vilnes and Others v. Norway</i> , nos. 52806/09 and 22703/10, 5 December 2013	72
<i>Vistiņš és Perepjolkins v. Latvia</i> [GC], no. 71243/01, 25 October 2012	94
<i>Vladimir Romanov v. Russia</i> , no. 41461/02, 24 July 2008	25
<i>Voggenreiter v. Germany</i> , no. 47169/99, ECHR 2004-I	59

<i>Vojnović v. Croatia</i> (dec.), no. 4819/10, 26 June 2012.....	37
<i>Von Hannover v. Germany</i> (no. 2) [GC], nos. 40660/08 and 60641/08, ECHR 2012.....	73
<i>Von Hannover v. Germany</i> , no. 59320/00, ECHR 2004-VI.....	73

W

<i>Waite and Kennedy v. Germany</i> [GC], no. 26083/94, ECHR 1999-I.....	47
<i>Wakefield v. the United Kingdom</i> , no. 15817/89, Commission decision of 1 October 1990, DR 66.....	77
<i>Weber and Saravia v. Germany</i> (dec.), no. 54934/00, ECHR 2006-XI.....	44, 48, 73
<i>Weber v. Switzerland</i> , 22 May 1990, Series A no. 177.....	66
<i>Welch v. the United Kingdom</i> , 9 February 1995, Series A no. 307-A.....	70
<i>Wendenburg and Others v. Germany</i> (dec.), no. 71630/01, ECHR 2003-II.....	86
<i>Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria</i> , no. 74336/01, ECHR 2007-IV.....	82
<i>Williams v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 32567/06, 17 February 2009.....	32
<i>Winterstein and Others v. France</i> , no. 27013/07, 17 October 2013.....	79
<i>Wisse v. France</i> , no. 71611/01, 20 December 2005.....	83
<i>Worm v. Austria</i> , 29 August 1997, Reports 1997-V.....	32
<i>Worwa v. Poland</i> , no. 26624/95, ECHR 2003-XI.....	71
<i>Woś v. Poland</i> , no. 22860/02, ECHR 2006-VII.....	60

X

<i>X and Others v. Austria</i> [GC], no. 19010/07, ECHR 2013.....	77
<i>X and Y v. the Netherlands</i> , 26 March 1985, Series A no. 91.....	71
<i>X v. Finland</i> , no. 34806/04, ECHR 2012.....	71
<i>X v. France</i> , 31 March 1992, Series A no. 234-C.....	18, 59
<i>X, Y and Z v. the United Kingdom</i> [GC], 22 April 1997, Reports 1997-II.....	75
<i>X. and Y. v. Belgium</i> , no. 8962/80, Commission decision of 13 May 1982, DR 28.....	82
<i>X. c. the Netherlands</i> , no. 7230/75, DR 7.....	55
<i>X. v. Belgium and the Netherlands</i> , no. 6482/74, Commission decision of 10 July 1975, DR 7.....	76
<i>X. v. France</i> , no. 9587/81, Commission decision of 13 December 1982, DR 29.....	50
<i>X. v. France</i> , no. 9993/82, Commission decision of 5 October 1982, DR 31.....	76
<i>X. v. Germany</i> , no. 1611/62, Commission decision of 25 September 1965.....	48
<i>X. v. Germany</i> , no. 7462/76, DR 9.....	55
<i>X. v. Italy</i> , no. 6323/73, Commission decision of 4 March 1976, DR 3.....	50
<i>X. v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 6956/75, Commission decisions of 10 December 1976, DR 8.....	43
<i>X. v. the United Kingdom</i> (dec.), no. 7308/75, Commission decision of 12 October 1978, DR 16.....	82
<i>Xenides-Arestis v. Turkey</i> , no. 46347/99, 22 December 2005.....	30

Y

<i>Y.F. v. Turkey</i> , no. 24209/94, ECHR 2003-IX.....	19, 71
<i>Yaşa v. Turkey</i> , 2 September 1998, Reports 1998-VI.....	15
<i>Yatsenko v. Ukraine</i> , no. 75345/01, 16 February 2012.....	54
<i>Yepishin v. Russia</i> , no. 591/07, 27 June 2013.....	21
<i>Yildirim v. Austria</i> (dec.), no. 34308/96, 19 October 1999.....	74
<i>Yonghong v. Portugal</i> (dec.), no. 50887/99, ECHR 1999-IX.....	49
<i>Yordanova and Others v. Bulgaria</i> , no. 25446/06, 24 April 2012.....	79
<i>Yorgiyadis v. Turkey</i> , no. 48057/99, 19 October 2004.....	50
<i>Yurttas v. Turkey</i> , nos. 25143/94 and 27098/95, 27 May 2004.....	38

Z

<i>Z v. Finland</i> , 25 February 1997, Reports 1997-I.....	73
<i>Z. and Others v. the United Kingdom</i> [GC], no. 29392/95, ECHR 2001-V.....	58
<i>Zaicevs v. Latvia</i> , no. 65022/01, 31 July 2007.....	66
<i>Zalli v. Albania</i> (dec.), no. 52531/07, 8 February 2011.....	61
<i>Zana v. Turkey</i> , 25 November 1997, Reports 1997-VII.....	51
<i>Zander v. Sweden</i> , 25 November 1993, Series A no. 279-B.....	57
<i>Zapletal v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 12720/06, 30 November 2010.....	57
<i>Zastava It Turs v. Serbia</i> (dec.), no. 24922/12, 9 April 2013.....	14
<i>Zehentner v. Austria</i> , no. 20082/02, 16 July 2009.....	13
<i>Zehnalová and Zehnal v. the Czech Republic</i> (dec.), no. 38621/97, ECHR 2002-V.....	72
<i>Zhigalev v. Russia</i> , no. 54891/00, 6 July 2006.....	84

GYAKORLATI ÚTMUTATÓ AZ ELFOGADHATÓSÁGI FÉLTÉTELEKRŐL

<i>Ziętal v. Poland</i> , no. 64972/01, 12 May 2009	14
<i>Živić v. Serbia</i> , no. 37204/08, 13 September 2011	97, 99
<i>Znamenskaya v. Russia</i> , no. 77785/01, 2 June 2005	78
<i>Zorica Jovanović v. Serbia</i> , no. 21794/08, ECHR 2013	76
<i>Zwinkels v. the Netherlands</i> (dec.), no. 16593/10, 9 October 2012	98